

GOD IS GETROUW

TWEEDE BUNDEL

VIJFTIEN PREKEN

Over

VRIJE STOFFEN

Door

Dr. H. F. Kohlbrugge
1803-1875

Predikant te
Elberfeld, Duitsland

STICHTING DE GIHONBRON
Voltaweg 18
MIDDELBURG
2010

INHOUD 2^e 15-tal

1. SCHEPPING VAN ADAM IN GODS BEELD

En God schiep den mens naar Zijn beeld, naar het beeld Gods schiep Hij hem; man en vrouw schiep Hij hen. Genesis 1: 27.

2. GENESIS 3 VOOR DE GEMEENTE UITGELEGD

3. DE OFFERDIENST UITGELGD en

DE VERBORGENHEID VAN DE GROTE VERZOENDAG, Leviticus 16

4. BLIKKEN IN HET EERSTE HOOFDSTUK VAN HET 1 SAMUEL

5. DE OPPERSTE WIJSHEID

Toen Hij de grondvesten van de aarde stelde: toen was Ik een Voedsterling bij Hem, en Ik was dagelijks Zijn vermaken, te aller tijd voor Zijn aangezicht spelende; spelende in de wereld Zijns aardrijks, Spreuken 8: 29-34.

6. VREES GOD I

Van alles, wat gehoord is, is het einde van de zaak: Vrees God, en houd Zijn geboden. Want dit betaamt alle mensen. Want God zal ieder werk in het gericht brengen, met al wat verborgen is, hetzij goed, of hetzij kwaad. Prediker 12: 13, 14.

7. VREES GOD II

Van alles, wat gehoord is, enz. Prediker 12: 13, 14.

8. BEKERING

HEERE, bekeer ons tot U, zo zullen wij bekeerd zijn. Klaagl. van Jeremia 5:21

9. GODS LIEFDE VOOR EFRAÏM

Hoe zou Ik u overgeven, o Efraïm? U overleveren, o Israël? Enz. Hoséa 11: 8, 9

10. Vier ADVENTSPREKEN; De Beloofde Christus I.

En Ik zal vijandschap zetten tussen u en deze vrouw, tussen uw zaad en haar zaad. Dat zal u de kop vermorzelen en gij zult Het de verzenen vermorzelen. Genesis 3:15:

11. IN UW ZAAD GEZEGEND II

En in uw zaad zullen gezegend worden alle volken der aarde.

12. DE PROFEET III

Een Profeet, uit het midden van u, uit uw broederen, als mij, zal u de HEERE, uw God, verwekken; naar Hem zult gij horen; Enz. Deuteronomium 18:15-19

13. EEN HUIS IV

Deze zal Mijn Naam een huis bouwen. 2 Samuël 7:13

14. GELIJKENIS VAN DE ZAAIER. Middelburg, 13 September 1857.

Als nu een grote schaar bijeenvergaderde, en zij van alle steden tot hem kwamen, zo zeide Hij door gelijkenis:

Een zaaier ging uit, om zijn zaad te zaaien; en als hij zaaide, viel het ene bij de weg, en werd vertreden, en de vogelen van de hemel aten dat op.

En het andere viel op een steenrots, en opgewassen zijnde, is het verdord, omdat het geen vochtigheid had.

En het andere viel in het midden van de doornen, en de doornen mede opwassende, verstikten hetzelfde.

En het andere viel op de goede aarde, en opgewassen zijnde, bracht het honderdvoudige vrucht voort. Dit zeggende, riep Hij: Wie oren heeft, om te horen, die hore. Lukas 8:4-15

15. Want wij allen moeten geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage hetgeen door het lichaam geschiedt, naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad. 2 Korinthe 5: 10

Meditatie:

Een Kind ons geboren, een Zoon ons gegeven

Want een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven. Jesaja 9 : 5

Een aantal teksten zijn naar de vertaling van de Lutherbijbel

1. SCHEPPING VAN ADAM IN GODS BEELD¹

En God schiep den mens naar Zijn beeld, naar het beeld Gods schiep Hij hem; man en vrouw schiep Hij hen. Genesis 1 vers 27.

In plaats van „naar Zijn beeld” leze men “in Zijn beeld.”²

God heeft de mens geschapen als zulk een wezen, met andere woorden, Hij heeft de mensen inwendig zó georganiseerd, dat hij geheel en al ontvankelijk was voor, en in zich opnam, - ook van zich terugstralen liet en wel tot God en tot zijn medeschepselen heen - de hele volheid van de Godheid, voor zover God Zichzelf aan het schepsel meedelen, en het schepsel Hem bevatten kon.

Onze Catechismus verklaart dit geheel juist met deze woorden: “Dat hij God, Zijn Schepper, recht kennen, Hem van harte liefhebben, en met Hem in de eeuwige zaligheid leven zou, om Hem te loven en te prijzen.” (Antw. 6.) De mens beantwoordde dus aan de raad en aan de wil Gods, dat hij God, zijn Heere, kon liefhebben van ganser harte, van ganser ziel, van gansen gemoede en uit alle krachten. Hij werd dus geschapen in de hoogste gelukzaligheid, die in God is, voor zover God die aan het schepsel meedelen kon. Hij was georganiseerd, om God te verstaan, voor zover een mens in zijn gelukstaat, welke hij van God en in God heeft, God verstaan kan. Hij kon God kennen als de Oorsprong van alle goed. Hij was gelukkig en zalig in Gods wijsheid, almacht goedertierenheid, gerechtigheid, barmhartigheid, waarheid, goedheid, genade en trouw. De diepten Gods kon hij weliswaar niet doorgronden. Hij kon niet begrijpen noch verstaan het onnaspeurlijke, het oneindige, het geheel enige van de deugden en volmaaktheden Gods. Hij kon dát niet bevatten, hoe al wat in God is, God Zelf is, - maar hij was daarin geschapen, hij ademde en leefde daarin, was daarin gelukzalig, dat hij in God zijn eeuwig en enig Al, zijn hoogste goed vond en had. Dat hij steeds meer vond, hetgeen ‘s mensen hart in de omgang met God van gerechtigheid en heiligheid, van waarheid, van licht en kracht, van rust, vrede en vreugde, in één woord, van de hemelse liefde uit God op aarde behoeft; ook om met zijn medeschepselen of medemensen gelukzalig te leven en hen deze gelukzaligheid ook te laten genieten.

Wij hebben verder wel op te merken, dat Mozes in vers 26 schrijft: “En God zeide: Laat ons mensen maken.” Dat lezen wij niet bij de schepping van de andere werken Gods of van de dieren. Daar staat niet: “Laat ons maken.” Hier hebben wij dus de raad Gods voor ons, zoals God spreekt in de Heilige Geest tot Zijn Zoon, van Wie wij Spreuken 8 lezen (vers 29-31): “Toen Hij de grondvesten van de aarde stelde, toen was Ik een Voedsterling bij Hem, en Ik was dagelijks zijn Vermakingen, te aller tijd voor Zijn aangezicht spelende; spelende in de wereld Zijns aardrijks, en Mijn vermakingen zijn met de mensenkinderen.” Zo staat er dan bij Mozes verder: “naar Ons beeld, naar Onze gelijkenis.” In de grondtekst staat letterlijk: “in Ons beeld, naar Onze gelijkheid.”

Waar de Wijsheid zegt (Spreuken 8): “Toen was Ik een Voedsterling bij Hem, Zijn

¹ UIT DE HANDSCHRIFTELIJKE NALATENSCHAP VAN Dr. H. F. KOHLBRUGGE. AMSTERDAM, SCHEFFER en Co. 1887.

Gedrukt ter Utrechtse Stoomdrukkerij te Utrecht. — Jeruzalemsteeg.

² De Hebreeuwse letter **ב** **ב** betekent uitdrukkelijk IN, BINNEN zoals het ook in de King James Bijbel vertaald is.

Zuigeling, Zijn Eerstgeborene, het Kind in zijn Schoot, daar openbaart Zij ons dat toen God zeide: Laat ons mensen maken” Hij het beeld van dit Kind in Zijn schoot, en de Vaderlijke gewaarwordingen, die Hij had, heeft willen uitdrukken, en daarom zeide: “in Ons beeld en naar Onze gelijkenis.’

Vervolgens mogen wij er wel acht op slaan, dat Mozes nu niet schrijft: “En het was alzo”, maar: “En God schiep de mens. naar Zijn beeld”, daaraan uitdrukkelijk toevoegende de herhaling: “Naar het beeld Gods schiep Hij hem.” En wel, opdat wij deze Vaderlijke goedheid in de gelukzaligheid Gods, welke Hij had in Zijn Zoon, en die Hij in de mens afdruckte, wel ter harte nemen. Immers aldus stelt ons Mozes in de Heilige Geest de band van de liefde voor ogen die om de eeuwige Wijsheid; dat is, om Christus’ wil, God en mensen verbonden hield.

Opmerkenswaardig is verder, dat onmiddellijk daarop volgt “man en vrouw schiep Hij hen.” Deze twee, man en vrouw, heten voor God mens, terwijl zij voor Hem één zijn, beiden geschapen in dit Beeld Gods, zodat daardoor het genieten van de gelukzaligheid Gods, zoals een schepsel daarvoor vatbaar en ontvankelijk gemaakt werd, aan de mens is meegedeeld als echtbaar, en als zodanig man en vrouw vervuld zijn van God, en in God van wederzijdse Goddelijke liefde. Opdat wij erkennen en verstaan, van hoe hoge waardij de huwelijke staat is. Geen wonder is het daarom, dat de duivel altijd daarop uit geweest is deze band van de liefde tussen God, tussen man en vrouw te verzwakken, los te maken en te verscheuren.

Uit dit beeld Gods, dus uit de levende geestelijke band van de liefde Gods en van Zijn gelukzaligheid om dezelve te genieten en in het leven weer voort te brengen, te reproduceren, zijn wij door de zonde uit. Wat er van het Beeld Gods nog overgebleven is na de zonde, zit in het menselijk verstand, en is genoegzaam om de mens te verdoemen, terwijl de wil machteloos is (tot enigerlei goed geheel onbekwaam), en is het dat hij zich krachtig toont, daar blijkt het, dat hij God slechts tegenstaat.

Nadat wij nu uit dit beeld Gods uitgetreden zijn en voor de Wet, die geestelijk is, vleeselijk zijn, onder de zonde verkocht, is er bij het vlees geen orgaan meer aanwezig, geen orgaan om God te kennen in Zijn liefde, geen orgaan om iets te verstaan van Gods Zoon, van de Heilige Geest, geen orgaan om God lief te hebben en te vertrouwen, of iets te geloven van Zijn Vaderlijke barmhartigheid, trouw, waarheid, goedheid, almacht en genade.

In dit beeld echter wordt alles weer ingezet, wat uit de Geest geboren wordt. Daar houdt dan de haat Gods en van de naasten op in ons te regeren en de liefde Gods en van de naasten vangt weer aan; zij het hier op aarde slechts met een klein begin, nochtans waarachtig volkomen, en hoe langer hoe meer volkomen, van ganser hart, van ganser ziel en van gansen gemoede en uit alle krachten.

Bij de wedergeborene echter wordt Christus erkend als het Beeld Gods, en de Vader als de Vader van onze Heere Jezus Christus en de Heilige Geest als de Trooster, als Degene, die het aan ons van de Vader door Christus mededeelt, om God te kennen allereerst in Zijn genade; - en zo ziet de wedergeborene de deugden en volmaaktheden Gods verheerlijkt in Christus: in Christus’ geboorte, in Zijn lijden, in Zijn dood, in Zijn opstanding, in Zijn zitten ter Rechterhand Gods. Al hetgeen zij van het Beeld Gods weer hebben, naar de tevoren bepaalde raad Gods en naar de wil van Zijn genade, dat hebben zij in Christus Jezus, met Wie zij verenigd zijn door het waarachtig geloof, hetwelk de Geest werkt.

Zo komt ons in het Evangelie Christus tegen als de tweede Adam, zijnde in het Beeld Gods. Op Deze moet Mozes al het oog gehad hebben. En wat nu Christus in de Heilige Geest voor ons van het Beeld Gods heeft en de gelovigen meedeelt, dat heet bij de Apostel Paulus in de Brief aan de Efeziërs en die aan de Colossensen “de nieuwe mens.” Zo heten de gelovigen “Gods maaksel geschapen in Christus Jezus tot goede werken.” En opdat wij ons niet inbeelden, dat wij na onze wedergeboorte het eigendommelijke van het Beeld Gods in onze hand en macht hebben als beginsel, als principe, houdt ons de Apostel steeds dit voor: “in Christus Jezus;” vooral in zijn Brieven aan Timotheüs. Ja, de Apostel Paulus is daarom gewoon van de nieuwe mens te spreken onder het beeld van een kleet, en de leden en bewegingen van deze nieuwe mens te vergelijken met onderscheiden klederen, bijv. Col. 3 vers 12: “Zo doet dan aan, als uitverkorenen Gods, heiligen en beminden, de innerlijke bewegingen van de barmhartigheid, goedertierenheid, ootmoed, zachtmoedigheid lankmoedigheid?”

Zo hebben wij, die geloven, en die in het bewustzijn van onze zonde en ellende zuchten: “Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezès doods” alle reden, om op die klacht te laten volgen: “Ik dank God door Jezus Christus onze Heere.” Want hoe veel heerlijker als bij Adam straalt nu, juist daar, waar zonde en ellende, nood en dood, alsook de heiligheid van de Wet Gods erkend wordt, het Beeld Gods, uit in de Gemeente van Christus! Welk een zaligheid Gods smaakt nu hij, die te midden van Zijn onzaligheid door de Geest wordt vertroost met de woorden: “Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde.” Hoe wordt de ziel daar vervuld van Gods beeld, dat is van Zijn liefde en hartelijke ontferming! God komt met Zijn Christus, vervult het hart met Zijn liefde en maakt woning in hetzelfde. Waar nu de liefde Gods in ons hart uitgestort wordt door de Heilige Geest, Die ons is gegeven, daar gaat het hart weer open in liefde tot God, en het hart wordt wijd en verwijd door deze liefde, tot de liefde jegens de naaste. O, hoe ziet de ziel in de Heere alles, al wat haar alleen en voor eeuwig bevredigen kan! Hoe ziet zij daar des Heeren heerlijkheid! Hoe wordt zij dronken in liefde! Hoe bewondert zij des Heeren genade, goedertierenheid, genegenheid trouw, liefelijkheid, vriendelijkheid, zachtmoedigheid en almacht! Wat heerlijke ondervindingen heeft zij nu van deze macht Gods! En hoe verblijdt zij zich, dat God alles weet, en dat Hij de Heere blijft, als ook alles wankelt en wijk! Hoe meer dit beeld wordt gezien in deszelfs schoonheid en deszelfs algenoegzaamheid voor een menselijk hart des te meer spiegelt zich in de wedergeborene dit beeld af, zodat een vernieuwing plaats vindt van heerlijkheid tot heerlijkheid (2. Cor. 3: 18) en men zijn licht laat schijnen voor de mensen op de aarde.

Daar wordt door het kind God de Vader verheerlijkt als Vader, terwijl men zingt en zegt. “Ziet, hoe grote liefde ons de Vader bewezen heeft, namelijk, dat wij kinderen Gods zouden genaamd worden!” Daar kennen wij Hem, die voor ons intreedt, met onuitsprekelijke verzuchtingen die wij tot God opzuchten, dat het Beeld Gods gehandhaafd blijve voor hemel, aarde en hel! Daar is Jezus ons genadig AL. En alles, wat aan Hem is, is gans begeerlijk, zodat wij belijden en bekennen: “Mijn Liefste is blank en rood!”

En het aan God gewijde echtpaar verstaat het, dat het leeft als type van het Lam Gods en Zijn Bruid, van Christus en Zijn Bruid.

26 Juni 1869. Uit de handschriftelijke nalatenschap van Dr. H. F. KOHLBRUGGE.

Wij laten hier nog volgen een Uittreksel uit een brief van. Dr. Kohlbrugge aan een vriend, gedateerd: 5 November 1839. (Betreft Hermannus van Heumen te Utrecht; zie: *In Zijn Beeld*, blz. 150, door T. van Es. De Groot Goudriaan, 2005) Deze vriend had na de lezing van het boekje over Rom. VII door Dr. Kohlbrugge,³ onderscheiden vragen aan Z. Eerw. gesteld ten einde verklaring te ontvangen van enige daarin voorkomende uitdrukkingen. Daartoe behoorde ook dit *geschapen in het Beeld Gods*. Kohlbrugge heeft op deze vraag als volgt geantwoord:

“In Zijn beeld, als Zijn gelijkenis” - zo staat er in het Hebreeuws Gen. 1: 26 27, zoals de Kanttekening het ook aanwijst daar ter plaats.

Als er staat: “Wij derven de heerlijkheid Gods “ (Rom. 3: 20 dan wordt er onder de “heerlijkheid Gods” de uitstraling, uitgang, uitgieting van Zijn Geestelijke volmaaktheid of volmaaktheden verstaan, In die uitstraling, uitgieting zijn wij gesteld, geschapen, in Christus Jezus, de Heere van heerlijkheid. Die uitstraling uit God, waarvan de bron is in God, is geen dode uitstraling, is ook geen kracht of werking, die niet zelf God zou zijn, maar is de Heilige Geest, de Geest van heiligheid. In dezelve bevinden wij ons, gelijk die zich in ons bevindt als Geest van Christus en niet andere. Die uitstraling werkt door in het zichtbare, in het dagelijkse leven. Echter als “heerlijkheid Gods” dit te benoemen, kwam vóór de val niet te pas. Want de heerlijkheid Gods kon zich eerst openbaren en handhaven na de val. Toen [in den beginne] heette het “beeld Gods” en was hetzelfde als die “heerlijkheid” - en was toch wat anders.

In dat beeld dan schiep God de mens. Wat is dan “beeld”? Verstaanbaar genoeg uit het omgekeerde: “Adam kreeg een zoon in zijn beeld.” Als de mens wat maken wil, stelt hij zich eerst een beeld voor en maakt dan zijn meesterstuk naar dat beeld dat hij in zijn fantasie heeft. Hij kan niet in het beeld maken, omdat hij stoffelijk is, en wat hij daarnaar maakt, is een onbezield iets, materia sine spiritu [stof zonder geest], en zonder geestelijke hoedanigheden. Maar God, zijnde Geest, had in Zijn Wezen en in Zijn uitlating en uitstraling van Zijn volmaaktheid Zelf een beeld; en in dat schiep Hij de mens. Was hij [slechts] naar dat beeld gemaakt, dan had zijn kennen van goed en kwaad toch nooit zijn geluk staat kunnen verstoren, en die staat was nooit afhankelijk geweest van het blijven of niet-blijven onder God en Zijn gebod.

De Heilige Geest heeft het niet voor niets zo door Mozes laten schrijven: “Toen heeft God gezegd: laat Ons maken een mens in een beeld van Ons, als een gelijkheid van Ons enz.” en: “geschapen heeft God de mens in een beeld van Hem, in een beeld Gods heeft Hij geschapen hem.” En in het vijfde Hoofdstuk vers 1; “Ten dage, dat geschapen heeft God een mens, in ene gelijkenis van Zich God gemaakt heeft hem”, - en vers 3: “Geleefd heeft Adam dertig en honderd jaar en heeft een kind gekregen in een gelijkenis van hem, naar een beeld van hem.”

Zo staat er woordelijk in het Hebreeuws. Waarom het zo niet vertaald? Gij zult het gevoelen; zo niet, onthoud het tot uw overkomst tot ons. In een kort bestek van een brief kan ik het u niet duidelijker maken, echter mag u het gezegde op het spoor helpen. Het komt hier vooral aan op de strekking van de vertaling “naar het beeld.” Op die van *in* kwam ik door iemand, die met mij sprak, gelijk de Joden met onze

---

³ In het Hoogduits verschenen te Elberfeld 1889. 2. Ed. 1852. 8. Ed. 1855. Uit het Hoogduits vertaald door H. van Heumen en uitgegeven onder de titel: *Het zevende Kapittel van de Brief van Paulus aan de Romeinen in een uitvoerige omschrijving*. Amsterdam, Ruijsendaal 1840.

Heere, Joh. 6 en 8, en die mij onder andere toevoegde: “Gij zult toch niet zeggen, dat God de mens *in* Zijn beeld gemaakt heeft!” Ik had hier niet om gedacht maar mij dadelijk het Hebreeuws herinnerende, sloeg ik voor hem de Kanttekening op, zonder dat ik die kende, waarop hij verstomde. En toen ik hem rekenschap vroeg, waarom dat “in een beeld” niet goed was, bleef hij mij het antwoord schuldig; hoe ik er ook op drong, hij kon mij dat niet zeggen. Hij is een groot vriend van Van Ammes en gaat met het zakje rond in de kerk. Van beroep een loodgieter.

In het schrijven van mijn boek heb ik mij aan het Hebreeuws gehouden, en dat is de plicht van een vertaler, hij mag geen glossen maken of uitleggingen naar eigen opvatting. Met het Woord Gods en in het geheel met de waarheid brengt elk woord voor een denkend wezen tot resultaten.

God schiep de mens *in* Zijn beeld, *als* zijn gelijkheid. Zo Hoofdstuk 1. en hoofdstuk 5 vers 1. “Hij maakte hem in gelijkheid Gods” - Adam kreeg een kind *in* zijn gelijkheid *als* zijn beeld. Zó hoofdstuk 5: 3.

Bij het eerste ziet men de aard van van des mensen bestaan of (aan)zijn vóór de val, het was geheel in, bij en onder God, in afhankelijkheid van God, en in die afhankelijkheid staat lag opgesloten en er straalde uit voort, dit: “als zijn gelijkheid” of “naar zijn gelijkheid.” - Bij het laatste ziet men dat: “Adam kreeg een kind in zijn gelijkheid” hetzelfde zegt wat David Psalm 51, en wat Paulus leert Rom. 5; - en bij dat: “als zijn beeld” of “naar zijn beeld” [ziet men] Seth individuëel, vrij onafhankelijk van God, dat is van God af, voor eigen rekening en verantwoording liggende af van God en van Adam, zoals elk mens voor zichzelf opkomt, en precies geen ander is dan Adam, van God al. En zelfstandig doende wat hij doet. Verschrikkelijke toestand!

Zulke onafhankelijkheid, zult zelfbestaan, zulke zelfstandigheid zulk zijn van-God-af, zulke vrijheid is niet-zijn is: dood. En in zulke toestand weten wat goed en kwaad is, daarvan is de vrucht, Markus 7: 21, 22, en het ergste dat uit ‘s mensen hart voortkomt, dat is louter onverstand; dit heet op andere plaatsen: “gedichtsel van ‘s mensen hart” (Gen. 6: 5), “bedenken van de dingen, die op aarde zijn” (Col. 3: 2), “bedenken van vlees” (Rom. 8: 57); - en hierbij verder doordenkende zal het u klaar zijn, wat 1 Cor. 2: 14 in verband met 1 Cor. 15: 45 door de Apostel met het woord psychikos - ziellijk, natuurlijk - (waar de geleerden zo naar slaan) in de kanttekening met ziellijk mens bedoeld is.

Vergelijk ook verder hieromtrent Ed. Böhl, *Dogmatik*. (Amsterdam Scheffer & C°. 1887.) de noot op bladzij 225.

2. GENESIS 3 VOOR DE GEMEENTE UITGELEGD⁴

Deze uitleg werd naar de hoofdinhoud als leerrede uitgesproken te Vianen, de 29^e Juni 1858, 's avonds.

Onze hulp en onze aanvang is, in de Naam van des Heeren Heeren, die de hemel en de aarde geschapen heeft, die trouwe houdt tot in eeuwigheid en nooit laat varen de werken van Zijn handen, Amen.

Voorzang: GEZANG 42: 3, 4

*Van het wonder samenstel van de zon
Kon ik verstomd nooit reden geven;
Maar 'k zag haar schijnsel en ik kon
Bij haar warmte leven.*

*Zo kan mijn geest Gods hoge Raad
In Jezus' offer niet doorgronden;
Maar het hart heeft van die liefdedaad
Het Godlijk' ondervonden.*

Gemeente Gods, vergaderd te Vianen, en u allen, die mij te dezer uur hoort!

Genade en vrede van Hem, die is en die was en die komen zal.

Dit is de hoofdzaak, waarop alles aankomt, dat het hart het Goddelijke ondervonden hebbe van die liefdedaad, dat God Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat wij door Hem het leven hebben. Dat wij dit zingen of zeggen, zal ons niet zalig maken. Kunt u allen, die hier ter kerk zijt, het voor een alwetend God met blijdschap betuigen: "Ja, zo is het, dat ondervond ook mijn hart?" Daarop zal het toch aankomen in het uur van de dood, voor een onherroepelijke eeuwigheid!

Nee, u kunt niet alle betuigen, dat u het ervaren hebt, of dat die ervaring een doorgaande, een blijvende is. En toch, u hebt het ter harte te nemen, wat ook uw eerwaarde herder en leraar in dit morgenuur u toeriep: "Wij hebben antwoord te geven op de gewichtige vraag: heb ook ik daaraan deel, is het ook voor mij, voor mij? al het andere is ijdelheid!" Het baat ons niet of wij het al weten, de kennis maakt opgeblazen en zorgeloos, maar de liefde sticht. Dat de liefde Gods en van de naasten in ons wone, en zo door ons beoefend worde, dat is de hoofdzaak. Waar alleen kennis is, is voortdurend twijfel, of Gods Woord wel Gods Woord; daar onttrekt men zich bij elke gelegenheid, als het op de proef komt, aan het geloof en aan de gehoorzaamheid, die men Gode schuldig is; daar hoort en spreekt men van Evangelie, maar men doet met Gods Wet naar eigen zondig overleg, en zet in goddeloos opzet zijn lust, eigen zin en wil door, lichaam en ziel ten verderve.

Eerst dan, als de liefde Gods wordt uitgestort in ons hart door den Heilige Geest, die ons gegeven is, onderwerpt men verstand, wil en weg aan de gehoorzaamheid Christus; eerst dan, als er waarachtige bekering komt tot God en geloof in God, houdt men Gods Wet voor Gods Wet, en acht men zichzelf aan die Wet schuldig en in haar

---

⁴ Derde, naar de laatste Duitse editie herzine uitgave; Amsterdam 1886

gebonden, neemt Gods Woord geheel aan voor Gods Woord, en heeft van de werking van de gehele Raad Gods ter zaligheid, van Zijn vrijmachtige genade, een ondervinding, welke zaligmakend is.

Opdat wij echter tot zulke zaligmakende ondervinding komen of daarin versterkt en bevestigd en daarbij bewaard worden, heeft de Heere gegeven, en zal Hij het geven, zo lang er nog één ziel is, die binnen gebracht moet worden, - en geeft Hij het ook heden, dat Zijn heilig Woord verkondigd wordt. Bij die verkondiging, - waar, wanneer en zoveel Hij wil - werkt Hij door Zijn Geest mede, zodat de mens hij ervaring kennis krijgt van deze drie stukken: *hoe groot zijn zonde en ellende is, hoe hij van al zijn zonden en ellende verlost wordt en hoe het gelegen is met het leven des geloofs en van de heiligmaking of met de waarachtige dankbaarheid.*

Aangezien de uit ervaring verkregen kennis dezer drie stukken tot zaligheid volstrekt noodzakelijk is, daar zij in het geestelijk leven elkaar de hand reiken, en - zal het geloof oprecht en de ervaring waar zijn, nooit van elkaar gescheiden mogen worden, - heb ik mij voorgenomen deze drie stukken met u kort te behandelen.

Terwijl u, de een na de ander in de kerk kwam, las uw eerwaarde voorlezer het derde Hoofdstuk van het eerste Boek van Mozes. U hebt het geheel of ten dele gehoord. Ongetwijfeld is u allen dit Hoofdstuk bekend. Welaan, laat ons bij de behandeling van de genoemde drie stukken dit Hoofdstuk tot grondslag leggen. Bij alle rechte Godgeleerden staat het vast, dat de eerste drie hoofdstukken van Genesis de hele Schrift behelzen, dat de Profeten en Apostelen door de Geest uit dezelve de hele leer van de zaligheid geleerd hebben, en op hetgeen daarin vervat is telkens weer terug komen. Wat dan ook mij door des Heeren genade, bepaald van dit derde Hoofdstuk duidelijk geworden is, als grondslag van uit ervaring verkregen kennis van ellende, verlossing en dankbaarheid, deel ik u graag mee. Ik kan echter niet in alle bijzonderheden treden, dit laat de tijd niet toe. Maar ik hoop de hoofdtrekken aan te geven, om u voor te houden, hoe het met 's mensen toestand en leven gelegen is, opdat u getroost leven en zalig sterven moogt.

Daar wij intussen uit onszelf tot al goed onbekwaam zijn, zo laat ons de God en Vader van onze Heere Jezus Christus, die de rechte Vader is van al wat kind heet, om licht en genade aanroepen, opdat ook hetgeen wij te dezer uur horen ons ten zegen zij tot op ons sterfbed en voor de eeuwigheid!

GEBED.

Tussenzang: PSALM 65: 2.

*Een stroom van ongerechtigheden
Had d' overhand op mij,
Maar ons weerspannig overtreden
Verzoent en zuivert Gij.
Welzalig, die Gij hebt verkoren,
Dien Ge uit al 't aards gedruis
Doet naadren, en Uw heilstem horen,
Ja, wonen in Uw huis.*

Terwijl wij verzoeken, dat een ieder, die een Bijbel voor zich heeft, bij de behandeling het geschreven woord naga, overwegen wij de volgende stukken:

1. *Van de mensen diepe val en moedwillige overtreding, vers 1 - 7.*
2. *Gods opzoekende liefde, vers 8-10.*
3. *Gods heilig gebod en van de 's mensen onvatbaarheid daarvoor, vers 11-13.*
4. *Het eeuwig Evangelie, vers 14, 15.*
5. *Gods Vaderlijke kastijding, vers 16-19.*
6. *Het geloof en de daaraan toegerekende rechtvaardigheid, vers 20, 21.*
7. *Het leven des geloofs, of hoe het met de voortzetting van de heiligmaking en met de waarachtige dankbaarheid gelegen is, vers 22-24.*

1. Van de mensen diepe val en moedwillige overtreding, vers 1 - 7.

Mijn Geliefden!

Laat ons de kennis en de leer aannemen van van 's mensen diepe val en moedwillige overtreding. De Heilige Geest vermeldt geen geschiedenis alléén als geschiedenis, maar opdat wij er *onze* geschiedenis in lezen en erkennen. Ik moet u deze geschiedenis op het hart drukken. Eva's zonde is de zonde van het hele menselijk geslacht, Adams zonde is van ons aller zonde. Wij, die in de lendenen van Adam waren, zondigden allen in hem; zijn zonde, als de zonde van ons hoofd, moest naar Gods heilig recht ons allen toegerekend worden. Wij zijn Adams erfgenamen naar het vlees. Maar wie zaligmakend overtuigd wordt van zijn zonden en zijn ellende, erkent niet alleen Adams overtreding als de zijne, bukt en buigt zich niet alleen, als behorende totdat hoofd onder de rechtvaardige straf, maar hij zet ook Adam uit het paradijs, en plaatst zichzelf er in, en zo leze en hore een iegelijk uwer deze geschiedenis zo, dat met waarachtig berouw elke vrouw bij zichzelf zegge: *Die Eva ben ik!* - elke man: *Dat is mijn overtreding, die Adam ben ik!*

Of is niet het verloren paradijs herwonnen? Wordt het niet door de prediking van de vergeving van de zonden voor een ieder gelovige in hoop heropend? Is niet het geluid van het Evangelie van het Koninkrijk Gods en de dringende nodiging om daarin in te gaan tot ons gekomen? Het is u gezegd, o mens, wat God van u eist. De overtreding van het heilig gebod, dat u ten leven gegeven was, weet u in anderen te veroordelen. Wat is het, dat u zelf een overtreder bent, dat u terwille van een enkele genieting van de zonde, uw paradijs, uw rust, uw geluk, uw zogenaamde onschuld, ja, God en hemel prijs geeft, of prijs gegeven hebt? Wat is het, waar God de mens recht gemaakt heeft, en zo veel vonden gezocht worden, om zich aan Gods wetten en liefdekoorden en aan het kruis van Christus te onttrekken?

Zeg mij, u jonge dochter, u jongeling, u man, gij vrouw, ja, zelfs u oude van dagen, is er niet een treurig "verleden", een zondig "heden", ons beschuldigende, dat wij al het goede, wat God ons geeft, wegwerpen, om de zonde te genieten, en in dat genot voort te gaan, totdat wij door schade en schande geleerd hebben, in welke maalstroom van verdriet, in welke afgrond van verderf wij ons storten?

Maar van waar dit, dat alle vlees zijn weg verdorven heeft en verderft? Dat er uit onreinen geen reine voortkomt, dat wij allen in ongerechtigheid geboren en in zonde ontvangen zijn? Vanwaar dat zondige, dat, ofschoon duizendmaal heet beweend, ja, plechtig afgezworen, zich onder de heiligste verrichtingen, ja, tot op het doodbed zelfs niet laat uitdrijven? Niemand kan die dood ontlopen. Geen huis, waar dezelve niet binnentreedt, hetzij na menige voorbode, hetzij onverwacht. En wie kan zeggen: *o dood, wat doet gij? – wat doet Gij o, God?*

De consciëntie zegt het ons: een schuld ging vooraf. De zuigeling heeft erfschuld, het ontwikkeld kind schuld van ongehoorzaamheid, en op verdere leeftijd komt de schuld,

gesproten uit de wortel van de gierigheid en van doodslag tevoorschijn, allerlei boosheid tegen elkaar, haat en nijd, en de schuld van in het geheim gevoede onkuisheid, van kwaadspreken en van allerlei boze begeerten. Was het slechts dit alleen! Maar welke afkerigheid van God, van Zijn zalige dienst en zijn heerlijke Wet! Welke afgoderij, wat al misbruik van de Naam, Waarin alleen ons behoud is! Welk een blindheid van harten en in de dingen Gods! Welk een vijandschap van verstand en wil tegen de hoogste Koning! Hoe hardnekkig is het ongeloof en het wantrouwen jegens Hem die Zijn Naam met bliksemen in de wolken, en op Golgotha aan een kruishout schrijft! Of wie is bij machte om de storm der hartstochten te bezweren, als hij opsteekt, - of die te breidelen, als hij losgelaten is, alle beginselen en voornemens ontwortelt, en de mens tot een puinhoop van schande en schaamte maakt? De bewustheid van schuld en van rechtvaardig op zich gehaalde straf kan niemand voor het alziend oog verloochenen; en de hooggeprezen deugd is een dolksteek te meer voor de ontwaakte consciëntie!

Of wie, al was hij een koning, kan nog over de omstandigheden beschikken, die de mens brengen, waarheen hij niet gaan moest, - en wie, hoe prat ook op zijn wil, draagt niet de bestraffing met zich om, dat hij niet anders kiezen kon en ook niet anders kiezen wilde, dan de duivel voor God, aarde voor het hoogste goed, het zichtbare voor het onzichtbare, banden voor vrijheid, mensengebod, mensenwil en eer voor Gods gebod, Gods Wet en eeuwige heerlijkheid, geld, goed, genot en bestaan in deze wereld voor, van des Heeren onbedrieglijk Woord, voor het stil en rustig en op God wachtend leven des geloofs?

Van waar dit alles? Kan men ook tot God zeggen: waarom hebt Gij mij zo gemaakt? Immers nee: wij allen weten wel beter. *God heeft ons, de mens, goed en naar Zijn evenbeeld geschapen, dat is, in ware gerechtigheid en heiligheid.* Zo was het in het paradijs. Maar dit is de genadewet van het herwonnen paradijs: *dat wij de nieuwe mens aandoen, die naar God geschapen is, in ware gerechtigheid en heiligheid.* Zoekt het niet bij God, die te rein van ogen is, dan dat Hij het kwade zou dulden, en die ook met het kwade niet kan verzocht worden. Zoekt het niet in de stof, welke rein en goed geformeerd uit de hand van de Maker voortkwam; het ligt niet aan de huid, niet aan de beenderen, niet aan de leden van het lichaam op zichzelf. Het innerlijk hart het Ik, leeft, denkt, gevoelt en beweegt zich, óf in Gods element, in Zijn Geest, in Zijn Woord en gebod, - en dan is alles gerechtigheid, heiligheid, licht, leven, vrijheid, zielerust, blijdschap, eer; óf het is daar buiten, - en dan is alles dood, duisternis slavernij, ongerechtigheid en onreinheid, schaamte, schande en wrevelig naberouw.

In het paradijs hing alles dáárvan af, dat de mens zijn staat kende en handhaafde. De omstandigheden had hij alle in zijn voordeel; het proefgebod had hij luid genoeg vernomen, en hij had vóór zijn val met de daad bewezen, hoe hij het gebod en het Verbond der Werken gewillig op zich genomen had, als een zacht juk en als een lichte last. En ook bij ons hangt alles daarvan af, óf wij onze alleen van God, van Zijn Woord en gebod afhankelijke staat kennen, opdat het goede over het kwade, in een thans bange strijd, de overhand hebbe, zodat wij dus in Gods macht bewaard worden door het geloof; - of dat wij, ons nog bevindende in het Verbond der Werken, naar het waanwijs zeggen: "Ik ben oud en wijs genoeg, ik zal mezelf wel bewaren;" ons dan ook werkelijk bewaren, niet alleen voor het kwaaddoen tegen God, maar ook voor het kwaaddenken aangaande God. Van het laatste wordt niets; men kan geen belegering van de bekoorlijkheid doorstaan, maar geeft zich over, eer men het weet, hij de eerste prikkeling van genot of bij enig broodgebrek. Alleen hij, die uit God geboren is, blijft in God en bewaart zo zichzelf (1 Joh. 5: 18); een iegelijk, die dat niet is, bezwijkt telkens en overal in de verzoeking.

In het Paradijs was een verleider aanwezig. Immers zo lezen wij vers 1: *“De slang nu was listiger dan al het gedierte des velds, hetwelk de Heere God gemaakt had. En zij zeide tot de vrouw: Is het ook dat God gezegd heeft: Gijlieden zult niet eten van alle boom dezès hofs?”*

Is dit waarheid of verdichtsel? Wie een Christen zijn wil en geen Mohammedaan, of enig ander ongelovige, bewijze dit allereerst daarmee, dat hij Gods Woord geheel voor Gods Woord houde. Het blijkt ten klaarste, dat wij hier geschiedenis voor ons hebben. Het voegt de mens niet, tot een verdichtsel om te werken, wat als geschied kundig door de Geest te boek gesteld is. Maar was het dan misschien een gesprek van Eva bij zichzelf, zonder dat de slang werkelijk sprak, evenals wanneer een kind met de pop of met een huisdier spreekt en voor hetzelfde ook antwoorden geeft?

Immers staat dit hier niet zo geschreven. Men weet voorzeker niet wat men beweert, als men in een naar Gods beeld geschapen vrouw de goddeloosheid durft veronderstellen. Zulk een leugen te denken, ja, meer nog om die uit te spreken, gelijk wij lezen in het vierde vers: “Gijlieden zult de dood niet sterven.” De verleider heeft de mens zeker ver genoeg, zo hij hem wijs maken kan, dat hij in het paradijs niet was, ja, dat hij volstrekt niet bestaat.

Maar kon de slang dan spreken? Uw gezond verstand zegt: nee. Het zegt ook verder, dat de slang niet behoefde te kunnen spreken. Het is genoeg, dat de slang listiger was, dan al het gedierte van het veld, hetwelk de Heere God gemaakt had. Veel dieren hebben iets eigenaardigs; wie spreekt niet van de grootmoed van de leeuw, de zachtmoedigheid van het Lam, de eenvoud van de duif, de slimheid van de vos? Zo is dan de list het eigenaardige van de slang. Onze Heere Zelf zegt: “Weest dan voorzichtig als de slangen.” En de wijze Salomo, die alles onderzocht, telt onder de dingen, die voor hem te wonderlijk zijn: “de weg ener slang op een rotssteen.” Die listigheid van de slang behoefde toen niets boosaardigs te zijn. Het Hebreeuwse woord “arum” betekent “naakt” en heeft veel verwantschap met ons woord “arm.” Zoals het de wijze Salomo trof, zo moest het de wijze Eva treffen, dat dit dier, zo bloot als het was, meer dan alle dieren, en zo arm aan alle hulpmiddelen van het lichaam, wist te komen, waar het naar menselijk verstand niet komen kon.

Behoeven wij te vragen, wie dat dier uitkoos, om van haar bijzondere listigheid, - waarmee God de Heere het geschapen had, - in blakende vijandschap tegen de Schepper en Zijn schepsel gebruik te maken? Wie dat naakte dier van het veld af en in de koele verboden boom dreef, wie de oorzaak was, dat dit dier van deszelfs vrucht at, - wie het lasterlijke en leugenachtige woorden te spreken gaf tegen de God der waarheid?

Zo sprak onze Heere tot de Joden, die in Hem niet geloofden, maar Hem zochten te doden: “Gij zijt uit de vader den duivel, en wilt de begeerten uws vaders doen, die was een mensenmoorder van den beginne, en is in de waarheid niet staande gebleven. Want geen waarheid is in hem. Wanneer hij de leugen spreekt, zo spreekt hij uit zijn eigen. Want hij is een leugenaar en een vader derzelve leugen.” (Joh. 8: 44). Die een vader van de leugen is, heeft de eerste leugen uitgesproken, die een mensenmoorder van de beginne is, heeft de eerste mens vermoord. De eerste leugen is uitgesproken in het paradijs, en daar is de eerste moord gepleegd. Daar het de duivel geweest is, was de slang met haar ingeschapen list slechts werktuig. Vandaar dat Johannes in zijn Openbaring de slang en de duivel vereenzelvigd, als hij schrijft: “En de grote draak is geworpen, namelijk de oude slang, welke genaamd wordt duivel en satanas, die de hele wereld verleidt, hij is, zegge ik, geworpen op de aarde.” - “En de slang wierp uit haar mond, achter de vrouw, water als een rivier, opdat hij haar door de rivier zou

wegvoeren.” (Openb. 12: 9, 15; Hoofdstuk 20: 2.)

Maar waarom zegt Mozes ons niet, dat het de duivel geweest is? Was hij dan een getrouw geschiedschrijver? Mozes vermeldt, wat er gezien en gehoord werd, te besluiten, welke macht erachter was, die niet gezien werd, kon hij veilig aan het geestelijk verstand overlaten. Het was bovendien nodig, het werktuig te kennen, waarvan zich de duivel bedient, opdat wij een merkteken hebben van het eigenaardige van de verleiding. De duivel heeft zich daarna niet weer zo van de slang bediend. Hij heeft sinds andere slangen, maar de aard van de verleiding is nimmer anders, nooit recht op de man af, maar listig, op omwegen, door bochten en krommingen als van een lang wemelende, kromme, slomme slang; en dan recht er op inschietende. Het is ook daarom, dat de Apostel Paulus, deze geschiedenis aanhalende, van de slang spreekt, die door haar arglistigheid Eva bedroog, (2 Cor. 11: 3) terwijl hij elders duidelijk genoeg te verstaan geeft, wie zich van die slang bediend heeft.

Mijn geliefden! Als wij de woorden van de Apostel: “Doch ik vrees, dat niet enigszins, gelijk de slang Eva bedrogen heeft door haar arglistigheid, also uw zinnen bedorven werden om af te wijken van de eenvoudigheid, die in Christus is,” wel overwegen, dan zien wij, wat Eva, ons aller eerste moeder, overkwam. Door de slang gelokt naar het midden van de hof en tot de verboden boom, door haar eten zonder te sterven, en door haar kunst van spreken staande gehouden, en om te zien en te luisteren als vastgehouden op de plaats. En tegelijk als betoverd werden haar zinnen bedorven, om af te wijken van de eenvoudigheid, die in Gods gebod lag. Waarom niet gevloeden? Of liever, waarom niet als heerseres en gebiedster over al het gedierte, van de slang bevolen, onmiddellijk van de boom af te komen, daar Eva toch wist, hoe volgens Gods Woord, Hoofdstuk 1: 30: “Aan al het gedierte van de aarde heb Ik al het groene kruid tot spijs gegeven,” - de slang op de boom niet op haar plaats was, en niet van de boom eten mocht? In het natuurlijke weet een kind toch wel het dier te verdrijven, dat van de spijs wil eten, welke niet voor het dier, maar voor het huisgezin bereid is.

Vraagt, en vraagt nog meer; ik zal er geen ander antwoord op geven dan dit: Was u of bent u verstandiger in de dingen Gods, en in hetgeen uw wezenlijk geluk aangaat? Zo is de verleiding. Bent u in Adam alreeds gevallen, bent u sedert weer opgericht door het geloof? Bent u, opgericht zijnde, staande gebleven? Hebt u Christus niet gehoord, bent u in Hem gebleven? Of althans, kent u van kindsbeen af Gods gebod niet? Hoe eenvoudig is al wat God zegt: “Ik ben uw God, Ik heb u verlost, Ik zal voor u zorgen, houd u aan Mij; geloof alleen, pleeg geen afgodendienst, wees tevreden met uw staat. Geniet, Mijn kind, in uw ouders huis of in uw eigen huis, wat Ik u geef. Wees ermee vergenoegd; Ik zal u nog meer geven, Ik zal u alles geven wat goed voor u is, op Mijn tijd. Zie niet om naar hetgeen Ik u niet geef. Wees gehoorzaam, volg Mij; begeer niet wat van een ander is, dood niet, steel niet, hoereer niet!”

Welaan, kind, is uw ouders huis u zó het liefste; of is u, volwassene, de plaats en stand, waarin God u gezet heeft, zó genoegzaam? Versmaadt u en hebt u versmaad de gelegenheid, die boze lusten kweekt, die dieven maakt? Snijdt ge u de tong uit, die twist en krakeel, haat en nijd verwekt? Blust u de vonk, die zo spoedig vlam van hoerij en onreinheid vat? Wie prijst niet een gelukkig gezin, een eerlijk bestaan, een eerlijk huwelijk? Maar, gij, bent u op dat eerlijke zó uit, dat u de verleiding ontmaskert, bestraft, en die vliedt, die u tot genot, tot bezit wil helpen en brengen, zonder dat “eerlijk”, zonder Gods gebod en belofte? Wie prijst niet zielerust, een goede consciëntie, zuivere leer, een zuivere godsdienst, een zuivere handel en wandel, - maar als dat alles u in een schijnbare woestijn brengt? Maar als dan de verleider tot u

komt en tot u zegt: Is dat niet kunstig, uit stenen brood te maken? Is dat niet heerlijk, om een geloof te tonen zoals het volk dat niet kan? Of, is het vererend voor een groot man, langs gewone trappen naar beneden te gaan en te blijven in een gewone en wettige weg van doen? Is dit dan zo te verwerpen, is het niet veeleer als een verstandig Godgeleerde gehandeld, als men - om opeens een paus te worden, - de duivel één ogenblik huldigt? (Matth. 4.)

Och, of wij het al voor God weten wilden, wat ons de droevige ondervinding immers leert! Voor de verleiding waren en zijn wij allen, de wijsten met de dwazen, wat stro voor het vuur is. Hier kan zich de sterkste niet bewaren; wél hem, wie God genadig is! Of hoe legt de verleider het aan? Merkt op, wat God er ons van zegt. Waar God stellig spreekt, daar zet de duivel een vraagteken. God zegt: “Zó is het.” De duivel: “Zou het wel zo wezen? Verstaat u dat zó, kan en moet men dat niet enigszins anders nemen?” Zo verdraait hij Gods Woord, en zet het op losse schroeven. Hij komt met een uitleggingskunst van slangenvoorzichtigheid. Hij hoedt zich wel dadelijk bepaald te spreken. Hij doet, alsof hij zich wil laten leren: ‘het is nog onzeker wat waar is, en hoe men het te nemen heeft; dat moet nog eerst gevonden worden’.

Daarom begint hij met de vraag: ***“Is het ook dat God gezegd heeft: Gijlieden zult niet eten van allen boom dezès hofs?”*** Zo tovert hij met Gods woorden en helpt de mens van de letter af, om hem zo ook uit de Geest, van Wie het Woord is, te brengen. Gods koninklijk gebod maakt hij tot een hard gebod, en waar God alle ruimte gaf, daar zet hij zijn ontkennend “niet” voorop. Immers het scheen alsof God dat gezegd had, maar de waarheid van de letter luidde van Godswege geheel anders. God had gezegd: ***“Van al boom dezès hofs zult gij vrijelijk eten.”***

Zo verdraait de duivel tot op deze dag Gods heilig en goed Woord. En Eva begint met de slang te spreken,..... zij zal verhalen, hoe het met de zaak gelegen is! Ach, dat niet erkennen, wie men is, en hoe men het is, dat niet erkennen waar men is. Dat niet erkennen, dat het een verleider is, die onze van God aangewezen stand op losse schroeven wil zetten! Ach, dat vergeten-zijn, dat men zich steeds in de onmiddellijke tegenwoordigheid van de onzienlijke God bevindt, hoe vindt het ons ontbloot van alle tegenweer tegen elke verleidende vraag!

Was weggelopen, o Eva! na eerst een verachtende blik op de slang geworpen te hebben! Dan had u het erkend: God is hier tegenwoordig, en in Hem ben ik te heerlijk, om mij door een slang te laten aanspreken. Maar ach, wat de slang zegt maakt opgetogen, dat vereert de mens, en ... de eerste stap tot de val is gedaan! Wij gevoelen ons gestreeld, zwellen op, worden groots, en men laat zich met een verleider in. En hij heeft al half gewonnen!

Vandaar, dat de vrouw antwoordde: ***“Van de vrucht van de bomen dezès hofs zullen wij eten, maar van de vrucht van de boom, die in het midden van de hof is, heeft God gezegd: gij zult van die niet eten, noch die aanroeren, opdat gij niet sterft.”***

Alleen de Heere wist door de Geest van wijsheid en van de vreze des Heeren de verzoeker, die met Gods Woord kwam, met Gods Woord te wederstaar. Maar wij mensen, eenmaal overwonnen door de vleierijen van de goddeloosheid, door de betovering van de verleiding, ontdaan van ootmoed en al half vervuld met achterdocht, als of er toch hardheid en willekeur van Gods zijde in het gebod liggen kon, als wij het geheel naar de letter vasthouden, - mogen nog voordoen alsof wij Gods gebod wilden handhaven. Maar terwijl wij ons met de verleider inlaten, tonen wij spoedig, dat, als het hart omtrent het gebod tot wankelen is gebracht, en ook het verstand en het geheugen omtrent hetzelfde verward zijn geraakt. Denkt men bij het

gebod aan willekeur, dan meent men zelf naar willekeur te kunnen handelen; echter zal ik, denkt men bij zichzelf, wel zorg dragen, dat ik mijn schat niet prijs geef. Daarom zeide de vrouw: *wij zullen eten*, alsof het van haar en Adam afhing; alsof het niet een van God gegeven voorrecht was, wat men in zijn stand geniet. Men is opgeblazen, en het zou te vernederend zijn zo eenvoudig te wezen, van geen ander goed te willen weten, dan van Gods gebod, en van geen ander kwaad, dan uit Zijn gebod te gaan. De mens meent, dat hij te goed is om kwaad te zullen doen; daarom verzwijgt Eva, de naam van de boom, ja, verwacht die met de boom des levens, die immers bepaald in het midden van de hof stond. Zo doet men wat áf van Gods gebod en doet er wat toe, gelijk Eva: “Gij zult die ook niet aanroeren.” Dat had immers God niet gezegd, maar wel: “Van de boom van de kennis van goed en van kwaad zult gij niet eten.” Zo geeft de mens door zijn eigen leugenachtig toevoegsel: “Ik mag dat niet aanroeren, ik moet er mijn handen afhouden,” de leugenaar van den beginne, zelf gelegenheid om met een openbare leugen voor de dag te komen. Zo is dat Roomsgezind bestaan, die valse geestelijkheid of schijnvroomheid van het paradijs af aan: “raak, niet, noch smaak niet, noch roer niet aan”. (Col. 2: 21.) Wat komt er anders bij de mens op dan: “Ik mag niet, daarom doe ik het niet?” Hetgeen de verleider zo verstaat: “Gij zult het graag doen, als ik u aantoon dat er geen kwaad in schuilt.” Ach, de kinderlijke vrees voor de alziende, alomtegenwoordige God is uit het hart weggedrongen. Men ziet geen voorrecht meer in Gods gebod, geen goedheid, geen wijsheid meer; wat er nog overblijft is vrees voor straf, vrees voor kwade gevolgen. Daarom voegt Eva er bij: “opdat gij niet sterft.” Zij vergat, dat het geluk van haar leven in het houden van Gods gebod, en de dood in de overtreding van dat gebod lag, en dacht, dat het in de boom zat.

Vrees voor straf, vrees voor kwade gevolgen, weet de verleider spoedig uit te drijven. De hoogmoed is gestreeld, het valse eergevoel gaande gemaakt; die eer wil men toch hebben, dat men van de verleider niet wil veracht zijn. En is er werkelijk geen gevaar bij; welaan, zo kan men zich immers wel overgeven aan hetgeen men zelf graag wil, al streeft men ook nog wat tegen. Zo heeft dan de verleider open bres in het hart. De mens wacht op een verzekering, dat er geen kwaad bij is, en de verleider geeft die verzekering, die de mens graag verneemt.

“Gijlieden zult de dood niet sterven.” Zo verandert hij een opgeworpen vraag in een stelling, en liegt de hemel en de mens in het aangezicht. Hij gaat eerst op een vragende wijze te werk, en wel zó, dat hij het gegeven woord in twijfel stelt, en heeft hij gebod, waarheid en recht, het geluk en de vrede van de mens op losse schroeven gezet, dan neemt hij alles in met een openbare leugen. ‘Wat, kwade gevolgen? Er komt enkel licht, genot, grootheid, eer, heerlijkheid en een volmaakte kennis van zaken, een vrij en blij leven uit voort. Dat is zo Gods plan van opvoeding met u. Hij heeft u tot nog toe niet vergund meer te weten, te hebben of te genieten. Hij heeft u tot hiertoe onder Zich willen houden. Maar u hebt maar te nemen wat u ontzegd wordt, om uzelf te ontwikkelen, uzelf op te voeren tot de hoogstmogelijke volmaaktheid, u te ontdoen van de dop, waarin u nog ligt, uzelf te ontheffen van de dwang van het gebeds, om te worden wat God is. En God weet dat, en Hij verwacht van u, dat u de middelen aanvaardt die ik u aanbied om het te worden. Maar God vreest, dat u nog te jong bent om uw verstand, oordeel en wilskracht naar behoren te gebruiken. Eet, en u bent wijs genoeg.’

“Hoe brengen wij die vrouw ten val?” Dat was de raadslag van de hel. En het antwoord was: ‘Wij brengen haar en de man ten val, en doen met beiden, wat wij willen, als wij hun bijbrengen: de kennis van goed en kwaad, de waan van een hogere

volmaaktheid dan die ligt in het Beeld Gods, van meerder bezit, dan zij hebben bij het bewaren van Gods gebod, van hoger genot, dan zij deelachtig zijn in hetgeen God hun gegeven heeft, in de stand en staat, waarin Hij hen, formeerde.

“Gij zult niet sterven, er ligt geen kwaad in; het zal zeker geen kwade gevolgen hebben!. Integendeel, u zult er door worden wat u nu nog niet bent, u zult erdoor krijgen wat u nu nog niet hebt en wat u anders nooit krijgen zult. Dit is de enige gelegenheid, en zo komt u tot het doel, waartoe God u immers schiep. Schuif het gebod voor een ogenblik opzij, of laat ons zien, of Gods doel met u en uw wens niet overeen te brengen is, opdat u zo het toppunt van uw gelukstaat bereikt! God houdt Zich hier in het donker, om te zien of u uw eigen bestemming begrijpt en behartigt, en in zekere zin heeft Hij aan Zichzelf genoeg, dan dat Hij er aan zou denken, dat u ook zijn en hebben moet, wat Hij is en heeft. U kunt toch niet altijd zo onnozel blijven, zo onder de plak gehouden worden. U kunt niet altijd U kunt niet altijd kind blijven. Help uzelf, geef u over, en een hemel van genot gaat voor open?” Dat was en is de taal van de verleiding.

Kinderen in het huis, onderken de stem van de verleider, die u wijs maakt, dat uw liefhebbende ouders het anders menen, dan zij uitdrukkelijk gezegd hebben, of dat zij het niet goed met u menen, of slechts zelfzuchtige bedoelingen hebben! Met hoeveel hete tranen moet het naderhand beschreid worden, dat men zijn ouders niet geloofd, dat men zich onttrokken heeft aan de schuldige gehoorzaamheid van hen, door wie God de kinderen wil regeren. En, met hoe veel hete tranen wordt het naderhand niet beschreid, als u jonge dochter, u jongeling, u getrouwde vrouw en getrouwde man, aan de verleidende stem gehoor geeft, die u kwaad leert doen onder de leugenachtige belofte van goede gevolgen, van bezit, genot, ja, van hemels geluk bij het zichzelf ontslaan van de aan God schuldige gehoorzaamheid! O hoe menig oude van dagen zucht nog op tot God: “Gedenk niet aan de zonden van mijn jonkheid!” (Psalm 25.)

Maar wie zal na zulk een diepe val, als de verleider bij van ons aller moeder bewerkte, nog roemen: “Ik heb mezelf bewaard”? Of wie onder ons, als hij ook met Obadja, mocht kunnen zeggen: “Ik, uw knecht vrees de Heere van mijn jonkheid af,” zal, als hij naar Gods Woord zijn hand in de boezem steekt, dezelve er niet onrein uithalen? Begeerlijkheid des vleses, begeerlijkheid van de ogen en grootsheid van het leven werpt en wierp de duivel in het hart van een iegelijk van ons. Het zichtbare verkrijgt boven het onzichtbare; de voorkeur, genot en lust boven het gebod. En wij, overleggende, vinden weldra, dat er zulk een groot kwaad niet ligt in hetgeen God ons verboden of ontzegt heeft, integendeel alles begeerlijks. Wanneer het vertrouwen op God, het onbepaald geloof aan hetgeen Hij sprak, uit het hart genomen is, werpt het verstand de teugel af, draaft door en is geworden onverstand, vijandschap en dolle drift, en loopt zich zo blind. Men heeft het in het stof gezocht, wat in het gebod ligt.

“En de vrouw,” - lezen wij, - ***“zag, dat die boom goed was tot spijs, en dat hij een lust was voor de ogen, ja, een boom, die begeerlijk was om verstandig te maken.”***

De vrouw had das, toen zij het eerst de slang in de boom gewaar werd, gedacht, dat die boom kwaad was tot spijs, ja, verderfelijk zelfs om aan te zien, en zo te verafschuwen, als zat de dood in de boom. Zij zag, zij zag toe, maar zag het tegendeel. De slang viel immers niet al etende dood uit de boom. De boom zelf zag er heerlijk uit, ja, wellicht schoner dan de boom des levens, dan de andere bomen. Ja, wat meer was, de slang was er zo verstandig van geworden, dat zij niet alleen sprak, maar ook zulk een uitlegger van Gods gebod was geworden, zoals Eva het vroeger nooit meende ingezien te hebben. Dát was een licht, dat haar opeens opging! Alles kon zij opeens

van de boom krijgen, wat God immers ook wilde, dat zij hebben moest. Zij had slechts even te proeven om terstond tot het toppunt te komen van zoete weelde en genot, van rechte kennis van al wat hoog en diep is!

Mens waarom vraagt u telkens: “moet ik dan dit en dat geheel en voor altijd prijsgeven om mij aan God en aan Zijn gebod te houden?” Waarom werpt u telkens tegen: “dan krijg ik het immers niet, dan krijg ik het nooit, als ik onder deze boom wegga?” Zó houdt de verleider u op de betoverde grond. U denkt: “zou het wel kwaad zijn?” U vindt de helper, die u zegt: “het is niet kwaad.” Ja, die verder gaat en het u duidelijk weet te maken, dat dit en dat werkelijk goed, ja, boven alles begeerlijk is! U begint te oordelen naar het zichtbare, en de onzichtbare waarheid stoot u van u, om u door duivel en wereld te laten geven, wat God u al gegeven heeft en zichtbaar geven zal, als u maar een korte tijd wilt wachten, en de proef doorstaan, die u gesteld is.

Zoek het niet in de boom op zichzelf, ja, zelfs niet in het genot, in het eten op zichzelf, zoek het niet in de stof, zoek het niet in de leden op zichzelf, de boom heeft hier geen schuld; ook het oog niet op zichzelf, dat ziet, noch de hand op zichzelf, die toetast en neemt: ... in het hart zit het, dat aangezet door gif van de duivel en nu afkerig geworden van God, zich, - eer de proeftijd Gods verstreek, - op allerlei wijs, het bezit of genot zoekt te verzekeren van hetgeen God alreeds gegeven heeft en u ook koninklijk schenken zal op Zijn tijd.

“Mijn zoon, geef Mij uw hart en laat Mijn wegen uw ogen welgevallig zijn!” Zo luidt de stem van de trouwe liefde van de Vader. Ik ellendig mens, waarom berust ik daarin niet? Waarom prijs ik God niet met tranen van dank voor alles wat Hij mij gaf? Waarom geef ik het niet volkomen aan Hem over, dat Hij alleen mij verder gelukkig maakt, en mij dat alles geve wat mijn menselijke behoeften zijn? Als ik geloof, waarom geloof ik dan niet, waarom verwacht ik het niet stil in het geloof? Waarom zet ik mijn zinnen gedurig op dat één, wat *ik* hebben wil? Waarom zet ik mijn hart zo open voor van de duivels inblazingen, om gekweld te worden met zorgen, hoe ik van mij afhouden, wat in mijn ogen kwaad is, en dat vóór Gods tijd te verkrijgen, wat mij begeerlijk voorkomt? O dat troostwoord: “Zit stil, mijn dochter!” (Ruth 3: 18.) Wanneer zult u er naar doen, o mens? Wanneer ophouden uw ogen te vertrouwen, goed en kwaad af te meten naar uw inzicht? Was er dan ooit in het zichtbare de waarheid, ooit daarin een bestendig houvast? In het onzichtbare Gods, o mens, ligt het voor u heerlijk zichtbare, dat God u zal laten zien en genieten op Zijn tijd. In God, in Zijn gebod ligt ons leven, ons hele leven, met alle overvloed van tijdelijke en eeuwige gelukzaligheid. Verlaat echter God en Zijn gebod, en als Hij u dan vóór de tijd toelaat dat u eet, dan vindt u de dood in hetgeen, waarin op zichzelf geen kwaad ligt. Het eten is geen kwaad. Maar tegen Gods gebod te eten, dát is kwaad, al schijnt het goed.

Maar de mens op zijn best, de mens geschapen in Godsbeeld en naar Zijn gelijkenis, de vrouw vooral, - nog tegenwoordig boven de man begaafd met scherp inzicht in hetgeen om haar heen voorvalt, vooral in hetgeen ook de man ongelukkig zou kunnen maken, - zij liet zich het gebod uit de hand spelen, vergat, dat daarin al haar heil lag. Zij vreesde eerst de dood van de boom, en toen de vrees geweken was, hoopte zij er het leven van te verkrijgen; de bekleding met een wijsheid en heerlijkheid, welke bij hetgeen zij had, dwaasheid en een rijk van ellende was.

En wat zouden wij, wat zou vooral de vrouw, na moeder Eva's val, nog vermogen als niet hoger kracht haar houdt in de paden des levens?

“Zij nam van zijn vrucht en at.” Ziedaar in een paar woorden ons aller levensgeschiedenis. En die zich, helaas, meermalen bij een iegelijk herhaalt, hoewel wij al van kindsbeen af met Gods heilig gebod en Zijn Evangelie meer of min bekend

zijn, dat ons heenwijst naar dat enig Offer, krachtens hetwelk het andermaal, maar in genade, waar is: “God heeft de mens naar Zijn beeld geschapen.”

“Ach, dat nemen; was het niet geschied! Ach, dat de hand verdord ware, die zich uitstreckte naar het verbodene, die onbedacht en toch zo graag en willig toetastte!” Dat is de klacht, de zucht, die door het hele leven heen gehoord wordt. Ach, die greep in het pek van de hel, dat ons niet van de hand gaat, totdat de wormen die verteren!

En ware het de mens genoeg, dat hij voor zich alleen zondigt, maar nee: er wordt eerst even geproefd, - hoe zoet is de beet voor het gehemelte! Men zet er tanden, tong en lippen geheel in, - en geen rust meer, totdat wij ook onze naaste, zelfs wie ons het liefste moest zijn, deelgenoot gemaakt hebben van het misdrijf tegen God, - en hij moet meedoen, of er is twist! **“Zij gaf ook haar man.”**

Weg is de natuurlijke liefde, weg de huwelijkstrouw, sinds de zonde er tussen kwam, als ze niet hersteld wordt door de genade. En mag hij, mag zij zondigen, en gaat het toch goed? Dan doe ik het ook. Dat is de praktijk van de wijsheid van de mens als hij aan zichzelf is overgelaten.

Of, wat is het, Adam dat u toegeeft, moge het ook met tegenstreven zijn, dat u de vrouw gehoorzaamt meer dan God? Ach, de lust tot het genot! Zo verraadt u, o man, paradijs, kerk en land!

Vraagt u, Godgeleerde, hoe Adam vallen kon? Leer van de geschiedenis, u niet te verheffen met de waan, dat u bestand bent tegen het liefelijke, het wijze en menselijke van een vrouw, die zelf niet ziet, dat zij in het warnet van de zonde verstrikt ligt. Wie dáár niet valt, staat in een ander Beeld dan Adam; hij staat in Hem, die echter geboren wilde worden uit een vrouw, zonder toedoen van een man. Zonder de genade van de Heilige Geest zal zelfs de meest wijze vrouw haar huis afbreken, haar man verderven voor de eeuwigheid. Uit zucht voor het uiterlijke zal zelfs de verstandigste man wet, eer en geweten, stand en rang, gezondheid en leven opofferen, om genot en rust te hebben bij de vrouw. Maar wij hebben gemaaid wat wij gezaaid hebben, en maaien wat, wij zaaien, en de tak van de boom van de goddeloosheid die wij met hulp van de duivel plantten, geselt ons, ons leven lang, Wél hem, die te midden van zijn doodsangsten onder zulke slagen genezing vindt in de striemen van Zijn Zoenborg.

Ach, dat wij niet doof of blind waren in de toepassing op onszelf van deze zoveel zeggende woorden: **“Toen werden hun beider ogen geopend, en zij werden gewaar, dat zij naakt waren.”** Dat is de hoofdsom van de geschiedenis van de mensheid, van uw, van mijn geschiedenis in onze afval van God, ons hoogste Goed, ons enig levenslicht; van God, Wiens gunst en beeld eigenlijk ons enig bekleedsel is voor hart en gemoed, voor ziel en lichaam. Gods gebod wordt ter zijde gesteld. Gods gave, Zijn onzichtbare genadige tegenwoordigheid en zegen worden verloochend en veracht, en des duivels voorspiegeling van hogere verlichting, van gelijkworden aan God, wordt geloof geslagen. De waarheid van een enig trouwe Heer wordt verdacht, en men zal door zichzelf, door zijn eigen doen en werk tot stand brengen, wat alleen in Gods hand en macht ligt. De leer “de gestolen wateren zijn zoet en het verborgen brood is liefelijk,” (Spr. 9.) moet Evangelie heten, - en het nemen en zich aanmatigen op grond van schijnbare deugd, in plaats van het zich te laten geven, wordt geroemd als godsdienst en waar geloof.

Welaan, de ogen zijn geopend geworden! Wat weten wij dan nu, waar de duivel oogarts is om gezonde, eenvoudige ogen tot boze ogen te maken? Immers niets dáárvan, welke de hoop zij van de roeping Gods; welke de rijkdom zij van de heerlijkheid van Gods erfgenaam te zijn onder de volzalige hemelgeesten? Wat weten wij, wat worden wij gewaar bij het geloof aan een groot en nieuw licht, hetwelk het

waarachtige licht haat, bij aanneming van een Gode-gelijkheid, een volmaaktheid, zedelijke verbetering, mensenwaarde, deugd en grootheid, die de noodzakelijkheid en weldaad ontkent van de wedergeboorte, welke gelijkstaat aan het levendmaken van een dode? Dit weten wij, dit worden wij gewaar: de man heeft zich als man, de vrouw zich als vrouw verdorven, geheel en tot de laatste snik verdorven! Het oog heeft bij beiden opgehouden eenvoudig te zijn, en zo is het gehele lichaam niet meer licht, maar duisternis.

Dat is des duivels trouw, dat de vervulling van zijn belofte, dat het uiteinde van des verleiders toverspel. Het was voor de onreine geesten teveel, dat het pronkstuk van Gods schepping als zulk een pronkstuk, als zo geheel volkomen in schoonheid van het hoofd tot de voeten, zonder omkleedsel ging; wat er van het inwendige, van Gods beeld, dat zij niet zien konden, uitwendig van alle leden afstraalde, was voor die geesten onverdraaglijk.

Nu heeft de hel haar zin! Wat onze eer was, is schande geworden! Het pronkstuk Gods kan niet meer in het geheel van Zijn volmaaktheid gezien worden tot lof van de Allerhoogsten.

Maar, ik laat mij niet verder in met het schetsen van de veelvoudige kunst en tirannie van de duivel, die daarna door begeerlijkheid van de ogen en begeerlijkheid des vleses en grootsheid des levens, hart en zinnen, ziel en lichaam in zijn macht neemt. Een macht, welke alleen tegen de Rots van genade niets vermag, maar anders alles overheerd.

Ik vraag nog alleen dit: wat zijn wij gewaar geworden, nadat wij door het lokaas van de zonde ons lieten vangen in het net van de dood? Listig is de verleiding, fijn gesponnen; wie onderkent haar nog van de waarheid Gods? Men begeert te beschikken over eigen weg en lot; wie houdt zich nog alleen aan Gods gebod en blijft daarin volharden? Zoet is de zonde, en belooft een hemel van genot. Wie verwerpt nog de zo gemakkelijke weg om haar, al is het maar voor eens, te kunnen genieten? Wie gevoelde zich op haar betoverde grond getrokken en liet zich niet in slaap sussen, om voor het genot van haar weelde zich de haren te laten afsnijden!

Ach, al ziet men de hel voor zich open, de zonde bedekt die afgrond met bloemen! Ach, al hoort men de hemel er om treuren. De zonde zegt: "dat is het de hemel niet," en "morgen, morgen maakt u alles weer goed." En eer men zelf weet hoe, ja, al kwam er ook een waarschuwend bode tussenbeide, men hoort, men ziet niet meer, men werpt zich in de armen van de zonde; - neemt, eet, geniet, - en wat weet u nu gij jonge dochter, gij jonge man? Wat weet u nu, gij gehuwden, maar die Gods gebod in de wind slaat? En nu, wat weet u achterklappers, doodslagers, dieven en rovers langs bedekte wegen? Hoog scheen en schijnt men te zullen stijgen, ... diep was en is de val in de afgrond! En op de bodem van de afgrond liggen vermoorde broeders, vermoorde vrouwen, vermoorde kinderen! Wilden wij het nog maar weten, hoe diep wij gezonken zijn! Wilden we het maar weten, dat wij niets meer om of aan ons hebben, om onze schande duurzaam te bedekken, wij schreeuwden uit de diepte van ons ellende met hart en mond tot Hem, die er ons alleen kan uithalen!

Maar nee, - Adam en zijn vrouw "***hechttten vijgenboombladeren samen en maakten zich schorten.***"

Treurig samenzijn, als men zich zo voor zichzelf en voor elkaar moet verbergen en zich zo wil verbergen voor God en het oog van de reine engelen! En ach, dat hechten en wederhechten, wat helpt het? Maar wij doen niet anders. God heeft de mens recht gemaakt, maar zij zoeken veel vonden. Dat is de valse godsdienst van zelfbedekking

met klederen van eigen maaksel, die niet bestand zijn tegen de zon, maar voor haar hitte verdorren. “Hun webben deugen niet tot klederen, en zij zullen zichzelf niet kunnen dekken met hun werken; hun werken zijn werken van de ongerechtigheid, en een maaksel van de wrevels is in hun handen.” (Jesaja, 59: 6.) Dat deksel moet te smal wezen, als men zich er onder voegt, en alleen als de Heere komt uit vrije ontferming en zijn vleugel over ons uitbreidt, is onze naaktheid bedekt.

Tot die vrije ontferming gaan wij nu over, mijn Toehoorders! en behandelen de zes overige delen van onze leerrede in zoveel kortere trekken, als de daarin opgegeven waarheden ons bij het lezen van de tekst als vanzelf duidelijker zijn.

Luisteren wij met aandacht naar hetgeen de Geest aan de Gemeente meedeelt van:

2. Gods opzoekende liefde.

“En zij hoorden de stem van de Heere God, wandelende in de hof, aan de wind des daags. Toen verborg zich Adam en zijn vrouw voor het aangezicht van de Heere God, in het midden van het geboomte van de hof. En de Heere God riep Adam, en zeide tot hem: Waar zijt gij? En hij zeide: ik hoorde Uw stem in de hof, en ik vreesde. Want ik ben naakt, daarom verborg ik mij.”

Waarom noemt de Geest, in het tweede hoofdstuk van vers 4 af én in ons hoofdstuk, God gedurig: *de Heere God*? Is het niet om Zijn eeuwige Raad, Zijn voorzienigheid, waarmee Hij dezelve in de tijd voorbereidt en grondt, en zo Zijn eeuwig vrijmachtig voornemen van de verkiezing tot zaligheid van dat gevallen eerste ouderpaar, en van zovelen als in het Zaad van de vrouw voor het zaad zou gerekend worden, - en eindelijk Zijn raad van de hele weg tot die zaligheid en van de verheerlijking van al Zijn deugden en volmaaktheden, in die Naam, - aan de Gemeente Gods te openbaren? Als wij nu op de tekstwoorden letten hoe waar is het dan wat onze Geloofsbelijdenis in Artikel 17 zegt, en wij met haar: “Wij geloven, dat onze goede God door Zijn wonderlijke wijsheid en goedheid, ziende dat zich de mens zo in de lichamelijke en geestelijke dood geworpen, en geheel ellendig gemaakt had, Zichzelf begeven heeft, om hem te zoeken, toen hij al bevende voor Hem vlood, en heeft hem getroost, belovende hem Zijn Zoon te geven, die worden zou van een vrouw, om het hoofd van de slang te vertreden, en hem gelukzalig te maken.”

Tevergeefs zocht zekere vrouw het opgaan van de zon door vroeger opstaan vóór te wezen; hoe vaak zij het zich ook voornam, zij versliep zich, - en toen zij eens opsprong en haar deur opendeed in de mening: “nu ben ik haar eindelijk toch voor,” straalde de zon al in al pracht over de toppen van de bergen. “Altijd de eerste”, was het enige, wat zij verbaasd uitroepen kon.

“Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst liefgehad heeft,” dat belijdt de Gemeente Gods. “Ja, Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde, daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid.” Dat is het wat een ieder van Gods volk verneemt tot zijn eeuwige troost. “Geen oog had medelijden met u, om zich over u te ontfermen: maar gij zijt, geworpen geweest op het vlakke van de velds, om de walgelijkheid van uw ziel. Als Ik u voorbijging, zo zag Ik u, vertreden zijnde in uw bloed; en Ik zeide tot u in uw bloed: leef. Ja, Ik zeide tot u in uw bloed: leef! Als Ik nu bij u voorbijging, zag Ik u, en ziet, uw tijd was de tijd der minne; zo breidde Ik mijn vleugel over u uit en dekte uw naaktheid.” Zo is het gelegen met Gods opzoekende liefde. Hij is de Eerste, steeds de Eerste, anders komt Adam nimmer tot Hem, maar blijft liever eeuwig in dikke duisternis ver, zo ver mogelijk verwijderd van Hem, Die hem alleen kan zalig maken. Maar hoe ging het en hoe gaat het met dat opzoeken? “*Zij hoorden de stem van de Heere God, wandelende in de hof*” Ach in die hof, eens hun eigendom, nu hun zo

schrikwekkend en zo vreemd! Was het in een onweer, - was het een geratel des donders, - een gedruis als van veel wateren? Genoeg, die stem ging door de hof, en kwam als een wandelaar persoonlijk op hen af. Zij hoorden die stem, al hoorden zij nog niet, wat zij sprak. Hoe weet de van God geheel vervreemde mens, dat het de Heere God is, Wiens stem op hem afkomt? “De stem van de Heere is met kracht, de stem van de Heere is met heerlijkheid.” (Psalm 29.)

Die stem komt nog zo tot u, uitverkorene, dode in zonden en misdaden, hoorbaar al uit de verte, niet voor andere, maar voor u, in het geweten, binnen in het hart innerlijk in de ziel, u aangrijpend met kracht! Zodat een huivering en siddering door al het gebeente vaart, en u bewust wordt, dat u onder de doden ligt. Die stem komt met ernst, de hoge ernst van de onkreukbare Majesteit. Zij heeft iets alles neerwerpends in zich. En toch niets dodends, iets tweeledigs en tweesnijdends: zij voert ter hel en doet weer opkomen. Het laatste onderkennen wij niet zo spoedig. Die stem kwam op de vleugelen van de wind, snel als de wind, snel als de bliksem.

“Aan de wind des daags hoorden zij de stem van de Heere God.” Dat is met de koele namiddag of avondwind van de dag, toen Adam zo diep gevallen was. Het ging dus tegen de avond, tegen de nacht. Adam moest toen alles horen, zelfs het ruisen van een blad, hoeveel te meer Gods stem. Hoe scherp zijn de oren van de mens, als het geweten verschrikt en angstig is, als het door de begane misdaad gefolterd is, en God de mens komt opzoeken. God weet Zijn tijd. En dán is het Zijn tijd, als de mens, diens Hij Zich ontfermt, vanwege de schrik van de nacht op het punt is van wanhoop of zelfverharding. Maar ook dan nog moet hem de Heere God Zelf uit zijn diepe schuilhoek halen, ja, hem daaruit en zó tot Zich trekken.

Ach, hoe ver is de mens van God vervreemd, dat hij bang is, onder Zijn ogen te komen, om voor Zijn troon te verschijnen! Hij hoort nauwelijks de stem van de Heere God, of hij schuilt weg voor Hem in het dichtste van het geboomte, waar hij meent zich voor Hem te kunnen verbergen. ‘Laat mij in het dichtst van de hof, laat mij in mijn nacht, liever dan dat ik, zoals ik nu ben, onder Gods ogen en aan het daglicht komt’; zo ligt het bij de mens. Dat is de hoogmoed en de vijandschap ten top gevoerd: liever altijd verborgen blijven, dan openbaar worden met zijn goddeloosheid.

Is het wel anders bij jullie, kinderen, die mij verstaan kunt? Waar je iets kwaads gedaan hebt, loop je hard weg, verbergt je jezelf als vader en moeder komen, of als meester je in het kwaaddoen overvalt. En dat alles liever, dan onder de ogen te komen van de dierbare, die men door zijn kwaad beledigd heeft. Welke valse schaamte baart de hoogmoed; en welke kwade gedachten van strenge straf omtrent dengene, die komt opzoeken, om te herstellen wat men bedorven heeft! En waarom wil men zich niet liever onder de straf buigen en het verdiende vonnis ondergaan? Ach, er is geen ander begrip, dan zelfhandhaving en zelfbehoud, - dat behoud wil men liever zoeken in zijn schuilhoek, liever zoeken in zijn hel, dan dat men, zoals men is, zou willen verschijnen voor zijn Rechter en enige Behouder.

Het gaat ons mensen als zekere kinderen, die, spelende onder het venster van een goed man, en daar veel getier maken, zoals kinderen doen, het opeens allen op een lopen zetten, toen zij de man met een lang voorwerp uit de deur op hen af zagen komen. Zij meenden, dat hij kwam om hen met dat voorwerp te slaan. Hoe meer hij hen naliep, hoe verder zij van hem wegliepen. Totdat hij er één greep en hem overtuigde, dat hij met een goed doel tot hen gekomen was, om hen te verrassen met iets dat hun goed zou smaken. Toen kwamen zij van lieverlee en nog schoorvoetende tot hem, en erkenden zijn vriendelijkheid.

Het was Adam niet alleen, die zich zo verborg, zijn vrouw deed zo ook. Het ging mij zo, het ging u zo, die dit kent: al zijn wij bang, verschrikkelijk bang voor God,

wanneer Hij ons komt opzoeken, al ware Hij onze vijand; voor de duivel zijn wij van natuur niet zo bang, maar houden hem voor een vader, ja, voor een God. Ach, welk een helse schuilhoek daar in het dichtste geboomte van die hof, waarin men nog gisteren als een koning en als een koningin optrad, waarin men speelde als een kind, en aan de blauwe hemel een nog gelukkiger, toekomst las! Het is nu alles over, alles voorbij! Bomen valt op ons, en dikke takken bedekt ons! De hof is mijne niet meer, de hemel is zwart, het is alles zwart om mij heen. En gij ellendige vijgenbladeren bedekt toch de misdaad niet! Die ellendige gordel benauwt mij nog en helpt mij niet om het snel kloppend hart gerust te stellen. En daar onder mij, gaapt een afgrond. Ach Eva! Hoe ben je mij zo vreemd, had ik je nooit gezien of gekend? Je bent mij geen hulp meer! Hier is geen troost voor u; voor mij ongelukkige ook niet, het is hier alles radeloos en reddeloos. Hoor die spottende lach van de duivelen, zij drijven hun spot met ons! O, welk een ijsskoude brand overvalt mijn leden, laat ons dieper en dieper ons verbergen. Ik zou hier een gat in de grond willen graven. O, daar komt God. Hij zendt de dood voorop! Ach zie, dat vreselijke dier schuifelt ons na!”

Maar als de Heere God Zich voorneemt, Zijn vrije liefde te verheerlijken, dan mag men zich in de hel willen bedden, omdat men zich niet aan Hem overgeven wil, zijn roepstem komt nader, wordt sterker. De Heere God laat niet los. Hij grijpt de man aan, die Hij wèl wil, en boeit hem zo met Zijn stem, dat hij nergens meer heen kan. Zalig hij, die het een- en andermaal ondervindt!

“En de Heere God riep Adam, en zeide tot hem: Waar zijt gij?”

De Heere God riep. De Heere God deed toen niet anders, dan Hij nog doet. Hij houdt staande met Zijn Woord. Zo is het een krachtdadig roepen, en een roepen in ernst, ja, maar ook in vrije goedheid. Een roepen, dat onweerstaanbaar is, als Hij Zijn ernst tonen en zijn Vaderlijke liefde verheerlijken wil.

De Heere God riep Adam. Zo roept Hij met name, als Hij roept. Dat geschiedt in geen hoek, al zit ook de geroepene in een hoek. “Waar zijt gij?” “Saul, Saul! Wat vervolgt gij Mij? Het zal u hard vallen de verzenen tegen de prikkels te slaan!”

De Heere God weet het wel, waar Adam is. Hij weet het wel, dat hij in de eeuwige dood en, om zo te spreken, midden in de hel en in al haar kwellingen ligt.

“Waar zijt gij?” Dat vraagt Hij Adam, en waar de man gezondigd heeft met de vrouw, daar heeft hij ook voor haar op te komen.

“Waar zijt gij?” dat vraagt Hij Adam, opdat Adam mocht belijden, waar hij zich dan nu bevond, en waar hij zich eens bevonden had, van wat hoogte hij was afgestort, en in wat diepte hij gevallen was.

“Waar bent u?” dat vraagt Hij nog o mens; die mij hoort. “Waar bent u, jongeling, jonge dochter, man of vrouw van jaren?” Als u niet bij God bent dan bent u niet tot Hem bekeerd. Dan bent u nog niet een verzoenden God gevonden. Sta eens stil bij die vraag: “waar bent u?” Opdat u mocht inzien, dat u op weg bent naar de hel.

“Waar bent u?” Dat vraagt Hij u, o mens, die het weet, dat u zwaar tegen God gezondigd hebt, maar die nu voor Hem vliedt van de ene schuilhoek naar de andere, opdat u, daar uitgedreven, u komt werpen aan de voet van het kruis.

“Waar bent u?” Dat vraagt Hij u, o mens, die wel bekeerd bent, maar die op uw dak klimt en rondziet en overspel en geheime moord bedrijft, of door begeerte verlost, uw huis bouwt op gestolen palen, op niet eerlijk verkregen grondstenen.

“Waar bent u?” Zo roept God u en u, opdat u weet, dat ge u voor Hem niet verbergen kunt, maar voor Hem te verschijnen hebt, en tevens weet, dat het verderf u verslinden zal, als u in uw schuilhoek blijft. En dat het in zulk een verderf het beste is, tot uw God te lopen, zoals u bent, en niet van Hem af, opdat u bij uw Rechter genade zult

vinden.

God roept: “waar bent u?” Wilde Hij uw heil niet, o mensen, Hij liet u zitten in uw vreselijke schuilhoek. Maar wie begrijpt zulk een liefde, en wie gelooft de liefde van de roeping?

Adam antwoordde: **“Ik hoorde Uw stem in de hof en ik vreesde. Want ik ben naakt, daarom verborg ik mij.”**

Zo beantwoordt de mens Gods innerlijke ontferming. “Ik hoorde uw stem in de hof en ik vreesde.” Kan dan God niet meer in de hof, die Hij zelf plantte, komen zonder dat de mens beroerd wordt? Moet dan God in de hemel blijven, mag Hij niet meer op aarde komen? Moet Hij dan de mens op aarde alleen en aan zijn lot, aan zijn grote nood en dood overlaten? Zeker, dat wenste de mens wel in zijn verdorven toestand. Hij zal zich troosten met zijn schort van vijgenbladeren! Maar als God komt en u persoonlijk aantast, o mens, waarom is er dan vrees en schrik, waarom onttrekt en verbergt gij u? Vanwaar die angst voor de dood? Vanwaar die treurigheid, die volslagen verlegenheid, ja, vijandschap, als God Zich met Zijn Woord tot u, persoonlijk tot u wendt, opdat ge u tot Hem zou wenden en u van harte bekeren? Ach! alles wat van God-af is, wil volstrekt niet weer naar God toe, maar verdrijft Gods Woord van de aarde, totdat God hem staande houdt en de mens in de engte drijft om hem te vangen, opdat hij eeuwig weer tot God gebracht zij. Maar welk een verkeerdheid, ook dan nog! “Laat mij maar zitten, laat mij maar alleen, - ik ben bang voor U, ik mag U niet horen, gunt U mij deze verborgen hoek niet eens?”

Ziedaar de gedachten en daden van vijandschap tegen God, omdat men zich liever in de dood werpt, dan voor God te verschijnen als een schuldenaar. En nu moet God boos zijn. Hij heeft een harde stem, een verschrikkelijke stem, een stem van verplettering en vernieling; de alleen goède God! Men kan Zijn woorden niet verdragen, - daarom maakt men zich daarvan weg. “Wijk van mij. Want aan de kennis uwer wegen heb ik geen lust.” Dat is van ons aller taal tot onze Schepper, onze Weldoener en goedertieren Vader. ‘Ik werd bang voor U, toen ik Uw stem begon te vernemen, daarom verborg ik mij.’

Maar heeft dan God ooit zo tot u gesproken, o mens! dat u Hem Zijn woorden verwijt, al ware Hij de duivel? Is het waar, dat ge u dáárom verbergt, of is het de hoogmoed, omdat u begrijpt, dat u Hem niets wijs maken kunt? En is dat werkelijk de oorzaak van uw verberging, dat u naakt bent? Immers u kwam naakt uit de hand van uw Formeerder. U hebt u toch gisteren om die reden voor God niet verborgen?

Ach, hoe weten wij voor de Alwetende met leugens te komen; met ijdele uitvluchten. Waarom? Omdat wij wel weten, dat wij voor Hem niet bestaan kunnen in onze schorten van vijgenbladeren. Bij God komen wij niet terecht door voor onze ongesteldheid, onze val, onze bangheid voor God redenen op te geven, waarbij wij verbloemen, wat wij misdreven, en waarbij wij de schuld zijdelings op onze Schepper werpen. Met allerlei zelfaanklacht, uitgedacht om de eigenlijke euveldaad te verbloemen, ontdekt men zich, terwijl men zich bedekken wil. Wat zou het zijn, zo de dief zeide: ‘ik verborg mij, omdat ik vingers heb’? De eerlijke vliedt daarom niet voor de gerechtsdienaar, maar wel hij die gestolen heeft. Intussen wil geen dief weten, dat hij een dief is, dat hij zo slecht is de wet overtreden te hebben. En dat willen wij allen niet weten uit onszelf, dat wij bepaald dit of dat gebod Gods overtreden hebben. Wij mogen het belijden, dat wij niet goed zijn, dat wij niet goed staan, dat wij ons bedrogen hebben, maar wij willen er uit onszelf niet aan, om die misdaad te bekennen, waarvan al het andere slechts een gevolg is. Onze uitvlucht is, *dat wij naakt zijn, dat wij niet heilig zijn*. Maar nu willen wij vernemen, dat God barmhartig is zonder recht te doen; dan zijn wij gerust gesteld en blijven in onze dood. Wij willen toestemmen,

dat wij duizend zonden hebben, maar in die één zonde, welke wij bepaald bedrijven en bedreven hebben, willen wij ons staande houden. Daarin willen wij rechtvaardig blijven. Want als wij dat of dat zouden gedaan hebben, dan waren wij slecht; en dat willen wij niet zijn. Wij willen geen gerechtigheid, willen niet God alleen rechtvaardig en heilig laten zijn. Wij willen niet weten, dat wij met Gods Wet, dat wij met Zijn heilig gebod te doen hebben, dat wij dit in een bepaalde zin overtreden hebben. Wij willen niet, dat het gebod tegen ons gelde; wij willen voor dat gebod niet staan als goddelozen en overtreders. Wij willen dat gebod ter zijde stellen, - zo willen wij niet verdoemd worden voor God opdat Hij ons rechtvaardige, omdat wij het in onszelf niet zijn kunnen. Wij willen niet voor Zijn voeten, - vanwege de overtreding, en opdat Gods gebod blijve, - sterven, opdat God ons levend make. Ondertussen, Gods uitverkorenen worden langs geen andere weg gerechtvaardigd en gezaligd, dan dat de Heere hun begane overtreding, voor de ogen van de ziel, en van de consciëntie brengt.

3. Het heilig gebod en des mensen onvatbaarheid voor hetzelfde.

Zo lezen wij: *“En Hij zeide: Wie heeft u te kennen gegeven, dat gij naakt zijt? Hebt gij van die boom gegeten, van welke Ik u gebod, dat gij daarvan niet eten zoudt?”*

Deze tweeledige vraag ga een iegelijk van ons in het bijzonder door het hart! Laat ons toch niet langer vreemdelingen zijn in onze eigen levensgeschiedenis! Het is niet Adams geschiedenis alleen, welke ons hier wordt meegedeeld. Het is de bedoeling van de Geest, dat wij onszelf kennen en het op onszelf toepassen. Het is zeker, dat ons hier bericht wordt, hoe door ongehoorzaamheid van één de zonde in de wereld gekomen is. Maar het is even zeker, dat het hier aan ieder van ons onder de ogen gebracht wordt, waar het ons hapert. Hoe wist Adam, dat hij naakt was, hoe weten wij het, zo niet aan de onreine begeerten? Maar hoe weten wij het, dat die begeerten onrein zijn? Heeft God ons dat gezegd? Heeft Hij onderscheid gemaakt tussen leden en leden, toen hij ons schiep? Of, vanwaar is het, dat, daar God de genegenheid in de mens legde, om zijn zegen van vermenigvuldiging te verwezenlijken, en God niets zondigs scheppen kan, vanwaar is het, zeg ik, dat ieder van ons te belijden heeft: “Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren, en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen!” Ligt het aan Gods schepping, aan het van God ingesteld gebruik ener Hem heilige echtvereniging? Of is hier een dag aan dag gemaakte verborgen schuld, waar wij liefst niet van weten willen? Of wie wil dag aan dag schuldig staan aan de overtreding van het zo diep gaande zevende of tiende gebod?

In de openbare godsdienstige samenkomsten en in de vergaderingen van de vrome horen wij spreken van zonden en zondaren, en belijden, dat wij zondaren zijn. En velen hebben vele, zeer veel zonden. Maar wat meent men toch als men zo van zijn zonden spreekt? Wie heeft u te kennen gegeven, o mens! dat u een zondaar bent, dat u zovele, veel zonden hebt? Kunt en wilt u er drie optellen, die bepaald tegen zeker gebod Gods begaan zijn? U wilt alle boze zweren tellen, maar u wilt niet weten, wat u eet, en waardoor u die boze zweren hebt. De maagbedervende schotel smaakt u te goed, om er hand en mond van af te houden. U noemt duizend zonden, om de ene hoofdzonde te bedekken, en zo die aan de hand te houden. Wie heeft u te kennen gegeven, o jongeling, o jonge dochter! die u aan de wellust, welke in uw leden woelt, overgeeft, dat u zonden hebt, als u toch niet bepaald wilt weten, tegen welk gebod Gods u zondigt? Wie heeft u te kennen gegeven, o echtgenoot! o echtgenote! die hunkert naar uws naasten vrouw of man, dat u zonden hebt, als ge u niet wilt veroordelen over eedbreuk, van voor God bezworen echtelijke trouw? Wie heeft u te kennen gegeven, dat u zonden hebt, u waarnemer van eens anders belangen; u

beheerder van het goed van weduwen en wezen; u ambtenaren; u allen, die uzelf verrijkt met hetgeen u aan andere te verantwoorden hebt?! Of u winkelier, die jaar en dag iets voor uzelf terughoudt van het volle gewicht of de volle maat, een ander toekomstende; of u dienstbare, die met het goed van uw Heeren en vrouwen omgaat, als had men vrijheid om te roven en te plunderen? Of, wie heeft het u gezegd, u ongelovige en ontrouwe, die, wat voor God recht en waar is tegen beter weten prijs geeft, om gemakkelijk en ongestoord te kunnen leven, en of geëerd te worden door hen, die de menigte leiden en verleiden, en van de verleide menigte zelf, óf door haar niet vervolgd te worden. Of, wat is de zonde van een monnik, zo niet juist voornamelijk deze, dat hij een monnik is? Wie heeft u te kennen gegeven, dat u naakt bent, o mens? Uw bevlekt geweten doet u de mond open om alles te bekennen, behalve wat u bekennen moest. Veroordeelt u als schuldig aan alle zonden en gruwelen, die wij opgetekend vinden in het eerste Hoofdstuk van de Brief van de Apostel Paulus aan de Romeinen, en zie of u het niet doet, ja, of u bovendien niet zonden verzint en bedenkt, alleen omdat u de rechte zonde niet wilt belijden, alleen dus, omdat u voor God niet in de dood wilt vallen.

Ach, wij zijn door de zonde te blind geworden, om het te kunnen zien, te ongevoelig en te eigenlievend, om de waarheid Gods op onszelf toe te passen. Waar wij het moesten, te hoogmoedig, om te willen weten wat wij eigenlijk misdreven, en te vijandig tegen God, om Hem te rechtvaardigen of van Hem ware genade, die op recht gegrond is, aan te nemen. Wél ons, als God tot ons komt met Zijn heilig gebod. Wél ons, als Zijn vraag door het hart gaat: "Hebt u niet gegeten van de boom, waarvan Ik u gebod, zeggende: u zult daarvan niet eten?" Zeg de Maria-aanbidder, dat hij een afgodendienaar is, hij zal u, als hij kan, voor het gericht dagen, opdat u als een godslasteraar veroordeeld wordt. De trouwe dienaar van het Woord moge aan wie ook zeggen, dat hij schuldig staat aan deze en geen bepaalde overtreding, - wordt men niet op heterdaad betrapt, men zal alle zonden hebben, maar omtrent die éne zonde, zo lang men ze verborgen waant, zijn onschuld zoeken te handhaven.

Maar waar God begint, waar Hij spreekt door Zijn Heilige Geest, daar helpt geen uitwijken. Waar God spreekt, waar Hij door Zijn Geest het heilig gebod en deszelfs overtreding in bepaalde zin voor de oren van de ziel en van de consciëntie houdt, daar wordt de aanbidder van hetgeen niet zalig maken kan een afgodendienaar. Gelijk ook hij, die zijn vertrouwen op iets anders stelt, dan op de levende God. Daar wordt de misbruiker van des Heeren Naam een vloeker; - de verkoper op Zondag en de verzuimer van het zich bepaald voorbereiden op van des Heeren Rustdag, tot de eeuwige rust, een sabbatschender. Daar wordt hij, die geen geduld heeft met de gebreken van de ouders en dergenen, die over ons gesteld zijn, door wier hand God ons regeren wil, een ongehoorzame; - de jalouse, de hatende, de benijdende, de krakellende, de driftige in woorden en werken, wordt daar een moordenaar en doodslager; - de wulpse een hoereerder en echtbreker, - de te veel schrijvende en te veel nemende, een dief; - die in gezelschap de goede naam en wandel van de naasten bezwalkt, een lasteraar; - de glurende naar hetgeen zijns naasten is, een hebzuchtige en een man vol van kwade begeerlijkheid; - daar zegt deze en gene van ons niet meer, dat hij dit of dat ongelukkig zwak heeft, maar hij wordt een goddeloze voor God.

Dát is de weldaad van Gods Wet, van het heilig gebod. De kwaal wordt opengelegd waaraan de mens bloedt. Wil hij het nu weten? Zal hij nu opeens zijn doodvonnis ondertekenen? Ik zeg, dat hem de kwaal opengelegd is. Hij kan ze niet meer ontkennen. Zijn dood is hem aangezegd, opdat hij zich verblijde, als hij het enige middel verneemt, dat er voor hem ten leven is, in zulk een dood. De Heere God handhaaft dus Zijn heilig gebod, om de mens voor te bereiden voor de genade. Bij de

mens zelf werkt datzelfde gebod inmiddels toorn, wrevel, kwaadheid, opstand tegen God. Al kennen wij nu onze dood, daarom zullen wij ons vonnis nog niet ondertekenen, maar wel onze toestand nog erger maken, en zonden op zonden hopen. Want wij kunnen, als wij voor Gods Rechterstoel gesteld worden, niet geloven, dat Hij ons genadig wil zijn. Ja, dat komt in ons hart niet eens op. Wij denken dan aan dood en hel, zien in God niets meer dan een Wreker, een vertoornd God, die ons ter hel verwijst met Zijn vraag: ‘Hebt ge niet tegen dit en dat bepaald gebod, dat Ik u gaf, overtreden?’ De zonde is ontdekt, is niet te loochenen. Maar moeten wij nu sterven, dan mag God en de naaste, zo mag het liefste wat wij hebben, de schuld dragen. Dat zien wij aan ons eerste ouderpaar.

Adam antwoordde: **“De vrouw, die Gij bij mij gegeven hebt, heeft mij van die boom gegeven en ik heb gegeten.”** Toen daarop de Heere God de vrouw vroeg: **“Wat is dit, dat gij gedaan hebt,”** zei zij: **“Die slang heeft mij bedrogen, en ik heb gegeten.”** Maar zij hoedde zich wel om antwoord op de vraag van de Heere te geven, wat dat was, dat zij haar man verleid had. Het was genoeg. Dat zij gegeten hadden van die boom, konden zij niet ontkennen. De vertrapte Wet, het geschonden gebod, als het door de Heere ons onder de ogen gehouden wordt, is scherper dan het menselijk vernuft. Maar week, maar verbroken van geest, wordt de mens er niet onder. Nee, maar hij verhardt zich nog in zichzelf tegen God. **“De omstandigheden brachten er mij toe! Ik was het vergeten, ik dacht er niet aan, dat daar zoveel kwaad in lag; ik viel er zo onnozel in; ik werd bedrogen door die slang daar. Ik was als betoverd. Ik dacht, het was een wonderwerk, dat moest wel van U komen. Die slechte vrouw dáár heeft er mij toe gebracht, dat lelijk verderfelijk schepsel. Had U die vrouw niet bij mij gegeven, dan zou ik mij wel bewaard hebben.”**

Dus: God is er de schuld van! **“Was ik niet met die of die in kennis geraakt; niet in zulk en zulk gezelschap gekomen; was de vrouw anders geweest; ik had er geen licht in; had ik meer licht gehad, - dan ... zo openbaart zich ons aller kwaadaardigheid, als wij met Gods gebod bestraft worden, en het ons de ogen opent, dat wij door eigen schuld de overtreders zijn. Niet voordat er Heilige Geest is, wordt de belijdenis, bij ontdekking van overtreding, van harte gedaan: *“ik heb gezondigd: sla mij, wat hebben deze schapen gedaan!”***

Hoor je het, kinderen, wat Adam en Eva deden? Doen jullie ook niet zo? **“Heb je dat en dat gedaan,”** vragen vader en moeder, of je meesters, **“heb je dat gebroken, ben je daaraan geweest?”** Zolang je meent het te kunnen ontkennen, loopt je met de gebroken stukken in je zak; worden zij er uitgehaald, kunt je het niet langer verbergen, wie heeft dan de schuld? Is het niet de broeder, de zuster, de makker? Je werd gewaarschuwd, sloeg er geen acht op, de bal vloog door het glas, dit of dat kostbare liet je vallen, hier of daar stote je iets omver, omdat je het gebod in de wind sloeg, - wil je dat weten? **“Mijn makker,”** zeg je, **“stootte mij aan de arm; zuster zeide: laat ons daar wat van nemen; de hond sprong tegen mij op, zo kwam het.”**

Als de echtbreuk geschied is, zullen wij die eerder zoeken te bedekken met moord en doodslag, ja, wij zullen eerder God in het aangezicht slaan, dan dat wij uit onszelf belijden: ‘niet die en die, maar ik, ik alleen ben schuldig, ik heb de eeuwige dood verdiend.’

Maar wat zal God nu nog met de mens beginnen? Hij belijdt zijn misdaad, maar blijft vermetel staan voor Gods heilig oog, de schuld van zich afwerpende. Hij belijdt en liegt, houdt zich staande en siddert voor de straf, wil er zich niet onder buigen, en blaakt van vijandschap tegen zijn Maker. Er is bij Hem in het minst geen vermogen of wil, om te erkennen, dat God rechtvaardig is, zo Hij hem te gronde laat gaan. Het

komt in de verte zelfs in zijn hart niet op, dat de Heere God genade voor Hem bereid heeft, dat Hij tot Hem is gekomen, om vrije liefde en eeuwige ontferming bij hem te verheerlijken. Als de mens nog in zijn binnenste om ontferming schreeuwt, dan is het, om de hel te ontgaan en toch de brave man te blijven. In het binnenste van de ziel zitten duivel en dood, en het ziet er uit, als bij de eerste schepping van hemel en aarde: woest en ledig, en duister op de afgrond. Maar over die hol gaande, in duisternis gehulde wateren, waar alleen de grommende donder gehoord wordt, alleen bliksemen gezien worden, die de mens dreigen zijn schuldig hart te treffen, - waar men nu eens in de hoogte geworpen wordt, zonder dat een reddende arm zich uitstrekt, en dan weer voor een diepte komt te liggen van reddeloos verzinken, - daarover zweeft des Heeren Geest, aan een duif gelijk. Hij zal stilheid gebieden, rust en vrede scheppen, licht scheppen, en de meer dan dode zondaar, genade, ja, genade laten horen. - Adam hoort het eeuwige Evangelie.

4. Het eeuwige Evangelie.

Zo luidt het: “Toen zeide de Heere God tot die slang: Dewijl gij dit gedaan hebt, zo zijt gij vervloekt boven al het vee, en boven al het gedierte van het veld! Op uw buik zult gij gaan, en stof zult gij eten, al dagen uws levens. En Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar zaad; datzelve zal u de kop vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen.”

Ik noem dit Evangelie eeuwig, omdat het de inhoud is van hetgeen besloten werd in de eeuwige Raad des vredes; verder, omdat nu bijna zes duizend jaren achtereen geen ander door God gegeven is, om te verkondigen, en eindelijk, omdat het de stof zal uitmaken van het eeuwig lieven en loven in heerlijkheid. De tijd laat ons thans niet toe uiteen te zetten wat er al in de woorden, die de Heere God tot de slang gesproken heeft, ligt opgesloten. Vergenoegen wij ons voor ditmaal met het volgende op te merken.⁵

Alle goede uitleggers van de Heilige Schrift zijn het daarin eens, dat in het 15^e vers die Silo beloofd wordt, die van de slang de kop vermorzelen, dat is, de duivel teniet doen en zijn werken verstoren zou; sommigen menen echter, dat alleen de woorden van vers 14 tot het dier gezegd zijn. Ik houd het er voor, dat alles tot de slang gesproken werd, zoals wij dan ook lezen: ***“Toen sprak de Heere God tot die slang.”***

Mozes verhaalt wat gezien en gehoord werd, *niet wat niet gezien werd*. De rede gaat door vers 14 en 15 tot hetzelfde schepsel. De straf, die op het zichtbare schepsel gelegd is, moest voor de mens een vertroostend beeld zijn van de straf, waarmee God zijn onzichtbare vijand gestraft heeft. Wij al schuwen een slang meer, dan andere dieren, als een vervloekt dier, en of de slang vroeger op haar staart voortschoot of op voeten ging, wat behoeft ons die vraag op te houden? De meeste slangensoorten gaan nu op haar buik, dit zij ons genoeg om te erkennen, dat het zo is, als God gezegd heeft. Dat de slang doorgaans stof eet of lekt, weten wij onder andere uit Micha 7: 17; echter eet de slang ook vruchten en kruiden, en zuigt het vlees van dieren en mensen uit. Het valt verder niet te betwijfelen, dat de slang schuw is geworden voor Eva, en Eva voor de slang. En wie overvalt niet nog een ijzing als hij op zijn weg een slang ontmoet? De slang zal tot op heden de mens in de hielen bijten, en de moedige mens, zo hij kans ziet, haar de kop inslaan of intrappen. Maar dat alles is niets meer, dan een vertroostend beeld. Elk die nadenkt, gevoelt, dat hier een zuiver volgehouden

⁵ Zie de uitvoeriger ontwikkeling van deze woorden in de Leerrede van Dr. H. F. Kohlbrugge over Gen. 3: 15. Vergelijk van dezelfde schrijver: Vragen en Antwoorden tot opheldering en bevestiging van de Heidelb. Catech, op Vr. 19, pag. 44.

beeldspraak is, en dat dit alles de onzichtbare vijand gold, die zich van de slang bediend had. Toen de hele schepping Gods door van de mensen ongehoorzaamheid verstoord lag, kon God er geen welgevallen meer aan hebben. De hele aarde kwam onder de vloek, de mens, de dieren kwamen onder de vloek. Maar boven alles moest die vloek de hoge geesten treffen, die eens wachters van Gods troon, in opstand tegen Gods raad en wil, dat de hemel Zijn schepsel te dienen had, hun woonstede verlaten hadden. (Brief Judas: 6.) Deze hoge geesten, al samen genomen als een rot “de duivel” genaamd, werden in rang geworpen onder de nu vervloekte dieren, ja, onder het met Gods vloek beladen redelijk schepsel, wat in de Heilige Schrift op veel plaatsen, vanwege de zonde, met de afzichtelijkste dieren vergeleken wordt.

Welk een troost voor de voor Gods Rechterstoel schuldigen mens, te vernemen, dat die verleider en aanklager eens voor altijd door de Heere God zo vervloekt is, dat hij steeds” met zijn, hoewel ware aanklacht, vanwege de verkiezing Gods, op grond van een eeuwiggeldende gerechtigheid, verworven door de Zoenborg, gescholden, en uit de hemel geworpen wordt! De duivel is gedoemd, op zijn buik te gaan. Dat is, hij moet het kenmerk dragen, dat hij nooit met het “rechtuit” van de waarheid komen kan; zijn verleiding heeft steeds als eerste beweging een listig kruipen, dat spoedig te onderkennen is, zelfs bij een weinig Goddelijk licht. En zijn gang is van de Heere God zodanig bepaald, dat hij tegen het schild des geloofs en het zwaard van de Geest niet opkomen kan, maar zich in een houding te bewegen heeft, om noodwendig onder de voet van des Heeren volk te komen, opdat hij zo onder hun voet steeds door de Heere vertreden worde. En als de Geest door de Profeet Jesaja, zegt: “en stof zal de spijs van de slang zijn”, (Hoofdstuk 65: 25.) dan is het uit de samenhang duidelijk, dat de mening van de Geest daar, zoals ook met de woorden in ons tekstvers, is: de duivel zal van al zijn list en al zijn woeden tegen van des Heeren volk geen wezenlijke vrucht genieten, - al zijn doen en pogen zal daarop uitlopen, dat hij stof inoogst. Dat is de vrucht van zijn doen. En zolang dit grote woord nog niet geheel vervuld is: “de laatste vijand, die teniet gedaan wordt, is de dood”, mag de duivel lijken eten, welke hij echter, gelijk de walvis de Profeet Jona, weer zal moeten opgeven op de dag van de opstanding van de doden. Dan hebben ook de dagen zijns levens een einde; dat is: dan begint eerst recht zijn eeuwig oordeel.

De woorden: “*Ik zal vijandschap zetten*”, bevatten in zich al wat de Apostelen “heiligmaking van de Geest” noemen. Het is de scheiding, de onheilbare breuk, die God zelf gemaakt heeft tussen duisternis en licht, tussen zonde en heiligheid. Het is de onverzoenbare strijd tussen vlees en Geest. Het is de hier nooit bij te leggen kamp tegen de overheden van de macht van de lucht, de onoverkomelijke kloof tussen hel en hemel, tussen het Koninkrijk van de genade en haar heerschappij, en het rijk waarvan Beëlzebul koning is. God heeft die scheiding zelf gezet, anders werd er wel weer vrede gemaakt. Zodra iemand een onderdaan van Koning Jezus wordt, wordt hem de haat in het hart geplant tegen alles, wat de duivel wil, - en de duivel zal niet ophouden te haten een ieder, die zijn onzalige dienst verlaat. De Heere God heeft die vijandschap gezet, daarom is zij door alle list en kunsten van de vredemakers van de duivel niet op te heffen.

Maar hoe woedend van haat moet de duivel van dat ogenblik af tegen de vrouw geworden zijn, toen hij vernam, dat de Heere God dit zwakke werktuig, waarmee hij Gods schepping verstoord had, uitverkoren had, om de moeder te zijn van Hem, die de duivel teniet doen en een nieuwe en eeuwige schepping daarstellen zou! En welk een vijandschap moest opeens tegen de duivel bij de vrouw ontstaan, toen zij in plaats van eeuwig in haar dood te moeten blijven liggen, zich geroepen hoorde tot een nieuw

leven en tot een moeder van zulk een Zoon! Hoe moest zulk een liefde Gods, waardoor zij zich geheel herwonnen gevoelde, haar van vijandschap doen blaken tegen de duivel, die haar tegen zulk een ontfermende God had leren zondigen. Hoe moest de duivel er op uit zijn, om die vrouw met haar Zoon om te brengen, - en zij, om behouden te blijven in zulk een belofte van vrije liefde, waarin zij haar enige bevrijding van de eeuwige dood erkende! Wie het twaalfde Hoofdstuk van het Boek van de Openbaring aandachtig nagaat, krijgt enigszins een oog in wat Johannes in deze woorden zag.

Het einde van deze vijandschap moest en zal zijn: de volkomen overwinning en versterking van de duivel en van al zijn listen, aanslagen en werkingen. Het zaad van de slang is alle vlees. Alles wat van Adam komt, alles wat door de wil eens mans geboren wordt, is van natuur een kind van de toorn, een kind van de duivel en van de dood. Het bevindt zich onder de heerschappij van de duivel en van de zonde en is aan de eeuwige verdoemenis onderworpen. Wat van vlees geboren is, is vlees, en als zodanig een vijand en hater Gods. Dat zaad wil Christus niet laten leven, wil niet, dat Hij Koning zij. Daarentegen kan Christus de duivel en zijn zaad, dat aan Zijn Evangelie niet gehoorzamen en onder Zijn genadige scepter niet leven wil, ook niet zijn wil laten. Hij, de Christus Gods, de alleen Heilige, is dat Zaad van de vrouw, dat met Geest, water en bloed midden onder Zijn vijanden overwinning op overwinning behaalt, dat uit vijanden vrienden, gewillige en blijde onderdanen maakt, maar ook alles, wat volhardt in tegenstand, met een ijzeren scepter verplettert.

Hij is het Zaad van de vrouw, - niet eens mans. En was Eva niet onmiddellijk Zijn moeder, dan is zij het toch naar Gods bedoeling. De man is met zijn kracht erbuiten gezet, en de zwakke vrouw staat boven aan in dat Rijk, waar het zwakke ontferming vindt, en waar geen welgevallen zijn kan aan van de mans willen en lopen. De blijmare van de opstanding zal de Heere Zelf het eerst brengen aan Maria van Magdala, uit wie zeven duivelen uitgedreven waren, en zij zal het eerst aan de broeders verkondigen: "De Heere is opgestaan!" En waar het machtige huis Davids, prat op vroegere genade, de Heere in ongeloof tergt, daar zal geen man daaruit meer zijn, als het Zaad komen moet. Maar een jonkvrouw van Davids zaad, die meent genadeloos te zijn, hoort, dat zij een begenadigde is, de moeder van het beloofde Zaad, - Wiens Naam is: *Immanuël*.

Wanneer de slang die Immanuël de verzenen vermorzelt, zo lijdt en sterft Hij, maar zo Hij met vermorzelde verzenen van de slang de kop vermorzelt, zo overwint Hij de slang en de dood in zijn dood, - zo rijst Hij op uit deze dood, - en alles, wat in die kop van de slang zit van list, om tot ongeloof en ongehoorzaamheid aan de wil eens Vaders in de hemelen te verleiden, is ook vermorzeld in de dood van dat Zaad aan het kruis en in Zijn zitten op Zijn eeuwige troon.

Hij, die van een vrouw geboren wordt, is waarachtig mens uit het vlees en bloed van de vrouw. Hij die de duivel overwint is een rechtvaardig Mens en geen zondaar als wij. Hij is meer dan Adam. Want die liet zich verleiden en geloofde dus de duivel. Hij moet van de Heilige Geest ontvangen zijn, Hij, die als mens geboren wordt, zonder toedoen eens mans. Hij moet verzocht geworden zijn als wij, ja, geleden hebben, zoals wij niet geleden hebben, en wat wij zó niet lijden kunnen, Hij, Wiens verzenen door de slang vermorzeld worden. En wie met vermorzelde verzenen van de slang de kop vermorzelt, is meer dan alle creaturen, is God, hooggeprezen boven allen. En Hij doet het niet voor Zichzelf. Want die meer macht heeft dan de slang, laat Zich niet dan vrij willig door dezelve de verzenen vermorzelen. Zo treedt Hij dan voor de gevallen mens op, komt in zijn plaats en richt voor hem uit, wat die mens niet kan.

Behoeft men ver te zoeken, om voldoening aan Gods gerechtigheid door verzoening te vinden? Moge de materiële denker haar hier niet kunnen zien, de geestelijke mens ontdekt haar opeens bij het licht van de Geest. Door het bewaren en weer oprichten van Gods eeuwig gebod en heilige Wet, door het bewaren van zijn woorden, door gehoorzaamheid aan Zijn wil tot in de smadelijkste en smartelijkste dood, - (allemaal stukken, waarvan de duivel zoekt af te brengen, opdat God de eer van al Zijn doen niet krijge; allemaal stukken, waarbij God in Zijn soevereiniteit op het hoogst verhoogd is geworden, en waarbij al Zijn deugden en volmaaktheden zo verheerlijkt zijn, terwijl de mens in de diepste diepte lag) - is daardoor God niet voldaan? Hij, die sterft in het teniet maken van de duivel en van al diens aanzetten tot ongehoorzaamheid, die daarin van de zonde sterft, draagt de straf en de schuld en verzoent God. Hij, die in Zijn opstanding dien, die het geweld van de dood had, dat geweld ontnemt en de dood teniet maakt, en wat Hij opstaat, opstaat om Gode zonder sterven te leven, voldoet God. De vrucht van die verzoening en voldoening laat Hij alle eeuwig ten goede komen, die Hem door wedergeboorte geboren worden, als een volk, dat zeer gewillig is op de dag van Zijn heirkraft, in heilig sieraad. Welk een schat van heilswaarheden en van eeuwige troost in weinige woorden! Zo is het eeuwige Evangelie.

Maar waarom werd het tot de slang, tot de duivel gezegd, waarom niet tot de mens? Kunt u iets zoeters vernemen, u verlegen zondaar, met de dood in uw leden, dan dat uw aartsvijand met de dood ten ondergang gedoemd wordt? Dan dat, waar God een rots in tweeën splijt, en u naar Gods zijde overgebracht wordt? Dan dat er een Held, Een uit ons midden, en toch de Heere uit de hemel, een Middelaar, een Zoenborg komt, terugbrengende een eeuwige verlossing?

U zegt: "het is niet tot Adam gezegd!" Ware het tot Adam gezegd, gij kwam met uw: "maar, het is niet tot mij gezegd." Hoor, wat God zegt: "Vrede door het bloed van het kruis!" Hoor, wat er op de grote kampplaats Golgotha geschiedt. Wie midden in de dood ligt, zoek zijn leven buiten zichzelf, zo, dat hij zie op hetgeen Christus doet, en zegge tot zijn vijand: "De Heere God heeft u vervloekt en verdoemd, en Christus heeft u de kop ingedrukt; - ga weg van mij: hier is Zijn bloed."

Of moet er nog nadere bevestiging komen, opdat de mens geen lust meer hebbe tot geloof aan van de duivel verleiding tot ongeloof, maar hij door honger en kommer van de ziel gedreven wel geloven moet, en worstelt om te geloven, waar hij onmogelijk kan, ja, het blindelings waagt, op grond van des Heeren woord? Welaan, de Heere God heeft er wel wegen en middelen toe, en die zijn:

5. Zijn vaderlijke kastijding.

Zo lezen wij vers 16 tot 19: "Tot de vrouw zeide Hij: Ik zal zeer vermenigvuldigen uw smart, namelijk uwer dracht; met smart zult gij kinderen baren. En tot uw man zal uw begeerte zijn, en hij zal over u heerschappij hebben. En tot Adam zeide Hij: Dewijl gij geluisterd hebt naar de stem uwer vrouw, en van die boom gegeten, waarvan Ik u gebod, zeggende: Gij zult daarvan niet eten! Zo zij het aardrijk om uwentwil vervloekt. En met smart zult gij daarvan eten al dagen uws levens. Ook zal het u doornen en distelen voortbrengen. En gij zult het kruid van het veld eten. In het zweet uws aanschijns zult gij brood eten, totdat gij tot de aarde wederkeert, dewijl gij daaruit genomen zijt: want gij zijt stof, en gij zult tot stof wederkeren."

Hoe waar is Gods Woord! Het zijn nu bij de zesduizend jaren, dat de Heere God dit gesproken heeft, en nog staat de zaak niet anders betreffende de vrouw en de man. Maar ik noem het een Vaderlijke kastijding en niet meer straf voor de zonde, al moet men het ook een vloek noemen, wat sinds op de vrouw en de man gelegd is. De straf op de misdaad van de ongehoorzaamheid was de eeuwige dood. Van die dood verlost

het Vrouwenzaad degenen, die voor Gods Rechterstoel in de eeuwige dood lagen. Hij nam die straf op Zich. Maar waar de Heere God het de doemeling laat vernemen, dat er genade voor hem is, daar heeft echter het vlees de kastijding te verduren, opdat de geest leve door gerechtigheid. Voor de gelovigen staat het vast, wat onze Catechismus leert, *dat regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren, gezondheid en krankheid, rijkdom en armoede, ja, alle dingen van Zijn Vaderlijke hand ons toekomen.* Die kastijding moge scherp zijn. Want Hij geselt een iegelijk zoon, die Hij aanneemt; zij geschiedt ons ten nutte, opdat wij des Heeren heiligheid deelachtig worden. Bastaarden zijn zonder tuchtiging. Toen eens een deftig heer uit een hoop jongens die met elkaar vochten, er een greep en met een goede tuchtiging naar huis zond, dacht een wijze, die dit aanzag, bij zichzelf: “Dat moet de vader van die knaap zijn.” Niet dat slagen op zichzelf iets te weeg brengen. Veel moeders zullen de bekende dichtregelen beamen:

Ach, ouders telen het kind, en brengen het groot met smart,

De kleine treedt de schoot, de grote treedt op het hart!

zonder dat zij met ernst zich toeleggen op geloof en bekering tot God. Menige vrouw draagt de vloek van haar geslacht, zonder met God te worstelen om de zaligheid van haar ziel en van de zielen van haar kinderen, en om het heil van haar huis. Ja, menige vrouw breekt liever haar huis af, drijft liever haar echtgenoot uit, en op een slechte weg, dan dat zij zich in Godzalige stilheid en hoop op God aan die vloek onderwerpt. En menig man worstelt jaar uit jaar in met tegenspoeden, zonder dat het hem tot God brengt. En nogmaals, ontkomt menig man wonderbaarlijk aan herhaalde schipbreuk, die verstommen moet op de vraag van een kind: “Hebt u God daarvoor wel gedankt?” Maar hoewel bij velen al slagen niets helpen, Gods kinderen hebben een Vader, die de tuchtiging zó toepast, dat Zijn kinderen er wel door gedrongen worden, om zoveel te dieper zijn Vaderlijke betrekking tot hen te gevoelen, en met te meer overgave van gehoorzaamheid zich aan Hem te houden. Wie niet horen wil, moet voelen. Waren wij niet zo hardhorig, zo hardnekkig, zo vol van onverstand, wij hadden die tuchtiging niet nodig gehad. Maar nu, - welk een ontferming ligt er in de belofte: “Ik zal hen dwingen in de banden Mijns verbonds.” God weet, dat Zijn kinderen mensen zijn, die aan het zichtbare hangen. Daarom moeten zij de ijdelheid van het zichtbare ondervinden, om zich met koorden van de liefde vrijwillig tot de Onzichtbare, en tot het waarachtige en gezonde geloof in Hem te laten trekken.

De Heere God heeft bij de schepping de huwelijkstaat en dus het huisgezin ingesteld. Daaruit komen volken en steden, daaruit voor en na allen, die ten eeuwigen leven verordineerd zijn. De Heere God scheidt na de val de vrouw niet, als een baarmoeder van alle onreinheid, als een oorzaak van de verleiding, van de man af, om zo de vrouw voor zich en de man voor zich zalig te maken, gelijk dit de monniken willen. Hij heft het huwelijk, het natuurlijk gebruik van man en vrouw niet op. Zoals Hij de mens schiep, één man en één vrouw, tot één vlees geworden door de hechtste en tederste band, die er bestaat, zó wil Hij hen gelukkig en zalig zien. En zó laat Hij hun de zegen, eenmaal hun gegeven: “Wees vruchtbaar en vermenigvuldigt.” Maar Hij verbindt aan die zegen een tuchtiging, opdat de mens zijn zonde en ellende niet vergete, niet vergete, waaruit hij gevallen is, en wat hij misdreven heeft. Dat doet een vader, opdat zijn kind des te begeriger worde naar zijn verlossing en haar geloof; en een ware haat tegen en een af keer van alle zonden ontvange, en waarachtige lust en liefde om naar Gods wil in Zijn geboden te wandelen.

Hoe Vaderlijk de kastijding is, getuige de wederopgerichte kraamvrouw, die, hoewel zij met grote smarten gedragen en gebaard heeft, zich met nog groter blijdschap heeft

verblijd, dat een mens ter wereld geboren is, en zij nu haar opgang in Gods huis gedaan en de Gemeente verzocht heeft, met haar de Heere te loven. En welke rechtgeaarde moeder, al heeft zij zeven met smarten gebaar, looft niet de Heere voor het achtste? Of welke rechtgeaarde moeder wil een van haar dierbare panden door de dood missen, al brengt zij die niet dan met zorgen groot?

Nog eens, hoe Vaderlijk de kastijding is, getuige ieder huisvader, die, zo hij al in het zweet van zijn aangezicht zijn brood eten, met doornen en distelen kampen moet en een eenvoudige huismanskost voor lief neemt, toch treurt, als hij niets verdienen kan, en daarentegen God dankzegt, als hij arbeid heeft of arbeid vindt. Zeker hij wist het zweet van het voorhoofd, en gaat ijverig te werk van de morgen tot de avond, om zijn huisgezin met God en met eer te onderhouden, en ook wat bovendien te hebben, om de nooddriftigen mee te delen. Moet hij ook met doornen en distelen kampen, hij ploegt en zaait al voort op hoop, houdt zijn beroep voor een Goddelijk beroep, houdt zich trouw daarbij, troost zich, dat geen ambacht sterft, en verheugt zich, dat hij een om zijnentwil vervloekte aarde mag aanzien met de belofte in het hart : “Gij zult eten de arbeid uwer handen, welgelukzalig zult gij zijn, en het zal u welgaan; uw huisvrouw zal wezen als een vruchtbare wijnstok aan de zijden uws huizes: uw kinderen als olijfplanten rondom uw tafel. Ziet, zo zal zeker die man gezegend worden, die de Heere vreest. De Heere zal u zegenen uit Sion.” (Psalm 128: 2 - 5.)

Neemt het ter harte, gij vrouwen! wat de Heere God u opgelegd heeft. De vrouw, die zich aan de man uit vrees voor het smartelijk kinderbaren, die zich aan de begeerte tot hem, en aan de hem schuldige gehoorzaamheid onttrekt, hetzij uit luim, of heerszucht, of om gelijk te hebben, - of uit verkeerde begrippen van wat voor God heilig is, - rebelleert tegen God, verdubbelt haar vloek en zal er zó niet toe komen om de zegen te beërven, die de kerkbruid in het Hooglied roemt: “Mijn Liefste is mijne, en Zijn genegenheid is tot mij!”

Op grond van wat de Heere God in het paradijs gezegd heeft, rust de Apostolische regel: “Eens vrouw late zich leren in stilheid, in al onderdanigheid. Maar ik laat de vrouw niet toe, dat zij lere, noch over de man heerse, maar wil, dat zij in stilheid zij. Want Adam is eerst gemaakt, daarna de vrouw. En Adam is niet verleid geworden. Maar de vrouw, verleid zijnde, is in overtreding geweest; maar zij zal zalig worden in kinderen te baren, zo zij blijft in het geloof, en liefde, en heiligmaking, met matigheid.” (1 Tim. 2: 11-15.)

Neemt het ter harte, gij mannen! wat de Heere God ons opgelegd heeft. Het is niet meer van de bomen te schudden, wat huis en hof, stad en land in stand houdt. Wij hebben een om onzentwil vervloekt aardrijk te bewerken, en de een smart volgt op de andere. Er is telkens al weer iets, wat al hoop op geluk en rust dreigt uit te blussen, en dat houdt niet op, dan met onze dood. Telkens weer doornen en distelen, die de voet verwonden en het met wenen gestrooide zaad verstikken! Wèl ons, zo wij met ons bescheiden deel, met het kruid van de velds, dat nog met moeite aan allerlei plaag van de aarde ontwoekerd is, tevreden zijn. Laat ons bidden en arbeiden, al gutst het zweet van het hoofd; daarin ligt zegen. Maar hij verdubbelt zich de vloek, die het brood van luiheid eet, of het brood van oneerlijkheid, vuile hebzucht en schandelijke woeker. Menigeen jaagt naar winst, om spoedig rijk te worden, en weet niet in welke strikken hij zich overgeeft, omdat hij de ordening Gods veracht, die het weinige, door noeste arbeid en trouwe vlijt, in de weg van de gerechtigheid verkregen, tot een grote hoop maakt.

Neemt het ter harte, gij mannen! als u verneemt, wat op Adam en op ons kwam, omdat hij geluisterd had naar de stem van de vrouw en Gods gebod, verbond en Wet

in de wind sloeg, - wat verschrikkelijke gevolgen het nu nog verder hebben moet, indien de man deze paradijsgeschiedenis vergeet en naar de stem van zijn vrouw luistert ten koste van hetgeen God geboden of verboden heeft, ten koste van zijn heilige Wet. Wie naar de vrouw hoort, als zij niet bewijst, dat zij God en Zijn Wet boven de man en al het tijdelijke en aardse liefheeft, wat oogst hij in? Huiskrakeel, huisverdriet, het eeuwig verderf van zijn ziel, en de zware verantwoording van allen, die hij zo ook in het verderf gesleept heeft.

Maar nog eens: waartoe die kastijding, waartoe al dat nameloos lijden van onze geboorte af, waartoe al die tranen, waartoe al dat zweet om het eerlijk dagelijks brood? Zo worden wij aan de zonde van Adam zo aan onze eigen zonden en gedurige afval van God herinnerd. Zo worden wij bij al huiskruis gedreven naar het kruis op Golgotha, en tot het met God telkens te boven komen van zoveel leed en smarten. Het koren, dat na barre winter onder het lentegroen schittert, sterkt de hoop van de opstanding. En het eerste geween van de zo-even aan de moederschoot ontworpen jonggeborenen, is een triomflied van gebedsverhoring, een loflied op de almacht Gods, een Psalm voor de eeuwigheid:

*Hij kan, Hij wil, Hij zal in nood,
Zelfs bij het naad'ren van de dood,
Volkomen uitkomst geven.*

En luide het ook als een dof en akelig klokgebrom: “Stof zijt gij, en tot stof zult gij wederkeren,” het is tegelijk voor de landman, die, van het ploegen vermoeid, hijgend naar de avond verlangt, dezelfde klok, die hem tot zoete rust en eeuwig genot roept, de sabbatsklok. Dat belijdt de gelovige, dat de dood slechts een afsterving van de zonde en een ingang tot het eeuwige leven is.

Ene afsterving van de zonde? Ach, wat is er van ons geworden sinds de val! Zal dan de eens in Gods beeld geschapen mens tot aan zijn laatste snik met zonde te doen hebben? Ja, niet eerder houdt het zondigen op. Vergelijk u bij de Wet, die geheel geestelijk is; vergelijk uw leven bij het leven Gods, dat volkomen en volzalig is, - wat blijft er over dan de belijdenis: “Ik ben vleeselijk, verkocht onder de zonde”? Midden in dit leven zijn wij van de dood omvangen, en dit leven is niets dan een gestadige dood. Kan ons iets gezegd worden, dat de mens geheel vernederd, dat hoegenaamd geen waarde aan hem overlaat, dan is het dit: “Stof zijt gij, en tot stof zult gij wederkeren.”

En toch, hoe dankbaar hoort de geestelijke mens dit aan! Zo komt er dan toch eens een einde aan al dit lijden! Zo vindt de klacht, duizendmaal geslaakt, toch eens gehoor: “Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezès doods!”

Men zou zeggen, dat Adam na het Evangelie niets dan van uiterlijke zegen en leven had moeten vernemen. Maar het is niet te veranderen: het is naar het zichtbare niet op te heffen, wat wij hebben neergeworpen. Gods waarheid moet staande blijven: “Als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven.” Gods gerechtigheid mag er niet bij lijden, Gods eer ook niet. Hebben wij ons aan het kwaad verkocht, het lichaam moet het dragen. Die voor God verootmoedigd is, neemt die zichtbare straf, welke het vlees treft, in stilheid op zich. Hij is gelukkig, ja, hoogst gelukkig, te vernemen, dat het onzichtbare, de geestelijke dood, die er achter lag, weggenomen is. Er is geen grimmigheid meer bij God, en al is er dood, er is geen dood meer. Er is geen schuld of blijvende straf meer, het is alles genade. De genade zal heersen, al is er dood. De man mag zich en zijn vrouw aanzien in het licht van de eeuwige heerlijkheid; daarheen trekt hij als pelgrim met de zijnen, al is de weg smal, steil en ruw, al gaat het door gevaren, nevelen en duisternissen heen! Echter het is hier alles een zaak des geloofs.

“Toch eenmaal binnen door Eén,” dat gelooft Adam. In dat geloof mort hij niet tegen

alles, wat hij van kastijding en overgebleven dood hoort, maar hij noemt zijn vrouw “Eva,” omdat, zegt hij, zij een moeder aller levenden is.

Overwegen wij:

6. Het geloof en de daaraan toegerekende rechtvaardigheid.

Ziet, wat het Evangelie bij de verootmoedigde werkt. Adam ziet over smart, moeilijke arbeid, duizendvoudige jammer en dood heen. Alles wordt hem dragelijk door de hoop van de opstanding in het beloofde Zaad. En hoe zijn er opeens de goede werken, waar het geloof door de prediking gewerkt is! Wij lezen niet dat Adam zegt, dat hij gelooft. Maar wij lezen hoe hij met zijn doen zijn geloof belijdt en bewijst. Opeens is er de liefde tot de naasten. Hij, die nog kort tevoren alle schuld op de vrouw wierp, ziet en kent of liefst zichzelf niet meer met eigenliefde. Hij handelt als een, die zelf overschiet. Hij ziet zijn vrouw aan als degene, in wier Zaad het leven, en het recht ten leven en de erfenis van het leven ook voor hem is. Hij is met haar ook erfgenaam van de genade des levens. (1 Petrus 3: 7.) Hij geeft haar door de Geest des geloofs een naam, die zij nog niet droeg, een nieuwe naam. Zo is de huwelijksband opnieuw gelegd in genade, en alles wordt geleden, gedragen, geloofd, gehoopt in uitzicht op de Man, de Heere, die Enige, in wie het leven is, die komt zonder toedoen eens mans en het leven geeft aan allen, die het beërven zullen. Of, kon Adam het in een andere zin menen? Immers was buiten die enige de Maninne in gemeenschap met hem de vader, van nu af een moeder van kinderen des doods. Hij zou zijn vrouw “de dood” genoemd hebben, en niet “Eva,” als hij niet geloofd had. Evenals alle huisvaders van de Gemeente Gods alle reden zouden hebben, om hun huisvrouwen aan te zien als de moeders van kinderen van de verdoemenis, als zij niet wisten hoe de vrouw Gode uitverkoren en heilig is, en hoe de kinderen in de heilige Doop verzegeld worden in Christus, onze Hoop; zo zij niet geloofden in Hem, die, uit een vrouw geboren, het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht heeft.

Omdat Adam in God geloofde, gelijk hij het met het naamgeven van Eva aan de dag legde, zo is dat aan hem, gelijk aan zijn vrouw, tot gerechtigheid gerekend. Daarom volgt onmiddellijk vers 21: ***“En de Heere God maakte voor Adam en zijn vrouw rokken van vellen, en toog ze hun aan.”***

Wanneer een dood en doemschuldige, een raad en reddeloze het Evangelie verneemt, de blijmaar, dat er genade is door voldoening, en een teniet doen van dien, die de oorzaak van zijn dood is, zo is alles, wat hij hoort Christus, zo hoort hij God op het hoogst verheerlijken, maar zo wordt hij ook zelf op het diepst vernederd. Hij krijgt een welgevallen aan de tuchtiging, ziet over de dood heen, zoekt het leven buiten zich, wordt eensdeels verlegen over zijn diepe ellende, maar juicht ook in de zaligheid, die hem voorgesteld wordt, en gelooft wat hij gehoord heeft, omdat hij niet anders kan noch wil. En op dat geloof wordt hem de gerechtigheid toegerekend, die geheel buiten de mens ligt, maar die hem geschonken wordt, al was ze zijn eigen.

Hoewel Adam en Eva het Evangelie gehoord hadden, dan zou zij bij het vernemen, welke ellende hun te wachten stond, en hoe zij zo geheel stof waren en tot stof wederkeren moesten, al ware het dat zij geloofden, van angst en kommer van ziel bezweken zijn, als zij niet persoonlijk en voor zich voor Gods Rechterstoel bekleed waren geworden, en dat door hun getrouwe Middelaar van het eeuwige genadeverbond, met de vachten van lammeren; in wier slachting zij dat Lam als met ogen zagen en als met handen tastten, dat geslacht is, van de grondlegging der wereld. Of de Heere God door het bliksemvuur of op een andere wijze die lammeren gedood

en hun de huid afgetrokken heeft, kunnen wij niet bepalen; het is echter waarschijnlijk. Zeker is het, dat onze eerste ouders nu meer dan tevoren over hun naaktheid verlegen en bekommerd waren. Zoals men dan eerst meer dan vroeger en boven mate bekommerd en verlegen wordt, als men de Heere Jezus in Zijn heerlijkheid en de Wet in haar geestelijkheid ziet. Want dan roept men eerst recht uit: “Wee mij, ik verga, ik ben onrein van lippen, ik ben vleselijk.” Zo-even kon men geloven en juichen, dat men het leven ziet, maar ach, zoveel te meer ziet men zijn naaktheid. Men gevoelt, dat men zo naakt voor God niet mag bevonden worden en ook met zijn naaste de paden van het leven zó niet bewandelen kan, zonder bij al kennis en geloof aan de zaligheid zonde op zonde te stapelen.

Welk een ontfermend Verbondsgod! De zo diep verlegen en bekommerde mensen krijgen te zien, wat zij zo nog niet zagen. De Heere God brengt hun lammeren onder het oog; - misschien laat Hij hen al hun zonden met de handen daarop leggen, Hij laat die sterven onder hun handen, in derzelve dood zien zij hun dood weggenomen, en uit de vachten van die lammeren zien zij rokken maken, - en vóór zij recht weten voor wie die rokken zijn, - hebben zij ze aan. De Heere God had hun die Zelf aangetrokken. Waar waren dan de schorten van vijgenbladeren gebleven? Zij waren afgevallen, of weggedaan en verscheurd door de mens zelf voor Gods Rechterstoel. Schorten van vijgenbladeren weet zich de mens te maken. Schorten, die hij telkens met eigen hand weer afdoet voor zijn lust, of verscheurt, als God hem voor het gericht roept. Schorten, die hij van zich werpt, als hij ziet, dat zij voor Gods heilig oog hem toch niet bedekken, ja, die hij ver van zich werpt, als hij vernomen heeft, dat er een andere bedekking nodig is, om bij God vrede te hebben. Maar die andere bedekking kan hij voor zich niet vinden. Hoe wijs hij ook was om vijgenbladeren te nemen, de lamsvacht komt hem niet in de zin. En o, wat is er van ‘s mensen wijsheid, macht en wil om Gods wil te doen, overgebleven, als de Heere God Zelf hem die rokken moet aantrekken? Immers dit zegt, dat hij er noch verstand, noch macht, noch wil toe heeft! Dat hebben ook al Profeten en heiligen beleden, dat het de Heere God geweest is, die hen bekleed heeft. Vandaar, dat het de juichensstof van de Gemeente van alle tijden geweest is en ook blijven zal: “Ik ben zeer vrolijk in de Heere, mijn ziel verheugt zich in mijn God. Want Hij heeft mij bekleed met de klederen des heils, de mantel van de gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan.” Zó beschikt de Heere Heere “de treurigen Sions, dat hun gegeven worde sieraad voor as, het gewaad van lof voor een benauwde geest.” Zo gebiedt Hij Zijn engelen omtrent zijn Josua’s: “Doet deze vuile klederen van hem weg!” Daarna spreekt Hij tot hen: “Ziet Ik heb uw ongerechtigheid van u weggenomen, en Ik zal u wisselklederen aandoen.” Verder staat er: “zij (de engelen) togen hem klederen aan.” Dat is de genade van Hem, die van alles ontbloot aan het kruis hing in een drie uren aanhoudende ijsskoude duisternis, en over Wiens gewaad mensen het lot wierpen.

Daar staan nu Adam en Eva in het hun om-niet geschonken en hun aangetogen bruiloftskleed. Gaan zij nu rechtstreeks naar de hemel? Nee, hoe zal dan het Zaad van de vrouw komen, hoe zal dan Jezus werkelijk verheerlijkt worden? Nee, hetzij kort, hetzij lang er is nog een weg van heiliging te bewandelen, van ontwikkeling van het leven des geloofs.

7. Horen wij ten slotte de ware waarheid van het leven des geloofs, of hoe het met de voortzetting van de heiligmaking en waarachtige dankbaarheid gelegen is.

Hieromtrent zegt ons Gods Woord in vers 22-24: *“Toen zeide de Heere God: Ziet de mens is geworden als onzer Een, kennende het goed en het kwaad! Nu dan, dat hij*

zijn hand niet uitsteke, en neme ook van de boom des levens, en ete, en leve in eeuwigheid. Zo verzond hem de Heere God uit de hof van Eden, om de aardbodem te bouwen, waaruit hij genomen was En hij dreef de mens uit. En stelde cherubim tegen het oosten van de hof van Eden, en een vlammig lemmer eens zwaards, dat zich omkeerde, om te bewaren de weg van de boom des levens.”

Toen, toen de Heere God Adam en Eva rokken van vellen gemaakt, en ze hun aangetogen had, zei de Heere God, de getrouwe Verbondsgod: “Ziet de mens is geworden als onzer Een; kennende het goed en het kwaad.” Wanneer wij op dit woord “toen” acht geven, kunnen wij onmogelijk de uitlegging beamen, dat de Heere God hier het tegendeel dacht van hetgeen Hij zei, en niet ernstig meende, wat Hij sprak. Het kan naar ons gevoel in de grote Ontfermer niet vallen, met het voorwerp van Zijn ontferming, met de van zonde en straf gerechtvaardigde mens, als Hij hem uit de hof Eden verwijst, om zo te zeggen, de draak te steken. Ook kan de Heere God dat niet tot de engelen gezegd hebben. Want wij lezen nergens, dat het hoogste Wezen de engelen aan Zich gelijkstelt. Die “onzer Een,” moet een Persoon van hetzelfde Wezen met de Godheid zijn. Hij, die hier spreekt is God, en Hij, die hier “onzer Een” heet is God.

De slang had wel gezegd: “Gij zult als God zijn, kennende het goed en het kwaad.” Maar waar de duivel verderf zaait, daar weet de Heere God zaligheid te laten opgaan. Zo moeten degenen, die naar Gods voornemen geroepen zijn, alle dingen ten goede meewerken. De van schuld en straf vrijgesprokene en gerechtvaardigde mens is naar Gods oordeel en schatting als die “onzer Een” geworden. Hij is in de rechtvaardigmaking *als* de tweede Persoon in de Godheid, als Christus geworden; niet door instorting van hebbelijke gelijkheid, maar door genadige toerekening en schenking van de gave van rechtvaardigheid.

Het valle niemand in, het woordje “als” in een volstrekke zin van gelijkheid op te vatten. Als wij lezen: “Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader, die in de hemelen is, volmaakt is,” (Matth. 5: 48.) of: “Opdat zij allen één zijn, gelijkewijs Gij Vader in Mij, en Ik in U, dat ook zij in ons één zijn,” (Joh. 17: 21,). Of: “Gij zult u heiligen en heilig zijn, dewijl Ik heilig ben,” (Leviticus 11: 44.). Of: “Die reinigt zichzelf, gelijk Hij rein is,” (1 Joh. 3: 3.). Of: “Die de rechtvaardigheid doet, die is rechtvaardig, gelijk Hij (Christus) rechtvaardig is,” (1 Joh. 3: 7.) Zo zullen wij ook in het stuk van heiliging bij alle gelijkheid toch wel een onderscheid en afstand van gelijkheid tussen Hem en ons voor zeker houden. Wij hebben dus dit “als” te verstaan gelijk het “evenals” in Antwoord 60 van de Heidelbergse Catechismus.

Deze verhouding bepaald zijnde, staat het vast, dat de mens, wanneer hij voor God gerechtvaardigd is geworden, *als* Christus is, en dat dit hoofdzakelijk ligt in de kennis van goed en kwaad. Of, met andere woorden, in de geestelijke, toepasselijke en ter zaligheid opleidende kennis van Gods gebod, zowel in deszelfs gebiedende als verbiedende zin. De natuurlijke mens heeft daarvan ook wel kennis, maar geen andere dan om zijn verdoemenis nog zwaarder te maken. Alleen de geestelijke mens heeft door de Geest van Christus die kennis ervan, die nodig is, opdat het geloofsleven zich in hem ontwikkelde.

In die zin schrijft de Apostel Paulus van ervarenheid in het Woord der gerechtigheid, en van volmaakten, die door de gewoonheid de zinnen geoefend hebben tot onderscheiding beide van de goede en van het kwaad. (Hebr. 5: 13, 14.) De kennis en keus van het goede, de kennis en verwerping van het kwade was in Christus, en is in de gelovigen niet zonder grote donkerheden en zielsworstelingen. Van Christus lezen wij, *dat Hij gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden.* Bij Hem was de kennis in de keus en in de uitvoering volmaakt.

Bij de gerechtvaardigden is zij volmaakt door genadige toerekening, door heiligmaking van de Geest en besprenging van Zijn bloed.

De kennis was bij Christus een volmaakt vervullen van Gods wil, gebod en Wet, gelijk geschreven staat: “Door Zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken.” (Jes 53: 11.) Bij de gerechtvaardigden in het bloed van Christus, is die kennis, waarachtige keus van het goede en ernstig gemeente verwerping van het kwade.⁶ Maar hoe weinig de uitvoering in hun macht ligt, bewijst het hele zevende hoofdstuk van Paulus’ Brief aan de Romeinen. De klacht van de gerechtvaardigden: “Hetgeen ik wil, dat doe ik niet, maar hetgeen ik haat, dat doe ik,” - “ik weet dat in mij, dat is in Mijn vlees, geen goed woont. Want het willen is wel bij mij, maar het goede te doen, dat vind ik niet;” - “ik vind deze wet in mij, als ik het goede wil doen, dat het kwade mij bijligt,” - bewijst genoegzaam, dat, bij geheiligde kennis van goed en kwaad, in de wedergeborene die kennis dáár ook verbonden is, dat het goede te doen en het kwade te laten niet in zijn macht of willekeur ligt. Waar vlees en geest, geest en vlees tegenover elkaar staan, daar zou het vlees de overhand hebben in de gerechtvaardigde, zo de Heere God er niet in genade en trouw in voorzien had.

De Heere God kent de mens te goed, die hij gerechtvaardigd en begenadigd heeft. Zo hij niet in de genade en in gerechtigheid gehouden wordt, valt hij dadelijk weer af. De zonde, die in de wedergeborenen en gerechtvaardigde mens woont, is van die aard, dat zij hem, bij al zijn kennis, met hulp van de duivel verlokken zou om het leven te kunnen bezien en in eigen hand te hebben, en het weldra bij het grijpen naar het zichtbare, uit de hand te laten vallen.

De Boom des Levens in het midden van de hof Eden, was een zichtbaar waarteken van het verenigd-zijn van God met de mens, een sacrament, dat hij in het leven Gods bleef, zolang hij volhardde in het verbond van de werken.

De gerechtvaardigde mens is uit zichzelf, bij al geheiligde kennis, niet in staat, om in het Verbond der genade te blijven. Hij zal het steeds met het verbond van de werken verwarren, God trotseren, het geloofsleven laten varen, en naar de middelen grijpen van rust, kracht, rechtvaardigheid, heiligheid en zekerheid des levens, die tot het verbroken Werkverbond behoren, en waarbij hij zich dus van Gods Raad zou ontdoen, welke is: dat de rechtvaardige uit geloof het leven hebbe.

Dat is het, wat God gezegd heeft: **“Nu dan, dat hij zijn hand niet uitsteke en neme ook van de boom des levens, en ete en leve in eeuwigheid.”** Het verraadt weinig zelfkennis, dat de kerkvader Augustinus schrijft: “Dát zou de heilige Adam nooit gedaan hebben, maar het was mogelijk geweest, dat zijn vrouw er hem toe zou verleid hebben.” De geschiedenis van Gods Kerk bewijst, dat meer vrouwen de mannen, dan mannen de vrouwen daarvan afgehouden of afgebracht hebben. En God zegt dit voor-namelijk van de man, of zowel van de man als van de vrouw.

Maar meende de Heere God werkelijk, dat de mens dan in eeuwigheid zou leven? God spreekt van der gerechtvaardigden oproerige bedoeling. *Vlees* heeft een afkeer, ja, een gruwel van het leven des geloofs, en waant ten minste het eeuwige leven te zullen verkrijgen en de dood te ontgaan door de hand uit te steken naar, te nemen en te eten van middelen, die toch niets helpen, omdat er de Wet niet ook wordt opgericht.

En gesteld, die middelen hielpen tot over de dood, - wat is een eeuwig leven, dat niet uit genade gegeven is? Wat een eeuwig leven buiten de gemeenschap met de volzalige

---

⁶ De duivel had voorgespiegeld: *gij zult als God zijn, kennende het goed en kwaad*. Inde val verloren wij GOD geheel. Bij het herstel in het Genadeverbond wordt door de Geest een kennis van God in Christus gewerkt, die tevens inhoudt wat Gods wil en Raad is. De kern ligt in Hem te kennen, dat is Zijn wil te kennen met liefde en vermaak. Zie volgende bladzij. (Red)

God, buiten de gemeenschap met Christus? Is dat niet een eeuwig leven in de hel? In eeuwig gezelschap met de duivelen?

O, hoe diep is de mens van God afgevallen, dat hij, hoewel wedergeboren, gerechtvaardigd en geheiligd, toch van zichzelf niet anders kan, dan met opgeheven hand naar de middelen grijpen en die tot zich nemen en tot zijn toevlucht stellen, door welke hij meent zichzelf van het leven te verzekeren! En wie van ons kan geheel rusten, tegen dood en alles in, in Gods getrouw en aller aanneming waardig Woord? Wie in dat Verbond der genade, dat God bevestigd heeft met een eed, en dat zo vast ligt in het bloed van dat Verbond?

Voor ons bestaat er geen zichtbare Boom des Levens meer, gelijk voor de eerste mens. Maar de werken van het verbroken Werkverbond zijn bij ons die boom des levens. En hoe vijandig is nu het bedenken van alle vlees, ook in de wedergeborene, tegen God, de God van volkomen zaligheid! De zonde, die in de gerechtvaardigde woont, en zijn vlees zullen steeds op wegen uit zijn, om de heiliging en de middelen van leven in eigen hand te hebben, waarvan het einde dood en eeuwige verdoemenis zijn zou. De waarachtige heiligmaking, die des geloofs, die van de Geest, die Christus en in Christus is, en buiten Christus niet bestaan kan, - een heiligmaking, die met vleselijke ogen niet gezien, met vleselijke handen niet getast kan worden, en onder het bereik van het vleselijk verstand nooit komt, - wordt door het vlees gewantrouwd.

Welk een ontferming, dat de Heere God een weg met de uitverkoren mens gaat, waarbij hij niet doen kan wat hij wil, maar Gods Raad dienen moet! Zo is het enkel en alleen genade, waardoor hij zalig wordt, en blijft de gerechtvaardigde Gods maaksel, geschapen in Christus Jezus, om goede werken te doen, welke God voorbereid heeft, opdat de uitverkoren mens daarin wandele. Hoe ligt nu die weg?

“Zo verzond hem de Heere God uit de hof van Eden, om de aardbodem te bouwen, waaruit hij genomen was. En Hij dreef de mens uit.”

Zo zijn de lijnen getrokken, de palen gezet, binnen welke de uitverkorene blijven moet, opdat zich het geloofsleven ontwikkelde, en hij de waarachtige heiliging deelachtig worde, tot welke - en niet tot toorn - God hem geroepen heeft. Het gaat niet gemakkelijk: de Heere God drijft de mens uit zijn paradijs. Hij zendt er hem eens voor altijd uit, om er hem nooit weer in te laten. *De uitverkoren mens moet Gods Raad ter Zijner en tot ‘s mensen zaligheid dienen; daarin zal zijn heiligmaking bestaan, dat hij Gods goede, welbehaaglijke en volkomen wil volbrengt.* En die Raad is zodanig genomen, dat de Heere God alles onder de zonde besluit, opdat Hij de ontferming verheerlijke, en dat Hij de mens, aan de ijdelheid en aan al denkbare ellendigheid onderwerpt, opdat de Zijnen geen steun of grond meer hebben in al het zichtbare en tastbare, ja, niet eens in hetgeen hun van God in genade geschonken is. Zij mogen geen bevoegdheid tot het eeuwige leven in eigen hand, in zichzelf meer hebben, maar de Heere God wil, dat al hun hoop, grond en verwachting zij en blijve Christus, het beloofde Zaad, dat de werken van de duivel verstoort. De uitverkoren mens moet hier voorbereid worden tot het gelukkig genot van het eeuwige leven, dat God hem uit genade schenkt, en waarop Hij hem recht geeft. Die voorbereiding bestaat niet daarin, dat de mens opgeschikt en steeds meer opgeschikt worde voor God. Maar dat hij vatbaar gemaakt worde voor de erkentelijke, dankbare en blijde genieting van de weldaden, die voor de eeuwigheid van de eeuwigheden hem van God geschonken zijn. Zo ligt de waarachtige heiligmaking, en zó ligt de weg, dat er van al wat vlees of huid is, niets overblijft, maar dat het tot stof en tot as wordt, buiten het oude paradijs.

Ach, wat vragen wij, als wij van de Heere zijn, naar het “waarom” van al dat

nameloos leed en lijden, naar het “waarom” van de duizenden vergoten tranen, geslaakte zuchten en schijnbaar onverhoorde gebeden? “Wat naar het “waarom” van alle wegen Gods, die lijnrecht tegen onze wegen, gedachten, wensen en bemoeiingen inlopen? Wij hebben hier het antwoord:

*Vragen wij, wat goed of kwaad is?
Voor het geloof is alles goed,
Al wat de uitkomst van Uw Raad is,
Vader! dat is alles goed;
Goed en enkel wijsheid is 't,
Wat de Wijsheid zelf beslist.*

Wij zijn uit het paradijs weg, ja, uitgedreven en hebben, ieder in zijn stand en op zijn wijze, in zijn Goddelijk beroep, de aardbodem te bouwen, waaruit wij genomen zijn. Wij, zelf vergankelijk, hebben in het vergankelijke, Gods Raad tot onze zaligheid uit te dienen. Wij, armen en ellendigen door eigen schuld, hebben de spade in de harde aarde te steken, dat de rug zich van smart er bij kromt, tot een ander de spade in de aarde steekt, en ons onder die aarde begraaft, waaruit wij eens voortkwamen.

Inmiddels, droogt de tranen en nu en dan het zweet af, gij kinderen Gods! En ziet op de Zon der gerechtigheid. Aan de avond van ons leven gaat Zij met ons onder, aan de morgen van de opstanding rijst Zij met ons op. Wij moeten naar de hemel. Wat heeft het nieuwe paradijs, dat de Heere Jezus aan het kruis opende voor een bekeerde moordenaar, wie de benen gebroken waren, met het oude gemeenzaam?

En toch wil de uit vrije genade, op grond van vreemd en eeuwig recht gerechtvaardigde mens telkens weer naar het oude paradijs, naar het genot van het verbroken werkverbond terug. Maar van Hem, van wie eeuwige verkiezing en vrije rechtvaardiging is, van Hem is ook de genade van de volharding voor de goddeloze, die Hij om niet rechtvaardigt.

En wat deed de Heere God, opdat Hij deze genade van de volharding verheerlijkte? ***“Hij stelde Cherubim tegen het oosten van de hof van Eden, en een vlammig lemmer eens zwaards, dat zich omkeerde, om te bewaren de weg van de boom des levens.”***

Zo leert de Heere God de Zijnen de waarachtige dankbaarheid oefenen, welke daarin bestaat, dat zij steeds de toevlucht nemen tot die fonteinen des heils, waaruit zij bij aanvang met blijdschap water schepten om-niet. Zij worden deels teruggehouden door de volheid van Christus, waaruit zij genade voor genade ontvangen, deels getuchtigd door schade en schande, om niet meer te lopen naar gebroken bakken, die geen water houden. Christus, de Gekruisigde, aan de ene zijde, en aan de andere zijde de ervaring, hoe zij zichzelf met al hun werk in vlammen zetten, en ternauwernood uit die vlammen gered worden, als zij zich in gewaande kracht tot het “doe dat” van de Wet begeven - leert hun door de tucht van de Geest het “hoe” van de dankbaarheid, en maakt hen eeuwig dankbaar, zodat zij met David zeggen: “Wat zal ik de Heere vergelden voor al Zijn weldaden, aan mij bewezen? Ik zal de beker van verlossingen opnemen, en de Naam van de Heere aanroepen.” (Psalm 116: 13.)

Het eens zichtbare paradijs schijnt slechts één ingang gehad te hebben, vanuit het oosten; het overige van die hof was van de vier takken van de rivier omgeven, die van de hof uitging. Die hof met de cherubim en het vlammig lemmer weken voor de zondvloed. Wat Adam en Eva in die cherubim en in dat vlammig lemmer van een zich omkerend zwaard, gesteld tegen het oosten van de hof van Eden, gezien en erkend hebben, moet allen duidelijk wezen, die van God geleerd zijn. Wij weten van de Profeet Ezechiël, dat de *cherubim* het Woord betekenen, dat is, Christus, in Zijn vleeswording, in Zijn allerheiligst lijden en sterven, in Zijn opstanding en in Zijn Zich

zetten ter Rechterhand van de Majesteit in de hemelen. Wie Christus zo heeft leren kennen, die mag er nu en dan eens op uit zijn, zich ter verzekering van het eeuwig leven te voorzien met werken van het verbroken werkverbond. Hij zal er nauwelijks toe komen, of hij deinst terug. Want de Heere houdt naar Zijn getrouwheid aan Zijn volk, als het in gevaar is van zich dus te vergrijpen, de Borg van het eeuwig Genadeverbond voor ogen, en die Borg belet hun, zo tegen God te zondigen. De ingang vanuit het oosten zijn de bergen, waarvan wij steeds wanen, dat onze hulp komen zal. Als wij tot zulke bergen, - waarvan toch nooit hulp komt, de ogen opheffen, zo staan daar de cherubim, zo laat ons de Heere de Borg zien en leert ons belijden: “Onze hulp staat in de Naam van de Heere Heere.” Geen mens komt door deze ingang heen tot het verbroken werkverbond. Slechts aan één Mens, de Mens Christus Jezus, de Heere uit de hemel, werd die ingang geopend, en wel daarvoor, dat Hij, toen Hij aan het hout geslagen werd, - aan het hout, waarvan wij ons de dood aten, - Hij zo Zelf de Boom des Levens werd in het nieuwe Paradijs. Daarom lezen wij bij de Profeet Ezechiël: “Toen deed Hij mij wederkeren de weg naar de poort van het buitenste heiligdom, die naar het oosten zag. En die was toegesloten. En de Heere zeide tot mij: Deze poort zal toegesloten zijn, zij zal niet geopend worden, noch iemand door dezelve ingaan, omdat de Heere, de God Israëls (Christus) door dezelve is ingegaan; daarom zal zij toegesloten zijn. De Vorst, de Vorst (Christus), zal in dezelve zitten, om brood te eten voor het aangezicht van de Heere.” Ezech. 44: 13.

Christus alleen heeft het Werkverbond vervuld en is de Middelaar, Borg en Priester van het eeuwig Genadeverbond. Hij alleen is de Deur en de Weg, niet naar de werken en onderpanden van het werkverbond heen, maar naar Zijn werk en het Onderpand van Zijn Geest, opdat wij gereinigd en geheiligd door Zijn bloed en Geest, in Hem, in Zijn werken voor Gods aangezicht wandelen, aan de hand van Zijn Geest. En in Hem onze vrucht, bij Hem ons brood vinden, hetzij een geheel brood, hetzij kruimkens van zijn dis.

Het vlammig lemmer eens zwaards, dat zich omkeert of omslingert en heen en weer draait, is de Wet, de vurige Wet, in al haar geestelijke zin en haar heilige en rechtvaardige eisen. Die vlam slaat telkens hoog op en uit, als wij menen, dat wij met onze werken en heiligheid groter zijn dan de Wet en haar eisen. Zij slaat hemelhoog op, en diep nederwaarts tot in de hel, en te gelijk rechts en links, zodat zelfs de allerheiligste een “wee mij” moet uitroepen, als hij de Majesteit van die vurige Wet onder de ogen krijgt, en wel terugdeinzen moet van het toevluchtnemen tot onderpanden en sacramenten van het verbroken werkverbond. Dat vlammig lemmer is de Wet, die de diepe zonde aan het licht brengt, en maakt, dat ook de zonde als een vlammig zwaard wordt, dat omwroet in het geweten. Dat zich omkeren, omslingeren of heen en weer draaien zal. Dat “in zich schieten en weer uitschieten” is tevens een beeld van zondige menselijke hoop op onze eigen wegen, waarvan de uitkomst telkens tot vertwijfeling moet brengen. Hoe schiet die hoop, waarbij wij onze ziel niet willen verliezen, om ze weer te vinden in de hand van de genade en van de eeuwige trouw en ontferming, uit en in!

Wat is het voor ons een verschrikkelijk ding, op dat éne punt te blijven, waar God ons hebben wil, ik meen: de rechtvaardigheid in Christus door het geloof. Ik meen: Christus geheel en alleen, alleen Zijn offer. Ik meen: alleen Gods Raad tot onze zaligheid, tot ons behoud voor lichaam en ziel. Ach, wij willen altijd andere wegen; altijd weer de weg in naar het sacrament des levens, dat dan alleen voor ons van waarde, dan alleen tot verzekering zou zijn, als wij het werkverbond gehouden hadden. En ach, hoe branden wij ons voortdurend, als wij tot dat vlammig lemmer naderen!

Laat ons aanbidden in het stof, dat de grote Ontfermer, de getrouwe Schepper onzer zielen, het inkomen in Zijn zalige hemel, in het nieuwe paradijs niet aan ons heeft overgelaten, maar dat Hij, tot prijs van Zijn genade en goedertierenheid over Zijn volk in Christus Jezus, zo de weg tot het oude paradijs, tot het Verbond der werken en deszelfs levensonderpand bewaard en voor ons toegesloten heeft, dat, al wilden wij ook wat de Heere God tot onze zaligheid niet wil, wij toch opnieuw niet anders kunnen en willen, dan wat Hij wil! Zo Hij ons, hoewel gerechtvaardigd, onze weg liet gaan, wij kwamen eeuwig om. Hij is het, die naar Zijn genade, onder wier alvermogende en zoete heerschappij Hij Zijn volk brengt, ons vasthoudt in Zijn hand, ons vasthoudt in Christus door de Geest des geloofs. Hij is het, die Zijn volk de dwaasheid doet verleren en die zorgt, dat zij tot dwaasheid niet wederkeren. Daartoe houdt Hij hen in de banden Zijns verbonds en leidt hen aan de zachte, liefelijke leiband en aan de koorden van Zijn eeuwige liefde. Zo groot is Zijn ontferming! En zij is gegrond op eeuwig recht.

Christus in al Zijn heerlijkheid, de Wet in al vuurgloed van haar Majesteit leren: *te blijven bij, en te volharde onder het kruis*. Daar komt wel een verschrikkelijke duisternis: het “Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten”, daarop wel het “Mij dorst”, - maar de in Christus, in de Borg van het betere Verbond, door de Geest van genade gehouden Eva, de vastgehouden Adam, verneemt, zat van moeite en onrust, bij het stervend uitstrekken van de voeten, het woord: “het is volbracht.” En hij wordt bij de laatste snik: “Vader, in uw handen beveel, ik mijn geest, Gij hebt mij verlost, Gij God der waarheid,” door de engelen overgedragen in dat paradijs, dat hier niet gezien, maar geloofd wordt, en waarbij men zich niet bedriegt.

Steken wij de van God geleende spade in de harde aarde, - kluit voor kluit, - zo komt de akker omgespit, of drijven wij het gladde kouter door de weerbarstige bodem heen, - met vlijt de kluiten glad geëgd en op hoop gezaaid. De zuchten tot God zijn als de zuiverende wind, de tranen als een malse regen of als een neerdalende dauw. De gebeden nemen de onvruchtbaarheid weg of scheppen na verloren oogst een jaar van dubbele zegen! Alreeds heeft God onze arbeid en onze moeite gezegend, en de tijd bepaald, op welke de tranen van de wangen van al de Zijnen zullen afgedroogd worden. Wat klagen wij, zo ons de arbeid zwaar valt, zo niets schijnt te willen groeien? Een ieder klage vanwege zijn zonden! Wat klagen wij, dat wij naar het vlees tot zulke ellende verwezen zijn, en wij, vroeg of laat onder de grond moeten? Hebben wij nog iets te vorderen? Is het niet enkel trouw, dat wij onophoudelijk daaraan herinnerd worden, hoe diep wij van God zijn afgevallen, hoe wij geheel onder de zonde geraakt zijn? Wat hebben wij verdiend, zo niet de eeuwige dood? Zo er geen andere weg is, om in de eeuwige rust in te gaan, dan dat wij afgehouden worden van de hof van de tijdelijke liefelijkheid, van de boom van ijdele troost, niet bestand tegen de storm van de hel, - geen andere weg, dan dat wij aan enkel moeite, harde arbeid, aan allerlei tuchtiging voor het vlees en eindelijk aan de tijdelijke dood overgegeven zijn, - wat morren wij tegen, wat bedillen wij de hoogste Wijsheid, de enige Goedheid, de zuiverste Liefde?

De om onzentwil vervloekte aarde dronk het bloed, dat van het altaar des kruises afstroomde, en draagt zij voortdurend doornen en distelen. Zij draagt ook dit, dat de vrucht van een handvol koren ruist, als op de Libanon. Zij draagt bovendien allerlei geurige bloemen, zoals wij, die niet maken kunnen. Zo wij ons slechts willen onderwerpen en geloven en lijdzaam wachten, dan eten, wij dankbaar haar vrucht en omkransen ons en de onzen ook met bloemen. Ach, waarom veroorzaken wij, terwijl wij over deze aarde heengaan, door onze ongebreidelde hartstochten en driften, en

door, ons dwingen om hetgeen wij hebben willen, dat wij de vloek eten en de zegen niet zien noch proeven? Wie heeft dan zijn lot of de omstandigheden in eigen hand? En wie zou zich duurzaam gelukzalig maken, zo hij het in eigen hand had?

Gelukzalig is het volk, dat zijn lot en de omstandigheden in Gods hand ziet, en van die hand alleen al heil verwacht en afbidt voor lichaam en ziel. In zonden ontvangen en in ongerechtigheid geboren, wat kunnen wij anders dan zondigen, ons meer en meer van God verwijderen, de enige grond des heils verachten, verlaten en verwerpen, en naar onderpanden trachten en grijpen van leven in eigen hand? Een menigte verbrandt zich zodoende aan het vlamig lemmer.

Wèl ons, als wij bij de ons van God aangewezen kluiten onder het kruis blijven, zo hebben wij vergeving van de overtreding, genade, die over de zonden heenstroomt en die bedekt, een eeuwig leven midden in de dood en tegen de dood, overwinnende kracht in de grootste zwakheid, bronnen in de woestijn, waarachtige troost, als het door het vuur en door het water heen moet.

Opdat dit “wèl ons” bij dat volk, in wiens hart de gebaande wegen zijn, om te erkennen, dat het alles genade zijn moet, gehoord, gezien en ondervonden worde, en zo bij dit volk blijve, snijdt de Heere God hun de vergankelijke weg af, en roepen hun de cherubim, de prediking van de levende Christus, gedurig toe: “dit is de weg, noch rechts, noch links; op deze weg kunnen de dwazen zelfs niet dwalen!”

Zo is de voleinding in de genade, gelijk de Heere God die geeft. Zalig is hij die zo volhardt tot de einde. Ja, zalig, al is het, nood op nood, doodsteek op doodsteek, kwaal op kwaal, nacht op nacht zonder rust.

Eva sterft; zij gaat over tot Hem Die het leven van haar ziel was bij het vrouwelijk leed, en kinderleed.

Adam sterft, nog met de smart in de boezem over Abels verlies en Kaïns moorddaad. Hij veroordeelt zichzelf, en geeft de Heere God de eer, gelijk hij sterft als een moordenaar, maar met het brekend oog zich vastklemmend aan Hem, die van de slang de kop vertrad. Hij kreeg antwoord op het geroep van zijn bekommerd gemoed, van zijn verslagen en verbroken geest: “Heere, gedenk aan mij in Uw Koninkrijk.”

Dit toch is des Heeren antwoord aan hen, die zo roepen: “Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn.” Dat antwoord geeft stervenstroost!

Nog een weinig geduld, lieve ziel, al worden de beenderen ook gebroken; de laatste slag, de laatste snik, ... en Adam is binnen, eer hij het weet! Hij is er, en had niet gedacht, dat hij er komen zou. Zalig zijn zij, die dit ijdele leven leven, en de lichamelijke dood sterven op het testament van de paradijsbelofte, waarbij zij den Heere tot een erfdeel vermaakt zijn.

Zalig zijn zij, die de geboden doen van Hem, die de Alfa en de Omega is, opdat hun macht zij de boom des levens, en zij door de poorten mogen ingaan in de stad. Amen.

Nazang: Psalm 116: 2, 3

*Ik lag gekneld in banden van den dood,
Daar d' angst der hel mij allen troost deed missen;
Ik was benauwd, omringd door droefenissen;
Maar riep den Heer dus aan in al mijn nood:*

*Och Heer! och werd mijn ziel door U gered
Toen hoorde God; Hij is mijn liefde waardig.
De Heer is groot, genadig en rechtvaardig,
En onze God ontfermt Zich op 't gebed.*

3. EEN VERKLARING VAN DE OFFERDIENST ONDER HET OUDE VERBOND.

Tot recht verstand van de genadevolle verborgenheden van de grote Verzoendag, welke in het 16de hoofdstuk van Leviticus uiteengezet worden, is het nodig een voorafgaande kennis te bezitten van de betekenis van de offeranden in het algemeen, gelijk ook van de hele offerdienst van de Oude Verbond. In de opleiding, welke wij daartoe wensen te geven, kan al wat bij het offeren in aanmerking komt, niet in al de bijzonderheden ontwikkeld worden. Maar wij zullen, tot grond leggende de verordeningen welke in het boek van Leviticus opgetekend zijn, tot ons oogmerk hoofdzakelijk datgene doen uitkomen, wat tot opbouw dient in ons allerheiligst geloof.

Het derde Boek van Mozes, genaamd Leviticus, stond van oude tijden af bij het Joodse volk, als het boek dat voornamelijk van het offeren handelt, in zeer groot aanzien. Tot onderricht in de moedertaal en in de leer van de zaligheid werd dat Boek in al Joodse scholen tot grondslag gelegd. Maar, zal men zeggen, welk belang heeft dat voor ons Christenen? Ons gaat toch de hele offerdienst niet meer aan. Dat is waar. Maar als schaduwen en voorbeelden van het enige offer dat voor God geldt, van de offerande Jezus Christus aan het kruis geschied, hebben de offers van het Oude Verbond, ook voor ons, de grootste waarde, indien wij ten minste behoefte hebben aan troost in dit leven en aan versterking in het geloof. Wanneer wij zeggen: offerande van het "Oude" Verbond, zo is dit slechts oneigenlijk op te vatten want als voorbeelden en gelijkenissen behoren de offers tot het Nieuwe Verbond, tot het Genadeverbond.

Wat betekenen de woorden offerande en offeren? Naar ons taalgebruik en dat van nieuwere talen in het algemeen, verstaan wij onder offeren een handeling, waarmee men God zekere dingen toebrengt, om Zijn gunst te verkrijgen of Zijn toorn te verzoenen. Óf het is een handeling, waarmee men zich van zekere dingen van waarde vrijwillig ontdoet ten voordeel van een derde. In deze zin spreekt men bijvoorbeeld van offeranden, die *op het altaar des Vaderlands* werden gebracht, wanneer men tot algemeen nut geschenken in geld of in waardevolle voorwerpen aanbrengt. Deze begrippen van offeranden of offers waarmee wij zijn opgegroeid, zijn echter verkeerd, en staan ons tot een goed begrip van de zaak het meest in de weg, omdat wij steeds aan het denkbeeld blijven hechten, dat het daarbij alleen te doen is om een door ons te verrichten werk.

Dezelfde verkeerde voorstelling vinden wij bij de oude heidense volken, die ten dele in nabootsing van de Goddelijke offerdienst, ten dele uit een duistere drang tot een voldoening voor overtreding en zonde, tot een verzoening Gods met de mensen door een tussenbeide komende dood, hun afgoden slachtofferen toebrachten. En dat niet alleen van dieren, maar zelfs van mensen. Zij noemden zulke offers *piacula*, dat is verzoeningmiddel, middel om de toorn der goden wegens begane misdaad weg te nemen en hun gunst weer te verwerven. Zo draaide het bij de heidenen ook om het *opus operatum*, om het gedane werk. En daar zij, bij al het verstand dat zij zich inbeeldden en bij alle beschaving waarop zij zich beroemden, de waarheid haatten, bedachten zij niet eens het grote onverstand van zodanig offeren dat niet anders betekende als zou God dierenbloed drinken.

Hoor nu welk een betekenis de Hebreeuwse taal waarin woord en zaak één zijn aan offers geeft. De grondbetekenis van het Hebreeuwse woord 'korban' (offer) dat van "karab" afgeleid wordt, is: naderen, nabij brengen. Zoals wij bij de Profeet Jeremia hfd. 30 vers 21 lezen: "En zijn Heerlijke zal uit hem zijn, en zijn Heerser uit het

midden van hem voortkomen; en Ik zal hem doen naderen, en hij zal tot Mij genaken; want wie is hij, die met zijn hart borg worde, om tot Mij te genaken? spreekt de Heere."

Dit is hetzelfde, wat de apostel Paulus aldus uitdrukt: dat hij, de overste Leidsman onzer zaligheid, Zichzelf door de eeuwige Geest onstraffelijk opgeofferd heeft. Offeren is dus een handeling van het toenaderen tot God. God Zelf heeft in Zijne voorkomende genade, de mens die zich van Hem door moedwillige ongehoorzaamheid verwijderd en ontvreemd heeft, de offers of offeranden verordend en ingesteld, om door middel van dezelve tot Hem te naderen.

Dit heeft Adam onmiddellijk na de val, toen hij nog in het Paradijs was, leren verstaan, toen de Heere God rokken van vellen van geslachte dieren maakte en hem die aantrok. Van hun vader Adam hebben Kain en Abel offeren geleerd. Reeds bij deze eerste offeraars, waarvan de Schrift gewaagt, zien wij dat het werk op zichzelf niets is en dat het op de gezindheid van hart aankomt.

Nadat de eerste wereld in de zondvloed vergaan was en wij lezen van Noach dat hij een altaar bouwde, van alle reine vee en van al het rein gevogelte nam, en brandofferen dat altaar offerde. En de Heere rook die liefelijke en sprak: "Ik zal voortaan de aardbodem niet meer vervloeken om des mensen (d. i. Christus') wil.

Nog duidelijker zien wij, toen God een verbond met Abraham oprichtte, dat het offeren van dezen, wat de dieren en de wijze van slachting aangaat, reeds geheel in overeenstemming is met de latere instelling op Sinaï. Op dezelfde wijze hebben Izak, Jakob en de patriarchen geofferd, zodat wij dezelfde inrichtingen die de Heere door Mozes heeft voorgeschreven, in de hoofdtrekken van Adam af hij al gelovigen als reeds aanwezig kunnen vooronderstellen. Bij alle toch lag de bewustheid, dat de mens, als hij een offer aanbrengt, dat is, iets waarmee hij tot God nadert, van het gevoel doordrongen is, vervreemd van God te zijn. En bekent, dat hij om God te naderen een medium, een bemiddeling nodig heeft. Zulk een mens weet dus, dat hij zelf tot God niet naderen kan en dus laat hij het offer tot God naderen. En terwijl het offer Gode nadert, en hij door het geloof in het offer ook nabij komt, wordt God de mens genegen. Dat was van de aanvang af de betekenis van het offeren.

Het offer was doorgaans iets dat geslacht, iets dat gedood werd en welks bloed werd uitgegoten; hetzij van vee en wel van rein vee. En dat van drierlei aard: een rund, een schaap of een ram, een geit of een bok; of van gevogelte: een tortelduif of een jonge duif. Verder waren er offers van de vruchten van de aarde: iets van meel gebakken of geroost, en reukwerk; altijd iets dat vermalen, gestampt of gebrand was.

Het voetstuk, waarop geofferd werd, heet altaar. Het Hebreeuws woord is afgeleid van slachten, zodat wij het te recht met "slachtbank" kunnen vertalen.

De offerdienst was oorspronkelijk aan de hoofden van de huisgezinnen, de eerstgeborenen, toebetrouwd en deze regeling gold ook nog ten tijde van Mozes. Nu echter ging naar het bevel van de Heere de hele dienst van het altaar en van de of offeranden op één stam, op Levi over. Onder deze Levieten hadden vooral de zonen van Aäron bijzondere rechten van de dienst, en uit hen werd als eerste van alle priesters de Hogepriester genomen.

Zo was dus de op Sinaï gegeven instelling van de offerdienst uitsluitend een voorrecht van de Levieten en van de Priesters. De plaats van de offerdienst was voor de deur, dat is voor de ingang van de tabernakel, waarin God zich openbaarde; op elke andere plaats was het offeren verboden. Omdat, gelijk wij al hebben aangetoond, het offeren helemaal niet een enkele werkdienst was, kwam daarbij alles op de gesteldheid van de offeraars aan, namelijk op *zijn gemoedstoestand*. Dat de zaak met het slachten van de dieren niet was afgedaan; dat het een bespotten van de heilige God zonde geweest zijn

Hem dieren aan te brengen en zichzelf aan Hem te onttrekken dat was zinnebeeldig voorgesteld in het voorschrift: “Iedere offerande zal met zout gezouten worden.” Even zomin het in de bedoeling Gods lag, de mens bij het offeren met het werk op zichzelf bezig te houden, even zover was het van Hem, de mens daardoor alleen te willen onderrichten dat God de oorzaak van al het goede is, en dat de mens juist door gaven en aanbrenging tot deze kennis genoodzaakt werd om zich voor de ontvangene weldaden dankbaar te betonen. Ware dát de bedoeling, dan had het offer van Kaïn de voorkeur gehad boven dat van Abel; dan waren in het algemeen de vruchten van het veld meer geschikt ten offer dan dieren, wier slachting en verbranding benevens het bestendige bloedvergieten dan geen betekenis zou hebben.

Dit nu was het oogmerk Gods met de offerdienst: Wanneer een rund, schaap of geit aangebracht werd, dan moest de offeraar daarop zijn zonden belijden; zichzelf aanklagen en veroordelen. In oprecht berouw moest hij met zijn zonde voor God naderen en in diepe ootmoed van hart en waarachtig berouw over zijn zonde als zodanig gevoelen. Verder moest hij zijn zonde op het offer leggen en zich van dezelve daardoor ontlasten, hetgeen bij ware kennis van zonde alleen door het geloof mogelijk was. Terwijl de offeraar dan met zijn handen op het offerdier steunen moest, beleed hij met deze zinnebeeldige handeling, dat hij op zichzelf beschouwd in de afgrond van zijn verlorenheid verzinken moest. Zag nu de offeraar hoe het dier gedood, op het hout gelegd werd en verbrandde, dan predikte hem dit: “Zie, zo bent u doodschuldig; u ligt onder dezelfde vloek en dezelfde straf. Daarom verdient u aan het hout geslagen te worden, en de pijn van de hel en de vlammen van Gods toorn uit te staan.”

Beschouwde hij daarentegen, hoe het offer in zijn plaats intrad, terwijl hij verdiend had, dat zijn ziel, zijn leven, zijn binnenste uitgegoten en teniet gedaan werd; dat het offer, dat niets doodwaardig gedaan had, slechts een vreemde schuld en straf droeg, dan had hij een handtastelijke leer van Gods gerechtigheid, en dat aan dezelve moest voldoening gegeven worden. En tegelijk een leer van de genadige verzoening en van de vergeving van zijn zonden, terwijl God door het offer bevredigd was, en de offeraar de Heere daardoor aangenaam was gemaakt. Gelijk de gemeente zingt:

*Ik hen het, ik had moeten
In eeuwige vlammen boeten
Wat hier Uw dood betaalt.
Die felle geselslagen,
Wat G'uit woudt staan en dragen
Waar' billijk, Heer, op mij verhaald.*

*De lasten, die mij drukken
Daar wildet Ge onder bukken,
Gij leedt mijn helse pijn:
U bent een vloek – daartegen
Schenkt U mij niets dan zegen,
Uw lijden moet mijn balsem zijn.*

Zo was bij gevolg de hele handeling een prediking van de beloofde Christus. En hoe in de dood en het bloedvergieten van de dieren, waaraan God voor Zich geen behagen kon hebben zinnebeeldig voorgesteld was het eeuwige offer van het Lam zonder gebrek, Christus. Gods wezen, gerechtigheid en waarheid verbieden een andere opvatting van de offerdienst, en kunnen vooral niet met het denkbeeld overeen gebracht worden als of de waarde en de aannemelijkheid van het offerdier in het gedane werk, in het offer als zodanig konden liggen.

God is Geest. Gelijk Hij Geest is, is Hij enkel liefde en heiligheid. Hoe zou Hij dan verzoend kunnen worden door een offer van vlees en bloed, een offer dat niet in zich draagt en ook brengt een geest naar God, die gelijk God enkel liefde Gods en der mensen en enkel heiligheid is, overeenkomstig de Geest van de heiligheid? Dat zou evenmin in overeenstemming zijn met Gods waarheid en gerechtigheid. Tot de eerste mens was gezegd: “Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de de dood sterven.” De wet verlangt dat de mensheid welke gezondigd heeft, ook betale voor de zonden. Hoe kunnen de dieren die niet gezondigd hebben, voor de zonden van de mensen betalen? Mocht dan ook de offeraar, als hij naar de wet zijn offers aanbracht, wettige vergeving, wettige reiniging van zonden en kwijtschelding van *uitwendige* straf verkrijgen; innerlijke werkelijke vergeving, kwijtschelding en reiniging had hij slechts dan, wanneer Hem het offer een zinnebeeldige en voorbeeldelijke handeling was, wanneer hij met het oog des geloofs opzag tot Hem, Die door de offers werd afgebeeld als de enige Aanbrenger van de reiniging van onze zonden.

Dit hebben wij bij het offeren wel in het oog te houden: namelijk, dat God tegen zonde, misdaad en overtreding geen ander middel van vergeving en reiniging geboden heeft, dan het bloed en de dood van het offerdier, het besprengen met deszelfs bloed en het wassen in levend vlietend water, zodat steeds de belofte van vergeving van de zonden aan het offer verbonden is.

Daar zo de zondige mens door geen ander middel of werk zich kon reinigen of heiligen; daar hij zo God niet kon naderen zoals hij was, zo liet hij, - en dat niet uit eigen aandrang, maar op grond van Gods voorkomende schikking, - in plaats van zichzelf, het offer tot God naderen. Het offer gaf genoegdoening en verzoende God. En uit hoofde van het geldige van de offers, dat in het geloof aan Gods belofte nabijgebracht was, ging de zondaar gerechtvaardigd naar huis.

Daarom vorderde de wet vóór alle andere werken het offer, hetwelk bijzonder met opzicht tot vergeving van zonden als het eerste en voornaamste werk bestond. Want het offer is voorbeeld; het lichaam en het wezen aller verordeningen van de offerdienst is Christus.

Beschouwen wij nu nader, hoe in de afzonderlijke daden van de offerinstelling Christus afgebeeld is, die God daartoe verordend heeft, opdat Hij tot God nadere als het alleen Hem welbehaaglijk offer.

Christus was Priester en Offer tegelijk. Hij offerde niet gelijk de andere priesters, hij offerde Zichzelf. Gelijk het offerdier in de plaats van de offeraars trad, zo is Christus ingetreden in de plaats en in de naam van alle die in hem geloven.

Het offerdier, een dier zonder gebrek, droeg vreemde schuld en straf. Zo is Christus gekomen, een Offerlam zonder gebrek, dragende onze schuld en straf. In Hem was een volkomen gehoorzaamheid, een volkomen liefde Gods en mensen, en zo was Hij een Gode welbehagelijk offer voor de zondaar en ten behoeve van de zondaar. Door eeuwige Geest heeft hij Zichzelf onstraffelijk opgeofferd.

Gelijk nu de offeraar op het offer zijn zonde en misdaad te belijden had, zo moeten wij op Christus belijden wie en wat wij zijn, en dat hij van Godswege “zonde” voor ons gemaakt is. Gelijk hij zijn zonden op het offer moest leggen, zo moeten wij onze zonden niet bij ons behouden, maar op ons Offer, dat is op Christus leggen. En dat geschiedt, wanneer wij geloven, dat God onze aller ongerechtigheid op Hem heeft gelegd. Gelijk hij zich op het offer te verlaten had, zo moeten wij in onszelf verzingen, maar ons verlaten en steunen op Christus. Evenals de offeraar de hals van het offer door een ring trekken en dan met een mes hem de keel moest afsteken, zo moeten wij het hele lijden en sterven Christus ons in het geloof toeëigenen, en belijden dat wij het

zijn, die met onze zonden de Heere aan het kruis gebracht hebben.

*Ik, ik en mijn zonden,
 Waarin 'k de dood gevonden,
 Die hechten U hier vast;
 Den doodsteek laat Ge U geven
 Om mij een eeuwig leven
 Te scheppen, vrij van elke last!*

De offeraar zag in de dood van het offer de straf van zijn zonden, ja, zijn eigen dood. In het verteren van het offer door de vuurvlammen, werd hem voorgehouden hoe hij zelf verdiend heeft eeuwig in de gloed van Gods toorn te branden. Op dezelfde wijze hebben ook wij in de dood van Christus, ónze dood, zo ook in Zijn uiterste verlatenheid aan het kruis, de ons ten deel vallende helse pijn te zien, en te geloven, dat Hij die dood en deze foltering voor ons doorgemaakt en van ons genomen heeft.

Zag nu de offeraar, hoe de priester het offer heen en weer bewoog en dan op het hout van het altaar droeg, zo hebben wij te geloven dat Christus Zichzelf voor God bewogen heeft in Zijn binnenste om Zijn wil te doen en Zijn Wet te volbrengen. Dat Hij Zelf in Zijn lichaam onze zonden gedragen heeft op het hout van de kruises, waarop Hij zich vrijwillig heeft laten dragen, gelijk een lam op de slachtbank.

De priesters werden genomen uit het midden van hun broeders, de kinderen Israëls, om in hun plaats tot God te naderen, hen Gode te heiligen en offerdieren te slachten, en op deze wijs voor het volk, in plaats van het volk en in de naam van het volk, naar Gods bevel de dingen te verrichten die bij God voor het volk te doen waren. Zo stonden de priesters voor God als het ware als borgen daarvoor, dat alles wat naar de wet voor het volk te doen was, overeenkomstig de wet werd volbracht. Evenzo is Christus Borg bij God om alles in de naam en in de plaats van het volk te volbrengen, Wat voor het volk te doen is, wat het volk zelf moest uitrichten indien het daartoe in staat ware.

Dat het bloed van de dieren door de hogepriester in het binnenste heiligdom werd gedragen en hun lichamen buiten het leger verbrand werden, dit moest in de eerste plaats een voorbeeld dáárvan zijn, dat Christus als de eeuwige Hogepriester met Zijn eigen bloed in de hemel zou ingaan om daar een eeuwige verzoening teweeg te brengen, terwijl Hij met Zijn bloed en met Zijn voorbede verschijnt voor het aangezicht Gods; als ook dat Zijn lichaam buiten Jeruzalem op Golgotha, als het ware verbrand en tot as gemaakt werd in de hitte van de toorn Gods, welke ons had moeten verteren, indien niet onze dierbare Heiland dit alles voor ons had willen doen en lijden.

Het opgaan van het offer in de vlammen, met de reuk van het verbrande vlees, betekent zowel de Opstanding als de Hemelvaart Christus. Dat de Heilige Geest de anders walgelijke reuk van het verbrande vlees liefelijk noemt, leert ons tot onze troost, dat de reuk dezer offerande betekent de geur van de volkomen gehoorzaamheid van Christus en van de liefde, waarmee Hij het onuitsprekelijke lijden heeft verdragen.

Alle offers samen genomen kunnen gepast onder twee klassen gebracht worden.

De eerste is die van de Zoenoffers, dat zijn die, welke tot de verzoening behoren.

De andere is die van de Dankoffers, die tot de heiliging behoren.

In de eerste klasse zijn te rekenen: de brandoffers voor alle zonden door afdwaling en onwetendheid, verder de zondoffers en schuldoffers voor opzettelijke zonden. Het zogenaamde brandoffer werd geheel door de vlammen verteerd; het zondoffer en

schuldoffer was ten dele tot onderhoud van de priesters bestemd.

Van dankoffers waren er zes verschillende:

Slachtoffers van vee;

Spijsoffers: veldvruchten, meel, gebakken en geroost;

Dankoffers van wijn;

Hefoffers van goud, zilver, edelgesteenten en dergelijke

Reukoffers van reukwerk op het reukaltaar;

Lofoffers van een lam, een geit of een rund.

De betekenis van deze orden vinden wij Rom. 12: 1 en Hebreeën hoofdstuk 13: 12-15.

Dat bij deze verschillen offers van de eerste klasse, de zond- en schuldoffers, de grond uitmaken, moet ons leren, dat de heiliging uitsluitend berust in het bloed van de verzoening en van deze grond onafscheidelijk is; overigens dat elke dankbaarheid en heiliging de verzoening nodig heeft. Omdat dus het lofoffer een loven van het offer van ons verzoening is, zo zal het lofoffer niet ophouden in eeuwigheid, gelijk geschreven is. Terwijl wij dan Gode lof en dankoffers, bekennen wij dat ook de vrucht van de verzoening uit Hem is, en dat wij deze vrucht zeker zouden laten bederven, werd zij niet eeuwig fris gehouden door het bloed van de verzoening.

Hierbij hebben wij steeds vast te houden, dat offer in het algemeen iets te kennen geeft, wat men tot God doet naderen. Ook in de afzonderlijke soorten offers is de woordbetekenis in het Hebreeuws in het oog te houden. Vuuroffer bijvoorbeeld, is iets dat aangestoken is; slachtoffer, iets dat geslacht is; wat wij zondoffer noemen, heet in het Hebreeuws eenvoudig: *zonde*; schuldoffer heet: schuld; dankoffer: de volheid; spijsoffer: spijs; drankoffer: drank. En eindelijk brandoffer: heet "opgang," dat is, dat wat helemaal in vlammen opgaat.

Dat bij de offerdieren zekere eigenschappen vereist waren en dat dan toch het goede en het niet goede in de vlammen opgaat, betekent: dat voor God het een met het andere zonde is en dat voor Hem niets anders gelding heeft, dan Zijn eeuwige genade en ontferming, waarnaar Hij bij Zichzelf het besluit heeft genomen tot prijs van Zijn heerlijke Naam, hoe Hij ons voor Zich aannemelijk en wel aangenaam wilde maken in de Zoon van Zijn liefde.

De verschillende offerdieren hebben óók ieder hun betekenis. Zo is bijvoorbeeld het schaap een zinnebeeld van zwakheid en van afdwaling. De geit of de bok een zinnebeeld van onreine lust. De duif van de onnozelheid. Het rund is zinnebeeld van de gehoorzaamheid en van de werkzaamheid; het ram een zinnebeeld van kracht, ook waar het op onze Heere ziet, van de Godheid.

Dat bij het offeren de kop, dan het net over de lever en eindelijk al het vet verbrand moest worden, leert ons: hoe voor God niets blijft van verstand, oordeel en begaafdheid, die de mens moge hebben; dat na de val alles enkel zonde is; dat God alléén God is en uit Hem, door Hem en tot Hem alle dingen zijn. En als zij in ons door de eeuwige Geest verheerlijkt en door ons geprezen worde de Vader in de hemel, Die ons Zijn kinderen, de gelovigen in de Naam van Zijn Zoon, genegen is en ons voor rechtvaardige houdt in de volkomen gehoorzaamheid, zelfontlediging en dood van Zijn Zoon, Die het Tegenbeeld van alle offers is.

Brengen wij op deze wijze Gode - Zijn aan ons verleende gaven - lof daarvoor, dat wij alles wat tot het leven en de Godzaligheid behoort, van Hem hebben, dan laat Hij ons Koninklijk genieten, wat in Zijn gaven voor ons ligt opgesloten. Willen wij tot God naderen, en voelen wij dat ons dit niet mogelijk is, omdat God Geest is en wij vlees, dan moeten wij datgene tot Hem laten naderen, wat Hem alleen behagen kan. Niet ons werk, niet een rund of schaap uit onze stal, maar het Lam, dat Hij voor ons verkoren

heeft, opdat wij leven en vrede hebben in Hem, het Lam, dat Zich vrijwillig overgegeven en Zichzelf toegebracht heeft op de slachtbank Golgotha, Gode tot een liefelijke reuk. Wanneer wij dit Lam tot Gods laten naderen, leggende daarop onze zonden, steunende op Zijn gezegend hoofd en wij Zijn heilverdiensten aangrijpen, dan zijn wij voor Hem rechtvaardig. Door geen ander offer, door geen andere toebrenging, door geen ander werk kunnen wij gerechtvaardigd worden voor Zijn aangezicht. Wat Hem genoegdoening geven en Hem bevredigen zal, moet overeenkomstig Zijn Wet zijn. Aan deze Zijn eeuwige wet is naar haar innigste wezen en geest alleen dat éne Offer overeenkomstig, hetwelk alle vorige offers in Zich heeft laten opgaan.

3B. GENADEVOLLE VERBORGENHEID VAN DE GROTE VERZOENDAG⁷

LEVITICUS 16

Nadat wij in de inleiding het doel en de betekenis van de offerdienst onder het Oude Verbond hebben opgehelderd, en aangetoond, hoe de offeranden als schaduwen en voorbeelden van het éne offer op Golgotha tot onze eeuwige troost hebben gediend: gaan wij er nu toe over, de genadevolle verborgenheid van de grote Verzoendag, naar aanleiding van het 16e hoofdstuk van Leviticus nader te verklaren.

Dit feest van de verzoening werd op de tiende dag (dat is, van de avond van de negende tot de avond van de tiende dag) van de zevende maand gevierd, vijf dagen voor het Loofhuttenfeest, hetwelk juist op grond van de voorafgegane Verzoendag als een vreugdefeest gevierd werd. Bij de Joden gold het verzoeningsfeest als het grootste feest van alle. Ja, met bijzondere nadruk als “het feest;” volgens Leviticus 23: 29, was de sabbatdag van dit feest de enige, waarop bij straf van uitroeiing het volstrekke vasten bevolen was, als de uitdrukking van de diepe verootmoediging van het hele volk vanwege hun zonden.

Door veertien eeuwen heen, van Mozes tot op de dagen des vleses van onze dierbare en hooggeprezen Heiland Jezus Christus, is het grote Verzoeningsfeest in Israël gevierd geworden. En gedurende dit lange tijdsverloop werd aan de gemeente Gods jaarlijks eenmaal voor de ogen en voor het gemoed gebracht, wat voor hun als een eeuwig recht, uit de volheid van de genade van de Ontfermer, tot hun troost van de zaligheid in dit hoofdstuk was ingesteld. De vaders vertelden van deze dag hun kinderen, opdat ook zij het opnieuw hun kinderen verkondigden, en het volk dat geboren zou worden de Heere zou loven voor Zijn goedertierenheid over ons in Zijn Christus. Toen deze Beloofde verschenen was en alles vervuld had, wat van Hem in dit hoofdstuk en in het hele 3^e boek van Mozes in beelden en gelijkenissen gepredikt was. En nadat hij vervolgens Zijn Geest uit de hoogte had uitgegoten, grepen de eerste gelovigen zowel uit Joden als uit Heidenen bij voorkeur naar dit hoofdstuk en naar dit boek, en vonden hier de bevestiging van de prediking van de apostelen van de volkomen zaligheid in Jezus. Met nooit gedachte klaarheid zagen zij in blijdschap en troost van de Heilige Geest in die voorbeelden en schaduwen het duidelijk kenmerk van het lijden en van de heerlijkheid van onze gezegende Heiland en Hoge priester.

Sinds de hemelvaart Christus, zijn nu weer achttien eeuwen verlopen, waarin dit hoofdstuk, benevens de overige schriften van Mozes, van de gemeente Gods, gedurende deze hele tijd voor de wereld verborgen, gestrekt heeft tot ware troost van hun hart en tegen hun zonden en onreinheden, daar deze schriften hen, onder de verlichting van de Heilige Geest, door de prediking en door de Schriften van de Evangelisten en Apostelen, geopend en verklaard worden.

Laat ons dan ook dit hoofdstuk ter hand nemen, om uit hetzelfde onderricht te worden, welk een Heiland wij hebben, en hoe Hij door Zichzelf de reiniging van onze zonden heeft teweeggebracht. Tot dit einde zullen wij het hele hoofdstuk vers voor vers nader doorgaan, en ons verkwikken en verfrissen aan de gouden vruchten die in rijke overvloed zich voor de zoekende opdoen.

---

⁷ Gedrukt bij C.A. Spin & Zoon, Amsterdam. 1857

VERS 1.

En de Heere sprak tot Mozes.

De Heere, Jehovah de getrouwe Verbondsgod, dezelfde waarvan Johannes getuigt en zegt: “In den beginne was het Woord en het Woord was God,” de Zoon van God, niet als Gods woordvoerder, maar als het ongeschapen Godswoord Zelf, Hij sprak. Wanneer Hij zwijgt, is geen vrede in het gebeente voor de onreine en de zondaar, spreekt hij echter, dan spreekt hij tot Zijn volk van vrede, met Mozes, Zijn knecht, een mens van gelijke beweging als wij. Waar de vreedzame boodschap van de rechtvaardiging en heiliging van een zondaar voor God weergalmen moet, daar geschiedt het niet door engelen of geesten, maar door een mens wie barmhartigheid geschied is, tot mensen wie het om barmhartigheid te doen is.

Nadat de twee zonen van Aäron gestorven waren, als zij genaderd waren voor het aangezicht van de HEEREN, en gestorven waren.

Wij lezen in Numeri 3, 4 (verg. Lev. 10), de oorzaak van hun dood. Zij waren tot de HEERE genaderd met vreemd vuur, hetzij dat zij dit uit hun woningen, of dat zij het uit het voorhof van de tent van samenkomst hadden genomen. Het was echter het uitdrukkelijk gebod van de Heere, dat de priester die met reukwerk voor de Heere kwam, het offervuur van de altaar moest nemen, hetgeen van de hemel was gekomen, en sedert die tijd door de priesters werd onderhouden.

Wie tot de Heere naderen wil in het gebed, die doe het naar Zijn bevel en woord. Hij erkenne grondig zijn nood en zijn ellende, verootmoedige zich daarover voor Gods aangezicht en koestere het vast vertrouwen, dat God zijn gebed, niettegenstaande hij het onwaardig is, toch om de Heere Christus' wil verhoort. Anders verstrekt hem zijn gebed ten dode.

Evenals wij van David lezen, dat hij na de doding van Uzza de moed verloor de Ark Gods opwaarts te halen, zo moest ook Aaron elke keer als hij in de tent ging, hij de herinnering aan het treurige lot van zijn zonen de moed verliezen. Behalve nog, dat bij hem over dit strenge oordeel wellicht een zekere verkeerde stemming jegens de Heere kon overgebleven zijn. Daarom voorkomt de Heere in Zijn barmhartigheid Aäron opdat ook hij Zijn dienst niet op een wijze verrichte, die de Heere reden moest geven, hem te doden. Zo is het dan voor de mens Aäron een instelling van grote barmhartigheid, dat de priester niet zo dikwijls en bij elke gelegenheid voor de Heere tot het verzoendeksel achter het voorhangsel zouden komen, want anders zou het zeker wel eens gebeuren, dat hij in zulk een stemming en gesteldheid binnen kwam, dat de Heere zou genoodzaakt zijn ook hem te doden.

VERS 2.

De Heere dan zeide tot Mozes. De herhaling van het woord “de Heere” doet met bijzondere nadruk de genade en barmhartigheid van dengene die spreekt, uitkomen.

Spreek tot uw broeder Aäron. Mozes is een beeld van het woord, en een dienaar van het woord, is broeder en medegenoot van het woord, opdat hij naar het woord doe; of hij is niets.

Dat hij niet te allen tijde ga in het heilige, binnen de voorhang, voor het verzoendeksel, dat op de ark is, opdat hij niet sterve. De Heere heeft bij Zichzelf gezworen, bij Zijn eeuwig leven, dat hij niet de dood van de goddelozen wil, maar dat hij leve. Derhalve heeft hij ook voor zijn tot priesters gemaakt volk zulke bevelen en wetten ingesteld, waarbij zij in het leven blijven. Het is met deze Koninklijke woorden gesteld als met de woorden van een rijk schuldeheer, of van een man die de schulden van een andere onvoorwaardelijk heeft opgenomen om die af te doen. Zou nu de schuldenaar heden met deze schuld komen, morgen met een andere, omdat hij zich

schaamde alles aan te geven of helemaal de edelmoedigheid van zijn weldoener verdacht, dan liep hij gevaar bij een volgende gelegenheid de toorn van de weldoener op te wekken. Deze, die de schuldenaar kent, voorkomt hem dus en wil opeens zulk een grote som te koste leggen, opdat de schuldenaar dadelijk en geheel van zijn schulden vrijgemaakt worde.

Het “heilige” betekent hier de hemel van genade; het “voorhangsel” het vlees van Christus; het “verzoendeksel” of de genadestoel, het leven Gods in Christus Jezus, waarin wij behouden worden, nadat wij door Christus verzoend zijn. De ark, vervolgens betekent Christus als de in vlees Gekomene, die Gods wet in Zijn hart heeft en gekomen is om Zijn wil te doen. De nauwkeurige beschrijving van het heilige, en hetwelk ten allen tijde in te gaan Aäron verboden wordt, moet hem herinneren hoe heilig die plaats is, elke keer als hij geroepen wordt haar te betreden. Nu die voorbeelden verdwenen zijn, nu het vlees van Christus aan het kruis verscheurd is, en dus de toegang tot de Troon van genade voor ons allen openstaat, zodat wij in het geloof uit de volheid van Christus, genade voor genade ontvangen; nu de wet vervuld en de eeuwige gerechtigheid aangebracht is; ... wat hebben wij daaruit tot onze troost en bevestiging in de genade te leren? Dit hebben wij daaruit te leren: nu voor ieder verlorene de verlossing zeker en vast is, mogen wij niet komen, heden in het geloof aan Gods goedertierenheid in Christus Jezus en morgen met terzijdestelling van deze genade; veeleer moeten wij eens en voor altijd als zodanige komen, die het goede vertrouwen hebben, dat ook te midden van de toorn, God om Zijns lieve Zoons wil, toch genade voor recht over ons wil laten komen; die het goede vertrouwen hebben, dat de rechterstoel Gods, waarvoor goddelozen gerechtvaardigd worden, een ware *genadestoel* is.

Buitendien vinden wij in de aangehaalde woorden een toespeling op onze enige Hogepriester Christus, dat Hij niet dikmaals moet geofferd worden voor onze zonden. En dat, nadat Hij in de hemel is ingegaan als de Voorspraak van Zijn volk, hij niet heden genade en morgen toorn zal vinden. Maar dat hij veeleer door Zijns Zelfs offerande in de voleinding van de eeuwen, Zich zulk een ingang verworven heeft, dat Hij voor de troon van genade een eeuwige onverliesbare genade voor Zijn volk ontvangen heeft en over hen laat opgaan.

Daarom lezen wij verder: **“Want Ik verschijn in een wolk op het verzoendeksel.”**

Onder het beeld van de wolk, dat wij meermalen aantreffen is hetzelfde te verstaan, wat de apostel Paulus ergens aldus uitdenkt: “En buiten al twijfel de verborgenheid van de Godzaligheid is groot: God is geopenbaard in het vlees.” Het vlees, waarin God geopenbaard is geworden, wordt hier afgebeeld door de wolk. Op dezelfde wijze vinden wij de woorden van de evangelist: “En het Woord is vlees geworden, en heeft onder ons gewoond en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van de Eniggeborenen van de Vader vol van genade en waarheid,” in Exodus 40: 34 zinnebeeldig zo uitgedrukt: “Toen bedekte de wolk de tent der samenkomst. En de heerlijkheid van de Heere vervulde de tabernakel.” En wanneer er nu bijgevoegd wordt: “En Mozes kon niet ingaan in de tent van samenkomst, omdat de wolk daarop bleef,” leren wij daaruit, zodra wij de heerlijkheid van het vleesgeworden Woord zien, dat Mozes, is de verdoemende en dwingende wet, terstond uit het hart moet wijken en terugtrekken. Om dezelfde oorzaak konden later de priesters niet ingaan, toen op het gebed, waarmee Salomo de tempel inwijdde, vuur van de hemel neerdaalde en de heerlijkheid van de Heere het huis vervulde.

VERS 3.

Hiermee zal Aäron in het heilige gaan: met een var, een jong rund ten zondoffer, en een ram ten brandoffer. Of: *daarmee zal Aäron in het heilige gaan, met een var, een zoon eens runds, ten zonde en een ram ten opgang in de vlammen.*

De “var,” dat is een jonge stier is een zinnebeeld van de waarachtige mensheid van Christus. Hij heet *zoon eens runds* welk woord, gelijk vanzelf spreekt, van het vrouwelijk geslacht is. Dat is het wat de apostel betuigt: “Wanneer de volheid van de tijd gekomen is, heeft God Zijn Zoon uitgezonden, geworden uit een vrouw.” Het woord “ten zonde” (*zondoffer*, zoals het gewoonlijk wordt vertaald, geeft nog iets anders te verstaan) drukt hetzelfde uit, wat wij van de zelfden apostel lezen: “Want Dien, Die geen zonde gekend heeft, heeft God zonde voor ons gemaakt.” Het “ram” is zinnebeeld van de volheid van de kracht van de Geest, waarmee de Heere was aangedaan zonder mate. Dat hetzelfde bestemd was *ten opgang in de vlammen*, daarin ligt aangeduid, dat de Heere Zich van deze Zijn kracht slechts bedient, om zich Gode op te offeren, zowel door onuitsprekelijk lijden, waaronder Hij uitriep: *Mijn kracht is verdroogd* (Psalm 22) alsook door volkomen gehoorzaamheid, welke Hij, hoewel Hij de Zoon was, uit Zijn lijden geleerd heeft, gelijk geschreven staat: “Hij heeft Zich door de eeuwige Geest Gode onstraffelijk opgeofferd.”

VERS 4.

Hij zal de heiligen linnen rok aandoen, en een linnen onderbroek zal aan zijn vlees zijn, en met een linnen gordel zal hij zich gorden, en met de linnen hoed bedekken; dit zijn heilige klederen, daarom zal hij zijn vlees met water baden, als hij ze zal aandoen.

De hogepriester moet hier niet tevoorschijn komen in de dos van Zijn gouden kleren. Want hij verschijnt voor God als schuldig, als zondaar. Christus onze Hogepriester nam Zijn lijden op Zich als zonde voor ons en ging in als Borg voor ons in dezelfde vier kledingstukken, die hier omschreven zijn. Zijn verschijnen en Zijn binnengaan om te dragen en te verzoenen, wat Hij van ons op Zich had genomen, geschiedde in de rok van de gerechtigheid en heiligheid. Het onderkleed aan Zijn vlees is het smadelijke en schandelijden om onzentwil, waarin zijn vlees bedekt was. De gordel waarmee de hogepriester zich gorden moet, is de waarheid van Christus, gelijk geschreven is: “de waarheid zal de gordel van Zijn lendenen zijn.” Onze Heiland Zelf zei tot de Joden: “Wie van u overtuigt Mij van zonde? En indien ik de waarheid zeg, waarom gelooft gij Mij niet?” Want alles, waarmee onze Hogepriester aangedaan is, is zeker en waarachtig. De hoed duidt aan de heerschappij en de eer, waarmee Hij gekroond was juist in Zijn lijden (Hoogl. 3 vers 11).

De herhaling tot viermaal toe, van de stof van de klederen, namelijk linnen, betekent naar Openb. 19: 8: Zijn volstandige en alles bedekkende gerechtigheid en heiligheid. Dat deze linnen klederen licht waren, blinkend wit, is eensdeels een zinnebeeld van Zijn onschuld en verder is het ook een toespeling op Zijn vernedering en Zijn dood, zoals ook op de zekere overwinning die Hij in deze klederen over dood en duivel behalen zou. En eindelijk, dat hij in deze kleren Zich in de verdoemenis inwerpende, de toorn Gods overwinnen en eeuwige vrede voor Zijn volk verwerven zou. Geheel hetzelfde voorbeeld komt ons voor in de kleding van de hogepriester Eleazar bij het slachten van de rode koe, Num. 19: 7. Daarom verschijnen na de opstanding van de Heere Zijn engelen in witte klederen. Op Zijn heilige berg, waar Mozes en Elias met Hem van de uitgang spraken, die Hij zou volbrengen te Jeruzalem, verscheen Hijzelf aan Zijn jongeren zó, dat zij van Hem betuigden: Zijn kleding werd wit en zeer blinkende. Zijn discipel Johannes verscheen hij op Patmos in een lang neder vallend

linnen gewaad. En van de overwinnenden betuigt de Geest, dat zij zullen bekleed worden met witte klederen, vermits zij het waardig zijn. Hetzelfde is van het priesterlijk overwinnend volk van de nieuwe Verbonds onder het beeld van de kinderen Zadoks voorzeggd bij de profeet Ezechiël hoofdstuk 44: 17.

Deze klederen worden de “heilige” klederen genoemd, omdat de onschuld, waarin Hij voor ons als een schuldige leed, en de vrijwillige vernedering en ontlediging van alle zichtbare heerlijkheid en ten laatste de smadelijke dood voor de Vader heilig gehouden werd, en omdat onze Hogepriester in deze klederen een bijzonder voorwerp van Zijn zorg, bescherming en ondersteuning was.

Dat de hogepriester vóór het aandoen van de klederen zijn vlees met water moest baden, duidt aan, hoe Christus onze Hogepriester door de Heilige Geest van Vaders wege geheiligd, geordend en in staat is gesteld om in bovengezegde volkomenheid voor God en voor ons Zijn lijden tegemoet te gaan.

Dit is nu het kort begrip van de drie verzen, 2-4, dit is de verblijdende prediking, die daaruit voor allen wegens de zonden wil bedroefden, weergalmt: Onze dierbare Heiland als de enige Hogepriester, gaat naar Zijn mensheid als Zoon van Maria, in de hemel en verschijnt voor de troon van genade als ‘zonde’ voor ons, om als zodanig zich te laten slachten. Tegelijk ingaande als Zoon over Zijn huis in de kracht van de Geest, bedient Hij Zich van deze kracht om te lijden en laat dezelve dan voor ons opgaan in de vlammen. Eindelijk, hij gaat in, tot Zijn dienst geheiligd door de Heilige Geest, in gerechtigheid, heiligheid, waarheid en eer, om de toorn Gods weg te nemen, de dood te overwinnen en door genoegdoening aan te brengen verzoening, leven en vrede.

Gelijk een vader zijn kinderen met afbeeldingen pleegt te onderwijzen, om hen door zinnelijke aanschouwing het verstand te verlichten, zo leert de Heere Zijn kinderen in de lijdzaamheid van Zijn liefde, opdat zij toch begrijpen en in hun hart en verstaan, hoe de zaligheid van hun ziel voor God op eeuwige gronden van gerechtigheid berust. Tot bevestiging in deze waarheid laat de Geest op het beeld van de hogepriesters, die gereed staat zichzelf en zijn huis te verzoenen, terstond een ander beeld volgen, hetwelk in nieuwe omtrekken hetzelfde predikt als het vorige.

VERS 5.

En van de vergadering van de kinderen Israëls zal hij nemen twee geitenbokken ten zondoffer, en een ram ten brandoffer.

De hogepriester moet dus in de eerste plaats voor zichzelf maar dan ook tegelijk voor het volk offeren. Hij moet voor het volk twee geitenbokken brengen ten ‘zonde’. Zo stellen dan deze bokken de zonde van het volk voor. De zonde van het volk moet op de bokken gelegd en deze moeten dan zo behandeld worden, als de zondaar verdient behandeld te worden; opdat Gode genoegdoening geschiede, de zonde uitgedelgd en dientengevolge de zondaar verzoend en van zijn zonde gerechtvaardigd wordt. Voorts moet de hogepriester voor het volk een ram brengen ‘ten opgang in de vlammen’. De ram betekent des volks kracht, de oorspronkelijke gerechtigheid en heiligheid van het Beeld Gods, waarin het volk is geschapen. De verspilling en het misbruik dezer kracht moet op de ram komen, die dan in de vlammen geheel opgaan om zo te lijden, wat de zondaar verdiend had te lijden, namelijk om wegens deze verspilling verbrand te worden in de hitte van de toornloed en in de vlammen der hel.

Dat echter het bloed van de ram niet binnen komt in het binnenste heiligdom, duidt aan dat Christus is gekruisigd geworden uit zwakheid des vleses. De hogepriester zal nemen, dat is: tot zich nemen en voor God brengen; zó God geven. De dieren moet hij nemen van “de gemeente van de kinderen Israëls”, waarmee wordt aangeduid dat zij

in de plaats van de kinderen Israëls treden en als het ware beschouwd worden uit hun midden afkomstig te zijn. Zo moest ook Christus uit ons, uit het midden van Zijn broeders voortspuiten en ons vlees en bloed aannemen.

Volgens Leviticus 4: 23. Num. 15: 24 en Num. 29: 11 was één, bok ten zondoffer voorgeschreven. Bij Ezra 6: 17 vinden wij dat voor ieder van de twaalf stammen Israëls één bok genomen werd; dat hier twee bokken ten zondoffer of veeleer ten “zonde” voorgeschreven worden, ligt in de betekenis van het feest, zoals wij bij het 8e vers nader zullen zien.

VERS 6.

Daarna zal Aäron de var van de zondoffers die voor hem zal zijn, offeren, en zal voor zich en voor zijn huis verzoening doen. Hebreeuw: “En Aäron zal de var dezer zonde welke hij heeft, nabij brengen en (daarmee) verzoening doen voor zich en voor zijn huis.” Of: om zich en zijn huis heen; zodat hij en zijn huis van de verzoening omgeven, bedekt zij.

Christus onze dierbare Heiland had niet nodig voor zich verzoening te doen. “Hij was geen zondaar, gelijk wij en onze kinderen” anders had Hij voor andere niet kunnen betalen. Maar als een in vlees Gekomene, als onze trouwe Hogepriester heeft hij op allerlei wijze verzocht willen zijn gelijk als wij. En onze zonden dragende alsof het de Zijne waren, klaagt Hij: “Mijn zonden zijn menigvuldiger dan de haar Mijns hoofds; als een zware last zijn zij Mij te zwaar geworden.” Het hogepriesterlijke huis betekent het huis van Christus of de gemeente, in die zin dat het als een priesterlijk volk gedacht wordt. Dat houde dit volk in gedachte tot haar troost, als het van de duivel hard wordt aangevochten, al was voor hen geen slachtoffer meer voor handen. Moet de priester voor zich en zijn huis Gode zijn zonde brengen in de var, wel nu, zo heeft hij en zijn huis de zonde niet meer. En niet alleen dat deze verzoening beloofd wordt, maar zij wordt, door wet en bevel van de allerhoogste en genadige Koning voor wettelijk verklaard.

VERS 7.

Hij zal ook beide de bokken nemen, en hij zal die stellen voor het aangezicht van de Heere, aan de deur van de tent van samenkomst.

Voor de Heere worden de bokken gesteld, dat is voor de Verbondsgod van het volk, voor Zijn heilig aangezicht. Zo staan zij dan voor de allerhoogste Rechter, opdat Hij met hen te werk ga naar Zijn soevereiniteitsrechten. Aan de deur van de tent der samenkomst, daar waar God Zich openbaart, waar Zijn woord is, Zijn heilige en genadige tegenwoordigheid.

Gelijk wij weten was al het slachten van dieren voor de zonde, hetwelk niet voor deze deur plaats had, een gruwel. Dat was niet anders, dan God met offeren willen verzoenen en zich toch verre houden van Zijn gezicht, van Zijn genade, van Zijn getrouw woord; dat heette offer aanbrengen voor zonde en zelf blijven zitten op de zonden.

VERS 8-28.

Bevonden wij ons in de eerste zeven verzen nog om zo te spreken in het voorhof, zo gaan wij nu in het binnenste heiligdom van de grote feestdag, wat vers 8-28 voor ons wordt ontsloten.

Deze afdeling zullen wij in de samenhang overwegen vooraf echter willen wij betreffende het Hebreeuws woord duivel wat vers 8: 10 en vers 26 voorkomt, en door Luther “*ledige Bok*” vertaald wordt, zowel in betrekking tot de taal als tot de zaak, enige opheldering geven, welke ons tot recht verstand van het geheel noodzakelijk

voorkomt.

Er is sinds eeuwen, maar vooral door de geleerden van de nieuwste tijd, veel en velerlei over dit woord geschreven en verhandeld hetgeen ten dele vrij gezocht is. Voor een geschrift, wat tot hoofddoel heeft de inhoud weer te geven van enige over Leviticus 16; voor de vuist uitgesproken leerredenen, gehouden tot troost ener bijzondere gemeente, zou het ongepast zijn zich in te laten met een bijzondere beoordeling van de menigerlei opvattingen en verklaringen die daarvan, toegerust met meer geleerdheid dan scherpzinnigheid, openbaar gemaakt zijn. Echter kunnen wij niet nalaten, zekere uitlegging van het woord *Azazel*, door nieuwere geleerden bijzonder toegejuicht en door theologische autoriteiten op het ijverigste voorgestaan wat nader toe te lichten.

Men wil namelijk volgens dezelve, dat men onder *Azazel* *de duivel* te verstaan hebbe. Deze opvatting, welk ook die van Coccejus was, heeft zonder twijfel haar oorsprong uit de boeken van enige Joodse geleerden, die omtrent het leerstuk van de gevallen engelen of boze geesten bijgelovige en dweepzieke gedachten koesterden en verspreidden. Onder de namen die zij aan die geesten of oversten van die geesten gaven, bevindt zich onder andere de naam Azaël, welke ergens in het Apocriefisch boek Henoch ook Azazel heet. De oude Joden waren nog te orthodox om daarbij aan het Bijbelse *Azazel* te denken, maar latere rabbijnen hebben waarschijnlijk die *Azazel* of *Azazel* in verband zoeken te brengen met het *Azazel* van Leviticus. Dit gaf vervolgens aan de bekende kerkvader Origenes aanleiding om in een twistschrift tegen een heiden, waarbij het hem te doen was om te bewijzen dat het leerstuk van de duivel al ten tijde van Mozes bekend was, te beweren, dat *Azazel* in Lev. 16 de duivel is. Aan deze bewering zoekt hij opgang te verschaffen door er zich op te beroepen, dat in de Griekse Bijbelvertaling het woord *Azazel* door *apompaios* (van een woord hetwelk “wegzenden” “verwijderen” betekent) vertaald wordt. Zo werd namelijk bij de heidenen een van hun afgoden benoemd, die men de eigenschap toeschreef van het kwade af te weren en te verwijderen.

Men schaamt zich dus niet van bij rabbijnen, die al voorlang, omdat zij de door Mozes gepredikte Christus verwierpen, van de letterlijke waarheid vervreemd waren te rade te gaan, of het spraakgebruik van de Grieken (bij wie het Evangelie een dwaasheid was) te hulp te nemen, om te bepalen wat de Heilige Geest onder een zeker woord verstaan heeft of verstaan wil hebben!⁸

Daar dit echter van te weinig inzicht getuigde zo heeft men in de nieuwste tijd de van Origenes onbedacht opgeworpen bewering met andere gronden zoeken te staven. Men zegt, omdat *Azazel* een woord van zeldzame vorming is, en nergens anders dan in dit hoofdstuk voorkomt, zo moet men er wel iets persoonlijks onder verstaan, en dan zou dit zowel volgens de taal als wegens de zaak het best op de duivel passen. Men bedenkt dus niet dat er in het Hebreeuws nog andere woorden van geheel ongewone vorming zijn, zoals het woord *Passah*, hetwelk zo nergens anders voorkomt, waarbij het toch niemand zal invallen omtrent hetzelfde een gelijke gevolgtrekking te maken. Met welke zwakke en ineenzinkende gronden zoekt men een mening staande te houden, die zelfs aan het verstand geen bevrediging geeft en het hart zonder troost laat. Waarom verkoos men niet van één enige te leren die geleerder is dan al geleerden, naast wie onder al die van vrouwen geboren zijn, geen groter ooit opstond?

---

⁸ Een Lutherse Godgeleerde uit de eerste helft van de vurige eeuw, zegt op zulke verklaring niet te onpas: Kan men zich iets ongerijmders en belachelijkers (*ineptius absurdusque*) voorstellen, dan dat God zou geboden hebben van de beide bokken één voor Zichzelf af te zonderen en te offeren en nog één voor de duivel”. Heeft dan God Lev. 7 vers 17, niet uitdrukkelijk gezegd: Gijlieden zult de duivelen niet offeren?

Ik bedoel Johannes de Doper. Deze toch geeft van het woord Azazel de beste uitlegging, wanneer hij voor de eerste maal de Heere ziende in Hem het tegenbeeld van de Azazel erkent, en in de woorden uitbreekt: “Zie, het Lam Gods, de wegdrager van de zonden van de wereld!”

En de gemeente zingt, diep ter nedergebogen in het stof en aanbeddende:

*O Gods Lam hoe onschuldig
Draagt U onzer aller zonden!
Hadt Gij ze niet gedragen
Dan moesten wij versagen;
Ontferming, dierbare Jezus!*

Het woord Azazel komt van het wortelwoord Azal waarvan de betekenis met hulp van het Arabisch met zekerheid kan worden bepaald. Het werkwoord betekent “uit het midden gedaan worden,” “weggaan,” “zich verwijderen.” De woordvorming met herhaling van de tweede wortelletter, geeft een gestadige voortgang te kennen; zo ligt dan in het woord Azazel het begrip van het “gestadige, evengelijke, onafgebroken weggaan of verwijderd worden.” De vertaling of omschrijvingen van de dialecten van Hebreeuwse spraakverwantschap, het Samaritaans, het Syrisch en Chaldeeus⁹ geven het woord zoals het in het Hebreeuws staat, alleen de Arabische vertaling verklaart het door “de berg Azaz” de Griekse heeft zoals wij al zeiden apompaios waaronder zij geen persoon, geen deus averuncus verstaan heeft, naardien zij het in het tiende vers verklaart met “ter wegzending;” de Latijnse vertaling heeft emissarius “weggezonden;” de Engelse “the scape goat,” de ontkomende bok; onze Nederduitse “de weggaande.” In overeenstemming daarmee vertalen wij vers 8. En Aäron zal de loten over de twee bokken werpen: een lot “voor de Heere en een lot “voor den weggaanden.”

En vers 10:

En de bok; op denwelke het lot “voor de weggaanden” gekomen is, zal levendig voor het aangezicht van de Heere gesteld worden, om door hem verzoening te doen, en men zal die (met het lot) “voor de weggaanden” naar de woestijn, uitlaten.

en zo vers 26: ***En die de bok (met het lot) “voor de weggaanden” zal uitgelaten hebben, zal zijn klederen wassen, enz.***

Aäron zal zo de loten over die twee bokken werpen. Om te weten, welke zin het lotwerpen heeft, moeten wij eerst vragen wat wij onder de twee bokken te verstaan hebben. Eerst vragen wij echter, waarom twee bokken, daar wij gezien hebben dat anders ten zondoffer slechts één bok is voorgeschreven.

De tweeheid heeft haar grond daarin: dat hoewel zij in een zeker opzicht hetzelfde voorstellen, echter ook zo verschillende toestanden in aanmerking komen dat zij door een enkele van die niet konden afgebeeld worden. Wat betreft de tweeheid, zo is het hier ook zo gelegen als met de twee vogelen bij de reiniging van de melaatsen (Lev. 14: 4 en vervolg) van welke de vrijgelatene vogel in het bloed van de geslachte gedoopt werd; waarmee datgene is aangeduid wat de apostel 1 Cor. 15: 21 schrijft.

Onder de twee bokken, waarover de loten werden geworpen hebben wij ons tweeërlei mensen voor te stellen.

De een is de eerste mens, uit de aarde, aards de andere is de tweede mens, de Heere uit de hemel. De een bok is een mens in het algemeen, of liever hij is het hele Israël hetwelk zalig wordt, hetzelfde Israël waarvan God zegt: Ik heb Mijn Zoon uit Egypte

⁹ Aramees werd vroeger Chaldeeus genoemd

geroepen; het is de van God afgefallen mens, die vanwege zijn zonden verdoemeniswaardig voor God staat.

De andere is de Mens Christus Jezus, die gekomen is om de zonde van het hele volk op Zich te nemen en die weg te dragen. In zover Hij nu gekomen is in vlees, in een vlees van zonde, staat Hij voor God daar als 'zonde en vloek' voor het volk.

Over de beide bokken heeft Aäron het lot te werpen; dat is God Zelf wil onmiddellijk bepalen, wat met en door ieder derzelve geschieden zal. De een of de andere moet sterven. De een of de andere blijft in het leven. De bok, welke sterft en wiens bloed alles verzoent, is gerechtvaardigd van zijn zonde. Die in het leven blijft, zal uit het leger alle zonden op zich wegdragen en in de woestijn wonen als een die "zonde" en "vloek" en van allen afgezonderd is. Men ziet klaarblijkelijk, dat deze beslissing de hogepriester, een zondig mens, omvangen met zwakheid en dwaling, niet kon worden overgelaten. Dat kon alleen het lot bepalen, hetwelk "in de schoot wordt geworpen, maar waarvan het beleid van de Heere is," als onmiddellijke uitdrukking van de Goddelijke vrijmacht en voorzienigheid. De beide bokken zijn uiterlijk van enerlei gedaante. Zo is ook tussen onze dierbare Heiland en ieder ander mens uiterlijk geen onderscheid te zien. Hij is in Zijn gedaante gevonden als een mens, ja, toen Hij de mensen gelijk is geweest, nam Hij de gestaltenis van een dienstknecht aan (Fil. 2). Evenals de Heilige Geest, op Hem wijzend, door de mond van Jesaja, voorzeggend heeft: "Hij had geen gedaante noch heerlijkheid: als wij Hem aanzagen, zo was er geen gestalte, dat wij Hem zou begeerd hebben. Hij was veracht en de onwaardigste onder de mensen." Zo zeiden ook Zijn tijdgenoten: "Is deze niet de Zoon van de timmerman?" God zelf zo wil door het lot bepalen, wat volgens de eeuwige vrederaad en tot deszelfs uitvoering in de tijd, aan Israël en wat aan de mens Christus Jezus toekomen zou. Daarmee aanduidende dat Hij de man, door wie Hij de aardbodem rechtvaardig zal oordelen verordend heeft (Hand. 17: 31). Waarom Hij ook overal in de Schrift met bijzondere nadruk de "Uitverkorene" wordt genoemd.

Dat nu dit loten jaarlijks herhaald werd was een even zo dikwerf aan het volk plechtig herhaalde en luide prediking van Gods volstreckte machtvolkomenheid en opperheerschappij. Gods beloften moeten niet in de manier van een wederzijds verdrag opgevat worden, alsof wij naar onze zin en ons welgevallen God daaraan konden verbinden en verplichten. God blijft vrij en onverplicht. En juist omdat Hij werkt beide het willen en het werken, daarom hebben wij onze eigen zaligheid met vreze en beven uitwerken. Daaraan moest het volk van Israël al jaren herinnerd worden, dat het werk van de verlossing een vrije gave van ontfermende liefde is, waarop de mens naar recht geen aanspraak kan laten gelden, en waaromtrent hij evenmin zorgeloos of onverschillig mag zijn.

Eenmaal toch was dit woord vervuld: "En de Heere zag, dat de boosheid van de mensen menigvuldig was op de aarde, toen berouwde het Hem, dat Hij de mens op de aarde gemaakt had, en zeide: Ik zal de mens, die Ik geschapen heb, verdelgen" (Gen. 6). Hoewel ook deze zelfde wereld van goddelozen de belofte van Christus ontvangen had, zou het dan wonder geweest zijn, zo in de dagen van Gethsémané, Gabbatha en Golgotha van de hemel het woord geklonken had: Het werk van de verlossing berouwt Mij, Ik neem Mijn geliefd Kind van de aarde vanwege de boosheid, in de hemel terug!? Laten wij dus bij de openbaring van Gods soevereiniteit in stof en as de liefde aanbidden die God voor ons ten toon spreidt, dat, terwijl wij zulke grote zondaren waren, Christus voor ons gestorven is! Laten wij ootmoedig erkennen, dat wij zulk een grote onbegrijpelijke liefde geheel onwaardig zijn en elke aanmatiging afleggen. *Dit is de betekenis van het lotwerpen!*

Beschouwen wij nu de eerste bok. Deze is, zoals wij zeiden, het hele Israël het hele volk dat zalig wordt. Dit volk is een volk “den Heere.” De Verbondsgod wil dit volk tot zich nemen als Zijn eigendom. Zoals echter dat volk voor God staat is het geheel en al zonde, en als “zonde” moet het volgens de wet geslacht worden aan hetzelfde moet de keel worden afgestoken; zijn binnenste, de ziel, het bloed, het leven moet uitgegoten worden. De priester moet dit bloed opvangen, en daarmee ingaan voor het verzoendeksel die een rechterstoel en genadetroon is; zo moet het volk met zijn bloed Gode genoegdoening brengen, Hem betaling doen voor alle moeite en de arbeid, die het Hem berokkend heeft. En zoals God het wil, zo geschiedt het hier.

Maar hoe, het volk blijft toch in het leven?

O nee, het sterft.

Hoe, het sterft?

Ja, overeenkomstig de woorden van onze Catechismus: *Evenals had ikzelf voor al mijn zonden betaald en alle gehoorzaamheid volbracht.*

Bijgevolg het volk zelf toch niet?

Wel zeker, het volk, in de bok welke in deszelfs plaats kwam, het volk in Christus. Wat het volk in eigen persoon niet doen kon, dat liet God het in en door de bok doen, dat laat hij Zijn volk doen in en door Christus. In Christus wordt het ten zonde en betaald voor deze zonde; in Christus vergiet het zijn bloed ter genoegdoening aan de Goddelijke gerechtigheid. In Christus gaat het met zijn bloed door Christus' vlees door, de hemel in, maakt met zijn bloed, (tegelijk met het bloed van de var vers 14, dat is in de menselijke natuur Christus,) de rechterstoel tot een genadetroon; het besprengd in Christus met zijn bloed en met de verworven Geest naar zijn zevenvoudige genadewerking deze stoel; het sprengt voorts ook vóór de stoel met zevenvoudige dat is, met volkomen besprenging, God verzoenend naar het oosten heen, dat is, tegen de opgang uit de hoogte; en verzoent de weg, in welke God tot ons komt.

Zo is dan dit alles te verstaan volgens de genadige toerekening, waarnaar God Zijn volk toerekent wat Christus gedaan heeft, als had het volk het in eigen persoon gedaan, en zo is het volk een bok “den Heere” geslacht in Christus.

En de bok is het volk, is echter ook Christus; want het volk Gods en Christus zijn één en zijn allen uit één, gelijk Paulus schrijft Hebr. 2: 11; en gelijk de Heere Zelf in zijn Hogepriesterlijk gebed betuigt: *Ik in hen.*

Zo is dan met het slachten van de eerste bok de verzoening volbracht, volbracht op een wijze dat, hetgene Christus gedaan heeft, door genadige toerekening van God zo wordt aangezien alsof het volk Israël zelf genoeg gedaan had voor alle zonden en verontreinigingen, waarmee het de heilige dingen Gods verontreinigd heeft.

Het volk heeft dit alles gezien. Zie! Nu moet de Hooppriester een andere bok toebrengen, nadat hij vooraf alles volgens het gebod verzoend heeft, het heiligdom, zowel als de tent van samenkomst en het altaar.

Wat moet deze andere bok? Is dan de verzoening nog onvolkomen?

Zo zal diegene vragen, die er genoeg aan heeft, te zien en te weten dat er een algemene verzoening geschied is. De oprechte en bekommerde kan zich daarmee echter niet tevreden stellen. Hij moet daaromtrent zekerheid hebben, en de vraag komt op: Is deze verzoening ook voor mij, ook voor mijn zonden? En dan: is zij ook voor de nieuw opkomende zonden en verontreinigingen?

Om in waarheid van het kwade geweten verlost en af te zijn, heeft hij dus nog meer nodig, dan wat hij nu gezien heeft. Welaan dit meerdere wil God ook geven; voor het

hele leven, voor de eeuwigheid, voor elk heden wil hij een onbedrieglijke en vaste troost geven tegen al nieuw opkomende zonden en verontreinigingen. Op de ernstige vraag van de om heil bekommerde, geeft de Heilige Geest het antwoord, dat nooit in het hart eens mensen zon zijn opgekomen. Hij geeft het in goede woorden, in troostrijke beelden door: *Azazel*. De andere bok, welke de hogepriester toebrengt, op wie het lot gevallen is “voor de weggaanden” of “de wegdrager” dat is de Mens Christus Jezus Zelf, de Middelaar Gods en van de mensen. Aan Hem kan de bekommerde met ogen zien en handen tasten, hoe al zijn zonden, de tegenwoordige en toekomstige zowel als de verleden, weggedragen worden ver van het aangezicht Gods. Zo leert hij het te midden van zijn bezorgdheid rustig uitspreken: “Gij werpt al mijn zonden achter Uw rug.” Want gelijk hij hier in een beeld als de Mens Christus Jezus Israël zijn zonden afneemt om die voor zich te behouden zo leeft hij altijd als Jezus Christus de Rechtvaardige, om een Voorspraak te zijn hij de Vader voor Zijn volk (1 Joh. 2: 1). “En indien iemand gezondigd heeft, een Voorspreker is er, dezelfde Die een verzoening is voor de zonde van de wereld.” Daarom verschijnt nu dezelfde bok, in wie ik van de zonde ben gestorven om Gode te leven, en die dus voor mij stierf, in een beeld als een “levende bok,” gelijk de Geest in het 10^e en 20^e vers met bijzondere nadruk betuigt. Waar Jezus Christus, die gisteren en heden dezelfde is en in eeuwigheid, als een Gekruiste gepredikt wordt, daar is het niet een dode maar een levende Christus. “Ik ben dood geweest, zegt Hijzelf, en zie, ik ben levend in alle eeuwigheid.”

Naar vers 21, legt Aäron zijn beide handen op het hoofd van de levende bok. Zo steunt het priesterlijk volk Gods zich in zijn verzingen, als het geen grond voelt onder zijn voeten vanwege de zonden en de toorn, op zijn Immanuël. Gelijk Christus Zelf als Hogepriester met de zonden van Zijn volk daarop leunt en steunt, dat Hij gekomen is om de wil van de Vader te doen. Ten aanschouwe van het volk belijdt Aäron op deze bok, zodat elkeen ziet en zich overtuigt hoe met het belijden alles op de bok overgedragen wordt. Hij belijdt alle misdaden, doodzonden, verdraaidheid en kwade begeerlijkheid, alle overtredingen en weerspannigheden naar al hun zonde, waardoor zij dagelijks afweken van de goede weg, en waarop dan weer – zoals het op de weg van de dood niet anders zijn kan - allerlei misdaad en overtreding volgt. Al deze zonden, zegt de Geest, geen uitgezonderd, legt (Hebreeuws: geeft) hij op het hoofd van de levende bok en zendt hem, door de eerste de beste van de omstanders, naar de woestijn.

Wat de apostel Paulus in het 6^e hoofdstuk aan de Romeinen heeft uiteengezet wordt hier in de figuurlijke voorstelling aanschouwelijk. Wat hij aan de Galaten schrijft: “Ik ben met Christus gekruist. En ik leef, maar niet meer ik, maar Christus leeft in mij. En hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof van de Zoon van God, die mij liefgehad heeft, en Zichzelf voor mij overgegeven heeft,” is hier als met handen te tasten en te grijpen.

De bekommerde en verlegene vindt in hetgeen voorgevallen is met de twee bokken de rijkste troost. Daarbij wordt hij herinnerd aan hetgene de profeet daaruit genomen heeft, als hij zegt: “Wij dwaalden allen als schapen, wij keerden ons een iegelijk naar zijn weg; maar de Heere heeft ons aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen.” Gelijk schapen in de woestijn dwalen en elk op zijn eigen weg ziet, zo doen wij ook. Wij verlaten de goede Leidsman en dat is de verkeerdheid die ons doodsschuldig maakt. En zie! De Heere werpt ons aller ongerechtigheid op hem. En onze Heiland heeft het niet versmaad onze zonden en krankheden op Zich te nemen en als Zijn eigen te dragen. Zo weet nu Aäron en weet het hogepriesterlijke volk, waar zijn dagelijkse

zonde en overtreding blijven; het weet dat het geen zonde heeft, hoewel het die ook heeft. Want deze bok draagt dezelve weg uit de menselijke maatschappij, een beeld van het Lam Gods, de Wegdrager van de zonde van de wereld.

Moeten wij nu nog vragen wat de woestijn beduidt waarin de bok met de zonde werd uitgelaten? Ach, waar bevindt Zich Christus onze Heere, terwijl het volk om Zijnentwil verschoond wordt en Hij hun zonden wegdraagt? Terwijl het volk vrede heeft en opgenomen wordt, vindt de leider, - die in zijn deel vervult de overblijfselen van de verdrukkingen Christus voor Zijn gemeente, - hij vindt de zonden Wegdrager in de woestijn. Daarmee wordt niet gezegd, dat Christus, de nu verhoogde Middelaar, zich in een woestijn bevindt. Want hij zit immers aan de rechterhand van de Majesteit in de hemel. Maar in de dagen Zijns vleses is hij gedurig een van het volk Uitgestotene en in de woestijn Gedrevene geweest, daar hij toch de zonde van het volk droeg. Zo is Jesaja 53 volledig in Hem vervuld. En op de laatste dag van Zijn lijden werd Hij buiten de stad geleid gedreven op Golgotha, waar Hij onze zonden in zijn lichaam gedragen heeft op het hout waaraan Hij zich in de uiterste verlating bevond.

En gelijk de gekruisigde en nu verheerlijkte Christus, zo zijn ook Zijn dienaars en getuigen altijd in de woestijn en het getuigenis Jezus is en blijft een stem van roependen in de woestijn. Nog altijd moet hij voor Zijn weldaad, dat Hij de zonde van het volk wegdraagt, de zondebok¹⁰ in de woestijn zijn in een vreemd land. En terwijl God zodanige ongerechtigheid hier aan Zijn volk ontdekt, openbaart Hij hetzelfde tegelijkertijd, hoe het voor hem “gerechtigheid” is en dat hij aan Zijn volk deze en alle zonden genadig vergeeft.

De Joodse meesters vertellen nu nog allerlei geschiedenissen van de Verzoendag. Door een soort van telegraafdienst, door vuursignalen zou de aankomst van de bok in de woestijn naar Jeruzalem zijn overgebracht geworden en dan was er grote vreugde geweest. Bij de wegzending van de bok zou het volk hem met vervloekingen overladen en hem met roeden voortgedreven hebben waarmee zij, willens of niet, bekennen hoe zij het met onze dierbare Heiland gemaakt hebben. Maar aan zulke en andere Joodse fabelen is niet de minste waarde te hechten.

In vers 22 lezen wij: ***Zo zal die bok op zich al hun ongerechtigheden in een afgezonderd land wegdragen.*** Gelijk nu de eerste de beste van de omstanders de bok moest wegbrengen, zo moet uit het midden van de armen en ellendigen de eerste de beste zich de weldaad die in dit vers ligt uitgesproken, namelijk dat het Lam Gods de zonden wegdraagt, in het geloof toe-eigenen.

Dat volgens vers 26, ***de man, welke de bok zal uitgelaten hebben, zijn klederen moest wassen en zijn vlees met water baden,*** wil zeggen: Wie nu de weldaad Christus in geloof zich toe-eigent, die moet niet denken, dat hij daarmee een bijzondere heilige handeling verricht, en dat er in zijn geloof iets verdienstelijks is gelegen. Elke nieuwe schuld, welke wij over ons halen, is zonde. Het lijden dat wij Christus veroorzaken, terwijl wij onze schuld op Hem werpen, is een nog zwaardere zonde. Zijn wij dan ook door de Heere gereinigd daardoor, dat Hij onze zonden van ons en op Zich neemt om die weg te dragen, zo moeten wij toch daarenboven naar de hele mens zoals wij vlees zijn, met alles wat om en aan ons is, gereinigd en geheiligd worden door de Geest van de Heere.

Om dezelfde reden moet volgens vers 24, de hogepriester, als beeld van het priesterlijk volk van de Heere, zijn vlees met water baden, nadat hij de hele dienst

---

¹⁰ De Franse vertaling zegt juister: le bouc émissaire

verricht had. Hij moet dat doen aan de heilige plaats, dat is, daar waar God Zich met Zijn woord, genade en Geest geopenbaard heeft.

Christus, onze eeuwige Hogepriester, ook Hij heeft Zijn vlees met water gebaad, toen Hij in Zijn Hogepriesterlijke dienst Zichzelf geheiligd heeft, “opdat ook zij, de Zijnen, geheiligd mochten zijn in waarheid.” En voorts toen Hij door de Geest van de Vader opgewekt werd uit de dood; en uit de dood als de overwinnaar van de dood verheerlijkt oprees.

Nu wij nu de hele gebeurtenis in verband en in haar geheel beschouwd hebben, komen wij nu nog op enige bijzonderheden terug.

Wat wij in vers 12 en 13 lezen heeft de volgende betekenis: *In het hart Christus zijn vurige kolen van de liefde Gods, genomen van het altaar van de vrijwilligheid van Christus en uit de raad van Zijn welbehagen in mensen.* Op deze kolen werpt Christus met de hand van eerbied voor Zijn Vader Zijn gebeden, - die voortvloeien uit een verbroken hart – die de Vader tot een welriekende reuk zijn. Van deze gebeden van onze Hogepriester spreekt Paulus in de brief aan de Hebreëën en één daarvan is voor ons bewaard, Johannes 17. Met deze gebeden bedekte hij ziel en Zijn vlees-zijn in onze plaats, opdat Hij niet mocht sterven maar van de dood verlost worden. Hoe vurig en al vuriger bad Hij, toen Hij met de dood worstelde in Gethsémané. Terwijl Hij met deze gebeden het verzoendeksel bedekt om voor ons genade te verwerven, moet het getuigenis waarover de genade is, het getuigenis blijven (vers 13) en het moet vervuld worden, wat in het getuigenis is uitgedrukt. Zo is hij onze Voorspraak, gelijk de apostel betuigt.

Dat volgens vers 15 *de Hogepriester zevenmaal niet het bloed van de var en dan met het bloed van de geslachte bok op het verzoendeksel en voor het verzoendeksel sprengt*, dit wijst dáárop, dat Christus gekomen is met Zijn eigen bloed en het volkomen gesprengd heeft naar de zevenvoudige werking van de Geest, die op Hem was. Van deze Zijn Geest en deszelfs werking spreekt Jesaja, hoofdstuk 11: 2. De vinger, waarmee de hogepriester sprengt, duidt aan de vinger Gods, de Heilige Geest in Hem, die met macht uit Hem uitging. In deze vinger lag de macht van het hart Christus tot God en voor Zijn volk. Overal waar het evangelie gepredikt wordt, sprengt Christus nog altijd met Zijn bloed en Geest, opdat de zondaar in het geloof een verzoend God en genadig Vader vinde, en daarin rust hebbe voor zijn ziel, en gerechtigheid, reiniging en vrede.

Uit vers 16-20 zien wij *dat het binnenste heiligdom, de hele tent van samenkomst, de hoornen van het altaar en het hele altaar verzoend wordt van de onreinheden van het volk en van hun overtredingen; naar al hun zonden; en dan dat de hogepriester verzoening doet voor zichzelf, en voor zijn huis en voor de hele gemeente.*

Wij leren daaruit, gelijk uit Exodus, dat het heiligdom, de tent van samenkomst, het altaar, enz. niet op zichzelf beschouwd, maar wegens de onreinheden van het volk, welke aldaar gereinigd werden, onrein was in de ogen Gods. Gelijk wanneer een huismoeder, nadat in het huis alles rein is, om de morsigheid van de kinderen aankomt met zuiver gereedschap en rein water. Door het reinigen wordt zowel het gereedschap als het water onrein, en zij heeft dan niet alleen de kinderen te reinigen, maar ook nog de gereedschappen en de grond waarop zij stond. Zo is het kruis van Christus een zuiver hout, maar omdat onze zonden er aanhangen is het een vervloekt hout, en wordt zoals alles, wat God tot onze zaligheid verordend heeft prediking, doop en avondmaal, wat alles door ons verontreinigd wordt door onze Hogepriester verzoend. Hij heeft dit alles, en ons ook gereinigd en verzoend.

Op het einde van het 16de vers staat: “*de tent van samenkomst, welke met hen woont in het midden hunner onreinheden.*” Deze woorden zijn een wezenlijke lafenis voor de aangevochtene, als hij die in het oog krijgt. Zo niettegenstaande de onreinheid blijft toch de tabernakel in ons midden! Liefelijk is de uitlegging, welke Luther daarvan geeft: “de tabernakel, dat is Christus in Zijn volk. Heel Israël is onrein en in zonden, en toch woont God onder enkel zondaren en heiligt hen. Dat is, Zijn heiligheid genieten zij en zij heten heilig om Zijntwil, anderzins is alles onrein en zonde in en met hunlieden.”

Dat volgens vers 17, *behalve de Hogepriester geen mens in de tent van samenkomst mocht zijn*, is gemakkelijk te begrijpen. Christus onze getrouwe Hogepriester is het alleen, Die als een in het vlees Gekomene in dit vlees de eeuwige verzoening verkregen heeft. “Ik heb de pers alleen getreden, en er was niemand van de volken met Mij. En Ik zag toe, en er was niemand die hielp; daarom heeft mijn arm Mij heil beschikt,” lezen wij Jesaja, 63. En: “Niemand zal zijn broeder kunnen verlossen, noch Gode zijn rantsoen kunnen geven.” Psalm 49: 8. Wie zou het durven wagen zich bij die te voegen, of die te vergezellen die de last van de eeuwige toorn Gods tegen de zonde op zich liet komen om deze last van Zijn volk geheel en al af te wenden en het te verzoenen, door Zzijn dood?

Volgens vers 24 *moest de priester, nadat hij alles verricht had, zijn gewone gouden klederen aantrekken*. Na volbracht lijden zien wij onze Hogepriester weer in zijn sieraad. De klederen van de benauwde geest, van treurigheid, van vernedering en van de dood zijn afgelegd. De woorden: “Dan zal hij uitgaan, en zijn brandoffer, en het brandoffer van het volk, bereiden, en voor zich en voor het volk verzoening doen,” prediken voortdurende heiliging van de Geest en handhaving van de dagelijks te oefenen redelijke godsdienst (Rom. 12: 1) met dagelijkse toevluchtneming tot het bloed van de verzoening en de daarop zeker volgende verzoening.

Volgens vers 25 *moet het vet aangestoken worden*. Alle vet en al de vettigheid moet van de Heere zijn, opdat wij, welke magere Koningkinderen wij voor onszelf ook zijn, uit Zijn volheid toch overvloed van vettigheid hebben, wanneer Hij ons roept.

De verklaring van het 27 vers vinden wij Hebr. 13: 11-14: “Want welker dieren bloed voor de zonde gedragen werd in het heiligdom door de hogepriester, derzelver lichamen werden verbrand buiten de legerplaats. Daarom heeft ook Jezus, opdat Hij door Zijn eigen bloed het volk zou heiligen, buiten de poort geleden. Zo laat ons dan tot Hem uitgaan buiten de legerplaats, Zijn smaadheid dragende. Want wij hebben hier geen blijvende stad, maar wij zoeken de toekomstige.”

Ten slotte hebben wij nu nog de overige verzen van het hoofdstuk kortelijk door te gaan.

Vers 29. ***En dit zal vooru tot een eeuwige inzetting zijn.*** Dit “voor u” klinkt even zoals: *U is heden de Zaligmaker geboren, u arme mensen en zondaren*. Dat herinnert ons tevens aan het *voor u* bij het nachtmaal van de Heere; en aan het “u” van de engelen bij Zijn opstanding.

Een eeuwige inzetting, een voorrecht, dat de Koning van de hemel en aarde aan Zijn volk geeft naar ik naar de vrijmacht van Zijn genade.

Dat deze inzetting een eeuwig voorrecht is, heft al het daartussen-komen van zonde

op, het neemt alle tijdelijke nood van de ziel weg en werpt alles samen in de oceaan van ontferming. Dit eeuwige voorrecht maakt de verzoening wettig, maakt haar geldig voor gisteren, heden en in eeuwigheid; dit is een eeuwige kwijschelding van God, zonder geld of prijs van onze kant, verworven door het bloed van Hem die geslacht is en Die de zonden van de wereld wegdraagt.

In de zevende maand; dat is de eerste maand van het Israëlitische burgerlijke jaar. In deze maand is hemel en aarde gemaakt, is Christus geboren, en daarin komen zoveel feesten des heils samen. En in onze zevende maand vindt ons God, wanneer hij ons laat verzoenen en ons rechtvaardigt en reinigt van onze onreinheid. Op de tiende dag; dat is de tientallige rekening van de Heere God, alles in overeenstemming met het getal van de wegen Zijns heils en van Zijn geboden.

Gij zult uw zielen verootmoedigen, dat is, gij zult uzelf verootmoedigen. Stof en as zijn wij voor de Heere. Willen wij genade vinden voor Zijn aangezicht, dan moet ons ik, het lieve ik, er aan. En willen wij troost en vrucht van onze verzoening hebben zo betaamt het ons werkelijk dat wij onszelf verootmoedigen. Daarom bidt David in de 51^e Psalm: “De offeranden die God behagen, zijn een verbroken en verootmoedigen geest.”

In de Duitse overzetting staat: “het lichaam kastijden” en velen verklaren het van vaste en andere onthouding, hetgeen uit de zelfverootmoediging vanzelf wel voortvloeide. Volgens de betekenis wil het zeggen: zich tot stof en as vermalen. Werkelijk, zulk een verslagenheid in stof en as zal niet kunnen achterwege blijven, wanneer de zondaar ziet, hoe in zijn plaats de var en de bok geslacht worden; hoe op de andere bok door het lot “den weggaanden” al zijn zonden gelegd worden en hoe de ram en al het vet in de vlammen opgaat!

En gij zult geen werk doen. Het Hebreeuws: al wat werk is, zult gij niet doen. Dit is de troostrijke prediking: “Met úitwerken, door genade bent u verlost.” Hetzij inboorling noch vreemdeling, die in het midden van u als vreemdeling verkeert.

De goddeloze leer van de zaligheid uit de werken zult gij noch bij uzelf noch bij de vreemdeling, die in het midden van u is, dulden. Een ieder moet met de Apostel de sluitrede maken: *dat de mens door het geloof gerechtvaardigd wordt, zonder de werken van de wet.*

Vers 30. ***Want op die dag zal hij voor u verzoening doen.*** Dat klinkt evenals de voorzegging bij de profeet Zacharia, hoofdstuk 3: 9: “Ik zal de ongerechtigheid dezes lands op één dag wegnemen.” Dit is de dag, die de Heere gemaakt heeft, de dag van de genade en van wraak; laat ons op deze eeuwige dag ons verheugen en verblijd zijn! Eens voor altijd, op één dag deed onze Hogepriester voor ons verzoening. Deze uw verzoening geschiedt, zegt de Geest. Dat is de voorzegging op het woord: het is geschied, het is volbracht! Uw verzoening, en wie geldt dat “u” zo niet van hem die verzoening behoeft, die zich voelt als de tollenaar in het evangelie? Om u te reinigen, zoals het 1 Cor. 6: 11 heet: “Gij zijt afgewassen, gij zijt geheiligd, gij zijt gerechtvaardigd, in de Naam van de Heere Jezus, en door de Geest onzes Gods.”

Waar de verzoening geschiedt, daar geschiedt de reiniging. Wonderbare spreekwijze! De zaak is waar, maar door toerekening. De geheel en al onreine wordt op één dag rein van al zijn onreinheden. Dat vermag de bok in wie hij geslacht is; dat vermag de andere bok het Lam dat de zonde wegdraagt ver van het leger.

Het woord: *om u te reinigen* maakt ons allen tot onreinen, én juist de onreinen, de bevleekten geldt dit genadige Evangelie. De reinen behoeven de reiniging immers niet, maar al die onrein zijn, wil en zal Hij reinigen.

Van al uw zonden zult gij gereinigd worden. Van de zonden, dat is van de zonden af;

uit de zonden uit; van allen, zodat in het geheel geen zonde meer overig blijft en meer aanwezig is, zult gij gereinigd worden. O, die almachtige genade! O die vrije goedheid en gunst voor de in zijn vuiligheden radeloze! Die, gelijk hij het ervaren heeft, veel wateren niet hebben kunnen reinigen.

Voor het aangezicht van de Heere. Is voor hem, voor Zijn aangezicht, mijn onreinheid bedekt, is zij gereinigd krachtens Zijn uitspraak, is Hij met mij te vreden, ...o dan mijn ziel, wees ook gij tevreden met Hem en met deze reiniging, al ziet je met eigen ogen ook niets dan je onreinheid.

Hij zegt het. Het doet er niet toe wat gij zegt, maar het komt er op aan hoe het voor Hem met u staat, en hoe Zijn uitspraak als Rechter luidt. En die luidt aldus: *gij wordt, u bent op deze dag gereinigd en rein in Mijn ogen.* Wie is hij, die hier nog een beschuldiging zou kunnen inbrengen! Ook van die zonde dat ge u altijd van hetgeen rein en recht is, u zó ver verwijdert; ook daarvan verklaart Hij u rein voor Zijn heilig aangezicht. Hij ziet geen zonden in Zijn Jacob. Kunt u het dan ook heden nog niet geloven, waagt u het niet te geloven, terwijl het voor Hem en de eeuwigheid zo zal bevonden worden? Zulks waarborgt ons het woord: *Gij zult gereinigd zijn.*

Vers 31. *Dat zal u een Sabbat van de ruste zijn.*

Dat is de rust die Hem behaagt, de enige rust die er voor ons is. Gij alle dan, die geen rust vindt voor uw zielen, gaat in, in deze rust. De Heere Zelf opent ze voor u met een rijkswet. Laat ons deze grote rustdag in eer houden, laat ons niet vragen naar alle andere dagen. Dat is de dag die God gemaakt heeft: Laat ons de varren binden met touwen aan de hoornen van het altaar! Deze dag verslindt al overige dagen van zonde en nood. Dat is de dag, zevenmaal helderder dan de glans van de zon, de dag van eeuwige rust! Opdat deze zalige luisterrijke rustdag niet gestoord worde, laat ons om de vruchten te genieten elkaar nodigen onder de wijnstok en vijgenboom!

Opdat u uw zielen (uzelf) verootmoedigt. Wie meent door zelfreiniging en werken rechtvaardig en rein te worden, en bij wie het ‘kunnen en zullen’ nog geldt, diens ziel verheft zich en is niet recht in hem (Hab. 9: 4.) Wij kunnen en vermogen niets, en het “zullen” van de wet heeft voor de kreupele en lamme opgehouden. Waar dat erkend en beleden wordt, daar is met de kracht deze belijdenis ook het bewijs van de zelfverootmoediging. De hoogmoedige kan niet afstand doen noch rusten van zijn werken. De verbrijzelde gaat in, in de rust, en rust van zijn werken, gelijk God van de zijne.

Vers 32. *En de priester, die men gezalfd, en wiens hand men gevuld zal hebben, om voor zijn vader het priesterambt te bedienen.*

Waarom niet Aäron? Hier horen wij de stem desgenen die zegt: “De Geest des Heeren Heeren is op mij, omdat de Heere Mij gezalfd heeft om een blijde boodschap te brengen de zachtmoedige. Hij heeft mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart, om de gevangenen vrijheid uit te roepen, en de gebondenen opening van de gevangenis; om uit te roepen het jaar van het welbehagen van de Heere, en de dag der wraak onzes Gods; om alle treurigen te troosten.” Jesaja, 61. Deze is het, die de Vader de hand gevuld heeft met de olie van Zijn Geest, en Hem verzegeld heeft, dat Hij priester zij na de ordening van Melchizédek, die is Priester in Zijns Vaders plaats. Die zal de verzoening doen. Ja, die zal ze doen, hij, hij alléén en hij heeft ze gedaan. Als hij de linnen klederen, de heilige klederen zal aangetrokken hebben. Als hij Zijn allerheiligst lijden en sterven zal aangaan, dan trekt hij deze klederen aan, in welke de eeuwige verzoening aangebracht is.

Vers 33. ***Zo zal hij het heilige heiligdom verzoenen en de tent van de samenkomst, en het altaar zal hij verzoenen. Desgelijks voor de priesters, en voor al het volk van de gemeente zal hij verzoening doen.*** Dat is het wat de apostel Paulus schrijft in zijn brief aan de Colossensen, hoofdstuk 1: 20: “En dat Hij, door Hem vrede gemaakt hebbende, door het bloed Zijns kruises, door Hem (zeg ik), alle dingen verzoenen zou tot Zichzelf, hetzij de dingen die op de aarde zijn, hetzij de dingen die in de hemelen zijn.” Zoals ook in de brief aan de Efeziërs, hoofdstuk 2: 16: “En opdat Hij die beiden met God in één lichaam zou verzoenen door het kruis.”

Vers 34. ***En dit zal u tot een eeuwige inzetting zijn, om voor de kinderen Israëls van al hun zonden, éénmaal des jaars verzoening te doen. En men deed, als de Heere Mozes geboden had.***

God in de lijdzaamheid van Zijn liefde wordt niet moede om datgene, wat Hij gezegd en beloofd heeft, opnieuw te zeggen en te herhalen, opdat de aangevochtene en onder Gods toorn omkomende ziel aangemoedigd wordt om eindelijk deze eeuwige troost aan te grijpen. Daarom wordt hier herhaald: *een eeuwige inzetting*.

Och ja, het is een eeuwig voorrecht; en wij? Niet een minuut kunnen wij het vasthouden wanneer de stormen en golven van de zonde en van de noden op ons aanbruisen. Dit voorrecht, zegt de Geest, is voor ulieden, de verzoening is van alle zonden; geen zonde is dus uitgezonderd, zij moge nog zo zwaar, nog zo verschrikkelijk, nog zo gruwelijk, nog zo vuil zijn.

Eenmaal in het jaar; dat is eens voor altijd in het jaar van de genade en van de verlossing van zonden.

Om voor de kinderen Israëls verzoening te doen. Dat is Gods genadig rijksgebod, Zijn Vaderlijke wil. Hoe volmaakt heeft onze dierbare Verlosser Jezus deze wil volbracht. Dat is in de laatste woorden van het hoofdstuk: *En men (hij) deed, gelijk als de Heere Mozes geboden had.*

Profetisch uitgedrukt; dat is een vingerwijzing op de woorden van onze Heere: “Ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt om te doen.”

Gelukkig de dienaren van het Woord, die dit Evangelieluid laten weergalmen en die met het bloed van de verzoening komen! Wèl u, gij volk van de Heere, bij dit uw eeuwige recht! Amen.

4. BLIKKEN IN HET EERSTE HOOFDSTUK VAN HET I SAMUEL¹¹

In dit eerste hoofdstuk zien wij twee mensen, en wèl twee vrouwen, die geheel van elkaar verschillen. Zo vinden wij er meestal in de Schrift, en uitdrukkelijk in de Psalmen, dikwijls twee, die tegenover elkaar staan. De een heeft veel macht en veel in te brengen, maar is goddeloos. De andere is machteloos en heeft niets te zeggen, maar vreest de levende God. Datzelfde vertoont zich ook in dit hoofdstuk. Hier herhaalt zich het verschijnsel, dat de vijandschap die God in het paradijs gezet heeft tussen de wereld, het vlees en de duivel aan de ene kant en de kinderen Gods aan de andere kant, steeds voortduurt. Het is wèl opmerkelijk, dat het eerste boek van Samuël begint met onvruchtbaarheid en dus evenals de geschiedenis van Abraham en Sara, van de priester Zacharias en zijn vrouw Elizabeth. De onvruchtbaarheid is niet toevallig, maar het toont uitdrukkelijk, dat “de Heere de baarmoeder van Hanna had gesloten.” U vrome vrouw, hebt dus uit dit hoofdstuk leren, wat het zeggen wil, als de Heere u juist in uw huiselijke staat bezoekt met allerlei nood dat u niets hebt, niets kan en de Heere voor u Zijn belofte schijnt ingetrokken te hebben, als Hij Zijn Woord niet bij u vervuld; - dan schijnt gij verstoten Ja, vervloekt te zijn.

Leer nu hier, welke vrucht al nood, die u neerdrukt, voortbrengt, als u nochtans aan de Heere vasthoudt. Ja, ieder geestelijk aangevochtene lere hier, hoeveel reden de Heilige Geest heeft, hem toe te roepen: *Wees vrolijk, gij onvruchtbare, die niet baart!*

Schijnt het niet in het menselijk leven, als wij slechts op het zichtbare zien, dat God Zijn eigen Woord te schande laat worden? “Peninna” zo staat er, “had kinderen, maar Hanna had geen kinderen.” Maar geen uiterlijke gaven, waarop men zich kan verhovaardigen, noch een vrolijk en kalm voortleven, en de schitterende overvloed aan het goede, noch ook uiterlijke kracht, bekwaamheid en dergelijke, zijn op zichzelf al een bewijs, dat men in de genade staat. Dit alles op zichzelf maakt de mens slechts trots en een verachter van de zwakken. Daarom, wilt u ook bij het lezen van dit hoofdstuk nut hebben van het Woord Gods, bedenk dan dat, wat u hebt, van de Heere is; bedenk uw eigenlijke armoede en verhef u niet boven de zwakken, maar wees met hem zwak. Want de dag van morgen kan u alles ontnemen.

Wij zouden wèl willen vragen waarom hebben de onwaardigen het zo gemakkelijk en waarom krijgen de kinderen Gods gewoonlijk wat zij ontvangen, eerst nadat zij hete en zware aanvechting hebben doorgestaan, ja, dikwijls door de hel hebben moeten gaan?

Het is liefelijk in dit hoofdstuk te zien, hoe Elkana jaar op jaar opgaat naar Silo om te aanbidden en te offeren. De Heere, aan wie hij offert; heet hier: “Heere Zebaoth” dat is, de Heere, bij Wie alles mogelijk is. Daarom komt Hanna ook om wat zij zoekt te vinden, in het huis Gods. Elkana heeft zeker de droefheid van Hanna op de Heere geworpen. Maar ze verstaan, of met haar doorworsteld heeft hij niet. wèl is het een sierlijk beeld, een huisvader te zien, die zijn vrouw liefheeft, en haar zoekt te troosten daarbij veel geduld met haar heeft, en als een rechtschapen man haar, de bedroefde, een groot, aanzienlijk deel geeft (vers 5). Daarin toont hij zijn liefde. Intussen bewijst ons de vraag, die hij tot Hanna richt dat hij aan zichzelf genoeg heeft, en vreemd is aan de bittere strijd van het innerlijke leven. Elkana vraagt haar namelijk: *Ben ik u niet beter dan tien zonen?* Daarmee toont hij zijn eigenliefde en zijn onbekendheid met de behoefte van het innerlijk leven. Elkana bewijst met deze vraag, of veel meer met zijn

---

¹¹UITGAVE: J. J. H. KEMMER. UTRECHT, 1861 GEDRUKT BIJ G.A. VAN HOFTEN, TE UTRECHT.

verwijt, dat hij het er voor hield, dat het Hanna slechts om een zoon ging; Hanna's loflied echter, hoofdstuk 2, bewijst dat het haar te doen was om de eer Gods, om de vervulling van Zijn Woord en Zijn belofte, om de gerechtigheid en het recht van de Heere om Zijn genade en waarheid.

Verder lezen wij in dit hoofdstuk, - niet dat Hanna Peninna, maar dat Peninna, als een verbitterde tegenpartij Hanna bedroefde en haar zeer tergde. Ja, zo ging het ieder jaar, wanneer zij opging naar het Huis van de Heere, dat Peninna haar bedroefde. Peninna heeft dus, en wèl in beslissende ogenblikken, namelijk, als zij voor de Heere traden, al waarheid en genade van het innerlijk Goddelijk leven aan Hanna ontnomen en zichzelf aangematigd.

Maar het uiterlijk vermogen doet het niet; ook dat men overvloed van goed kan aantonen, maakt het niet uit; waarachtig genade gevonden te hebben in de ogen Gods, is een daarvan geheel verschillende zaak. Waar de genade werkt, daar gaat het allereerst door de diepte, door onvruchtbaarheid door allerlei lijden en niets hebben door, opdat de Almacht van de Genade zich bij en in ons, die niets te roemen hebben, verheerlijkt wordt. Wat kan een arme? Waar de genade heerst, daar is een verbroken riet een lichtende kaars.

Hanna vergeldt geen kwaad met kwaad, zij scheldt niet, zet niets tegenover de nijd van Peninna, die in haar geweten overtuigd is dat zij zonder God is; wendt zich van haar af, en gaat tot God met tranen en vasten. En als nu ook haar liefhebbende man haar niet verstaat, dan antwoordt zij hem niets bitter; zij neemt voor om al troost en hulp alleen bij de Heere te zoeken; zij legt voor haar man haar droefheid af, eet en drinkt, als had zij in het geheel geen leed meer. Nadat zij echter van het heilige feestmaal is opgestaan, spoedt zij zich naar het heiligdom van de Heere, om voor Hem haar hele hart, al haar smart en al haar klachten uit te storten (vers 9).

Laten wij doen wij als Hanna, in elke betrekking, als wij gekweld worden, en zelfs onze liefste betrekkingen ons niet begrijpen, daar wij goede grond hebben om op Gods eer, gerechtigheid, genade en waarheid, woord en belofte staat te maken.

Wij lezen verder vers 9: "En Eli, de priester, zat op een (Hebr. de) stoel aan de post van de tempel des Heeren", dat is, van de tabernakel van de Heeren. Wij zonden hier verwachten, dat Hanna bij Eli haar toevlucht gezocht, en voor hem haar hart de tempel uitgestort zou hebben. Want dat Eli zo op deze plaats zat, moet in betrekking tot zijn ambt een betekenis hebben. Hij was de hogepriester, dus de van God geroepene en geheiligde minister of dienaar van de Koning des hemels en van de aarde, die deze nood, de ellende, de begeerte en de bede van de heiligen des Heeren moest voordragen. Hij zat daar dus in de waardigheid van zijn Koning, om uit Zijn volle schoot raad en troost uit te delen in de Naam van de Heere, en het volk te richten. Daartoe zat hij op de stoel, die de stoel van de Koninklijke macht en genade voorstelde. Hij zat aan de post. Aan de posten was het Goddelijke antwoord en het Goddelijk Evangelie, dat van de genadestoel (=genadetroon) stroomde gehecht. Spreuken 8: 24 geeft ons deze betekenis van de "posten" aan de hand. Het was nog wèl de post van de tempel van de Heere, dus van het Huis waar God gezegd had, dat Hij te midden van de onreinheid van Zijn volk wilde wonen om de ellendigen recht te doen. Maar de Geest drijft Hanna aan, om van Eli af te zien en haar bezwaren en beden onmiddellijk voor de Heere te brengen. Wij zullen spoedig zien, waarom zij dit deed.

In vers 10 wordt van Hanna getuigd: *“zij was van harte bedroefd en bad tot den Heere en weende.”* De droefheid naar God is een kostelijke zaak. Deze berouwt niemand en gaat waarlijk van harte. Zo-even had zij zich nog het hoofd gezalfd, had gegeten en gedronken. Maar nu zij voor de Heere komt, breekt haar het hart; het ging haar toch om de eer Gods. Want niet zo zeer zij als het werk en de genade Gods in haar, was door haar vijandin gekrenkt en gekwetst. Gods heiligen echter laten Gods werk en genade niet aantasten; wat God gedaan heeft, dat moet verheerlijkt blijven. Zo stort zich haar hart dan uit als een tegengehouden stroom, als zij voor de Heere verschenen is, zoals het enigszins een troosteloos kind gaat, dat juist dan in tranen uitbarst als het de moeder ziet.

Nu moet het van het hart af, alles wat daarop gestapeld ligt; dat is, ‘zij bad’. Tot hiertoe had zij zich goed gehouden, nu verscheurde als het ware haar binnenste, en liet al het bittere in haar verzuchtingen opgaan, zij stortte alles uit - voor wie? Voor de Heere, dat is, voor Hem, Die is, Die leeft, Die geheel is, wat Hij is, eeuwig, genadig en almachtig, en die het Zijn volk in nood laat ondervinden, dat Hij de Heere is. Maar dat Hij de Heere is zullen zijn vijanden ook ondervinden, zoals Farao het ondervonden heeft. Waarlijk Peninna wist veel, had veel, maar de Heere kende zij niet. Hanna had niets, maar nu heeft zij zich geworpen in de ontfermende handen van Hem, Die haar alles was en alles zijn wilde.

En “zij weende.” De tranen van zulk een wenende - zeker Hij telt ze. Er ligt daarin nog een andere macht, dan in woorden; zo worden ook wèl bergen aan de voeten des Heeren geworpen. *Zalig zijn die treuren. Want zij zullen vertroost worden.* Zo spreekt de Heere als Hij bij hen, die als stom van smart daar voor Hem liggen, de mond opent. Matth. 5.

Nu breekt de opgehouden stroom van de verzuchtingen, van de wensen door de sluizen. Hanna deed een gelofte, heet het, en sprak, dat is, terwijl zij sprak.

Mogen wij heden nog de Heere een gelofte brengen? Waarom niet? - De hele heilige Schrift en inzonderheid de Psalmen getuigen ervan. Wat Hanna echter beloofde, was zij van plan te houden. Hoeden wij ons voor het doen van geloften, waarvan vervulling niet in onze macht staat. Wij zijn noch van onszelf noch van de omstandigheden meester. De richter Jefta zij ons een waarschuwend voorbeeld van de bittere en vernederende gevolgen van de onbedachte gelofte. Het is met geloften evenals met goede werken, het geloof moet de grond, Gods Woord en Wet het kenteken en de eer van Zijn Naam het doel ervan zijn. Ook mag het geloften doen niet geschieden naar enige inzet van de mensen noch naar eigen goeddunken. Hanna belooft niet een zogenaamde vrijwillige kuisheid; niet, dat zij uit haar zoon een monnik zal maken. Evenals Hanna, deed ook Jakob de Heere een goede gelofte. Gen. 28: 20-22.

Volg die na! En wanneer u in uw leven eens zo diep neergezonken bent als nooit tevoren, breng dan de Heere deze gelofte: “Heere, mijn God als U mij nog deze ene keer uit deze kolk wilt optrekken, zal ik mijn gehele leven mij Uws Evangelies en Uw Naam niet schamen zelfs niet voor koningen en vorsten. En het ook aan al ellendigen en reddeloos verlorenen, waarmee U mij in aanraking brengt altijd vrolijk meedelen, dat wij mensen zijn, maar dat U alleen rechtvaardig, alleen heilig, onuitputtelijk rijk aan ontfermen zijt. Want Uw Naam is Ontfermer. “Offer Gode dank en betaal de Allerhoogste uw gelofte.” Psalm 50: 14.

Och, wat leert toch de Heilige Geest Zijn heiligen kinderlijk bidden, en de Heere aan de rechte zijde aan te grijpen, zodat Hij Zich wèl ontfermen moet.

“Heere Zebaoth,” zo noemt Hanna de Heere, zo heet Hij ook vers 3, als in het

voorspel van wat Hanna doorworstelt. Heere der Heirscharen, U hebt toch overvloed van volk om Uw vijanden te vernederen; alles staat in Uw hand, U kunt, waar alles tegen mij is, mij hulp, genade en eer doen toekomen. En wanneer U werkt, wie kan U dan weerstaan? Zoals U spreekt zult U dat doen; ik leg mijn bede geheel in Uw hand; als U wilt, dan kunt U wel, dan zult U een arme gelukkig maken, opdat zij U eeuwig danken.

“Zult Gij Uwer dienstmaagd ellende aanzien.” Daar heeft zij de Heere recht aangegrepen. Wat hebben ogen des Heeren vanouds af anders gedaan, wat doen zij en wat zullen zij doen? – Wat anders dan de ellende van Zijn dienstknechten en dienstmaagden aanzien? Denken wij slechts aan Israëls ellende in Egypte; hoe hartverheffend is het daarbij te lezen Exod. 2: 25. “En God zag de kinderen Israëls aan, en Hij kende ze.” “Maar op deze zal ik zien op de armen en verslagenen van geest, en die voor Mijn Woord beeft,” spreekt de Heere, Jesaja, 66: 2. En zo spreekt de Heere in Ezech. 36: 9. “Ziet, ik zal u weder aanzien, en gij zult gebouwd en bezaaid worden.” Het Hebreeuws luidt: ‘Zult zeker aanzien’, of ‘eens aanzien’. Ook slechts éénmaal geheel en al; dan ben ik voor altijd geholpen. Dat is haar mening.

Hanna noemt zich *een dienstmaagd van de Heere*. In haar leeft dus, wat wij in het Evangelie lezen: *Wanneer gij alles gedaan hebt, wat u schuldig was te doen, zo zegt: wij zijn onnutte dienstknechten*. Zij maakt geen aanspraak, maar smeekt om ontfermen, maar weet ook dat haar Heere goed en goeddoende is.

Ellende betekent volgens het Hebreeuws een weggevloeid zijn door de macht van de zorgen, een terneergedrukt, ter neergebogen, verslagen en verscheurd zijn door al vernederingen.

“En aan mij gedenken” spreekt zij verder; een woord als dat van de moordenaar aan het kruis: “Heere, gedenk mijner!” Alsof zij van zulk een geringe betekenis is, dat de grote God wèl aan andere dingen zal te denken hebben, dan aan haar. Ach, als zij maar een ogenblik bij de Heere in gedachtenis mocht komen. Zij is het niet waard, maar juist daar helpt Hij de ellendigen heerlijk, in één oogwenk. Zo behaagt het Hem. God gedacht aan Noach, heet het. “Gedenk de smaad, die Gij dagelijks van de dwazen wedervaart.” Psalm 74: 22. En opnieuw lezen wij: “Heere gedenk mijner, naar de genade, die Gij uw volk hebt beloofd, bezoek mij met Uw heil.” Psalm 106: 4.

„En Uw dienstmaagd niet zult vergeten,” vervolgt zij. Niet vergeten; - hoe schoon, hoe kinderlijk! En wat antwoordt de Heere daarop, als wij zo tot Hem spreken? Wekt dit zijn toorn enigermate op? “Kan ook de vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet zou ontfermen over de zoon haars lichaams? En als zij het al vergat, dan zal Ik toch u niet vergeten, spreekt de Heere uw Ontfermer.” Dat is de laatste noodkreet van een kinderlijk gemoed, dat zich niets aanmatigt, maar redding hebben moet. “Zult U mij niet vergeten en Uw dienstmaagd een zoon geven;” zoals wij in een Psalm lezen “Doe een teken mij ten goede, opdat mijn vijanden het zien, en beschaamd worden, die U haten.” Driemaal noemt zij zich in haar gebed de dienstmaagd van de Heere. Ook heb ik driemaal daarom gebeden,” schreef de apostel Paulus 2 Kor. 12. –

Zij wil haar zoon aan de Heere geven. Kunnen wij de Heere iets geven?

Voor de zaligheid van ons zielen - niets, - in het geheel niets. Daarvoor geldt alleen dat men komt met het bloed van de eeuwige Zoon van de eeuwige Vader. Voor het overige geeft hij, die vanwege zijn verlorenheid en zijn grote nood, het gebed om verhooring met een oprecht hart opzendt, alles aan de Heere, - allereerst zichzelf, zijn hart en wat hij verkrijgt, wordt nooit zijn enig eigendom, maar het blijft van de Heere. Hoe kunnen wij vooral de Heere iets beloven en geven? Hij, wie barmhartigheid

wedervaren is, is barmhartig. En, zegt de Heere, ‘de armen hebt Gij altijd met u.’

“En er zal geen scheermes op zijn hoofd komen.” Zo wijdt zij de Heere haar zoon, als een nazireeër, of de Heere afzonderde voor zijn hele leven. Maar waartoe dat? Geen scheermes? - Een ruig hoofd was toch bij de Joden iets lelijks.

Dat was inderdaad geen gestalte die aan iemand behagen kon. Wiens Beeld zal dus haar zoon dragen? Was het niet het beeld van de door allen verachte en versmade Christus? O, wat wensen wij mensen gewoonlijk voor onze kinderen, wat smeken wij gewoonlijk voor hen af? En wat kiest daarentegen Hanna voor haar kind? Meer kon een moeder niet geven. Tot welke hoge eer kwam zij in haar kind door deze keus en deze moederlijke bestemming! Is er iets heerlijker voor een moeder, dan dat haar kind dat zij van de Heere heeft afgesmekt, aan de dood van Christus gelijkvormig gemaakt wordt?

Wanneer wij nauwkeurig Hanna’s loflied doorlezen, dan moet het ons duidelijk worden, waarom zij er bij God op gestaan heeft een zoon te bekomen, en waarom zij de gelofte gedaan heeft, hem de Heere te wijden, dat hij Hem in Zijn Huis dienen zou zijn gehele leven lang. De Godvruchtige vrouwen plegen dat, wat kerk en staat aangaat, op het hart te dragen. Wij weten nu uit het gedrag van Eli, en hoofdzakelijk uit dat van zijn beide zonen, Hoofdstuk 2: 12-20. O, hoe ververschrikkelijk het er in die tijd met de kerk en de regering uitzag!

Hanna heeft, naar het Hebreeuws niet gezegd: een zoon,” maar “een mannelijk zaad.” Vrouwen, die waarlijk vrouwen zijn, verlangen voor kerk en staat een man, die zich mannelijk in de strijd werpt. Zo verlangden onder de Theokratie of de Godsregering in Israël, de hoog begenadigde vrouwen steeds, zó een ter wereld te brengen, die als het ware de beloofde Christus personifieerde; staande en het volk weidende als een held in de hoogheid en kracht Gods.

En wat beleefde Hanna? Was Elkana een man? Waren het Hofni en Pinehas? Ja, was slechts Eli, de hogepriester en vorst in Israël er een, die niet eens de moed had, de levende God aan zijn vlees, de ontaarde zonen voor te trekken? Ach, hoe gold het ook van de mannen van die tijd, wat wij later bij de profeet lezen: “Kinderen zijn de drijvers Mijns volks, en vrouwen heersen over hen.” Jesaja, 3: 12. “Hun sterkte is uit, en zij zijn vrouwen geworden.” JEU. 31: 30. En was nu niet, terwijl Hanna haar zoon aan van de Heere dienst wijdde, het gevolg daarvan dat hij tot de regering kwam? En hoe betoonde Samuel zich als een mannelijk zaad, voornamelijk tegenover Saul.

Uit wat nu verder volgt, zien wij hoe wonderlijk het dikwijls toegaat, als van de Hemen heiligen Hem van harte aanriepen. Ach, hoe dikwijls bevinden zij zich in die toestand dat al stormen over hen gaan, zoals de Heere Zijn gemeente aanspreekt Jesaja, 51: “Gij ellendigen, door onweer voortgedrevenen, en troosteloze!” Hoe veel onweders zijn er over Hanna gegaan als haar tegenpartij haar hoofdzakelijk op het feest jaar op jaar kwelde, haar bedroefde en haar uit de hoogte behandelde! Hier heeft zij nu haar hart voor de Heere uitgestort, en welke donderwolken pakken zich opeen! Hoe wordt de hemel zo zwart om haar heen?

“Daar zij bad” heet het vers 12; lang bad, “des gebeds veel maakte,” naar het Hebreeuws. Zij bleef dus aan het worstelen, herhaalde de gelofte, zei opnieuw en opnieuw: Zult Gij de ellende Uwer dienstmaagd aanzien, zult Gij, zult Gij - en daar houdt men dan God, de Heere, Zijn ontfermen, Zijn genade, Zijn trouw, Zijn macht, Zijn gerechtigheid, Zijn eer voor. Men vindt wèl geen grond in zichzelf, maar men houdt aan in het gebed en laat niet los, op grond daarvan, dat Hij God, de Heere is, die

recht doet, uit de afgrond ophaalt, die zo graag vergeeft, zo graag helpt! En wat men bidt, zijn niet altijd dezelfde woorden. O, hoe troostvol voor iedere bidder, van onze Heere in te lezen: “Hij bad ten derden male, en sprak dezelfde woorden.” Matth. 26: 44.

En nu, komt enigszins een innerlijk antwoord uit de hemel, een antwoord in de nood, uit het heiligdom? Ach, daar zit de hogepriester Gods; en hoe onvrij moet het haar worden, bij zulk een diep gevoel, zo bewogen als zij is, dat de priester acht geeft op haar mond, op de bewegingen van haar lippen. Dan moest het haar toch zijn, als een duif waarop een sperwer loert. Eli houdt haar voor dronken. Hoe was het mogelijk? Zag zij daar dan zó naar uit? Zij schreeuwde toch niet luid. Ja, in diepe nood, als men zo geheel ter neergeslagen ligt, als men op de gehele wereld niets meer heeft als alles zo samengepakt ligt op het hart - dan wordt het iemand tot stikkend toe benauwd. Waarlijk, luid schreeuwen kan men niet, de droefheid kan iemand als dronken maken. Evenals de geest beneveld kan zijn van de wijn, zo kan hij nog meer beneveld zijn door de nood, die op iemand drukt. Het roepen wordt voortgebracht uit de diepte, in niet hoorbare woorden zoekt men door te dringen tot het hart Gods. En óf al ledematen, óf de lippen beven.

In plaats van antwoord te krijgen in haar nood, verneemt zij van de donderstem van de priester: “Hoe lang stelt ge u dronken aan? Laat de wijn van u, die in u is.” Welk een stoot tegen het hart van Hanna! Hoe wordt haar gebed de grond ingeslagen, en dat door de hogepriester van God! Zo kan dikwijls de hel losbreken van een kant van waar men het niet vermoedde. Wat zal zij antwoorden? Is zij in dit stuk onschuldig, zij heeft toch nog wèl andere zonden. Zou zij loslaten, of tegen Eli uitvaren? Mag men dronken zijn en bidden? Ach, hoe dikwijls wordt het werk van de Heilige Geest, het heilige, het reine, het Goddelijke miskend. Die arme priester! Hij weet niet, hoe het een bedroefde te moede kan zijn; hij kent zó niet het ... ‘óf - óf,’ het worstelen met God.

Op de zonden van zijn zonen, op het ververschrikkelijk zondigen van de vrouwen die aan de deur van de tabernakel dienden, gaf hij niet zoveel acht om op leven en dood die schande te bestrijden. Maar hij was zo slap, dat hij het bij een geringe berisping liet berusten. En hier stoot hij onvoorzichtig een enkele vrouw in de dood; die niet eens de schijn tegen zich had, dan alleen in *zijn* ogen. O, dat de mens zich hoede voor zulk een kwetsend woord! Het moet niet zo spoedig van de lippen komen, wat men kwaad denkt. Zal ons, als wij onze verdorvenheid erkennen, over zonden klagen de heilverdienste van Christus aannemen de heiligheid van het negende gebod ook niet verootmoedigen, diep verootmoedigen? Ach, wat geven wij weinig acht daarop! In dit gebod spreekt de heilige Heere: *gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naasten*. Mochten wij toch de zin van dit gebod meer ter hart nemen! De Heidelbergse Catechismus vraagt: Wat wil het negende gebod? En het antwoord luidt: *Dat ik tegen niemand valse getuigenis geve, niemands woorden verkere, geen achterklapper of lasteraar zij; niemand lichtelijk en onverhoord oordele, of helpe verdoemen. Maar allerlei liegen en bedriegen, als eigen werken van de duivel, verwijde, tenzij ik de zware toorn Gods op mij laden wil; insgelijks, dat ik in het gericht en al andere handelingen de waarheid liefhebbe, oprecht spreke en bekenne; ook mijns naasten eer en goed gerucht, naar mijn vermogen, voorsta en bevordere*.

Geldt het bij de overtreding van dit gebod minder: “Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in alles wat geschreven staat in het Boek der Wet, dat hij dat doe?” O, wat zijn wij geneigd onze naasten ongehoord te veroordelen; hoe diep zijn wij gezonken, dat wij het nog niet kunnen nalaten, kwaad van onze naasten te denken! Komt dat niet uit het boze hart voort? En dat is dan juist het zout van het maatschappelijk leven. Hoe

dikwijls maken wij ons vloek- en verdoemeniswaardig op het punt van dit gebod, zonder dat wij daarvoor een geweten hebben. Waar is de kracht van de liefde, de ijver om de eer en de goede naam van onze naasten naar ons vermogen te redden en te bevorderen? “Oordeelt niet,” spreekt onze Heere, opdat gij niet geoordeeld wordt. Want met welk oordeel gij oordeelt zult gij geoordeeld worden, en met welke maat gij meet zult gij ook gemeten worden.” Matth. 7: 1, 2.

Erkennen wij nu daarentegen wat bij Hanna de vrucht des Geestes is. Zij vaart niet uit, zij veroordeelt de priester niet, zij spreekt geen verdoemend woord, zij toont niet eens minachting. Zij doet, wat de Apostel beveelt: ‘uw zachtmoedigheid zij aan al mensen bekend. Vergeldt geen kwaad met kwaad, schelden niet met schelden.’ Zij verlaat niet snel het voorhof, geeft zich ook niet aan de vertwijfeling over: *nu is het uit, God hoort niet, en Zijn priester miskent mij.* Zij eert de man als een man Gods in zijn waardigheid en zijn ambt, en antwoordt met diepe nederigheid en met de hoogste bescheidenheid, maar waar en vast: ‘Nee, mijn heer, ik ben een bedroefde vrouw, wijn en sterke dranken heb ik niet gedronken, maar ik heb mijn hart voor de Heere uitgestort. Acht toch Uw dienstmaagd niet voor een dochter Belials. Want ik heb tot nu toe gesproken uit de veelheid van mijn gedachten en mijn verdriet.’

O, hoe geheel anders gedraagt zich een belialsdochter, een belialszoon, in vergelijking met een oprechte vrouw, met een oprechte man! Bij de eersten vinden wij een voortdurend gehucheld zichzelf rechtvaardigen, trotse antwoorden en een verlaten van het Woord en van het licht en een hoogmoedig neerstorten in de duisternis. Bij de andere helemaal geen zelfverheffing, geen geringschatting van de heiligen, maar een zich onderwerpen aan Gods woord en bevel, waarachtige nederigheid, maar ook een waar uitspreken van wat er in het hart is; een trouw, onverholen blootleggen van zijn eigen gesteldheid en zijn eigen toestand; onder vasthouden van Hem wiens Naam men om ontferming en hulp heeft aangeroepen. Dat heeft zijn vrucht, zoals wij zien uit wat volgt. De priester bekent stilzwijgend het omegt, dat hij haar heeft aangedaan.

O, laten wij toch nooit te hoogmoedig zijn, om het onrecht dat wij andere hebben aangedaan, zodra wij beter onderricht zijn te bekennen, en toch geen rust hebben tot wij alles weer goed gemaakt hebben. Wij kunnen tot onze zaligheid niets bijdragen, niets aan God de Heere vergelden; maar Hij wil, dat wij aan onze naasten zullen doen, wat wij God verschuldigd zijn, en dan is de liefde tot de naasten een zeer liefelijke zaak, welke de Heere zeer welbehagelijk is. Bedenken wij ook wat de Apostel Jakobus schrijft: “Door de tong loven wij God de Vader, en door haar vervloeken wij de mensen, die naar de gelijkenis Gods gemaakt zijn. Dit moet, mijn broeders, alzo niet geschieden.” Jak. 3: 9, 10.

Heeft Eli zich zo-even zijn ambt onwaardig gedragen, nu toont de Heere aan, dat ook zelfs de onwaardigen, de in zekere zin onwaardigen, die in Zijn dienst zijn, de oprechten niet schaden kunnen, en hen veeleer moeten troosten, en een Woord Gods voor hen gereed moeten hebben, dat dikwijls voor het hele leven van de oprechten heilzaam is. De oprechte wandele slechts in zijn oprechtheid en geve eer, wie eer toekomt. - zoals gezegd is, Hanna had hem verwijtend kunnen vragen, waarvoor hij haar wèl aanzag, en zeggen, dat hij op zijn eigen zonen wèl acht mocht geven. Zij doet het echter niet. Zij deelt hem haar leed en droefheid mee. En zoveel geestelijk leven was er toch nog in Eli, dat hem de eerste les uit de lijdenschool nog in de herinnering is gebleven: God is een God van alle troost, Hij troost de bedroefden en geeft wat Zijn heiligen begeren. Daarom spreekt Hij tot Hanna: “Ga heen in vrede, en de God Israëls zal uw bede geven die gij van Hem gebeden hebt.” O, had hij de kracht van de Naam die hij daar uitsprak gekend: *De God Israëls!* Hanna kende de kracht van die Naam en

werd daardoor volkomen opgericht en in het geloof bevestigd. In vrede moet zij gaan. Dat zullen haar dood, zonde en duivel niet ontnemen. Vol van vrede staat zij op, niet als een opgeblazene maar als een die ervaart hoe Genade - Genáde is voor God en de mensen. Vandaar haar laatste woord: "Laat Uw dienstmaagd genade vinden in uw ogen." "Zo ging de vrouw hares weegs, en at en haar aangezicht was haar zodanig niet meer."

Hebt u leven, licht, troost, verlossing van uw nood, gerechtigheid bij de Heere in eenvoudigheid van harte gezocht, leg Hem dan gedurig weer uw wens, uw hoop, uw smeking voor, doe het maar altijd en weer altijd met dezelfde woorden, daarbij Hem lovende en gelovende, dat Hij wèl kan, wat Hij wil. Voorwaar, u zult verhoring vinden, al zou er ook nog tussen heden en morgen een onweer over u komen. Ja, al zou er ook nog stoot op stoot komen; houd maar aan de nederigheid vast en aan het einde zult u toch uw bede vervuld zien. Want God heeft gezegd: "Roep mij aan in de dag van de benauwdheid en Ik zal er u uithelpen, en gij zult Mij eren." En wat Hij gezegd heeft, houdt Hij zeker. "Hij helpt zijn ellendigen heerlijk." Dan trekt u vrolijk uw weg, eet en ziet er zeker niet meer zo treurig uit. Want de vreugde in de Heere is uw sterkte.

Vers 19. Wat is het toch een genade Gods, dat Hij ons Zijn dierbaar Woord gegeven heeft! Hoe heeft dit Woord duizenden jaren Zijn heiligen geregeerd, en hoe heeft Hij daardoor tot op de huidige dag goede zeden, het Hem welbehaaglijk in handel en wandel onderhouden. Wèl ons, wanneer wij op dit Woord acht geven, dan behoeven wij niet heen en weer geworpen te worden door twijfel en allerlei haarkloverijen wat te doen en wat te laten, wat God aangenaam of niet aangenaam zijn zal. Wij hebben in het Woord van de heilige Schrift voor alles een les en voorbeeld.

Zo lezen wij in het 19^e vers dat Elkana en Hanna zich vroeg opgemaakt hebben. Zij hadden dus een lange reis te doen. Wij leren echter daaruit, dat wij de dag en de tijd, die God ons heeft gegeven, nuttig moeten maken en dat wanneer ons beroep het ook brengt, en onze gezondheid het toelaat, wij ons vroeg opmaken moeten. Psalm 92: 63. Jesaja, 33: 2. Klaagl. 3: 23. Jesaja, 50: 4. Psalm 59: 17. Psalm 5: 4. En in hoe veel huisgezinnen bracht dit zegen en orde.

Verder zien wij dat deze echtparen de dag aangevangen hebben met aanbidding van de Heere. O, welk een zegen brengt dat aan! Wat maakt dat vrolijk, hoe sterkt het iemand het hart wat maakt het de mens vlijtig, wanneer hij de dag begint met het gebed en met het Woord Gods. Dat blijft de hele dag in het geheugen, schrikt van veel kwaad af en versterkt het hart wanneer overdag ons een slag treft. Van waar is die schone oude gewoonte, van met gebed en het Woord Gods te lezen, de dag te beginnen uit Gods Woord zelf, dat ons dit voorschrijft. Dat dit onderhouden blijve; en waar zij nagelaten begint te worden; dat zij weer geldig worde, waar zij verzuimd wordt! Dat de reis wanneer die met God begonnen wordt, wèl gelukt, leren wij ook uit het 19e vers.

Verder leren wij uit dit vers, dat, waar wij ons God de Heere gewijd en Hem dankbaar onze wegen hebben aanbevolen, wij ons getroost aan ons dagwerk mogen begeven en onze plichten, vooral onze huiselijke zullen nakomen volgens het woord: *Bidt en werkt*; hoe het daarentegen van de luiaard, die niet met God begint, heet: "Ik ging voorbij de akker eens luiaards, en voorbij de wijngaard van een verstandeloos mens. En zie, hij was geheel opgeschoten van distelen, zijn gedaante was met netelen bedekt, en zijn stenen scheidsmuur was afgebroken. Als ik dit aanschouwde, nam ik het ter harte, ik zag het en nam onderwijzing aan: Een weinig slapens, een weinig sluimerens, een weinig handvouwens, al nederliggende; zo zal uw armoede u overkomen als een

wandelaar en uw velerlei gebrek als een gewapend man.” Spr. 24: 30-34.

Wèl heet het in een Psalm: “Het is te vergeefs, dat gijlieden vroeg opstaat, laat opblijft, brood der smart eet; het is alzo, dat Hij het Zijn beminden als in den slaap geeft.” Psalm 127: 2. Dat is echter geschreven van alles wat men zonder de Heere onderneemt, evenals van het ijdele zorgen, en de gierigheid, welke afgoderij is. Evenals God de Vader dagelijks werkt, zo maakt Hij Zijn vrienden door Zijn Geest arbeidzaam en vlijtig dat zij op het kleine letten, en daarvoor dankbaar zijn, waarop dan de zegen van de Heere komt in de nacht.

Verder bestraft deze Psalm dezen, die niet graag kinderen hebben willen, omdat zij menen, hen te moeten voeden, dat echter des Heeren zaak is. Zijn de kinderen een gave Gods, dan geeft Hij ook waarachtig, als bij ons het gebed en Zijn Woord in eer worden gehouden als de grondslag van alle zegen, bij die gave en dat geschenk ook voor de kinderen voedsel en kleding. Blijven wij slechts vast bij het geloof dat Hij alleen alles in Zijn hand heeft.

Eindelijk leren wij uit dit vers, dat de Heere aan Godzalige echtgenoten bij feestelijke gelegenheden onthouding leert, zoals wij dat ook vinden Exod. 19: 14 en 15, en leren daaruit ook verstaan wat de Apostel schrijft 1 Kor. 7: 5. Tegelijk geeft echter dit vers een liefelijke lering daarvoor, dat de huwelijksstaat en gehuwde mensen, die elkaar de schuldige vriendschap betonen, welgevallig zijn voor God de Heere, Die de mensen daartoe geschapen en gezegend heeft (Gen. 1: 28). Liefelijk en troostvol is het voorwaar daarbij de woorden te lezen: “De Heere gedacht, aan haar.” Heeft de lieve Hanna ook nog enigszins aanvechting daarover gehad, of de Heere haar gebed wèl verhoord heeft, dat luidde: en aan mij gedenken, en Uw dienstmaagd niet vergeten? Ach, nu eens twijfel, dan geloof, zo gaat het op en af. De Heere houdt in ons vast, wat Hij in ons gelegd heeft, maar dat wij daaraan vasthouden, dat is juist een zware taak.

Waar echter de twijfel opkomt, daar blijft toch ook het worstelen, het zich doorvechtende vertrouwen in werking, en dan komt de Heere zo dikwijls onverwacht met Zijn troost: *Ik zal het doen, Ik ben bij u.* ‘Onverwacht’, zeggen wij. Want waarom zou hier anders geschreven staan: “en de Heere gedacht aan haar?” Daar moet zij dan toch de troost van de gebedsverhoring ontvangen hebben, en van de Heere gesterkt geworden zijn in de levende hoop.

Hartverheffend zijn deze woorden, en wat wij daarop lezen in het 20ste vers: “En zij werd zwanger en baarde een zoon.” Wij lezen iets dergelijks Genesis 30: 22, 23; Gen. 21: 1, 2. “En de Heere bezocht Sara, gelijk Hij gezegd had, en de Heere deed aan Sara gelijk Hij gesproken had. En Sara werd bevrucht, en baarde Abraham een zoon in zijn ouderdom, te gezetter tijd, die God hem gezegd had.” Dit ligt namelijk in het hart van de heiligen Gods: God moet hen wel verstoten hebben en hunner niet meer gedenken willen vanwege hun zonden. echter juist daar waar God verhoren wil, daar vergeeft Hij. Hij geeft al het gebed als Hij ons iets geven wil, en waar wij beginnen te bidden daar heeft Hij al verhoord, maar voor ons is het zo niet; wij menen, dat het nu voor goed uit is, dat de Heere niet verhoort.

De Heere maakt het echter zo met ons, dat wij een waarachtig en vurig verlangen gevoelen om het afgesmeekte te verkrijgen. Hij wil ons daardoor voor eeuwig dankbaar maken voor Zijn gave. Lang doet Hij alsof Hij niet hoort, opdat het gebed sterk en vurig worde en niet bestaan zal in woorden, die slechts oppervlakkig uitgesproken worden, maar dat het meer en meer uit de diepte van harte voortkomt; en het hart zo gebroken en verslagen als het is, het verlangen naar de Heere en Zijn genade, waarheid en hulp in diepe zuchten bekend make. Het schijnt maar al te dikwijls geheel vanzelf te spreken dat God het gebed verhoren moet, en daar schijnt

het dan niets wonderlijks te zijn, als het afgebedene komt. Daar tonen zich de meesten dan zeer ondankbaar, wanneer zij maar bekomen hebben, waarom zij hebben gevraagd. Waar echter waarachtig leven is, daar gaat alles op in lof en dank Gods; in de gave ziet en erkent men de Heere, Zijn goedheid en trouw, en juist omdat men lang heeft moeten wachten, vloeien hart en mond over van lof en dank Gods daarvoor, dat Hij bovenmate gedaan had boven bidden en denken, dat wij het niet waard zijn dat het alles Zzijn eeuwige barmhartigheid is. En daar verheugt men zich dan over zulke genade en over het getuigenis: ‘De Heere heeft aan mij gedacht, Hij heeft laten komen, wat ik in mijn ellende van Hem heb gebeden, Hij heeft gedaan zoals Hij mij beloofd heeft.’ Daar is het de ziel niet te veel driemaal te lezen, dat de Heere gedaan heeft, zoals Hij gesproken heeft, dat Hij werkelijk de onvruchtbare vruchtbaar heeft gemaakt; als het werkelijk onmogelijk was, zo was het toch nog mogelijk bij de Heere. Zo kwam het, en men erkent aan de gave, dat hier geen toeval regeert, maar dat de Heere het gedaan heeft. Zo staat toch uitdrukkelijk van Sara, Rachel en hier van Hanna geschreven: *zij baarde een zoon*. Zo past dan het woord, “de Heere gedacht aan haar” op onze ellende, onder welker druk wij meenden dat Hij ons vergeten heeft, die toch heeft gezegd: *uw zonden en uw ongerechtigheid wil ik nimmermeer gedenken*. En het woord: “Zij werd zwanger,” toont de zegen van de Almachtige, van de Schepper van ‘t huisgezin, Die gezegd heeft: “Zijt vruchtbaar en vermenigvuldig.”

Leren wij verder uit dit vers wat de ware dankbaarheid is.

Zij noemde de zoon, die God haar gegeven had, *Samuël*. Daar ging zij bij zijn geboorte nog eens de hele weg, de weg van diepe droefheid, van grote smaad van veel aanvechting door. Zij dacht aan de tijd, waarin zij de van God geslagene geweest was, die niets had. En hoe zij het niet langer had kunnen uithouden en haar gebed in de diepste ellende uit de bijna verstikte borst was opgestegen, om nu eindelijk verhoord te worden. Daarvoor moet de Heere eeuwige dank gebracht worden. De zoon moet de naam dragen, die als een opgeslagen boek is waarin allen lezen kunnen, hoe de Heere een Vergelder is van hen, die Hem zoeken, die van Hem datgene bidden, wat Zijn genade verheerlijken moet. En welk een Uithelper Hij is en hoe Hij tot eer brengt. Daarom noemt zij hem: *van God verhoord*. Er ligt echter meteen een woordenspel in deze naam; hij betekent ook: “Naam Gods,” óf, Zijn Naam is God.” Daar ziet zij dus van het schepsel af, op Hem, die blijft, en ziet in het schepsel, wat God daardoor aan Zijn volk doen zal.

Hier doet zich nu de vraag op: *Mogen wij onze kinderen Bijbelse namen geven?*

Als God kinderen geeft, maar daarbij een bijzondere weg met ons gegaan is, dan zal de Geest ons leren dit in de naam van het kind tot gedachtenis uit te drukken. Het is daarentegen bijgeloof of dweperij, met heilige namen die men toch niet begrijpt, als het ware te spelen. De kinderen van de heilige vrouwen in de Schrift zijn steeds zodanig geweest, wat hun namen, die de gelovige ouders hun gaven, aanduiden. Geven wij daarom voor gewone gevallen, aan de kinderen gewone namen, waarbij wij de voorouders en hun liefde en zorg gedenken, familienamen of namen uit de geschiedenis.

Vers 21-23. Wij lezen in dit 21ste vers hoe Elkana op toog met zijn hele huis. Wij zien daarin het beeld van een Godzalig huisvader die vrouw en kinderen zonder onderscheid tot de ware godsdienst, tot tucht en vermaning in de Heere opwekt. Wij mogen wèl van hem leren, om van de te bestendiger de ware God te dienen, en Hem te eren, hoe meer Hij ons heeft welgedaan. Want juist deze weldaad, dat zijn Hanna een zoon heeft ontvangen, heeft hem te ijveriger gemaakt, om God de Heere met dank te

naderen. Ach, wat is het toch een ongeluk, als de huisvaders vrouw en kinderen, dus het hele huis, niet samen houden in de vrees van de Heere en in de ware godsdienst, maar veeleer dezelve veronachtzamen en buitenshuis zich ophouden alsof zij niet verantwoordelijk zijn voor hun huis. De zielen van de vrouw en van de kinderen zal God het allereerst van de huisvader opeisen, daarom heeft Hij hem tot heer van zijn huis gemaakt, en welk een kostelijke zaak is het, waar de huisvader met daad en woord met wandel en leer Gods woord in zijn huis handhaaft. Daar wordt ieder huis een kerk en een huis Gods, en maken veel zulke huisvaders één gemeente uit, die in den Heere de wereld, de zonde, de hel en de dood te sterk is, en die wèl recht vrolijk blijven zal hoezeer de zee golft en woedt. Zo moet men echter op orde gesteld zijn, dat alles ter van Zijn tijd gebeurt, zoals wij van Elkana lezen, dat hij de Heere offerde het offer ter gezetter tijd. Dat was geen gewoonte naar menselijke inzetting, maar naar Gods gebod en instelling, en dus moet men de gewoonteniet voor gering houden. Want de Heere, die haar verordend heeft, heeft daarin altijd een zegen voor u opgesloten.

“En zijn gelofte,” lezen wij verder in dit vers. Welke gelofte hij gedaan heeft, zegt ons de Schrift niet. Waarschijnlijk is het, dat Hanna hem haar gelofte zal bekend gemaakt hebben. Want de man als heer van de vrouw, moest daartoe zijn toestemming geven. Hij heeft zo, als een de vrouw-beminnende man die vóór alles op het heil en de zielsrust van zijn vrouw bedacht was, haar gelofte tot de zijne gemaakt. Of hij heeft, toen hij van Hanna de gebedsverhoring vernomen had, de Heere voor zichzelf een bijzondere gelofte gedaan, als de Heere aan Hanna door hem een zoon zou gegeven hebben. “Doet geloften, en betaalt ze den Heere uw God, allen gij, die rondom Hem zijt;” heet het Psalm 76: 12. Dat noem ik de Godvruchtige vrouw lief hebben zoals Christus Zijn gemeente heeft liefgehad, dat men in alles met haar overeenstemt, wat dient tot eer Gods, tot uitbreiding van het Evangelie en voordeel van zijn naasten en daarvoor gewillig het zijne afstaat. “Eens gierigaards ganse gereedschap is kwaad. Hij beraadslaagt schandelijke verdichtselen om de ellendigen te bederven met valse reden, en het recht als de arme spreekt. Maar een milddadige beraadslaagt milddadigheden, en staat op milddadigheden,” heet het Jesaja, 32: 7, 8.

Vers 22. ***En Hanna trok niet mede op.***

Alles wat mannelijk was, was in God gehouden driemaal in het jaar voor de Heere te verschijnen, de vrouwen niet. Waarom niet? De mannen zijn hard, moeten door de wet worden aangedreven en in hun beperkingen gehouden worden, de vrouwen kennen haar ellende beter, komen daarom vanzelf daarheen waar de troost Gods uitgedeeld en Zijn aangezicht gevonden wordt, worden daarom ook vóór de mannen met kennis van de Heere begenadigd. Heeft de duivel de vrouw het eerst in het paradijs ten val gebracht, dan zal zij nu in het rijk van de genade het eerst aan het graf van de Heere vernemen, dat Hij is opgestaan. Dat nu echter een Godvruchtige man, vrouw en kind naar het huis Gods meebracht, dat was toch ook naar Gods wet, naar welke men zich voor de Heere verblijden moest met zijn hele huis over al het goede. Waar dus de vrouw meekwam, daar deed zij het vrijwillig, de man volgend, en dit vrijwillig doen werd vanzelf tot wet, tot Wet der vrijheid.

Leren wij uit dit vers hoe Hanna de gehele Wet der vrijheid heeft doorzien, en daarbij gebleven is. Of wat moet het betekenen wat Paulus schrijft: *De vrouw zal zalig worden door kinderen baren!* Moederplicht gaat voor uiterlijke godsdienst, als de moeder daarbij het zielenheil van het kind in het oog heeft. De plicht van de huisvrouw gaat voor de uiterlijke godsdienst, als zij het zielenheil van de haar toevertrouwd in het oog heeft. Iedere vrouw over wege echter goed wat haar

terughoudt. Is het wanorde? Eigenzinnigheid? Luiheid? Dat zij in de week haar tijd verpraat en dus van de Zondags niet ook opgaan kan? Zo is dit verdoemelijk en zij leidt schade aan de ziel en huis, verdrijft de zegen en stort zichzelf en de man in schulden. Hanna zocht niets voor zichzelf, zij heeft de Heere gevonden, leeft voor de Heere en haar kind; maakt van het kind geen afgod, beschouwt het niet als háár kind, maar als dat van de Heere. Zij heeft dit alleen in het oog: Dit kind met haar eigen hartebloed tot kracht te brengen dat het kind voor de Heere blijven kan. Dat is haar, de moeder het 'ene nodige'. Waar zij blijft? Daarnaar vraagt zij niet! Zij zegt niet: 'dan wil ik ook opgaan, opdat ik voor de Heere verschijne', maar: "zo zal ik hem brengen, dat hij voor de Heere verschijne, en daar eeuwig blijve." Heeft zij dan zelf geen zielsbehoefte? Al haar zielsbehoeften gaan daarin op, dat zij de Heere volkomen brenge, wat zij de Heere heeft beloofd; dat zij het kind tot wasdom moge brengen opdat het voortaan bij de Heere mag blijven.

Zo is Hanna gezind, en zo beoefent zij de waarheid van de zelfverloochening. O, als de mijnen slechts iets van de Heere verkrijgen, dan zal Hij, de rijke God voor mij, de armste en toch verlostte wèl wat overhouden, al was het dan ook slechts een weinig. Zij is aldus als moeder en vrouw op het einde bedacht, dat de Heere geeft aan allen, die daarop uit zien.

Vers 23. *Elkana, haar man sprak tot haar: "Zo doe wat u goeddunkt. De Heere bevestige maar Zijn Woord."*

Dit vers leert de gehuwden de huiselijke vrede recht te onderhouden en leert bijzonder de man, om bij de vrouw te wonen met verstand, vriendelijkheid, wijsheid en welwillendheid. Tot de vrouw wordt wel gezegd: "Hij, de man zal uw Heere zijn," maar wee de man die dit recht misbruikt. Wèl de man, die het ten opzichte van Zijn vrouw verstaat zoals Christus onze Heere het verstaat, die de Heere van Zijn gemeente is, dat is: een genadige Heere, die het verlangen van de harten en en dat wat Zijn gemeente toekomt, kent en daarnaar handelt. Elkana staat niet op de letter, zodat het bij hem is: *je moet toch ook*. Hij heiligt de geest, waardoor zijn vrouw hem haar voornemen meedeelt. Dat is de grondslag van ware huiselijke vrede, dat man en vrouw elkaar met eerbied trachten tegemoet te komen. Die op de letter gesteld is zonder geest, die mag willen opbouwen, hij sticht enkel tweedracht. Die echter de geest heiligt, maakt ruimte, vindt al vrede en aan het einde de letter in gulden schrift. O, hoe liefelijk is het, als de man daarop ziet, dat de gebeden van zijn vrouw, en de vrouw, dat de gebeden van haar man niet worden verhinderd, maar bevorderd! Hoe liefelijk, waar de huisvader vóór alles dit op het hart draagt: *De Heere bevestige maar Zijn Woord*. Twijfelt Elkana daaraan? Komt dan des Heeren woord niet steeds in vervulling? Ach ja, maar komt het bij *mij*; bij *u* in vervulling? Dat is de grote vraag, die steeds weer wordt opgeworpen. Daarom is dit ook het vertrouwen en de smeebede van de ootmoedigen: *Doe toch met ons naar uw Woord!*

Zo bleef de vrouw thuis en zoogde haar zoon. Een lering, die daaruit te trekken, is: waar God gezondheid en krachten geeft, daar moet een moeder niet teveel op haar gemak uit zijn tot dit werk; geeft God die niet, dan mag men het niet willen dwingen.

Werpen wij een blik op het huis Gods te Silo. Ach welk een ontucht heerst daar! - Vanwaar zal de hervorming, vanwaar de verlossing komen? Werpen wij daartegen een blik in het stille vertrek te Rama! Daar zit een zogende moeder, haar ogen ten hemel geslagen, zij vloeien over van dank. Zij siddert een ogenblik voor de duivel grijpt dan weer nieuwe moed in God. Zie, daar aan haar borst ligt de hervormer!

Vers 24 en 25. Wij kunnen niet bepalen, hoe oud Samuël geweest is, toen Hanna hem met zich nam om op te gaan naar het heiligdom. Hij was of bij de drie jaren oud, of ging zijn tiende in. Bij de Hebreërs verstond men onder spenen, zowel ontwennen van de moedermelk als afwennen des levenswijze eens kinds. Het woord echter: "**Het kind was nog jong,**" en verder: "**En hij, Samuël boog zich voor de Heere**": 28, doen eerder een leeftijd van 10 jaren verstaan. Verder duiden zij aan, dat hij van zeer tere lichaamsgesteldheid is geweest en er eerder uitzag, als een kind, dat onder de dienst bezwijken zou dan dat hij de nodige krachten daartoe had. En dat is nu dikwijls Gods wijze van doen, dat Hij de geest en het lichaam geen gelijke tred laat houden, opdat van de te meer de wonderen van Zijn kracht openbaar worden. Hij moet dus een heel kleine tere jongen geweest zijn, maar met grote geest en begaafd met de kiem van Goddelijke gezindheid zodat hij de volwassenen in verbazing zette. Zo moet het ook met de Apostel Paulus geweest zijn, die ook van een kleine en tere lichaamsbouw was, waarom men hem Paulus, dat is *de kleine* noemde. Te Lystre hield men hem voor Mercurius, omdat hij het woord voerde, en ook wel daarom, dat hij van kleinere gestalte was in vergelijking met Barnabas, die dan voor de grote Jupiter doorging. Dat is onze wijze van doen, dat wij het grote hoger schatten. Ook Samuël zelf hield, toen hij David moest zalven, diens oudste grote broeder voor de van God verkorenen, en zo was ook Saul in de ogen van het volk een statig koning, omdat hij hoog boven allen uitkwam.

Zien wij daarom nooit op wat uitwendig ons in het oog valt, maar daarop hoe de Heere zich in onze zwakheid, ook in de zwakheid van de kinderen, verheerlijken wil. Welk een geloof, welk een liefde, welk een waarachtige zelfverloochening kunnen wij niet van Hanna leren? De gelofte, die zij heeft gedaan, vervult zij. Zij gaat niet terug, laat zich niet door vlees en bloed, door van de duivel list, noch door de zwakheid van het kind verleiden, om te herroepen, wat eenmaal uit haar mond gegaan is, tot eer van de God der Heirscharen.

Zij brengt haar kind, geeft het voor altijd uit haar handen en hoede in de handen dergenen, die haar als mensen vreemd waren. Haar vaste vertrouwen staat op de Almachtige. Hem moet het kind dienen in Zijn dienst en woord. O, dat wij toch onze kinderen aanzagen, niet als de onzen, maar als van de Heere gekregen kinderen en hen vroeg, - wij kunnen het niet te vroeg doen, - aan de Heere wijden mochten. Vlees en bloed leert geheel andere dingen; waar wij echter gelouterd worden in de oven van ellende en daarin zelf tot kind genaakt zijn, daar moesten wij het toch ter hart nemen, dat kinderen als wit papier zijn. Schrijft daarop wat van de Hemel komt met gebed en aanschouwelijke voorbeelden, en wees hiervan overtuigd: het blijft er ingedrukt. Men late zich door de ondeugd, die zich juist bij begaafde kinderen wèl eens verschrikkelijk kan uiten niet afschrikken. Is slechts eerst eens één woordje Gods in het geloof in het hart van het kind gelegd, dan verkrijgt u spoedig een tweede, om het kind in de vreze Gods tegen zijn ondeugd te wapenen, en ernstige liefdevolle tucht zal het kind niet schaden, al is het dan ook zwak.

Hanna bracht haar kind op met drie varren, met een efa meel en een fles wijn. Wij lezen nergens anders van zulk een offer. Het offer die gebracht werden als een kind aan de Heere werd voorgesteld, waren andere, ook die van de nazireeërs. Wij lezen echter ook nergens van de bepaling ener offergave bij geloften. Hanna moet echter ingewijd zijn geweest in het grote geheim van de Godzaligheid. Uitleggingen op de Heilige Schrift uit de negende eeuw (ik bedoel de glossen, waarvan zich de predikers uit de middeleeuwen, - onder hen ook Huss - dikwijls bedienden) welke het stempel dragen van een overlevering van het begrip dat de eerste Christenen van de Schrift

hebben gehad, laten de drie varren op de Heilige Drieëenheid zinspelen. Daarbij is hun de efa meel en de fles wijn een voorbeeld van het vlees en bloed, of van het teken van het brood en van de wijn in het Heilige Avondmaal ingesteld door onze Heere Jezus Christus waarop toch naar het Hebreeuws de hele offerinstelling ziet.

Hanna heeft haar kind met twee varren naar de priester Eli gebracht. Één var hebben de ouders geslacht. Dat kan betekenen ter ere Gods, als wij in de beide varren het offer zien voor de opvoeding van het kind in de Naam Gods, van de Vader en in de gemeenschap van de Heilige Geest, en tevens de overgave en opdracht van het kind op de Naam van God de Vader en in de gemeenschap van de Geest. En als de Apostel Paulus schrijft 1 Kor. 10, dat de kinderen Israëls in de woestijn Christus verzocht hebben, dan was ook Christus aan Hanna bekend, als de haar van God gegeven Koning en Gezalfde. Dat spreekt zij ook zelf uit in hoofdstuk 2 vers 10. “Hij zal Zijn Koning sterkte geven en de hoorn Zijns Gezalfden verhogen.” Toen dus de ouders het kind tot Eli brachten en daarbij tevens een var slachtten, betekende dit offer ten opzichte van het kind zijn overgave in het lijden en de dood van de toekomstende Christus die juist door deze varren aangeduid werd, wat Hanna en Elkana hier deden, die het kind inprenten, om te bidden, te zingen en te zeggen: “Het bloed van Jezus Christus, van de Zoon van God reinigt ons van al zonde.” En: ‘O, Lam Gods onschuldig, aan het kruishout geslacht’. Wat eindelijk de spijziging en de voeding van de jongen betreft, zo verzekerde zij zich daarvan bij de Heere door het offer van de efa meel en de fles wijn. Ook de spijziging en voeding van ons kinderen; waardoor wordt zij ons anders verzekerd, dan door het bestaan van Hem, Die gezegd heeft: Ik ben het Brood des levens; wie Mijn vlees eet, en Mijn bloed drinkt, die heeft het eeuwige leven.” Ja, in dit Brood des levens, in deze Hemelwijn, het bloed van Christus, ligt ons leven. Het staat alles in dit spijsoffer vast, wat Jesaja, van de rechtvaardigen zegt: (Jesaja, 33: 16.) Zijn brood wordt hem gegeven, zijn wateren zijn gewis.” “De Heere zal u in droefheid brood, en in angsten water geven.”

In vers 26- 28 hebben wij een soort van eedformulier uit die tijd: “*Zo waar uw ziel leeft,*” en wij denken daarbij aan liet antwoord van de Heidelbergse Catechismus, dat men wèl een eed zweren mag wanneer de nood het vordert, om trouw en waarheid tot Gods eer en het heil des naasten, daardoor te onderhouden en te bevorderen. Het is een liefelijke eed: “ik kan niet anders wensen, dan dat uw ziel leve; hoe zou ik dan bedriegen en geen waarheid spreken?” Wij zien andermaal in Hanna een grote bescheidenheid en nederigheid en hoe zij Hem eer geeft, wie eer toekomt. Zo schrijft ook de Apostel Col. 8: 12: “Zo doet dan aan, als uitverkorenen Gods, heiligen en beminden, de innerlijke bewegingen van de barmhartigheid goedertierenheid, ootmoed, zachtmoedigheid, lankmoedigheid en geduld.” Zij verheft zich niet, omdat de Heere haar heeft verhoord, zij maakt daaruit geen grote dingen, dat zij haar afgesmeekte kind van zich af en de Heere voor altijd overgeeft.

Leren wij daaruit, niet hovaardig te zijn, omdat wij iets voor de Heere gedaan hebben, of omdat Hij ons heeft groot gemaakt. De gelovige laat zich niets voorstaan op Gods weldaad, wordt daardoor niet groot in eigen ogen, maar zeer klein. Hanna wil niet, dat Eli haar vóór alles als de gelukkige vrouw zal aanzien, maar zij geeft hem in al vreze Gods rekenschap van wat zij gedaan heeft en maakt zich aan hem bekend. Zij verlangt niet van de priester, dat hij haar terstond weer zal herkennen, zij zegt niet: ‘Daar ben ik, kent u mij niet meer?’ Zij roept op tere en ootmoedige wijze bij hem de herinnering terug. “Mijn heer, ik ben die vrouw, die hier bij u stond om de Heere te bidden.” Wie geleerd heeft de Heere aan te roepen: “Zult U aan mij gedenken en mij

niet vergeten,” - die denkt aan de Heere, en is voor Hem iets zo gerings geworden, dat hij zich niet zo hoogmoedig is te veronderstellen, dat andere aan hem denken.

Vers 27 luidt naar het Hebreeuws: *“Ik bad om dit kind, en de Heere heeft mij mijn bede gegeven die ik van Hem bad.”*

Leren wij uit deze woorden, de Heere bijzonder openlijk met de mond te prijzen in de gemeente voor Zijn geweldige genade, dat Hij niet alleen in het algemeen, maar veel meer in het bijzonder ons gebed heeft verhoord. O, zo dikwijls komt aan de liefde in het geloof iets bijzonders voor, waar wij dan de Heere een bijzondere bede hebben voor te dragen.

Hanna zegt hier niet: ik bad om de zaligheid van mijn ziel, zoals enige menen dat men slechts daarom bidden mag; zij zegt: ik bad om dit kind. Het ongelooft is te lui om bijzondere nood bijzondere behoefte met ernst aan God voor te leggen; men huichelt doorgaans onderwerping onder de wil Gods, omdat men niet met ernst wil bidden. De gelovige is in al de stukken, ook die dit leven betreffen, op de eer Gods uit, daarop, dat Gods Woord bij Hem waar worde, en hij God diene. Wie een hart heeft, om God te leven met een goed, rustig geweten; die een hart heeft voor Kerk en Staat, voor Vader en Moeder, voor zijn huis, vrouw en kind en voor zijn lijdende naasten, die vindt reden tot allerlei bidden en smeken, en hij worstelt met God en houdt niet op, totdat hij zijn bede van de Heere ontvangen heeft. Daar wordt dan de lof Gods vernomen: *ik bad om dit*, of, *ik bad om dat*, het was wel aards en vergankelijk, maar waar het om Gods Naam gaat en om Zijn eer en Zijn gebod, daar is voor het geloof geen aardse zaak, die niet tot in het hemelse ingrijpt. Lezen wij dat niet honderden keren in de Psalmen? O, zolang wij op aarde zijn, zijn wij geen geesten, maar mensen, daar kent dan ook de Heere onze aardse behoeften. Bij wie zullen wij dan om uitredding bidden, indien niet bij Hem? - Gaan niet alle uiterlijke uitkomsten, gebedsverhoringen, ook voor wat ons hier beneden nodig is, en ons drukt, op in Psalmen en lofliederen, die wij van eeuwigheid tot eeuwigheid zullen zingen?

Maar nog eens: Hanna werd gedreven door de liefde waarin zij voor de eer en waarheid van God ontstoken was. Zijn werk in haar mocht niet in het stof getreden worden, het moest openbaar worden als Zijn werk. Daarbij dreef de liefde haar naar het volk van God, naar Zijn gemeente in zulk een benauwde tijd. Er is in de raad en de Voorzienigheid Gods een zonderlinge aaneenschakeling van de geringsten en verhevensten, - tussen hen die over-geestelijke lieden voor vleeselijk houden, en het leven van de Geest in Christus Jezus, en ook het eeuwige leven.

Van vers 28 luidt onze vertaling: *“Daarom geef ik hem de Heere weder, zijn hele leven, omdat hij van de Heere gebeden is.”* Zo bleef Samuël in het huis Gods te Silo. Treur echter maar niet, lieve moeder, lieve vader, als ge uw van de Heere afgebeden zoon, uw schoon, veel belovend kind ten grave draagt. Nee uw gebeden waren toch niet te vergeefs; uw kind is toch in het huis van de eeuwige Vader, en dient Hem dag en nacht, waar geen nacht en geen gevaar van de zonde is.

Verder luidt het: *“En zij baden aldaar de Heere aan.”* Als wij bij deze overzetting blijven zo leren wij daaruit, juist dan de Heere aan te bidden, bijzonder ook voor de gemeente, als wij dat aan de Heere teruggeven, wat Hij ons heeft gegeven, maar in grote genade weer tot Zich genomen heeft. Dat zou de toepassing zijn van dit laatste vers; hier wordt dus de valse treurigheid geweerd.

Andere echter geven aan het 28ste vers de volgende vertaling. *“En ook heb ik hem laten bidden, hem geschikt gemaakt voor de Heere al dagen die hij zijn zal.”* Hij is voor de Heere geschikt gemaakt. Daarom zou Samuël tegen zijn 10^e jaar tot Eli

gekomen zijn en zou de moeder het Hem van zijn teerste jeugd af voorgehouden hebben, waartoe hij eenmaal bestemd zou zijn.

Zij heeft dus, zodra het kind was begonnen te spreken, hem geleerd de handjes te vouwen en de kleine knietjes te buigen en de Heere op kinderlijke wijze aan te roepen. Een liefelijke bemoediging voorwaar, en kostelijke onderwijzing voor vrome moeders dat zij haar kindertjes vroeg daaraan gewennen, te weten, dat God ze ziet en ze hoort, en dat zij voor Zijn Naam en dienst leven en geboren zijn.

Nu toont ons de vertaling, die de Hollandse, Engelse, Deense en Syrische (=Aramese) Bijbel met veel ouden aanbiedt: “en hij, dat is, Samuël neigde zich aldaar voor de Heere.” Dat is, Zijn moeder hem heeft opgevoed in geest en in waarheid. Daarbij gedenken wij aan de spreuk die men boven elke kinderkamer, elk kinderbedje en elke goede school behoorde te schrijven: “Leer de jongen naar de eis zijns wegs, als hij ook oud geworden zal zijn zal hij daarvan niet afwijken.” Spr. 22: 6.

Terwijl wij dit Hoofdstuk hier ook besluiten zo schrijven wij het tot hoon en schande van de duivel en tot de eer van de Heere neder: ‘O, welk een schat is het, - een voor de wereld niets beduidende, ja, van haar geminachte vrouw, - een Godvruchtige moeder, die om een kind en daarna voor haar kind, als een dienstmaagd van de Heere, verpletterd en ootmoedig met de Heere worstelt.’ Hoe dikwijls legde God in haar hand de lotgevallen van de kerk van Jezus Christus; ja, de lotgevallen van de wereld!

5. DE OPPERSTE WIJSHEID¹²

De wijsheid van de wereld en des vleses is zothed en dwaasheid. Dwaasheid is ze, omdat zij voortdurend de wijsheid mist, die alleen rust geeft, alleen gelukkig maakt. Zothed is ze, omdat zij zeer goed weet dat zij van haar gehele torenbouw ten laatste niets dan verwarring en de dood inoogst; en dat zij echter de dood liefheeft en het leven haat. De hele wereld komt mij slechts voor als een krankzinnigenhuis, waarin iedereen droomt dat hij bij uitnemendheid iets zeer bijzonders is, daar hij intussen aan ketens of banden ligt en nauw bewaakt wordt, en zelfs beroofd is van de vrijheid die het redeloze vee heeft. En de mensen schijnen mij menigmaal verbijsterd in al hun doen en bijna als dwaas in hun najagen van het zichtbare en vergankelijke, waarbij zij de grote God uit de hemel laten zeggen wat Hij wil, zonder er op te letten. *Dat de vreeze van de Heere het beginsel van de wijsheid is*, schijnt onder de mensen teniet gegaan te zijn, en de Tien heilige geboden van God worden zonder vrees met voeten getreden, alsof God niet meer leefde. Die gezegd heeft: “Ik zal de misdaad van de vaderen bezoeken aan de kinderen, aan het derde, en aan het vierde lid dergenen, die Mij haten.”

De wijsheid van de wereld is dwaasheid en zothed. Want ze zegt in haar hart: Er is geen God. Hoewel zij ook voorgeeft dat God is, dat Christus is, en veel van de Schrift spreekt, ja, zelfs van de kennis Gods en van de vergeving van haar zonden roemt, en veel van genade weet te praten, nochtans is ze dwaasheid en verkeerdheid. Want ze doet alles overeenkomstig de lust van het ijdele hart en weet niets, noch van gebod, noch van gerechtigheid.

Daar nu zulk een dwaasheid en zothed in het menselijke hart huisvest, moeten wij bovenal God leren vrezen. De ware vreeze Gods is; *dat wij erkennen dat God groot is en wij niets zijn; dat wereld en vlees niets te beduiden hebben en dat al het doen en drijven van het vlees enkel ijdelheid is. En daar tegenover dat de werken Gods blijven, en ook hij wel blijven zal, die de werken Gods werkt.* Het werk Gods nu is, dat wij in zijn lieve Zoon geloven, die alleen de hoogste wijsheid is. Deze alleen zal ons Wijsheid van God geworden zijn, als wij maar willen weten dat wij domme schepselen en dwaze mensen zijn. Dan zullen wij behoefte gevoelen naar die wijsheid, waarin alleen het leven is, en waarin wij ook alleen genade verkregen hebben van de Heere. Want het welbehagen van de Vader is alleen in de Zoon. *Die de Zoon heeft, die heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven in van de eeuwigheid niet vinden.*

De wijsheid des vleses en van de wereld zoekt het leven aanhoudend in zichzelf en in hetgeen voor ogen is. Wie echter de Wijsheid uit God, wie Christus verkoren heeft tot zijn hoogste Goed, wie Hem gezocht en gevonden heeft, zal van deze Wijsheid zeggen, dat zij kostelijker is dan paarden en robijnen. Laat uw hart voor de eeuwige Wijsheid zijn en haar alléén liefhebben, dan hebt u daarbij alles wat u voor dit leven nodig hebt. Er is geen raad noch daad, geen verstand noch macht zonder deze Wijsheid. Alles is verkeerd en vals wat niet uit deze Wijsheid is. De hovaardigheid en de hoogmoed en de kwade weg kan zij niet liefhebben en zij haat ook de mond van de verkeerdheden. Maar die oprecht is zal Haar liefhebben. En die heilbegerig is zal bij haar verzadiging vinden. De wereld stort in haar dwaasheid zichzelf in het verderf, maar die naar de eeuwige Wijsheid hoort vindt rijkdom en eer, duurzaam goed en

---

¹² UIT HET HOOGDDUITS AMSTERDAM, GEDRUKT BIJ C. A. SPIN & ZOON. 1859.

gerechtigheid. Wie kloekzinnig wil handelen lette op Haar leer, en wie de dood wil ontgaan neme Haar redenen ter harte, daar ik in dit uur u predik wat de eeuwige Wijsheid Gods geweest is, wat Zij voor mensen zijn wil en waartoe Zij uitnodigt.

Toen Hij de grondvesten van de aarde stelde: toen was Ik een Voedsterling bij Hem, en Ik was dagelijks Zijn vermaken, te aller tijd voor Zijn aangezicht spelende; spelende in de wereld Zijns aardrijks, en Mijn vermaken zijn met de mensenkinderen.

Nu dan, kinderen! hoort naar Mij: want welgelukzalig zijn zij, die Mijn wegen bewaren. SPREUKEN 8: 29-34.

De Persoon, Die hier spreekt is Christus, de Zoon Gods, die onder de Naam “Wijsheid” ons in de voorgelezen woorden,

- 1. Meedeelt wat Hij bij de grondlegging van de wereld bij de Vader geweest is.**
- 2. Ons zegt, waarin Hij thans zijn lust heeft.**
- 3. Op grond daarvan vermaant Hij: hoort naar Mij.**
- 4. En degenen voor welgelukzalig houdt, die Zijn wegen bewaren.**

1. Meedeelt wat Hij bij de grondlegging van de wereld bij de Vader geweest is.

Toen Hij de grondvesten van de aarde stelde, toen was ik een Voedsterling bij Hem, en Ik was dagelijks Zijn vermaken, te aller tijd voor Zijn aangezicht spelende; spelende in de wereld Zijns aardrijks.

Dat zijn de woorden van onze Heere Jezus Christus. Zo heeft Hij gesproken door de mond van Salomo, Zijn knecht, zo spreekt Hij nu nog tot ons. Dit hele achtste hoofdstuk is wel het sterkste bewijs dat Hij ons van Zijn liefde en genade heeft kunnen geven. Zijn hele hart vloeit daarin over van betuigingen, dat alleen in Hem al heil en zaligheid is, dat wij ons al tot Hem hebben te wenden, dat wij ons aan Hem mogen houden, dat Hij een hart voor alle armen en ellendigen heeft. Want Hij roept hier geen verstandige, wijze, knappe, geleerde mensen tot Zich. Hij nodigt bij Zich slechten en verstandelozen. Zij moeten allen tot Hem komen. Hij verzoekt, Hij vermaant hen, Hij smeekt zelfs en is tot verbazens toe lankmoedig en geduldig om hun voor te houden, dat zij het waarlijk goed bij Hem zullen hebben.

Hij heeft in deze zin in de voorgaande hoofdstukken al alles wat Hij maar kon in het werk gesteld en zich de keel hees geschreeuwd, opdat zij mochten opwaken uit de dienst van de verdorvenheid en zij alle tot Hem mochten komen, om aan Hem hun liefde en hun hart te schenken. Hij oefent met ons alle Goddelijke geduld om ons tot de overtuiging te brengen, dat er geen vrucht voor ons te wachten is van alles wat wij najagen en voor onszelf beogen en dat wij alleen in Zijn gemeenschap dagen van waar geluk en een leven van eeuwige vreugde genieten zullen. Hij behandelt ons als Zijn lieve kinderen, spreekt een iegelijk van ons toe, en noemt ons uit de volheid van de eeuwige liefde “zoon” “Mijn zoon,” evenals een liefhebbend vader en een liefhebbende moeder: ‘O mijn kind, mijn kind, bedenk toch wat tot je vrede dient!’

De hele rede van de Heere is evenals wij die ook wel bij de profeten vinden: “Zo een man zijn huisvrouw verlaat, en zij gaat van hem en wordt eens andere mans, zal hij ook tot haar nog wederkeren? Zou dat land niet grotelijks ontheiligd worden? Gij nu, hebt met veel boeleerders gehoereerd, keer nochtans weer tot Mij, spreekt de Heere.” Want hij spreekt gedurig tot ons als tot hen die een hoer zoeken en met een echtbrekerster willen leven, en schudt Zijn hele hart voor ons uit, opdat wij Zijn liefde

toch maar zullen kiezen.

Dat zijn verheven waarschuwingen van de Heere, waarop wij werkelijk wel acht mogen slaan. Want het geldt wel in waarheid van elke valse leer, die leert *met werken* om te gaan, wat in het gewone leven van een echtbreekster gezegd wordt, dat zij haar liefhebber met veel woorden overreedde en met haar gladde tong overwon. “Hij ging haar straks achterna, gelijk een os ter slachting gaat en gelijk een dwaas tot de tuchtiging van de boeien; totdat hem de pijl zijn lever doorsneed; gelijk een vogel zich haast naar de strik en niet weet dat dezelve tegen zijn leven is.”

In deze woorden van de Heere openbaart zich een macht van liefde, welke ons al moet overtuigen, dat slechts Hij alleen het goed niet ons meent, maar dat wij geheel iets anders zoeken dan Hem, en dan datgene wat wij in, door en met Hem hebben kunnen. De Heere betuigt ons toch dat Hij ter van ons bevrediging en voldoening Zijn stem verheft en overluid roept, zodat wij Hem als het ware van daken en poorten van al bergen en heuvelen horen kunnen en Hij waarlijk niet ver is van een ieder van ons.

2. *Ons zegt, waarin Hij thans zijn lust heeft.*

Wij moeten dan ook vernemen wat Hij spreekt. Hij zegt dat Zijn mond vorstelijke dingen spreekt en de opening van Zijn lippen enkel billijkheid is. Hij komt niet met vloek en verdoeming, maar aan onze verkeerde en van Hem harde dingen bedenkend hart wordt moed gegeven, daar bij Hem enkel genade is en wij alleen bij Hem gerechtigheid kunnen vinden. Alleen op Hem kan men staat maken en in Zijn mond is geen bedrog. Als Hij de zonden vergeven heeft zo zijn ze vergeven. Hij maakt geen voorwaarden dat wij Hem iets brengen moeten, maar zegt ons dat wij alles bij Hem hebben. De weg van de zaligheid kennen wij alleen door Hem, en alle bedenkingen of het ons goed zal gaan als wij ons alleen aan Zijn genade houden of wij daarbij Gode aangenaam zijn, of wij daarbij een goed doorkomen door deze wereld zullen hebben neemt Hij weg door duizend troostrijke woorden. Daarom zegt Hij onder andere vers 20 en 21: “Ik doe wandelen op de weg van de gerechtigheid, in het midden van de paden van het recht; opdat ik Mijn liefhebbers doe beërven dat bestendig is, en Ik zal hun schatkamers vervullen.”

Opdat wij echter weten, hoe lief de Vader degene heeft, die zijn hele zaligheid en zijn doorkomen door dit leven op de Zoon laat aankomen en alleen Hem gelooft, zonder naar iets anders om te zien, spreekt Hij zeer vorstelijk van het 22° vers af, hoe Hij vóór alle dingen geweest is, en hoe alle dingen in Hem bestaan. Ik kan dat nu niet in al bijzonderheden met u doorlopen, maar onze tekstwoorden: “Toen Hij de grondvesten van de aarde stelde, toen was Ik een voedsterling bij Hem” enz. geven ons duidelijk te verstaan, dat de Vader alles door de Zoon en om van de Zoons wil tot prijs van Zijn eeuwige liefde gemaakt heeft. Zodat Hij in de Zoon alleen een bijzonder welbehagen gehad heeft toen hij hemel en aarde schiep met al hun heir. Met deze woorden betuigt Hij ons zeer bijzonder de eeuwige liefde Gods, zoals wij dan ook lezen: “De Heere is mij verschenen van verre tijden! Ja, ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde, daarom heb ik u getrokken met goedertierenheid.” Want als de Zoon, toen God de aarde grondvestte, niet de Werkmeester en Voedsterling en het lieve schootkind bij God was geweest, dan weet ik niet of God hemel en aarde wel zou geschapen hebben en ons daardoor als een barmhartig Vader de wieg zou hebben bereid en het huis gebouwd, waarin wij bij onze schepping konden blijven. Want het is Gode wel bekend geweest, dat wij ons weldra door arglistigheid van de duivel moedwillig in het verderf zou storten en Zijn hele schepping in verwarring brengen. Daar God echter hemel en aarde geschapen heeft, heeft Hij dat alleen om Zijn lieve Zoons wil gedaan en was deze de Werkmeester bij Hem of de Voedsterling in die zin, dat Hij, de Zoon, alles uit de

Vader daarstelde en wel op grond dat Hij, niettegenstaande onze zonde, het op Zich nam de heerlijkheid van deze daad van Gods barmhartigheid. Namelijk dat Hij hemel en aarde schiep, en in stand te houden door Zijn liefde, waarin Hij Zich voor ons zou overgeven te Zijner tijd.

Nu wil de Zoon ons met zodanige woorden moed inspreken, opdat wij ons geheel aan Hem overgeven en alleen aan Hem, onze Christus, blijven hangen, daar alles toch voor ons daargesteld werd en de Vader aan Hem Zijn vermaken had, evenals Hij Zijn vermaken in de schepping had toen de wereld gegrond werd, dus toen wij nog niet geboren waren.

Toen heeft Hij ons gekend. Niet met ene, niet met twee of drie zonden die wij later als wij eenmaal bestaan zouden, zouden begaan, maar met onze zonden, geen ervan uitgezonderd. Hij zou echter deze zo goede, heerlijke, maar door ons bedorven zaak weer herstellen, zodat het hele verlossingswerk zich in het werk van de schepping al afspiegelde en door het scheppingswerk doorstraalde. En dit is het wat de Heere ook met de volgende woorden uitdrukt: *Ik was Zijn vermaken, ik speelde te aller tijd voor Zijn aangezicht spelende in de wereld Zijns aardrijks.* Zodat Hij bij de schepping deze vermaken de Vader aanbod. ‘Gij mijn Zoon, U maakt eens alles weer goed, hoewel de duivel en de mens alles zullen bederven wat Wij thans maken.’

Zodanig een openbaring uit het hart Jezus kunt uzelf in uw geest uitvoerig uitwerken. Ik wilde u die maar aanstippen en voorhouden opdat u zou weten welk een Heiland u hebt, hoe de zaken in de hemel en op de aarde voor u geschapen staan. Alsook hoe het hart van de Vader voor Zijn Zoon is en Dus voor uw waarachtige zaligheid in Hem, opdat ge u in waarheid geheel aan Hem houdt, u ook alleen tot Hem wendt, en het niet bij de wereld, bij het zichtbare, noch bij de werken uwer vroomheid zoekt, ook niet op uzelf, op de mensen vertrouwt, maar u geheel aan Hem hebt overgegeven. Die in Zijn grote en machtige liefde over mensen, het *een spelen op Gods aardbodem* noemde, dat Hij eenmaal op deze aardbodem zijn zou in het vlees “een worm en geen man,” om hier voor onze zonden te lijden, te bloeden en te sterven. Dat is waarlijk een liefde die ons geheel moet innemen om de hele wereld en alle vroomheid des vleses de dienst op te zeggen en af te zien van al pogingen om in eigen kracht door deze wereld te komen, en om ons voortaan geheel en al over te geven aan deze Christus, met verstand, wil en al overleggingen, met lichaam en ziel.

Of kan iemand nog iets terughouden als hij zulk een liefde bedenkt? Of moet er aan tegenbedenkingen uit hoofde van onze zonde nog ruimte worden gelaten? De Heere Jezus Christus spreekt verder: “Mijn vermaken zijn met de mensenkinderen.” Dat is voorzeker onbegrijpelijk en echter is het toch waar, Hij heeft het bewezen en bewijst het nog alle dagen. Bijzonder zijn hiervan vervuld Zijn vier evangeliën. Ja, Hij sprak het al uit voordat de aarde gegrond werd: “Zie, Ik kom om Uw welbehagen te doen, en Uw wet is in het Midden mijns ingewands.”

Had de Vader zulk een buitengewoon welbehagen aan Zijn Zoon toen Hij hemel en aarde schiep, omdat de Zoon het op zich genomen had alles weer te herstellen wat wij bedorven hebben, ook ons, die onszelf bedorven hebben, weer te herstellen; had de Vader er dus een welbehagen aan dat het verlorene weer terecht zou worden gebracht dan kon de Zoon verkondigen, wat Hij dan ook in Zijn dierbaar evangelie doet: “Mijn vermaken zijn met de mensenkinderen.” Dat is waarlijk een liefde welke al begrip te boven gaat. Merkt wel op, de Heere zegt niet: Mijn vermaken zijn bij de heiligen, bij de vromen, bij Mijn kinderen, maar bij de mensen kinderen. Dat is: bij de kinderen van Adam. Zoiets kan een mens de Heere nooit nazeggen. Want onze lust, onze vermaken zijn bij degenen die met ons van dezelfde gezindheid zijn, die

denken, willen, spreken en geheel zijn zoals wij. Maar als de Heere zegt: Mijn vermaken zijn met de Adamskinderen, zo zegt Hij blijkbaar dat Zijn lust hij degenen is, die als Adam geworden zijn, die het erfdeel Adams op zich hebben, die bijgevolg geheel verdraaide en verkeerde schepsels zijn. Zondaars door en door, welke diep in de verdoemenis, in de vloek, in de modder en drek van de zonde zitten en er zichzelf niet uit kunnen helpen, ook volstrekt geen wil daartoe hebben, ja, er niet eens een denkbeeld van hebben in welke zonde, goddeloosheid, verdraaidheid en verkeerdheid zij zich bevinden.

Dat is nu Zijn eeuwige, grote, ondoorgrondelijke liefde en genade, dat Hij dit vermaak heeft. Ja, Hij schaamt Zich niet dat openbaar te verkondigen en bekend te maken, het overluid van de bergen en heuvelen, van de daken en poorten te laten prediken. Nu zou ik wel een prediker uit de mensen willen kennen die zich niet schamen zou in het openbaar uit te spreken: ‘mijn vermaken zijn bij de afgodendienaars, bij degenen die de dood en de verderfenis zoeken, die van God niets willen weten, maar de zonde en de hel liefhebben, mijn vermaak is bij de hoeren en zondaren, bij de verdraaiden en verkeerden.’ Men zou zo’n prediker aan de verachting prijsgeven en hem voor zot verklaren, hij zou moeten herroepen en voortaan prediken: ‘Mijn vermaak is bij het volk van God, bij de knappe, vrome en brave lieden, wier handel en wandel zó is, dat niemand er een vinger op kan zetten.’ Maar onze Heere en Heiland weet wel wat Hij zegt en wat Hij laat prediken. Want met Zijn prediking wil Hij aan arme en ellendige mensen, die anders zichzelf in het verderf helpen, moed inboezemen, opdat zij om hun grote, verschrikkelijke en gruwelijke verdorvenheid en om hun hele verdraaidheid en verkeerdheid toch niet aarzelen om tot Hem te gaan, opdat zij in Hem genezing, reiniging, genade, vrede, leven en zaligheid hebben voor eeuwig.

Het is toch wel een groot bewijs van onze diepe verdorvenheid en van dat wij geheel van God afgeweken zijn, dat wij niet eens een hart hebben voor zulke dierbare, goede, troostrijke woorden van onze Heiland, maar voor zulke woorden blijven zitten als stenen en blokken. Daar wij bij het horen van die woorden van de trouwste Bruidegom van vreugde dienden op te springen. Dat komt omdat ons vermaak niet bij de Heere en Zijn heilige engelen is, maar dat ons vermaak bij de ellendige vergankelijke dingen van dit levens is, als wij maar iets in de kast of op de tafel hebben, als wij maar eer hebben, opdat wij onszelf zegenen kunnen en zeggen: ‘Neem rust, de schuren zijn vol, je hebt veel goederen, eet, drink, wees vrolijk.’ Onze lust is om te doen wat wij willen; wij kunnen de teugels vieren, fris er op doorgaan. Want wij hebben immers genade, zo denken wij. Of ons vermaak is bij duivelen, die monnikskappen dragen en bij een ingebeelde Jezus, die onze zothed en dwaasheid niet straft. Daarom is het ons ook doorgaans onmogelijk het Woord onzes Heeren, de uitspraak van Zijn liefde: “Mijn vermaken zijn met de mensenkinderen” te geloven. Wij vertrouwen niet, dat Hij dat waarlijk gemeend heeft. Maar wij verstaan zeer goed, dat de Heere zeggende: “Mijn vermaken zijn met de mensenkinderen” niet gemeend heeft: *om met hen mee te doen*, maar: *om hen tot Zijn zaligheid te brengen*. Hier zit echter de knoop, dat wij bij de ervaring wat wij zijn geen mensenkinderen zijn willen. Nee, kinderen Gods willen wij zijn. Dat laten wij ons ook niet ontnemen, hoewel wij ons eigen hoofd volgen en de gerechtigheid buiten op de straat laten staan. Wij moeten echter de gerechtigheid binnen laten en onszelf handen en voeten afhouden, het oog uittrekken; ik bedoel, alles er aangeven, wat de eigen begeerte opgeeft en waarmee wij ons zonder God en zonder gerechtigheid door de wereld heen willen slaan, - opdat wij aan de wereld in generlei opzicht gelijkvormig zijn mogen. Want dat alles is dwaasheid en zothed, en gaat ten verderve. En zo zullen

wij dan ook wel ervaren dat wij mensen zijn en ook niets anders willen weten dan dat wij dit zijn. Dan zullen wij ook in de genadige prediking: “Mijn vermakeningen zijn met de mensen kinderen,” waarachtige vreugde smaken.

Immers het is geen gering, eenvoudig man, die hier spreekt, en ons de parel van eeuwig heil aanbiedt. Het is de Heere van hemel en aarde, van wie de serafim zingen: “Heilig, Heilig, Heilig is de Heere der Heirscharen!” Die wil ons hier moed geven, opdat wij, om van onze ellende af te komen, niet naar de afgoden lopen, geen hoererijs bedrijven met de valse leer, maar tot Hem gaan. En ook niet denken: Ik ben een arme zondaar, daarom kan ik bij Hem niet blijven; ik zal mij eerst heiligen en dan tot Hem gaan - want daar komt toch niets van - maar wij moeten oren hebben voor hetgeen Hij zegt: u bent een arme zondaar en dat bezwaart u; welnu, daarom zijn Mijn vermakeningen met u.

3. Op grond daarvan vermaant Hij: hoort naar Mij.

Daarom zegt de Heere verder: “Nu dan, kinderen! hoort naar Mij.” Dat is met andere woorden: ‘Omdat mijn vermakeningen met de mensen kinderen zijn, zo gelooft Mij, o mijn kinderen!’ Want dat is de Heere horen, dat wij Hem geloven. Wie nu aan de Heere gelooft, gelooft niet meer aan zichzelf, ook niet meer aan zijn eigen vroomheid of werken van eigengerechtigheid, die hij gedaan zou hebben; die kan zich ook niet meer laten geruststellen door de mensen of duivelen, die hem de handen willen opleggen en zeggen: u bent zo’n man, als u sterft wordt u zalig. Nee, die kent maar een Énige, die zijn grond is en zijn zal, waarop hij leeft en sterft. Deze Énige is Hij, van Wie hij het verstaan heeft: *Mijn vermakeningen zijn bij de mensenkinderen*. Wie de Heere hoort is een mensenkind, die zijn eigen vroomheid verloren heeft, zodat alles, waarop hij vroeger zijn zaligheid bouwde, voor hem in de dood is gegaan. En wat hem over is gebleven, dat hem ook over dood en graf heen zal dragen, is het woord van zijn Heere. Wie de Heere gelooft, die is niet vroom, maar zijn Heere is vroom en hij is een onnutte dienstknecht. Want, o, welk een genadig Heere is onze Heere, - Die eigenlijk de zonde toch niet verdragen kan - dat Hij ons niet uit Zijn mond spuwt, maar ons met de macht van Zijn liefde zo nagaat! En dat Hij ons toeroept:

‘U ligt verzonken in de wereld, u gaat ten onder, onder de last van uw zonden, u hebt verkoren wat u ten verdere zal brengen, u slaapt over een gapende afgrond, u ligt in uw dood, u gaat de verdoemenis tegemoet! Dat jaagt u na, dat ge uw eigen lust hebt en uw eigen lust vindt. U denkt in de grond van de zaak aan niets anders, dan om het goed te hebben in deze wereld. U kunt het zonder Mij wel klaar krijgen. U meent dat Ik afgereisd ben en dat ge u goed zult voordoen als Ik terug kom. Intussen boeleert u met de wereld, met de ongerechtigheid, met uzelf, met de valse leer van de eigengerechtigheid. U bent dood en meent te leven. U roep Ik toe met alle macht: *Kinderen, hoort naar Mij!*’

Welk een hart is toch het hart van onze Heere! ‘O Mijn kinderen, - roept Hij tot degenen, die Hij bestraffen moet als dwazen en zotten; - o Mijn kinderen, tot degenen die zich verre van Hem houden met hun hart en de afgoden willen nahoereren. Wij moeten dus het hart van onze Heere verstaan en begrijpen, dat Hij het goede met ons meent en dat Hij ons niet van Zich verwerpt, al hebben wij ook een hart dat de duivelen nahoereert. Wij moeten maar mensen willen zijn en niets meer. Want daarom lopen wij naar de duivelen en naar de afgoden, naar de leer die wij in onze harten koesteren, omdat wij de wereld willen liefhebben, en nochtans rechtvaardigen heten. Wij willen bij de afgoden rust vinden voor onze ziel, en zeggen van onze Heere, dat Hij te heilig is om ons te willen opnemen. De Heere houdt zich echter niet voor té heilig om Zijn vermakeningen bij de mensen te hebben. Maar wij zijn, helaas, te heilig

om ons vermaak bij Christus te hebben. Nu ontdekt ons niettemin de Heere veel heerlijke en troostrijke zaken, en dat met weinig woorden. Want Hij zegt ons dat wij niet heilig zijn, maar dat wij *mensen* zijn. Dan zegt Hij ons dat Hij een moederlijk hart heeft. Want het vermaak van de moeder is bij het kind, juist als het in nood en onreinheid ligt en zichzelf niet helpen kan, ook grote dorst heeft die het zelf niet stillen kan. Juist in zulk een toestand zou de moeder zich van het kind niet laten aftrekken. Zo heeft Hij dan ook zulk een vermaak in ons, die evenals zo'n kind in nood en onreinheid liggen, en ons in het geheel niet kunnen helpen. Ja, Zijn vermaak in armen en ellendigen zal wel groter zijn, daar Hij het toch is die dit vermaak in het hart van de moeder legde.

“Kinderen, Mijn kinderen” noemt Hij ons, daar Hij toch alle reden had om ons als onnutte boeven en schandjongens te bestraffen, die Hij voor Zijn ogen dood had moeten slaan. En: “hoort naar Mij,” “geloof aan Mij,” roept Hij ons toe. Terwijl Hij alle reden had om te zeggen: Ik wil niets meer van u weten. Daarin echter, dat Hij zegt: “Nu dan, kinderen! hoort naar Mij”, ontdekt Hij ons, dat Hij zich niet schaamt om hellewichten ‘zonen’ te noemen. Dat Hij die als zonen wil opnemen. En ook dat, als wij alles verloren hebben en geheel en al verloren zijn Hij redding en heil voor ons bereid heeft bij Zich, en wij ons aan Hem te houden hebben zoals wij zijn, zonder werk, zonder vroomheid, met zonden en al. Wij moeten naar niets omzien dan naar Hem, die op ons neerziet met ogen van eeuwige ontferming.

4. En degenen voor welgelukzalig houdt, die Zijn wegen bewaren.

De lankmoedigheid en weldadigheid van de Heere heeft toch waarlijk geen grenzen. Wel mocht Mozes ervan zeggen, *dat zij groot is*. In het gewone leven zou voor een onafhankelijk mens, die maken en verbreken kan wat hij wil, één woord bijna te veel zijn om zich bij een ellendige geloof te verwerven; niet voor zichzelf, maar tot nut en voordeel van de ellendige. Menigeen zou denken: Wil hij niet geholpen zijn, dan blijft hij maar in zijn ellende liggen! Maar zo is het niet bij de Heere. Hij komt elke twijfel, elke bedenking, die tegen het geloof aan Hem in het ontmoedigde en trotse menselijke hart opkomt, met de meeste zachtmoedigheid tegemoet. Hij geeft ons de volle verzekering, dat wij het waarlijk goed zullen hebben en het einde ook goed zijn zal, als wij ons aan Hem overgeven, Hem gehoorzamen. Daarom zegt Hij: “Welgelukzalig zijn zij, die Mijn wegen bewaren.”

Dit zijn voorzeker andere wegen, dan de wegen van de valse leer of van de afgoderij. Want de afgoderij weet te spreken van fraai opgesierde bedden met veelkleurige tapijten van Egypte, van een leger met mirre, aloë en kaneel besprengd. Maar het einde daarvan is: “Zij heeft veel gewonden neergeveld en haar gedoden zijn machtig veel. Haar huis zijn wegen des grafs, dalende naar de binnenkamers van de dood.”

Daar is dus het einde: *de dood en de hel!* De wegen van de eeuwige Wijsheid daarentegen gaan in het begin door de dood en door de hel heen, maar in deze kan de dood de mens niet verslinden, de hel hem niet houden. De wegen van de afgoderij van de werelddienst, van de eigengerechtigheid, van de eigengekozen vroomheid en de zelfheiliging zijn ten laatste een huilen en knarsetanden in eeuwige duisternis, waar men uitgestoten is van het liefelijke licht van Gods aangezicht. De wegen van de eeuwige Wijsheid gaan in het begin door het donkere, door de verlorenheid heen, zodat elke steun die men in het zichtbare heeft, verbreekt, en alleen nacht en donkerheid de mens omringen. Het zijn wegen van een schijnbaar verlaten zijn van God; wegen waarop men ook van allen verlaten en om de Naam van de Heere van allen gehaat wordt. Het zijn wegen waarin men in het geheel geen leven meer in eigen hand vinden kan, waarin men zich moet tevreden stellen met een naakt geloof, als een naakt

mens en arme zondaar. Het zijn in het begin harde wegen, waarop men enkel kruis, droefheid, angst en nood te wachten heeft. Daarom lezen wij ook dat de apostelen de zielen van de discipelen versterkten en hen vermaanden, *dat zij zou blijven in het geloof, en dat wij door veel verdrukkingen moeten ingaan in het koninkrijk Gods.*

Maar het einde van zodanige wegen zal altijd zo zijn als de eeuwige Wijsheid het ons beloofd heeft: “Die Mij vindt, vindt het leven.” In zulke wegen moeten wij maar volharden, en die niet verlaten om opnieuw tot de afgoden te lopen, in de mening dat de Heere boos op ons is en ons om vanwege de zonde in de nood wil laten zitten. Want dat zal Hij nimmer doen. Daarom roept Hij ons ook toe: “Welgelukzalig zijn zij, die Mijn wegen bewaren.” Bij alle kruis, nood en tegenspoed zijn Zijne wegen toch alleen Koninklijke wegen, wegen van gerechtigheid en van vrede; wegen waarop men alleen met blijdschap wandelen kan. Want daarbij moet ons het licht gedurig weer opgaan, en daarop hebben wij ook alleen rijke troost, wordende verzadigd uit Zijn volheid. Ook zal het ons aan geen goed ontbreken.

Daarom zegt de Heere: “Welgelukzalig zijn zij”, dat is: het zijn gelukzalige mensen. Hun gelukzaligheden zijn zeer veel zij zijn als het zand aan de zee. Wij moeten maar op het einde zien, en het goed inzien, welke heerlijkheid de Heere op ons gelegd heeft. Want hoewel miskend door de wereld en door haar versmaad en verworpen, heeft de eeuwige Wijsheid toch al een kroon voor ons bereid, waarmee Hij ons kronen zal op de dag, waarop de zotheid en dwaasheid van de wereld, - al moge zij nu ook voor de hoogste wijsheid doorgaan, - te schande zal worden en wij met de ‘dwaasheid Gods’ die alleen wijsheid en ook alleen zaligheid is, tot eer zullen komen.

Daarom, hoewel wereld en duivel razen en tieren, alhoewel de zonde woedt om ons van het geloof aan Christus af te houden, alhoewel de hele macht van het zichtbare tegen ons is, - moeten wij nochtans niet verflauwen noch bezwijken in onze zielen. En hoewel het de schijn mocht hebben dat wij ‘de ellendigste van alle mensen zijn’, moeten wij nochtans onze zielen aan onze getrouwe Schepper bevelen met weldoen. Want heeft Hij gezegd, dat wij *welgelukzalig zijn, als wij Zijn wegen bewaren.* En dat zal wel waarheid blijven. En waarheid zal het ten allen tijde blijven, wat Hij ons ten goede zegt. Want Zijn waarheid is van geslacht tot geslacht, en de Heere is ons een Helper. Amen

6. VREES GOD¹³

I. LEERREDE OVER PREDIKER 12: 13, 14.

Gehouden 11 Februari 1872.

GEZONGEN:

Psalm 34 vers 46.

Psalm 113 vers 3.

Psalm 145 vers 6, 7

Geliefden in de Heere!

Laten wij in dit morgenuur de eenvoudige woorden overwegen, die wij vinden in het boek genaamd de Prediker hoofdstuk 12: vers 13, 14: *“Van alles, wat gehoord is, is het einde van de zaak: Vrees God, en houd Zijn geboden. Want dit betaamt alle mensen. Want God zal ieder werk in het gericht brengen, met al wat verborgen is, hetzij goed, of hetzij kwaad.*

Wij hebben in deze tekst de hoofdsom van de leer des geloofs en van de Godzaligheid. Nemen wij haar met al ernst ter harte, wel bedenkende dat het werkelijk de hoofdzaak is van alles, wat gehoord is.

Ten eerste: “Vrees God.”

Ten tweede: “Houd Zijn geboden.”

Ten derde: “Dit betaamt alle mensen;” of liever, “deze hoofdzaak is de hele mens.”

1. Vrees God

De prediker zegt ons dit, omdat er een tijd komen zal, waarin God ieder werk in het gericht zal brengen. Het goede zal Hij openbaren. Maar ook de goede tot troost, de boze tot schrik zal Hij al het kwade, hoe heimelijk ook gepleegd, aan het licht brengen. Verneemt het allen en bedenkt het wel. Want deze woorden, hoe kort ook houden alles in, wat nodig is om gelukkig te leven en zalig te sterven. Hoort ook hierom aandachtig toe, omdat ongetwijfeld alles eens door God Zelf aan het licht zal gebracht worden.

De inhoud dus van Salomo's onderwijzing in de Prediker is, dat alles wat de mens hier op aarde najaagt, buiten God en Zijn gebod, van het begin tot het einde ijdelheid is. Dat wil zeggen: het verdwijnt als rook het vergaat als stof. En de mens, die zonder God deze ijdele dingen doet, is ijdelder dan de ijdelheid zelf. Want hij kon toch zijn verstand gebruiken om te erkennen dat hier beneden niets blijvend is, en wij te midden van dit leven door de dood omgeven zijn. Hoe dikwijls heden nog in de bloei van het leven en morgen al dood, begraven, vergeten is de mens met alles wat hij gedaan heeft zonder God. Alles gaat in rook op, valt als stof en as ineen; alleen de mens niet. Al is hij ook ijdel genoeg alle ijdelheid na te jagen, toch heeft hij een God in de hemel, die hem eenmaal voor het gericht zal roepen. En Hij, die hem voor het gericht roept,

¹³ DRIE LEERREDENEN, UIT HET HOOGDUITS, AMSTERDAM, H. DE HOOGH & Co, 1873.

Deze leerredenen zijn geïmproviseerd en eerst hij het uitspreken opgetekend, hetgeen de lezer bij hun beoordeling in gedachte gelieve te houden.

openbaart alle dingen, en dan ontvangt de mens óf de beloning óf eeuwige straf. De mens nu is juist daarom geheel zondig, omdat hij leeft en de ijdele dingen najaagt zonder God en Zijn gebod.

Als God u niet heiligt, zo Hij u de zonde niet vergeelt, zo Hij u niet aan zijn hand leidt, zo Hij u Zijn geboden niet in het hart schrijft, maar ze u verbergt, dán, ja, dan, is hier alles rook dan vergaat alles tot stof en as.

Stelt u voor de machtigste rijken en steden, de invloedrijkste geslachten, de kostbaarste paleizen en gebouwen, die ooit bestaan hebben, en ook zij die nog heden bestaan en verrijzen zullen: is daarvan het lot van het heden een ander als van hetgeen gisteren was? Waar is het vermaarde Egypte? Waar het beroemde Assyrië? Waar het prachtige Babel? Waar de onmetelijke heerschappij van de Romeinen? Wat is er over van alles, waarnaar de vroegere volken en geslachten gestreefd hebben? Zo dan ook hier de leer: *Ijdelheid der ijdelheden*, het is alles ijdelheid, buiten God. God heeft de mens wel recht en naar Zijn evenbeeld geschapen, maar de mensen bedenken allerlei om in de ijdelheid te volharden en haar na te jagen.

Tegenover deze staan zij, die God gevreesd en Zijn geboden gehouden hebben. Kinderen, die in de geschiedenis goed thuis zijn, zou mij misschien de machtigste koningen van Assyrië kunnen noemen en de voornaamste rijken en steden van de vroegere eeuwen beschrijven. Maar alle kinderen, die in Gods Woord ervaren zijn, weten te vertellen van de patriarchen en van hun leven, van een Abraham, Izak en Jacob, van een David, een Jesaja, een Hiskia. Wat weet een eenvoudige dienstmaagd van de aanzienlijkste vrouwen, die ooit de teugels van het bewind in handen gehad hebben? Maar zij kan wel vertellen van een Maria, die het beste deel koos, van een zondares, die de voeten van de Heere Jezus zalfde en van Hem vernam: "Wees getroost, uw zonden zijn u vergeven, uw geloof heen u behouden." Aan een dienstmaagd zeggen wat koningin Elizabeth van Engeland gesproken en gedaan heeft? Immers nee, maar zij weet wel, dat er een Elizabeth geweest is, die onvruchtbaar was, wier man Zacharias heette, en dat God in genade aan haar gedacht heeft in haar ouderdom. En ook dat er een vrouw geweest is, die de Heere Jezus nariet: "Ja, Heere, maar ook de hondkens eten onder de tafel van de kruimkens van de kinderen." Ziet Mijn geliefden, indien een rijk, een regering, een kerk, een huis, een familie ontstaan is buiten Gods medeweten om mij zo eens uit te drukken dan gaan zij weer heen gelijk zij gekomen zijn. Zonder God zijn zij ontstaan, zonder God gaan zij weer voorbij. Het is evenals wanneer een kind een zeepbel blaast, die al groter, al schoner, al kleuriger wordt, totdat ze plotseling uiteenbarst en niets achterlaat. Als God een mens niet helpt, al is hij ook nog zo machtig, wijs en sterk, indien hij Gods gebod niet bewaart, dan is alles wat hij doet opstand tegen de Allerhoogste, en wordt als zodanig gestraft. Wanneer wij dus alles samen vatten, kunnen wij dit zeggen: 'Heeft deze stad, heeft deze man, heeft dit huisgezin God gevreesd en Zijn geboden onderhouden?' Zo niet, tel dan alles, alles op en de slotsom is: *ijdelheid*. Het wordt alles op het einde niets. Laat de wereld doen wat ze wil, laat ze al krachten inspannen, wetten maken, met list en geweld te werk gaan tot onderdrukking van de rechtvaardige: toch is het gevolg van dat alles niets.

Daarom, leef slechts zonder u om Gods wet te bekommeren, drijf handel buiten Zijn gebod, veracht het, vergeet het, maar wacht dan ook dit einde, niets van al uw moeite, van al uw zwoegen komt aan de kinderen uwer kinderen in liet derde en vierde lid. Voert u een leven, dat niet geregeerd wordt door de vreze Gods, dan is het einde er van niets anders als dit: dat ge u smart op smart, ziekte op ziekte, en eindelijk een dikwijls vroege dood bereidt. Men kan zich de tijd wel verdrijven, en, om het boze

geweten tot zwijgen te brengen, allerlei genot najagen, maar ach! hoe bitter, hoe bitter wordt ten laatste al het zoete dat men, dronken gemaakt door de duivel, heeft genoten! Maar het geloof wordt hierdoor zeer versterkt, dat alles wat zonder godsvrucht begint, ook zonder God eindigt. Mij kan het dus niet schaden. Dit wordt gedaan zonder Gods gebod, dat wordt hoog opgebouwd buiten God om, ik behoef er mij niet om te bekommeren; zij leggen de stenen verkeerd en eindelijk stort toch alles weer ineen. De Prediker heeft in de vorige verzen zijn leerling gezegd, dat hij een boek had, een goed boek, gegeven door de enige Herder, woorden van de wijzen, gelijk prikkelen en gelijk nagelen, en dat men daarom al het overige moest laten varen, tenzij men geroepen was zich er ook in te laten. Slechts het Woord Gods als zijn dagelijkse raadsman moest men gebruiken en niet zoveel en velerlei boeken lezen, daar dit het lichaam afmat. En God wil niet dat wij ons op Zijn wegen vermoeien. Hij zelf wil ons alles voorhouden en bijbrengen.

Vóór alle dingen moet een mens dit inzien: ik ben ijdel, Heden ben ik nog gezond, morgen kan de dood mij treffen. Nemen wij bijvoorbeeld een aanzienlijk persoon in de Staat. Deze maakt zijn plannen, verheugt er zich al over hoe heerlijk alles weldra zal uitgevoerd zijn en plotseling overvalt hem de dood en zinkt hij in het graf. En kunt u dan niet, evenals die man, te midden van uw ijdele wandel weggerukt worden? Zijn wij niet allen sterfelijk? Wat moeten wij dus allereerst doen? De levende God eerbiedigen, die hoog in de hemel op Zijn troon zit. Voor de ogen van deze Gods bent u ijdel, bent u een zondaar in merg en been. Meen niet dat u Gods geboden kunt bewaren, maar versta dit: 'dat God is, dat Hij eeuwig leeft, dat Hij alles hoort en alles ziet, en dat al het streven buiten Hem op niets uitloopt.' Voor Hem ben ik een groot, vloekwaardig zondaar, en dus moet ik mij als een worm bewegen aan de voeten van Zijn genadetroon, om dag en nacht te leven van de genade, Die Daarboven gezeteld is in het bloed van het Lam. Daarom nogmaals: Dit is de inhoud van de volkomen leer: *dat ik een genadige God in de Hemel heb, en vergeving van mijn zonden*. Niet een vergeving, die men in eigen hand heeft, gelijk een Roomse aflaat, maar een die men niet krijgt dan door te geloven, en die Daarboven is van de troon van de genade.

Als ik ijdel ben dan de ijdelheid kan ik mij zelfs niet gedurende één ogenblik, bewegen zonder mijn God en Vader; kan ik mijn handen tot Hem niet uitstrekken; kan mij niet bewegen zonder Zijn leiding, en zal altijd verkeerd gaan en geen minuut op de rechte weg blijven.

U jongen, meisje, hoe zul je zonder God door de wereld komen? Zul je jezelf, daar je ijdel bent dan de ijdelheid, in de afgrond van je lusten storten, in de afgrond van je eigen wil? Je kunt geen gelukkig huwelijk doen, als God niet met je is. En bij een ongelukkig huwelijk hebt je dan geen troost, geen toevlucht in je ellende.

Kan ik maken dat mijn handen en voeten niet verkeerd staan? Is dan niet het licht van mijn ogen en mijn verstand alleen van God afhankelijk? In één ogenblik kan ik mijn been breken, blind worden, alles verliezen, ja, in één ogenblik kan ik krankzinnig worden! Wanneer wij de dingen onbevungen nagaan, mijn Geliefden, blijft het toch wel hierbij: óf het een óf het ander: Vreest ge God niet, dan zult u ook ondervinden dat ongeluk en de eeuwige dood erop volgen, het ga dan hoe het ga. Vreest u daarentegen God en begint u daarmee al in uw jeugd, dan zult u ondervinden, hoe die God, - die eenmaal gezworen heeft: "Bergen mogen wijken en heuvelen wankelen, maar het verbond Mijns vredes zal van u niet wijken in van de eeuwigheid", - u, zo ijdel als u bent, naar Zijn trouw en barmhartigheid, door alles, ja, door alles heen zal helpen. Zodat de mens een wonder is in zijn eigen ogen, en niet begrijpt hoe God de Heere alles geleid heeft tot op de dag van heden.

Waar zijn al wijzen, waar de Schriftgeleerden, die de wereld en de kerk hebben willen regeren gedurende al eeuwen heen? Kent u hun werken? Ik geloof dat u slechts één boek kent: *de Heilige Schrift*. Sprak niet de profeet Jona (Hoofdstuk 1 vers 9): “Ik vrees de Heere, de God van de hemel, die de zee en het droge gemaakt heeft?” En hoe gelukkig was die man niet, juist toen hij zei wat er in zijn hart omging. Toen was de zee voor hem geen zee meer. De diepte geen diepte, en de hel, om zo te zeggen, geen hel meer. Hoewel hij verkeerde wegen had ingeslagen, daar hij de wil van zijn Vader, die met zijn wil in strijd was, niet meer doen wilde, sprak hij toch tot allen in het schip: “Blijft om mijnentwil niet in gevaar, neemt mij op en werpt mij in de zee, ik vrees de Heere, de God van de hemel, die de zee en het droge gemaakt heeft.” Ziet, toen was er geen storm, geen zee, geen hel meer. Want hij wist zeer goed wie hij vreesde, namelijk de Almachtige, zijn God en Vader, die macht had om hem ook uit de diepste afgrond te redden.

“Hoe zou ik dit, een zo groot kwaad doen en tegen God zondigen? Sprak Jozef tot de vrouw van Potifar (Gen. 39 vers 9). En hoe gelukkig is hij in deze vreze van de Heere geweest. Heeft de vreselijke haat, waarmee die vrouw hem vervolgd heeft, hem kunnen schaden? Heeft het hem kwaad gedaan dat zijn goede naam en faam gedurende enige tijd door het slijk gesleurd en vertrappt werd, toen het heette: “kijk eens die vrome Hebreëer; ja, zo zijn die heden altijd!” Heeft het hem benadeeld, dat hij in de gevangenis is geworpen? Hij, die hij vreesde, heeft hem door Zijn Woord gelouterd. En nadat hij doorlouterd was riep de koning hem en hij werd de tweede na de koning. Het heeft hem dus niet geschaad, dat hij wegens zijn Godsvrucht enige tijd smaadt en schande heeft moeten verdragen. Hij is tot eer gekomen! Dat weten al kinderen in de gemeente, en tevens ook dit, dat die goddeloze vrouw tot op de dag van heden en tot in alle eeuwigheid geschandvlekt is.

Vrees dus God met kinderlijk vertrouwen. Want God heeft ons geen geest gegeven, om in slaafse vrees te wandelen, maar om te roepen: “*Abba Vader!*” Al is ook alles ijdel dan de ijdelheid, God Zelf niet, evenmin als de vrees van Hem. Hebt u nu, o jongeling, een schone toekomst voor ogen, toch zul je het ondervinden, dat de wereld met al het haar voorbijgaat. Vrees daarentegen God, en zie dan of Hij u niet genade en eer bij de mensen geeft. Al heeft men dan in zijn jeugd het kruis gedragen, het zal geen nadeel doen. Want bij het roepen: “mijn God, mijn God waarom hebt Gij mij verlaten?” gaat de zon op.

Vrees dus God, houd Hem voor ogen, vraag Hem om raad, zoek Zijn aangezicht, en zie vertrouwend tot Hem op. Hij kent u wel, o mens, zo ijdel, zo zondig als u bent. Hij is echter uw God, en u hebt Hem niet tot uw God gemaakt, maar Hij heeft het u om Jezus Christuswil al in de heilige Doop verzekerd en verzegeld, dat Hij uw Vader is, dat Hij u genadig is, en dat Hij u al uw zonden in Christus Jezus vergeven heeft en nog vergeeft.

Deze vreze Gods is iets tussen God en tussen u; een heilgeheim, dat niemand kent behalve hij die het geleerd heeft van de Heere Zelf. In deze vrees van de Heere sprak voor drie eeuwen een man: “*Hier sta ik, ik kan niet anders, God helpe mij.*”

In deze vrees van de Heere heeft men niet voor wereld, duivel en dood, en acht smaadt en schande voor de wereld niet. Want men weet dit: bij God in eer te zijn is toch nog iets anders dan voor de wereld in aanzien te zijn. Wat gaat mij de wereld aan. Weldra zal zij ineens storten. Maar God, mijn heil, mijn genadetroon, die zullen niet voorbijgaan.

Nog eens: Deze vreze van de Heere is een heilzaam vertrouwen op God, wat de

wereld niet kent, hoewel hij er wel iets van kan zien. Hij moet er zich over verwonderen, hoe iemand zich zo zonder vrees voor de mensen kan bewegen en toch, macht noch kracht, paarden noch wagens heeft.

De vreze van de Heere is een kinderlijke vrees, maar zo kinderlijk zij is, even ernstig is zij ook. Want de ziel die haar kent weet zeer goed dat er een hoge ernst bij God is zoals de Apostel Paulus schrijft, 2 Cor. 5 vers 11: “Wij dan, wetende de schrik des Heeren, bewegen de mensen tot het geloof.” Het bewaren van de geboden Gods heeft betrekking op de naaste in handel en wandel. U kunt het kort samenvatten, en u weet het ook wel: ‘Eer uw vader en uw moeder, dan zult u beloning ontvangen. Wees vriendelijk, voorkomend, beleefd.’ Dient ook dit niet tot de rust van uw ziel en van uw leven?

Welke gevolgen echtbreuk en hoererij na zich slepen, kan een ieder aan andere zien. Blijft niet het spreekwoord waar: eerlijk duurt het langst? Hebt u niet gehoord, dat hij, die met zijn God tevreden is, en met datgene wat Deze hem geeft, die niet streeft naar hogere dingen, een rustig en stil leven leidt?

Laster niet met uw tong. Want het zou op uw eigen hoofd neerkomen. Het bewaren van de geboden is dus de hoofdzaak bij de vreze Gods, en van de Godzaligheid staat geschreven dat ‘zij nuttig is tot alle dingen en de belofte heeft van het tegenwoordige en het toekomstige leven.’

Wilt u mij nu tegenwerpen: “Ik kan Gods gebod niet houden,” dan zeg ik u: “Hier is geen sprake van wat ge kunt of niet kunt,” maar ik vraag u dit ene: “Zegt u dat met een verbroken en verslagen gemoed, of omdat u dit van andere zo gehoord hebt? Wilt u het voor de mensen bekennen, dat u niets anders doen kunt als stelen? Wilt u het van de mensen horen, dat u niets anders doen kunt als hoereren? Wilt u dat de mensen van u spreken als van iemand, die zelf gezegd heeft: “ik kan niets anders als oproermaken tegen de overheid,” of: “ik kan niet anders als kwaadspreken”?

U begrijpt wel waar dat op uitloopt: de duivel maakt u wijs dat u dit niet kunt. Als u het niet kunt, kom dan met uw zonden, omarm het Lam dat de zonden van de wereld draagt, en zeg Hem: “ik kan niet,” en zie dan wat Hij kan en wat Hij doet! Wanneer men het waarachtig meent met de bekentenis: ik kan niets doen...; juist dan komt het vanzelf dat men zijn naaste liefheeft, dat men hem goed wilt doen, dat men trouw met hem handelt en hem niet van het zijne berooft; dan is een kind vanzelf zijn ouders gehoorzaam; want Gods genade en de Heilige Geest drijven hem ertoe aan. En vanzelf verlaat men zijn goddeloos leven en de wereldlijke lusten, leeft men kuis en rechtvaardig in deze wereld, en wacht op de zaligheid van de verschijning van onze grote God en Zaligmaker Jezus Christus.

Mijn geliefden, hier op aarde geschiedt veel dat verborgen is. Zo komt mij nu een gebed en verzuchtingen van een kind in handen, wie toch niemand het kan aanzien dat zij van hem zijn. Er is in dat kind iets, dat nu nog verborgen is. Maar gelooft niet dat het verborgen zal blijven. Ik doe mijn schuldige plicht, heb mijn naaste lief, ook als ik hem, om zo te zeggen, moet vertrappen, opdat Gods recht besta. Het is nu verborgen, maar zal wel aan de dag komen, dat het waarachtige liefde was. Al het goede komt aan de dag, maar ook al list, al geheime drijfveren van de boosheid, die in ‘s mensen ziel sluimeren. Vertoont een mens het masker van de vroomheid en is hij in de grond een huichelaar, dan zal God het eenmaal openbaar maken op de grote gerichtsdag. Ja, hier beneden geldt de leugen voor waarheid en de waarheid heet ketterij. Hier beneden wordt de eerlijkheid niet meer begrepen, maar de een zoekt de ander zoveel mogelijk in zijn zaken te benadelen, en dat moet dan *eerlijkheid* heten; dat is nu eenmaal niet anders in de wereld. Maar als u God vreest en Zijn geboden houdt, gaat het u niets aan

of duivel en wereld u goed of slecht behandelen. Want eenmaal komt de dag dat openlijk zal verkondigd worden het grote loon, voor al verborgene zelfverloochening om des Heeren en broederen wil; alle verborgene verootmoediging voor God, al het worstelen met de Heere Jezus, die grote Herder van al Zijn lammeren; het worstelen om bevrijd te worden van zijn zonden, ja, ook van zijn lievelingszonden; dat onzalig overblijfsel van de oude mens.

Maar dat ook openlijk zal verkondigd worden de vreselijke straf voor al wat de huichelaars, wat de vijanden van de Heere Jezus hebben gesticht en gebouwd. Dan gaat de Herder met Zijn schapen in de eeuwige heerlijkheid, maar die God niet gevreesd, die Zijn geboden niet gehouden hebben, liggen dan onder de duivelen in eeuwige duisternis. Amen.

7. Tweede LEERREDE OVER PREDIKER 12: 13, 14.

Gehouden de 11 Februari 1872 's avonds.

GEZONGEN:

Psalm 135 vers 13.

Psalm 146 vers 1.

Wij bespreken in dit avonduur nogmaals de tekstwoorden van heden morgen: ***“Van alles, wat gehoord is, is het einde van de zaak: Vrees God, en houd Zijn geboden. Want dit betaamt alle mensen. Want God zal ieder werk in het gericht brengen, met al wat verborgen is, hetzij goed, of hetzij kwaad.”*** Prediker 12: 13, 14

Laten wij vooreerst op deze woorden letten: ***“Want dit betaamt alle mensen.”***

Wij hebben in de Catechismus de vraag: Maar wat is de Christen nodig te geloven? (daar er toch zo velerlei geloof is;) en het antwoord luidt: “Alles wat ons in het Evangelie beloofd wordt.”

Zo zou ik wel willen vragen: Wat is de Christen, de mens nodig te doen? En het antwoord is: “Vrees God en houd Zijn geboden.”

Dat is genoeg, meer behoeft u niet te weten. Wat nu de woorden betreft: “ dat betaamt al mensen,” zij zijn in het Hebreeuws duister. Men kan ze ook zo vertalen: “Vrees God en houd Zijn geboden. Want dat is de hele mens.” Dus, met andere woorden: ‘de mens, die God niet vreest en Zijn geboden niet houdt, is niets, in de grond is hij geen mens meer, maar tot het vee afgedaald.’

En toch van diezelfde mens moet iets worden. Eerst is hij een kind, dan een knaap, vervolgens een jongeling, enz. Hij wordt dus opgevoed, en dat niet alleen voor de tijd van zijn leven op aarde. Want zijn bestaan houdt na de dood niet op, daar hij toch een onsterfelijke ziel heeft. Maar hij moet geheel geschikt gemaakt worden voor het eeuwige leven, voor de eeuwige zaligheid. Het is maar een half mens, die bij dit leven blijft stilstaan en niet begrijpt, dat wij hier op aarde slechts pelgrims zijn en dat wij hier niet steeds zullen blijven. Hier zijn wij niet thuis, als pelgrims zwerven we buiten ons vaderland. Maar de eeuwige heerlijkheid gaan wij tegemoet. Daartoe moeten wij echter iets geheels, iets volkomens zijn, zoals God tot Abraham sprak: “Wandel voor Mijn aangezicht en wees oprecht.” Of naar het Hebreeuws: “Wees iets geheels, dat is, geef u aan Mij over zoals u bent, dan heb Ik u zoals Ik u hebben wil.” Wij moeten dus iets geheels zijn en niet iets halfs. En nu maakt juist dit de mens tot iets geheels dat men God vreest en Zijn geboden houdt.

Alles wat wij bij de Apostelen lezen van te waken en toebereid te worden, om als mens Gods *volmaakt* te zijn tot al goed werk, en dat God ons gronden en volmaken moge; het ligt alles in dit ene. Daarin bent u een geheel mens, geschikt voor dit en voor het toekomstige leven, wanneer u niet links en rechts om u heen ziet, niet hier en ginds zoekt, ook u niet laat ophouden door hetgeen u hier of daar tegenstaat; door allerlei twijfel en bedenkingen. Maar wanneer u dit goed begrijpt en verstaat: dit is het enige noodzakelijke, dit maakt de mens tot iets geheels: het “vrees God en houd Zijn geboden.”

Deze vreze Gods wordt ons in de Psalmen en door de Profeten en Apostelen altijd voorgehouden: “Zie, de vreze van de Heere is de wijsheid en van het kwade te wijken het verstand,” zegt Job (Hoofdstuk 28 vers 28.) “ Vreest God”, schrijft de Apostel

Petrus (1 Petr. 2 vers '17.) Het is voor iemand, die gelovig geworden is, iets zeer troostrijks, wat wij hier zien als door een spiegel, in een duistere rede. Niemand heeft ooit God gezien, de eengeboren Zoon, die in de schoot van de Vader is, heeft Hem ons het eerst verklaard als Vader om Zijnentwil, om Jezus' wil. De kinderen Gods zeggen: "ik heb mijn Vader lief, ik vrees Hem maar ik heb Hem nog niet gezien, hoewel ik Hem graag zou willen aanschouwen." De tijd zal wel komen dat u uw Vader zien zult; dan zal Hij alle werken zien, die u gedaan hebt; dan zal Hij uw werken voor al uw vijanden openbaar maken, zodat zij te schande zullen gemaakt worden, wanneer zij zien moeten dat uw werken in God gedaan en dus goed zijn.

Dit, mijn geliefden, is ons een grote troost. Moeten wij dan hier altijd sluimeren en slapen, moeten wij dan hier altijd gedurende de hele week ons afmatten en 's zondags ons geweten weer een weinig tot rust brengen door het aanhoren van de prediking; moeten wij 's zondags slechts troost en sterkte krijgen om gedurende de week weer op de oude manier gebukt te gaan onder allerlei moeiten en zorgen? Of moet ik het niet veeleer begrijpen en verstaan voor het te laat is, dat God, Die mij geschapen heeft, en om Christus' wil mijn Vader is, ook voor mij een woning bereidt Daarboven, terwijl ik hier op reis ben, en dat de Vader naar het kind verlangt en het kind naar zijn Vader! Wat heerlijke uur zal het zijn, als ik eindelijk van mijn post word afgeroepen, Zodat ik met Simeon zeggen kan: "Nu laat Gij Heere, Uw dienstknecht gaan in vrede. Want mijn ogen hebben uw zaligheid gezien." Ons leven hier beneden is verborgen in Christus bij God, en niets daarvan is openbaar. Want in deze wereld moeten de pelgrims van de Heers volstrekt niets gelden, ze moeten miskend en doodgezwegen worden. Al hun werken worden niet erkend; zij worden in een hoek gestoten.

Als ik de hele kerkgeschiedenis van achttien eeuwen naga, dan kan ik u verzekeren dat er eigenlijk zo goed als niets in staat van de geschiedenis van de Kerk van Jezus Christus, maar wel allerlei twist, tweedracht, nijd, boosheid, ketterij, verkeerde leringen. En zelfs de besten onder hen, die geschreven hebben zijn als doornstruiken; als u er op steunt; steken ze u in de hand. De Heere Jezus Christus die hier op aarde voor ons een Pelgrim is geworden, gaat met ons, gaat met Zijn volk, met Zijn heiligen en Hij breekt voor ons door, maar Hij wordt in deze wereld niet erkend; ook Zijn volk niet. Alles wat de Heere toebehoort, is verborgen en zal dat ook steeds blijven. Want God de Heere wil ook dat het voor de wereld verborgen blijft.

En u, die zo dikwijls u tijd hebt, de nieuwsbladen leest, ik bid u zeg mij, wat komt daarin voor van God, van Zijn regering, van de Heere Jezus Christus en dat Hij de Heere is? Volstrekt niets. Maar wat men leest is dit: 'er is geen God, daar bestaat geen God. Jezus Christus is er niet.' Zo wordt de jeugd er door meegesleept en aan God wordt niet gedacht.

Maar God kiest de Zijnen en leert ze Hem te vrezen en Zijn geboden te bewaren. Van deze is gezegd "Des Christens inwendig leven is schoon, al heeft uitwendig de zon hen verbrand." Voor de wereld kunnen zij niets anders zeggen dan: "Ik ben zwart," maar in de Heilige Geest voegen zij er bij: "en nochtans lieflijk." (Hoogl. 1 Vers 5.)

Hoewel aan zeer velen bekend, zijn zij nochtans als onbekenden, zij zijn een voetveeg voor iedereen. Hoe weinig toch geldt een Christen in de wereld, wat geeft men om zijn raad, om de wijsheid, waarmee God hem heeft toegerust? Als hij iets zegt, wordt er zeker wel veertigmaal overwogen of het wel waar is; óf het wordt terstond verworpen. Een Christen kan geen verstand, geen wijsheid, geen beschaving hebben, maar men schreeuwt: "weg met hem!" En daarbij blijft het. Evenals de Heere Jezus Christus Zelf, zo worden ook al Zijn knechten verworpen; evenals de Herder worden ook Zijn schapen veracht.

Maar de hoer zit op het Beest en ziet er heerlijk uit in haar prachtige kleding. En ze is

dronken van het bloed van de Heiligen, maar toch volgen alle vorsten en koningen, volken en natiën haar na.

Het kan echter zo niet blijven, nee zeker niet! Een kind zal zich toch wel verheugen als zijn Vader geëerd wordt. Hij, die nu juist omdat hij zijn Vader eert, hier op aarde geacht wordt als iemand die tot niets nuttig is, moet zich wel verheugen op de grote gerichtsdag, en zich hiermee troosten, dat God de Heere komen zal, en de tevoren door de wereld verworpene goede werken aan het licht zal brengen. En daarentegen al de overige daden, die op de markt dezes levens voor alleen goed gerekend worden, en door de duivel en door de hoer worden veil geboden, ook wel aan de dag zal brengen; maar alleen om het openbaar te maken, dat alles leugen en bedrog geweest is.

Is dit nu niet troostrijk, dat God al de werken, die hier verborgen zijn (de slechte werken toch zijn wel niet verborgen maar zij gelden voor de wereld als goede) eenmaal aan de dag zal brengen? Is het dan niet troostrijk, dat er eenmaal een **gerichtsdag komen zal**, waarop van al waarachtig goede werken, die hij de wereld verworpen en miskend waren, *het openbaar zal worden dat zij in God gedaan zijn?* Zo moeten wij ons deze dag, deze heerlijke gerichtsdag voorstellen.

Op welke grond rusten toch bij de kinderen Gods deze goede werken? Zij berusten op de vreze Gods. Hieromtrent zij nog dit gezegd. Slaan wij de Bijbel op, zo lezen wij op de eerste bladzijde het eerst deze woorden: “In den beginne schiep God de hemel en de aarde.” En zullen wij dan Hem niet vrezen, op Hem niet zien, Hem niet steeds en alleen voor ogen houden, Hem alleen heiligen, op Hem alleen ons vertrouwen stellen, die in den beginne hemel en aarde heeft geschapen? Er was niets voorhanden, maar God beval, en uit Zijn eeuwig welbehagen zijn hemel en aarde geschapen, niet gemaakt in honderden of duizenden van jaren, maar uit het *niet* tevoorschijn geroepen. En daarop is in zes dagen alles zo volkomen geordend, dat van het een zowel als van het andere kon gezegd worden: “En het was goed.”

En denk nu aan uw eigen nietigheid. U bent een kind geweest; toen u nog onder moeders hart lag zag u de God, die hemel en aarde geschapen heeft; ons gebeente was voor Hem niet verborgen. Hij zag het allereerste begin van ons bestaan. Door Hem is het gebeurd, dat wij kind zijn geweest, dat wij gedoopt zijn, dat wij bewaard zijn gebleven gedurende ons gehele leven. Hoe menig ongeluk, hoe menige zware ziekte heeft God van ons afgewend. Hij heeft gemaakt dat wij ter school konden gaan. Hij heeft ons gegeven met lust en liefde te leren. De zonden van onze jeugd heeft Hij ons niet toegerekend. Hij heeft ons ouders geschonken, die hun kind het “Onze Vader” leerden, en dat het bloed van Jezus Christus van alle zonden reinigt. Hij heeft gedurende lange tijd vader en moeder behouden; wel hebben zij moeilijke tijden doorleefd, maar Hij heeft ze toch zodanig gezegend, dat zij met God en met eer in het graf zijn gedaald. En hoewel zij niet meer in leven zijn, hebben zij toch voor hun kinderen gezorgd, daar zij tot God gebeden hebben, dat Hij hun van het nodige zou voorzien. En zulk een gebed wordt door Hem verhoord.

Daarenboven gaf God de Bijbel en opende langzamerhand het verstand van het kind, dat het op kinderswijze zong:

*God zij gedankt heel de wereld door,
Die al Zijn woorden bevestigt,
En die tot 's zondaars troost en raad
Zijn Zoon tot ons heeft neêrgezonden.*

Voorts is God gekomen met Zijn Wet met de Tien geboden, en zij werden tot een

verterend vuur in ons binnenste. Al meer en meer werden wij overtuigd van de zonde, van de noodzakelijkheid van de bekering. Langzamerhand vernamen wij iets van de liefde van de Heere Jezus Christus, hoe Hij niet van Zich stoot, wie tot Hem nadert. En wij begonnen het Evangelie lief te krijgen. Maar dan werden wij weer ijdel. Echter klopte de Heere altijd weer aan, zodat toch steeds meer liefde tot de Heere Jezus opkwam, en verlangen naar de Hemel, naar eeuwige zaligheid. God kwam al meer en meer met Zijn licht plantte Zijn zaligheid in ons hart. Maar de zonde kwam weer op: een harde strijd ving aan. Als God ons niet hield, dan stortten wij ons in het verderf, of werden er door anderen ingestort. En zo ging het steeds verder.

God gaf ons een vrouw, hoewel wij niet wisten vanwaar wij er een zouden ontvangen. Hij gaf kinderen, en hoewel de ene zorg de andere verving, hielp God toch. Hij hoorde de gebeden, en de kinderen groeiden op als olijfplanten rondom onze tafel.

Eindelijk stierf de beminde vrouw, de getrouwe man, dan lag weer alles in het graf, en treurigheid volgde op treurigheid.

Als men de gerechtigheid, de eeuwigheid en de waarheid najaagt, wordt men door de buitenwereld niet verstaan, door de huichelaars onder de voet getreden, door de vijanden vervolgd en verjaagd, door de vrienden gekweld. Maar door God getroost en in alles geholpen. Heeft Hij voor u niets meer gedaan dan dat Hij hemel en aarde schiep? U bent wel alleen op de wereld, maar u hebt toch ook uw broeder, ja, veel broeders en veel zusters. En zo zijn wij evenals de kinderen: in onze ogen is onze eigen weg het gewichtigst, het voornaamst, het alles. Maar dat God de Heere hemel en aarde, zon, maan en sterren geschapen heeft, daaraan denken wij volstrekt niet, maar wij zijn in droefheid, wij wenen en zijn terneergeslagen. Waar echter de Heere de Godsvrucht in het hart heeft gegeven, daar is in deze vreze Gods alles weer terecht gekomen, daar is alles weer goed gemaakt; sterkte op sterkte, troost op troost heeft de ziel verkregen.

Menigmaal stond zij op de rand van de afgrond, maar dan hoorde zij de stem: “Zie nu op naar de hemel en tel de sterren, indien gij ze tellen kunt.” Dikwijls had de duivel ze bijna omstrikt in vertwijfeling, maar de vreze Gods was in de ziel, en hierdoor ontkwam men aan de ondergang. God alleen weet in hoe menig net van de zonde en van de wereld men geraakt is, in welke afgronden van innerlijke nood en twijfel men gestort is, maar in deze vreze Gods voerde de Heere onze ziel steeds verder en verder, tot men eindelijk kon zeggen: “Ik ben het leven moe, en verheug mij op de dag, dat de Heere mijn banden zal verbreken.” Welk een vooruitzicht! Is dat niet een vrolijke en gelukkige ouderdom?

Als u dus God vreest blijft u te midden van de smarten, te midden van alle moeilijkheden van dit leven, deze éne troost over: in den beginne schiep God de hemel en de aarde. En heeft Hij dit gedaan, dan kan Hij ook wel voor mijn nietigheid zorgen, dan kan Hij ook het meest verwarde wel weer terecht brengen, mijn gebed verhoren en het goed met mij maken, al roepen ook alle duivels: “Houd maar op, het helpt u toch niets.”

God, die in den beginne de hemel en de aarde heeft gemaakt, heeft ze toch niet woest en ledig gelaten. Zie slechts om u heen: in alles wat God heeft geschapen is overvloed en volheid in Gods schepping is. Om zo te zeggen, er is niets ledigs, zij het dan ook slechts gevuld door een zandkorrel. Meent u dan dat Hij de leegten in uw hart niet zou kunnen vervullen? Zon, maan en sterren heeft Hij gemaakt en ook uw oog. En wanneer Hij u Vaderlijk straffe heeft Hij u tranen gegeven; zou Hij ze dan ook niet kunnen afwissen? O, mochten wij toch God vrezen zoals wij zijn!

U moet er nu echter geen bepaalde deugd van maken (ik kan mij niet anders uitdrukken) zoals men bijvoorbeeld zegt: “Dat is een Godvrezend man, een Godvrezende vrouw.” Daarom gaat het niet. Maar wel om een hart dat tot God gericht is, om ogen met welke men naar Boven ziet, om te zeggen: “Zie dat vermag mijn God en Vader!” Om een goed geheugen en om deze dankzegging in het binnenste: “Hoe dikwijls heeft de Heere mij geholpen, al de haar mijns hoofds heeft Hij geteld; nooit heeft Hij mij verlaten.”

En kunt u miljoenen zonden tellen, begaan met gedachten, woorden of werken? Zeg mij: heeft God u ooit hierom gedood? Is Hij u niet steeds gevolgd met Zijn woord, met Zijn getrouw woord van de vergeving van zonden? Hoort u niet telkens wanneer kinderen gedoopt worden: *“Almachtige en barmhartige God en Vader, wij loven en danken U, dat Gij ons en onze kinderen door het bloed van uw lieve Zoon Jezus Christus al onze zonden hebt vergeven en dat U ons dit met de Heilige Doop verzegelt en bekrachtigt?”*

Zodat wij dus goedsmoeds zijn mogen en hopen op zulk een God, die ons al onze zonden vergeeft en al onze gebreken heelt; hopen op zulk een getrouwe Heiland, onze Heere Jezus Christus. En mogen wij verwachten dat Hij ons in genade zal aannemen, daar Hij toch voor ons, voor de kinderen Gods, de vloek gedragen en weggenomen en eeuwige zegen verworven heeft. Wat meent u dan: zal de getrouwe God en Vader, die van de wieg af met ons is geweest, als wij hier de ogen sluiten om ze weer te openen in de eeuwigheid, ons dan in grimmigheid tegenkomen?

Vrees God en houd Zijn geboden, dan bent u een volkomen man! Amen!

8. BEKERING

PREEK OVER KLAAGLIEDEREN 5 VERS 21

29 NOVEMBER 1857 IN DE WAALSE GEMEENTE TE LEIDEN

EERSTE VOORZANG: PSALM 84: 2, 3.

*Zelfs vindt de mus een huis, o Heer!
De zwaluw legt haar jongskens neer
In 't kunstig nest, bij uw altaren.
Bij U, mijn Koning en mijn God!
Verwacht mijn ziel een heilrijk lot,
Geduchte Heer der legerscharen!
Welzalig hij, die bij U woont,
Gestaag U prijst en eerbied toont.*

*Welzalig hij, die al zijn kracht.
En hulp alleen van U verwacht,
Die kiest de welgebaande wegen.
Steekt hem de hete middagzon
In 't moerbeidal, Gij zijt hun Bron,
En stort op hen een milde regen,
Een regen die hen overdekt,
Verkwikt, en hun tot zegen strekt.*

VOORGELEZEN: PSALM 106.

TWEEDE VOORZANG: PSALM 106: 3, 4,

*Geef dat mijn oog het goede aanschouw,
't Welk Gij, uit onbezweken trouw,
Uw' uitverkoornen toe wilt voegen;
Opdat ik U mijn Rotssteen noem,
En, delend in Uws volks genoegten,
Mij, met uw erfdeel, blij beroem.*

*Wij hebben God op 't hoogst misdaan.
Wij zijn van 't heilspoor afgegaan;
Ja, wij en onze vad'ren tevens,
Verzuimende alle trouw en plicht,
Vergramden God, den God des levens,
Die zoveel wond'ren had verricht.*

Gezongen:

Psalm 81 vers 7 en 8.

Psalm 85 vers 3.

Slotpsalm 68 vers 10.

Hartverheffend zijn de woorden , die wij lezen in het eerste boek van Mozes, in het 48ste kapittel, het elfde vers: *"En Israël zeide tot Jozef: Ik had niet gemeend uw aangezicht te zien , maar zie, God heeft mij ook uw zaad doen zien."*

Jacob heet Israël als hij voor de diepe wateren komt, waar hij doorheen moet, als hij in de smeltkroes der ellende moet, waarin de Heere al Zijn volk keurt. Jacob heet hij als de wateren hem schijnen te verdrinken, als het vuur der beproeving hem schijnt verzengd te hebben. Maar al worstelende blijft hij boven. Eén is er met hem Die zorgt dat het water niet over de lippen komt, en in de smeltkroes vervliegt het goud niet. Eén is er bij, die weet wat hitte het goud behoeft, en Hij die gezegd heeft: "Vrees niet, want Ik heb u verlost; wanneer gij zult gaan door het water, Ik zal bij u zijn, en door de rivieren, zij zullen u niet overstromen; wanneer gij door het vuur zult gaan, zult gij niet verbranden, en de vlam zal u niet aansteken." (Jes. 43: 1, 2)

Hij zorgt er wel voor dat Israël toch Israël blijft, dat de gezegende Jacob gezegend blijft, en met zijn nieuwe naam als Israël uit de diepe wateren weer oprijst en uit de smeltkroes gekeurd te voorschijn komt.

Kan het anders? Kunnen wereld of hel, dood of graf een volk ten onder houden, waarmede Hij wiens Naam is Jezus, de sterke God Jacobs, uit de dood is opgestaan? Maar Israël had dat niet gemeend, niet gedacht. Waarom niet? Had hij niet de zegen van zijn vader, niet de nieuwe naam van die Engel ontvangen, met Wien hij worstelde aan het veer Jabbok? Ach, zo is de mens, ja zo is de gelovige. Hij gelooft, en smeekt: "Kom mijn ongelovigheid te hulp;" hij hoopt, en meent vaak dat alle hoop is afgesneden; hij heeft lief, maar denkt aan toorn vanwege al zijn zonden. Hij houdt zich aan God en aan Zijn beloften, en toch is het hem vaak zo bang, zó bang. Nu twijfel, dan geloof, zo gaat het op en neer. Waar vindt de ziel haar rust?

Rust vindt zij in de Heere. Maar het is de Heere HEERE, Die woord en trouwe houdt. Hij is het Die ervoor zorgt dat het geloof bij de Zijnen niet ophoudt, Hij, Die de rokende vlaswiek niet uitblust. Het volk des Heeren op zichzelf zou zich met de wereld slechts verzekerd houden van hetgeen het met de ogen zien, wat het met de handen tasten kan. Maar de Heere brengt Zijn volk daarvan af; het zichtbare gaat voor hen te gronde. De Heere leert ze Hem te vrezen, bij Zijn Wet te blijven, op Zijn genade en beproefd Woord te hopen; en Zijn genade verheerlijkt Hij, en Zijn Woord valt niet ter aarde, maar Hij laat ze komen, al Zijn goede woorden tot de laatste toe.

En als Zijn Woord komt, dan komt het aan het licht hoe Zijn Woord door alle tegenstand heen breekt, hoe de Heere sterker is dan de mensen, en hoe Hij nooit beschaamd of te schande laat worden die op Zijn ontferming hopen. *Die Mij eren, zal Ik eren, spreekt de Heere.* Maar als Hij Zijn Jakobs tot eer brengt, dan zijn zij als de dromenden, en zinken zij weg voor zoveel goedertierenheid, barmhartigheid en trouw; zij belijden hun eigen onwaardigheid en hoe weinig zij geloofd hebben, en hoe het alles onverdiende genade en vrije goedheid is.

Zo beleed Israël hoe weinig hij geloofd had van hetgeen hij toch geloofd had, en hoe de Heere niet alleen gedaan had naar Zijn belofte, maar hoe Hij boven alle gedachten, hoe Hij boven bidden en denken gedaan had.

Het Israël van God kent zich, elk voor zichzelf, even zo schuldig aan twijfel en ongeloof, en breekt nog in dit leven uit in de lof des Heeren: dat Hij meer gedaan heeft dan zij ooit hadden durven hopen, ofschoon zij er op hoopten.

Ik had het niet gemeend, ik had het nooit gedacht, dat ik na lange verdrukking niet alleen zou worden geroepen, en door volle toestemming van de eerwaarde kerkenraad van deze **Waalse Gemeente** en van haar nu elders beroepen eerwaarde voorganger, toegelaten worden om hier voor de gemeente op te treden. Maar dat ook God de

Heere, Die mij in het ambt geroepen en gegrond heeft, mij nu zou geven ook de kinderen van zovelen, naar het bevel van de Heere en overeenkomstig Zijn Woord, te dopen. En dat in een kerk, voor elk Hollands hart zo heilig en eerwaardig bij de herinnering aan zoveel uit de vroegere geschiedenis. Uit de geschiedenis eerst van Oranje, daarna van een Portugese koningstelg, die hier gedoopt, naderhand afgeweken, hier openbare belijdenis deed van de gereformeerde religie, en eindelijk uit de geschiedenis van die eerwaarde refugiés, die de weldadigheid, eens in dit land ontvangen, uit de schoot van hun Gemeente ons nog tot op heden vergelden.

Gewis, het gaat al des Heeren volk altijd zo, het gaat ook velen van ons heden onder dit Godgewijde dak zoals het onze vader Willem ging, die hier menigmaal tot de Heere opzuchtte en eens in een namiddaguur, toen hij hier onder het gehoor van het Woord des Heeren zat, - wie weet met welke bange overleggingen en verzuchtingen, want hij had wel voor vlotschepen met brood en andere levensbehoeften gezorgd, maar moest wind en water van de Almachtige afsmecken - de blijde tijding ontving: *'Leiden is ontzet!'*

O, wat doet God voor allen die op God hopen! Daarvan zijn heden ook getuigen die ouders die lang geleden voor hun kinderen het zegel en teken van het eeuwige genadeverbond begeerd hebben, maar in hun geweten zich gebonden gevoelden aan het uitspreken van zodanige bewoordingen welke de zuivere leer en waarachtige betekenis van de Heilige Doop kenmerken, en omdat ze die niet konden vernemen, verkozen ze miskennis te verdragen en op God te hopen.

Zij mogen zeggen: 'Ik had niet gemeend dat ik het aangezicht van de hulp van God zou gezien hebben, en God laat er ons ook onze kinderen in zien.' En daarvan bent u getuige die in deze heugelijke omstandigheid deelneemt. Zo zijn er steeds bij de Heere uitkomsten uit elke nood en tegen elke dood. Hij doet grote dingen, die men niet doorzoeken kan en wonderen die men niet kan reellen. Wie kan de heerlijkheid van Zijn roem naar waarde verheffen of Zijn barmhartigheden vertellen, zoals zij barmhartigheden zijn? De Heere is God; Hij is groot van raad en machtig van daad. Zijn ontfermingen hebben geen einde. En de genadegiften en de roeping van God zijn onberouwelijk.

De ondervinding van de weldaden des Heeren, het beleven van Zijn wondermacht, van Zijn trouw en hulp moeten ons bemoedigen, mijn geliefden, om van de Heere nog meer te verwachten. Dit *nog meer* wordt echter gestremd als wij, bij alles wat de Heere doet, de ogen open hebben voor de oordelen die ons, een eens zo gezegend volk, hebben getroffen en nog treffen. Tot die oordelen hebben wij hoofdzakelijk te rekenen dat God ons heeft verlaten met Zijn Geest en een krachtige geest van dwaling naar Zijn rechtvaardig bestel over Nederland heeft laten uitgaan.

Wij doen dwaas zo wij hier op mensen, die door de Heere daartoe gebruikt worden, of op bijoorzaken zien: de hoofdschuld ligt bij des Heeren volk zelf. De schuld moet gekend en erkend worden, en bij de ondervinding van elke barmhartigheid die de Heere ons nog bewijst, moet die ondervinding ons een prikkel zijn om in ootmoedig geloof de Heere aan te lopen om de genade van de bekering door de Heere, zo ons Gods oordelen waarlijk drukken!

Zo deed het oude Godsvolk en zo leerde de Heere hun te doen. Wij vinden daarvan een bewijs in een ootmoedig smeekgebed, hetwelk ik tot tekst gekozen heb voor dit hoogst belangrijke avonduur, en hetwelk ik nader hoop te verklaren en toe te passen, of de Heere genade geven mocht, dat het ons aller smeekgebed werd.

Zo lezen wij in de Klaagliederen van Jeremia, hoofdstuk 5 vers 21:

HEERE, bekeer ons tot U, zo zullen wij bekeerd zijn

I. Beschouwen wij:

1. In welke omstandigheden Gods volk zich bevond, terwijl het dit smeekgebed uitstortte.
2. De Naam die zij aanroepen: *HEERE*.
3. Wat het van de Heere verlangde: *Bekering*.
4. Voor wie het dit verlangde: *Bekeer ons*.
5. Welke bekering zij afsmeekten: *tot U*.
6. Welke nuttigheid en vrucht het volk van God daarvan verwachtte: *zo zullen wij bekeerd zijn*.

II. Houden wij in de toepassing ons de hoge noodzakelijkheid voor dat dit gebed ook het onze worde, en de genade dat dit gebed ook om onzentwil gegeven is en geschreven staat.

1. Het volk van Israël was afgefallen van zijn God. Het had zwaar gezondigd tegen de inhoud van de beide tafelen van de Wet des Heeren, welke de liefde tot God en de naaste bevelen. Het had met name gezondigd tegen het eerste gebod: "Hoor Israël, de Heere, onze God, is een enig Heere - gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben." Het had het verbond van de Heere geschonden en was met zijn onbesneden hart weerspanning geweest tegen het getuigenis van de Heere, waarmee Hij bij hen vroeg op was in Zijn profeten. Het had de levende God verlaten en zichzelf met alles wat de Heere hem had gegeven aan de afgoden overgegeven. Daarom was de Heere in toorn ontstoken tegen Zijn volk en had Zijn bedreiging vervuld: "Ik zal u overvoeren op gene zijde van Babel." Hij had Zijn huis door de vijanden laten verbranden, mitsgaders de ark der verzoening en Sion was geworden tot een aanfluiting voor de vreemdelingen. Daar zat nu het volk des Heeren aan de wateren van Babylon onder vreemde heerschappij. De heerlijkheid van Israël en van het huis van David was verdwenen.

Maar de Heere, Die in het midden van de toorn des ontfermens gedachtig is, verwekte door Zijn Geest de profeet Jeremia, tot het opstellen van enige klaagliederen om door het volk des Heeren klagelijk te worden gezongen, of het Hem mocht behagen op het vernemen van de geslaakte klachten Zijn volk tot Zich weder re brengen en Zich dus nog over hetzelve te ontfermen.

De ellende was groot, maar de Heere gaf hun in Babel toch zoveel blijken van onverdiende goedheid dat zij daardoor aangedreven werden om het door Hem gegeven gebed en de door Hem geschonken klachten met ootmoedig geloof voor de Heere uit te storten. Het geschonken gebed gaf hun vrijmoedigheid om met een voornemen des harten te zeggen: *Ik zal mijn Rechter om genade bidden*.

2. Zij roepen Hem aan met de Naam *HEERE*. Dit was de Naam hun geopenbaard in Egypte; met die Naam had de Heere Zich hun daar bekendgemaakt als de getrouwe Verbondsgod, als de Drie-enige God, als Degene Die was, Die is en Die zijn zal. Die wat Hij in eeuwigheid heeft besloten ook in de tijd volbrengt en dat volbrachte handhaaft en verheerlijkt voor de eeuwigheid. Met die Naam had de Heere Zich hun verder bekendgemaakt als de Soeverein, Die alles wat Hij doet, tot roem van Zijn Naam doet, onafhankelijk van elk schepsel. "Die Zich dus ontfermt over wie Hij wil, en verhardt, die Hij wil." Die alles doet om Zijns Zelfs wil. En Die, zo Hij Zijn vijanden verdelgt, zulks doet tot verheerlijking van Zijn macht en rechtvaardigheid, en zo Hij Zijn gunstgenoten redt, zulks alleen doet tot verheerlijking van Zijn vrije, onverdiende genade, tot betoning van Zijn ontferming. Zij hebben met de aanroep *HEERE* vooral de tweede Persoon in het Goddelijk eeuwig Wezen, de Zoon van God

voor het oog van de ziel - de Borg van het eeuwige Genadeverbond, in het paradijs beloofd, aan Abraham en de aartsvaders verschenen en geopenbaard in de beloften, in de offeranden en andere ceremonieën van de Wet hun afgeschaduwd - Wiens volkomen voldoening en aan te brengen gerechtigheid hun enige pleitgrond van aanroeping is. Zoals deze dit ook is volgens de apostolische leer, naar het getuigenis: "In het zal zijn, dat een iegelijk die de Naam des Heeren zal aanroepen, zalig zal worden."

Zulk een pleitgrond lag en ligt in die Naam HEERE. En daar zij zo die Naam aanriepen, erkenden zij Zijn hoogheid, bogen zij zich onder Zijn soevereiniteit, erkenden zij met diep ontzag en zielsverbrijzeling dat zij waard waren aan de rivieren van Babel om te komen, maar loofden tevens in ootmoedig geloof Zijn macht om hen te helpen, en erkenden Zijn vrije genade zo Hij ze verlostte. Daarbij hielden zij Hem al Zijn verbondsbeloften voor, die Hij in de openbaring van Zijn Naam geschonken, ja gezworen en ook vroeger getoond had. Zo lag dan in de aanroeping van die Naam een waarachtige schuldbelijdenis en een bekendmaking van hun geloof, dat het vrije goedheid zijn zou zo Hij nog eens bij hen handelde naar Zijn verbond, hetwelk Hij niet gehouden was te volbrengen, daar zij verbondsbrekers waren.

Het was dus een aanhef van het smeekgebed, waarbij zij als het ware zeiden: *Doe het om Uws groten Naams wil.*

3. Zij verlangden van de Heere *bekering*. Het woord *bekeren* betekent hier: daarheen terugbrengen waar men eens was. Daar de bede niet is: breng ons weder naar Jeruzalem, maar: "breng ons weder, bekeer ons tot U", zo zegt de bede dat men van de Heere weggeraakt, verdwaald, verwijderd of afgevallen is. En daar dus geen vleselijke wederbrenging alléén bedoeld wordt, zo geeft de bede te verstaan, dat hier een terugbrengen bedoeld is, hetwelk in het binnenste van de ziel, van het hart en het gemoed moet bewerkstelligd worden.

De verwijdering is dus ontstaan door de zonden. Deze bekommeren het volk van God meer dan de oordelen. En het volk belijdt dat het zichzelf niet terugbrengen, niet bekeren kan; anders bad het niet *bekeer ons*.

De bekering is tweërlei.

- Er is een bekering bij aanvang, zoals van Samuël toen hij de stem van de Heere nog niet kende, of van Manasse toen hij in de gevangenis lag, of van Paulus op de weg naar Damascus, of van de moordenaar aan het kruis. Door bijkomende omstandigheden wordt het hart door genade voorbereid, bij sommigen reeds in de prille jeugd, bij anderen later. Bij sommigen geschiedt zij ongemerkt, bij anderen plotseling en met hevige aandoeningen. Maar de overgang van dood tot leven is als de snelheid van de bliksem; zij geschiedt bij een ieder in een punt des tijds, door Hem Die spreekt: "Er zij licht" en er is licht, en deze bekering heet *wedergeboorte*.
- De bekering wordt in het leven voortgezet. Er zijn tijden van zware terugvallen, van langzaam in macht toegenomen zonden, die overstelpen en overweldigen, en waarbij de vezelen losgescheurd moeten worden waarmee de mens nog aan de oude stam van Adam hangt.

De laatste bekering is hier bedoeld, in welke zin ook de Heere tot Petrus zei: "En gij, als gij eens zult bekeerd zijn, zo versterk uw broeders." Zowel in de eerste bekering als in de voortgezette is het de mens onmogelijk uit zichzelf tot God te komen. Als de Heere hem niet bekeert, zo wordt hij niet bekeerd; dit belijdt deze bede duidelijk genoeg.

Trouwens, de benamingen die wij ook voor bekering vinden, als daar zijn: schepping,

wedergeboorte, levendmaking, verlossing, vrijmaking, vernieuwing, wegneming van het stenen hart uit de mens en het geven van een vlees hart, geven duidelijk te kennen dat de mens hier wel in de weg is, maar er niets toe bijdragen kan. Dat het dan een bij de mensen onmogelijke zaak is, die alleen in de vrijmacht van de Heere staat. Daarom is tot de bekering, zowel bij aanvang als bij voortgang, een krachtdadige genade nodig, die het hart verandert en de mens vernieuwt, zodat hij een geheel ander mens is dan hij vroeger was. Daarom ook zei de Heere: “Niemand kan tot Mij komen, tenzij dat de Vader Die Mij gezonden heeft, hem trekke.” En nogmaals: “Niemand kan tot Mij komen, tenzij dat het hem gegeven zij van Mijn Vader.”

In de *eerste* bekering is de mens dood in zonden en misdaden. Geen dode zal ademen, horen, zien, gaan of staan, tenzij hij eerst levend gemaakt worde; daar is dus de volslagenste onmacht. En waar God van het hart zegt: “dat zijn gedichtsel boos is van zijn jeugd aan.” En dat “uit het hart des mensen voortkomen allerlei gruwelen, ja onverstand, daar de natuurlijke mens niet begrijpt de dingen die des Geestes Gods zijn en het bedenken des vleses”, gelijk de apostel zegt, “vijandschap tegen God is.” Daar kan zulk een hart en gemoed zich vanzelf niet omzetten, en zal het ook nooit; want er is enkel onwil, waarom ook de Heere eens tot de Joden zei: “Gij wilt tot Mij niet komen.”

Bij de *voortgezette* bekering is de volslagenste onmacht; het is voor bekeerden gemakkelijk de Heere te verloochenen, zo zij aan zichzelf overgelaten worden, maar het is onmogelijk om uit zichzelf weer tot God de Heere te gaan. Wij zien dit in Petrus na de verloochening en in David na zijn begane overspel en doodslag.

Genade moet zich overal als genade verheerlijken om bij de mens zijn dood en vijandschap, zijn moedeloos worden en verharding, zijn onverstand, zijn hoogmoed van het hart en zijn waan van gerechtigheid als uit werken weg te nemen.

Zoals er voor de *eerste* bekering levendmakende genade, die krachtadig het hart verandert, nodig is, zo is er ook in de *voortgezette* bekering nodig opwekkende, bekrachtigende, achtervolgende en bevestigende genade. De Heere is het dus Die bekeert en anders komt niemand tot Hem, ook niet in de voortgezette bekering, maar men wil al verder van Hem af.

Het *eerste* wat de Heere in de bekering werkt, is een verschrikkelijke leegte in het binnenste, een levendig gevoel van het gemis van Hem, Die alleen het hoogste goed en geluk van de mens is, gepaard gaande met een levendig inzicht van zonde en schuld en een diep gevoel van Gods toorn en gramschap over de zonde en van de verdiende straf. Het tweede wat de Heere geeft is het gebed om genade; ten bewijze strekke de 51^e Psalm en wat de Heere van Paulus zei: “Zie, hij bidt!”

De vrucht die de Heere uit zulk een gebed laat voortkomen, is dat de mens gelovig bekommerd is om de zaligheid van zijn ziel, met een waarachtige droefheid naar God; en was er tevoren vijandschap tegen God en de naaste, nu is er opeens liefde ontstaan tot God en de naaste. Daarom lezen wij hier in het gebed: “Bekeer ons.”

4. Zo vernemen wij dat wie door de Heere bekeerd wordt, dadelijk aan zijn medemensen en medegenoten denkt. Wanneer daarom de apostel vermeldt dat hem, als de voornaamste zondaar, barmhartigheid wedervaren is, opdat Jezus Christus in hem al Zijn lankmoedigheid zou betonen, laat hij er onmiddellijk op volgen: “tot een voorbeeld dergenen die in Hem geloven zullen ten eeuwigen leven.” En als hij met verzekering des geloofs van de kroon der rechtvaardigheid spreekt, en zegt dat de rechtvaardige Rechter hem die zal geven, laat hij erop volgen: “en niet alleen mij, maar ook allen die Zijn verschijning hebben liefgehad.”

Maar het is vooral in de bekering bij *voortgang* of bij de bekering na vernieuwde afval van de Heere dat de berouwhebbende, terwijl hem het verbond van de Heere met al Zijn uitverkoren volk opnieuw voorgehouden wordt, bij de ootmoedige smeking om wederbrenging tot de Heere, niet meer alleen aan zichzelf kan denken, maar aan al het volk des Heeren, hetwelk hij met zich in gelijke straf, onder gelijke roede, en onder hetzelfde oordeel ziet. Daarom zei ook David: “Geef mij weder de vreugde Uws heils en de vrijmoedige Geest ondersteune mij. Zo zal ik de overtreders Uw wegen leren, en de zondaars zullen zich tot U bekeren.” En andermaal: “Doe wel bij Sion naar Uw welbehagen, bouw de muren van Jeruzalem op. Dan zult Gij lust hebben aan de offeranden der gerechtigheid.”

Zie, zo is er dan bij de erkenning van zijn zonde en van zijn ongeluk, dat men namelijk van de Heere af- en weggeweken is, wanneer dan nu de behoefte ontstaat om tot de Heere wedergebracht te zijn, de liefde van de Geest gewekt om aan allen te denken die de Heere wel kent en heeft voorgenomen terecht te brengen, die evenwel onder Gods oordelen allen als verstrooide schapen zijn. Er is liefde van de Geest gewekt om een geheel volk waaronder men geboren is, en waarbij de Heere eens Zijn genade heeft groot gemaakt, op het hart te dragen en lief te hebben als de leden van één gezin, als broeders van één huis en geslacht. En zoals men bij een gebed om bijzondere bekering het afwenden van bijzondere oordelen beoogt, zo beoogt men bij een gebed om algemene bekering de afwending van algemene oordelen.

In die zin schreef de apostel Paulus ook nog: “Broeders, de toegenegenheid mijns harten, en het gebed dat ik tot God voor Israël doe, is tot hun zaligheid.” Bij zulk een gebed komt de bijzondere nood meer op de achtergrond en de algemene nood op de voorgrond. Bij zulk een gebed blijft men niet staan bij, of staan op, de verkeerdheden van de enkelen die van de Heere verwijderd zijn als schapen die geen herder hebben, en dus elk voor zichzelf voedsel zoeken naar eigen smaak en lust, maar zoals men zichzelf onder de zonde besloten ziet, zo besluit men met de Heere alles onder de zonde, en blijft er alleen hoop over op vrije ontferming; en die hoop, waarin men voor zichzelf zaligheid smaakt, verwakkert tot liefde die allen omvat, zelfs de verst afgedwaalden, zelfs de vijandigsten onder het volk. En de hoop en liefde verwakkeren het geloof; en het geloof, dat op niets kan zien dan op de almacht van een zoenbloed dat de zonde van een volk opeens kan wegwissen, verwakkert tot het gebed voor het algemeen van het volk: “Heere, bekeer ons.”

5. Waar dit gebed gegeven wordt, daar is het evenwel geen gebed om afwending van uiterlijke oordelen, geen gebed om uiterlijke welvaart alleen. Israël bidt hier niet: *Breng ons weder in ons land, weder naar Jeruzalem*; neen, maar daar is het voornamelijk een gebed om afwending van het innerlijke oordeel, hetwelk daarin bestaat dat de Heere Zijn volk, vanwege hun zonde van het afhoereren van Hem, heeft moeten verlaten, en aan zichzelf, aan het goeddunken van hun eigen hart overgeven, zodat allen zijn als dwalende schapen en eenieder zich keert naar zijn eigen weg. Daar gaat dan des Heeren volk heen zonder de Heere. Zijn aangezicht trekt niet mee op. De lijfrok met het Licht en het Recht (Urim en Thummim) is niet meer onder hen - daar is geen licht noch troost, geen blijdschap noch verzegeling van de Heilige Geest meer.

Daar zijn wel profeten, maar er is geen profeet meer die bepaald kan zeggen: “Dit is de weg, wandelt in dezelve; als gij zoudt afwijken ter rechter- of ter linkerhand!” Niemand die bepaald kan zeggen: ‘Dat is des Heeren Woord en zo is Zijn gebod, wil en Wet.’ Maar allen aarzelen, halen de schouders op en er ontstaan vele meesters zonder bepaalde kennis van God en Zijn waarheid. Elk houdt zich voor meester in zijn beperkte kring, werpt overboord wat daarbuiten ligt. Ieder is zichzelf genoeg, zonder

werkelijke vrede en rust in God en blijft hangen in zijn dromen. De liefde verkoudt, de ongerechtigheid neemt de overhand en men oefent niet verder geloof dan waarbij men zonder gevaar zijn brood kan eten of zijn eer behouden, of zich goedschiks aan de vervolging omwille van de Naam des Heeren kan onttrekken of dezelve kan ontduiken. Hoogmoed en eigenliefde nemen de plaats in van de liefde tot God en de naaste, en in plaats van de aanstoot voor een ieder in zelfverloochening uit de weg te nemen, legt de een de ander telkens aanstoot in de weg. Dat zulk oordeel met zulke gevolgen van 's Heeren volk moge opgeheven worden, is hier de mening van de Geest, met het smeekgebed: "Bekeer ons tot U."

6. Vragen wij nu naar de nuttigheid en vrucht van dit gebed, dan ligt het antwoord in de verklaring van 's Heeren volk: *Zo zullen wij bekeerd zijn*. Dus geen waarachtige bekering, tenzij dat de Heere ons tot Zich bekeert.

Wij hebben hier vooreerst aan te merken dat er geen groter kwaad is dan dat de Heere ons onze weg alleen laat gaan, of de bekering aan onszelf overlaat; want dan komt er niets van dan zonde op zonde, vermeerdering van 's Heeren toorn en straf op straf, oordeel op oordeel. Als de Heere ons onze weg alleen laat gaan, dan komt er een versmadende roede. En wéé een volk als de Heere ervan zegt: "Waartoe zou Ik ze nog meer slaan?" En Hij Zijn uiterlijke oordelen opheft, zonder dat Hij een volk tot Zich bekeert, zonder dat het innerlijke oordeel opgeheven wordt. Wéé een volk waarbij de Heere Zijn oordelen opheft zonder genade! Alleen dan als de Heere Zijn volk tot Zich bekeert, neemt Hij her innerlijke en dan ook het uiterlijke oordeel van Zijn volk weg; alleen dan doet Hij het in genade.

Maar dan is ook de vrucht van zulk een gebed: dat het oordeel geduldig gedragen wordt in hoop op God en met een ernstig aanhouden in smekingen en gebeden, totdat Hij Zijn oordeel geheel weggenomen heeft. Verder, dat het volk een welgevallen krijgt aan zijn straf; ik wil zeggen: dat die oordelen als werkelijk verdiend door een ieder erkend en zo de straf aan de ziel van een ieder van des Heeren volk geheiligd wordt. Eindelijk is dit de vrucht dat, zo de Heere dit gebed geeft, de bekering ook komt met haar onbedrieglijke kentekenen: waarachtig gezicht van eigen ongerechtigheid en zonden, verootmoediging met een gebroken hart en een waar berouw voor het aangezicht des Heeren, een uitdrijven van de afgoden uit het hart, en dus een ware reiniging van het hart met ongeveinsde betrachtning van Godzaligheid. Ziedaar die kentekenen.

Dat is dan de mening van de verklaring: *zo zullen wij bekeerd zijn* - zo zullen wij *waarlijk* bekeerd zijn. En geen wonder. Als de Heere Zijn volk tot Zich terugbrengt, dan is het bij de Heere en dan is de Heere in het midden van Zijn volk, zodat men zeggen mag: "Zie, de tabernakel Gods is bij de mensen." Dan is de belofte vervuld: "Ik zal in hen wonen en onder hen wandelen, en Ik zal hun God zijn, en zij zullen Mij een volk zijn." Dan vernieuwt Hij met hen het verbond: "Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven; en Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn. En zij zullen niet meer een iegelijk zijn naaste en een iegelijk zijn broeder leren, zeggende: Kent de HEERE; want zij zullen Mij allen kennen, van hun kleinste af tot hun grootste toe, spreekt de HEERE want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven en hun zonde niet meer gedenken." Als dus de Heere Zijn volk tot Zich bekeert, dan is er waarachtige bekering, want dan komt Zijn volk van het verdoemelijke *eigen* af en van alle lust aan eigen weg en werk. Dan geeft Hij Zijn Woord en laat hetzelfde zijn loop hebben, en opent dus voor Zijn volk een krachtige deur, hoeveel tegenstanders er ook mogen zijn. Dan komt er liefde Gods en waarachtige verbreking van het hart. Dan wordt het woord vervuld: "Gij zult niet meer

uw mond openen vanwege uw schande, wanneer Ik voor u verzoening doen zal over al hetgeen dat gij gedaan hebt.” Dan komt er ootmoedigheid en wordt men eens voor altijd tot een zondaar. En als men dat geworden is, dan is er barmhartigheid, dan zijn er ingewanden, dan is er liefde tot de naaste. Er is een wegzinken voor de hoogheid des Heeren en geen vertrouwen meer op vlees, geen verwachting meer van de bergen en heuvelen, maar een gestadig toevlucht nemen tot de troon der genade met eigen zonden en met de gebreken van een ander. Als de Heere tot Zich bekeert, dan is er een vlesens hart; daarin is het gebod en de Wet van de Heere, om die te houden tot zijn richtsnoer en vermakings, hoogste wilsverklaring van God en enige geluk.

Als de Heere tot Zich bekeert, dan is er een gestadig komen tot de Heere met al zijn zonden en noden, een gedurig toevlucht nemen tot de troon der genade en een ontvangen, uit de volheid van die genade, van genade voor, genade na - en waar het alles gegeven genade is - om genade tot alles te ontvangen. Daar zijn Zijn geboden niet zwaar, daar wordt Zijn juk zacht en Zijn last licht; daar is een aanmerken niet van hetgeen gezien wordt, maar van het onzienlijke, blijvende, eeuwige.

Als men door de Heere tot de Heere bekeerd is, zo is men bij de Heere, en als men bij de Heere is, leert men bidden bij het gebod, en men ontvangt van Hem hetgeen Hij gebiedt. Hijzelf zet er in, zodat men erin wandelt en er wel in wandelen moet met lust van het hart, ongedwongen; en wat hindert daar alle ellendigheid, waar de Heere met Zijn nabijheid, in welke Hij opneemt, het hart geheel inneemt met Zijn genade, liefde, troost van de Heilige Geest en gewisse, levende hoop van aanstaande volkomen verlossing!

Dus zijn wij in waarheid bekeerd als de Heere ons tot Zich bekeert, en al wat er aan verkeerdheden in ons overig is en blijft, met Zijn genade, liefde en ontferming bedekt. Zulk een teruggebracht-zijn tot de Heere geeft een goede consciëntie en een vraag van een goede consciëntie tot Hem, Die ons in genade tot Zich trok om eeuwig bij Hem te blijven, en maakt een blijmoedige dader van het Woord. Terwijl zelfbeking een vergetelijk hoorder maakt, een mens die zich veel inbeeldt, maar niet weet hoe hij er eigenlijk uitziet.

II

Mijn geliefden!

Dat dit gebed ook het onze worde. Mochten wij maar allereerst geopende ogen ontvangen om het eigenlijke oordeel van God te zien, waaronder wij als Nederlanders ons bevinden. Het is in twee woorden reeds gezegd: *Wij hebben God verlaten en dus heeft Hij ons verlaten*. Het gebed, op de rand van ons geld gegraveerd, “God zij met ons”, wordt niet gezien, maar wel het geld, dat geld dat wij niet verdiend hebben, maar dat ons door God de Heere gegeven is geworden, nadat dit land eens zo arm was - in de tijd toen de Heere hier het licht op de kandelaar liet zetten - dat er geen 40.000 gulden waren om Haarlem te ontzetten, geen 14.000 om de belegering van Middelburg, waaraan zoveel gelegen was, te hervatten. Wat zeg ik, geen 1500 voor een ander doel, waarvoor men de klokken uit Den Haag moest verkopen (welke schuld later nog aan de Staat moest worden kwijtgescholden). Ja nog meer, eens geen 1000 gulden, waarom men het Haagse bos ervoor zou geveld hebben, waren de heren dienaars van het Hof niet met deze som tussenbeide gekomen.

Wij hebben God verlaten, onze God verstoten en zijn diep van Hem afgevallen, en staan allen schuldig aan de misdaad van Zijn gekwetste majesteit, van gruwelijke afgoderij. Als de treurige toestand van onze Hervormde Kerk niet meer aan de aandacht van de regering van ons land ontgaat, dan moesten toch al de leden van de kerk hem meer ter harte nemen. Maar wij zijn allen te gerust, want er is nog een

zilveren staf des broods. Moet die eerst gebroken worden? De Heere doe het in Zijn ontferming, zo er in zulk een weg nog redding, nog bekering zou mogen komen.

Nu er de zilveren staf des broods is, blijft het bij klagen en schouderophalen; een ieder bijt op de steen die naar hem geworpen is, op de stok waarmee hij geslagen wordt. Een ieder behaagt zich in zijn weg en helpt zo mee afbreken. Men klaagt, stribbelt tegen en men doet mee.

Is het niet Gods oordeel over Zijn volk, zo er sprinkhanen over het land komen, zo er kikvorsen en allerlei akelig gedierte opkomen uit de put van de afgrond, om de zielen van de mensen te verderven? Zal men tegen dat leger van sprinkhanen en kikvorsen en allerlei plagend gedierte te velde trekken, of moet het gebed komen: "In ons is geen kracht tegen deze grote menigte die tegen ons komt, en wij weten niet wat wij doen zullen; maar onze ogen zijn op U."

Het is hoog tijd, mijn geliefden, en uiterst noodzakelijk, dat het gebed van oud Israël het onze worde.

Vooreerst sterven er dagelijks zielen van de mensen die onherroepelijk voor de eeuwigheid zijn verloren, zo de ware waarheid niet onder ons terugkomt.

Ten tweede konden ons wel opeens onverwachte uiterlijke oordelen treffen, die de buidel, waarop zich elk verlaat, geheel doorboorden.

Maar meer nog dan Gods oordeel moet ons bekommring baren onze zonde dat wij de Heere verlaten hebben. Als de zonde ons bekommring baart, dan zullen er waarachtige behoefte en verlangen ontstaan om weer bij de Heere te zijn.

Nog betuigt de Heere onder ons volk, wat wij lezen in Psalm 81 vers 8-11. Nog zijn er die Hij te letten geeft op Psalm 82, en die Psalm 83 dagelijks aan de Heere voorhouden.

Dat hun getal toeneme, en de smeekbede eenparig opga tot de Heere: "Bekeer ons tot U, zo zullen wij bekeerd zijn."

Wat wij voor ons onder *bekering* te verstaan hebben, is een oprecht terugkeren tot de kennis van God en tot Zijn geopenbaarde wil van onze volkomen zaligheid. Een terugkeren tot die ware waarheid, welke volkomen genoeg is uitgesproken in onze belijdenisgeschriften, een waarheid welke de grondlegger van onze vrijheid, Vader Willem, zo liefhad dat hij niet alleen zijn prinsdom en al zijn kostelijk huisraad ervoor overgaf, maar er ook tot tweemaal toe op eigen kosten een genoegzaam leger voor op de been bracht, om er ons mee te beschermen. Een waarheid waarvan hij zo vervuld was dat hij onder deze zelfde daken, waaronder wij ons nu bevinden, getroffen door het dodelijke schot van een gehuurde moordenaar, zieltogende op de vraag van zijn zuster of hij zijn ziel niet stelde in de handen van Jezus Christus, 'ja' antwoordde; - en hij heeft niet meer gesproken hier beneden - Een waarheid eindelijk welke in dit land voor meer dan 100.000 bloedgetuigen en voor allen die met en na hen in de Heere stierven, in de bangste uren is beproefd bevonden, en van zulk een van God geleerde inhoud is dat honderd tezamen nu met al hun roem van betere kennis niet kunnen opstellen wat toen één deed met de Heere.

Maar welke bekering des Heeren volk bovenal nodig heeft, is die welke inzonderheid als *voortgezette bekering* in onze Catechismus beschreven wordt, namelijk een *afsterving van de oude en een opstanding van de nieuwe mens*; dat is met andere woorden: zij is een hartelijk leedwezen dat wij God door onze zonden vertoornd hebben, en die hoe langer hoe meer haten en vlieden, en een hartelijke vreugde in God door Christus, en lust en liefde om naar de wil van God in alle goede werken te leven."

Waar de Heere Zijn volk verlaat, is allerlei afgoderij; waar afgoderij is, daar is

ongeloof; en waar ongelooft is, daar is hoogmoed, eigengerechtigheid en wereldzin. En waar de driehoofdige afgod voor het aangezicht van de Heere aangehouden wordt, daar is de toorn van God en geen genade. Daarom zal het goed zijn, zo des Heeren volk, wanneer het die afgod bij zich ziet, tot die, alsook tot alle andere afgoden zegt: *Henen uit!*” Als men zich op zijn afgoden niet meer verlaat, heeft men niets meer, en als men niets meer heeft, dan wordt dit gebed een ernstig gebed: “HEERE, bekeer ons tot U, zo zullen wij bekeerd zijn.”

Zal de Heere dit gebed dan verhoren en ons nog terugbrengen? Dat staat aan Zijn vrijmacht; verdiend hebben wij het niet. Maar het geloof mag dit klaagebed als ook om onzentwil geschreven aannemen - en wie weet, het mocht de Heere berouwen, zodat Hij Zich over ons ontfermde, het kwaad niet over ons liet komen dat Hij over een van God afvallig volk gesproken heeft en ons weder tot Zich bracht.

Is er grond om te pleiten?

Ik meen, die ligt in de Naam “HEERE”, in Zijn verbond, in het bloed van dat verbond en in de beloften van dat verbond. Ik meen: dat Lam, dat de zonde der wereld wegneemt, vermag grote dingen, al zijn die zonden nog zo groot. Ik meen: die Geest, van Welke God tot onze vaders zei, dat Dezelve “met Zijn Woord niet zou wijken van hun zaad, noch van het zaad van hun zaad.” Dan kan wel een veld vol doodsbeenderen tot een veld herscheppen, waarop het ruist als op de Libanon.

Maar zullen wij terugkeren, zullen wij ons bekeren, zal des Heeren volk het doen? Nee, nimmermeer; het zal in de tweede oorzaken blijven hangen, op de zonden blijven zitten, op het schepsel blijven zien, op de onmogelijkheid blijven staren - en overal willen beginnen met een zuivere Kerk te zoeken - maar niet beginnen waarmee men moet beginnen: met hoop op God en reiniging van zichzelf in die hoop. Dus staat het alleen bij de Heere.

Dat is zeker, dat zo wij allen, man voor man, huisgezin voor huisgezin, verwaardigd worden dat de Heere ons in genade weer tot Zich brengt, dat wij dan bij de Heere en met de Heere wonderen kunnen beleven als vanouds, ja nog grotere.

Dat is ook zeker dat niet datgene wat de mens in de mens wil brengen gedijt of vrucht ten leven is, maar dat alleen gedijt en vrucht tot heiligmaking is en in het eeuwige leven overgaat, wat de Heere in de mens brengt. Zo zal er dan alleen waarachtige bekering zijn als de Heere ons tot Zich bekeert.

Het is zo zalig bij de Heere, daar is in Hem en bij Hem zulk een volheid van genade, van gerechtigheid om een goddeloze te rechtvaardigen, van vrede, van zielenrust en ware blijdschap, van heiligheid en van alle bestendig goed, dat ik het de onbekeerde toeroep of hij aan zijn eeuwig en tijdelijk geluk mocht denken: “De goddeloze verlate zijn weg, en de ongerechte man zijn gedachten en hij bekere zich tot de HEERE, - want Hij vergeeft menigvuldig.”

Een waarachtig bekommerde, die alles gedaan heeft om zich te bekeren, maar zich telkens verkeerder ziet, wil ik doen opmerken dat alle bevelen van de Heere, ook Zijn bevel om zich te bekeren, dan alleen zullen worden uitgevoerd als men het werk uit eigen handen geeft en tot de Heere gaat met het smeekgebed: *Doe Gij het, Heere, in Uw ontferming, dan zal het gedaan zijn.*

Die menen dat zij bekeerd zijn, vraag ik eerst af: Hebt u zichzelf bekeerd of heeft de Heere u bekeerd? Een bekering tot zichzelf of tot de mensen is geen bekering tot de Heere. Verder mogen zij letten op de gewichtige woorden: “Die onrecht doet, dat hij nog onrecht doe; en die vuil is, dat hij nog vuil worde; en die rechtvaardig is, dat hij

nog gerechtvaardigd worde; en die heilig is, dat hij nog geheiligd worde.”

De Heere sprak, tot een volk, door Hem groot gemaakt door Zijn Wet en rijk gemaakt aan alle tijdelijke zegen, boeleerde met de afgoden; het volk hoorde niet, of antwoordde: “Is de Heere niet in het midden van ons? Des HEEREN tempel zijn deze.” En wat een mens van gelijke bewegingen als alle mensen in ‘s Heeren Naam gesproken had, dat kwam. En het land moest sabbat vieren, want het lag woest, het huis des Heeren werd verbrand, en het goud en zilver; het volk van wonderen en het huis van David moesten naar Babel en de vrije hals krommen onder een ijzeren juk. Onder dat juk ging het klaaggebed op tot God, en de Vader nam het wenende kind in de armen en sloot het aan Zijn hart, en bracht het ook uiterlijk terug, zodat het teruggebracht was.

De Heere sprak ook eens over dit land en het hoorde niet, maar het verwierp de ware vrijheid waarmee alleen de Zoon van God vrijmaakt; het kocht zichzelf een juk voor het goud en zilver dat het van de Heere had. Toen het juk te zeer begon te knellen, werd er ook geroepen tot de Heere, en Hij gaf wondere uitkomsten, maar de weldadigheid en dankbaarheid waren als een morgenwolk.

Nog spreekt Hij door Zijn Woord, door gaarne getrouwe getuigen; gelukkig hij die opmerkt en mede instemt in Israëls smeekgebed; misschien dat de dag der kleine dingen nog tot een dag van zeven zonnen wordt.

Of zo niet, gelukkig die zijn ziel als een buit eruit draagt: kome er dan ook een nieuw juk, het zal hem en zijn kinderen zacht zijn. Hoe het ga, en al komt de vloed nog hoger, laat ons niet op de vloed zien, maar de dijkgaten stoppen, een ieder in zijn stand, de wenende ogen opslaan naar boven, en in de Naam van de Heere Jezus Christus niet ophouden te bidden: “Heere, bekeer ons, zo zullen wij bekeerd zijn.”

Er zal toch altijd een dankgebed op volgen, zoals er van de doorluchtige zoon van Vader Willem op het slagveld bij Nieuwpoort tot de Heere opging: “Heere, wie zijn wij, zondige mensen, dat Gij ons heden tot Uws Naams ere en glorie zodanig een geluk mededeelt. U zij de glorie en de dank in der eeuwigheid.”¹⁴

Amen.

HET BINNENLEIDEN VAN DE KINDEREN WERD GEZONGEN PSALM 85: 3.

*Merk op, mijn ziel! wat antwoord God u geeft;
Hij spreekt gewis tot elk die voor Hem leeft,
Zijn gunstgenoot, van blijden troost en vreé,
Mits hij niet weer op 't spoor der dwaasheid treé.
Voorwaar Gods heil is reeds nabij 't geslacht
Hetwelk Hem vreest en Zijne hulp verwacht;
Opdat er eer in onzen lande woon,
En zich aldaar op t luisterrijkst vertoon.*

NAZANG PSALM 68: 10.

¹⁴ Zie EMANUEL VAN MEETEREN, Nederlandsche Oorlogen, 22ste Boek, 49e druk van 1611.

9. GODS LIEFDE VOOR EFRAÏM

LEERREDE OVER Hoséa 11 : 8, 9.

Voorzang: Psalm 39: 46.

*Gaat niet de mens, als in een beeld, daarheen,
Gelijk een schaduw, die verdwijnt?
Men woelt vergeefs; men brengt met zorg bijeen
Al wat op aard' begeerlijk schijnt;
En niemand is verzekerd, wie eens al
Die goed'ren naar zich nemen zal.*

*Nu dan, o Heer! wat is 't, dat ik verwacht?
Mijn hoop staat op U alleen.
Verlos mij, door uw onweërstaand' re kracht,
Van al mijn ongerechtigheên.
En stel mij niet, getrouwe Toeverlaat!
De dwazen sterv'ling tot een smaad.*

*Ik ben verstomd, en zal mijn mond voortaan
Niet opendoen wijl U het deed.
Neem Uwe plaag van mij, houd op van slaan
En maak een einde van mijn leed.
Mijn kracht bezwijkt, omdat mij uw hand;
Zo fel bestrijdt van alle kant.*

Geliefden.

Door de grote en wonderbare barmhartigheid van de Heere zijn wij, hoewel de plaag nog gedurig meer verwoesting aangericht heeft, allen verschoond gebleven. Onze gebeden voor deze gemeente heeft God genadig verhoord; ons gebed voor de hele stad echter nog niet. Waarom niet? God weet het. Zal Hij onze gemeente blijven sparen? Ook dit is in Zijn hand; het hangt alleen af van Zijn barmhartigheid. Van Zijn barmhartigheid, zeg ik. En het is er de HEER om te doen, dat u acht slaat, juist op dit woord "Barmhartigheid." Dat wij tot op heden bewaard zijn gebleven, dat heeft het bloed van het Lam gedaan. En het Woord heeft u opgeheven en gezet tussen de Heere en de plaag, opdat de plaag niet tussen de Heere en u zou zijn.

Maar, hebben wij nu daarom iets vooruit boven andere? "Nee," zeg ik volmondig van mezelf en van velen: "nee, wij hebben niets vooruit." En, hoedanig is deze barmhartigheid van de Heere? Is zij zwak is ze week? Laat zij de mens in zijn verkeerde doen en drijven, of helpt zij hem daaruit, óf maakt zij de mens geheel verbrijzeld? Laat ze de mens in de waan dat hij toch een goed geloof heeft, terwijl zijn hart niet tot Gods wet geneigd is, en de werken, die hij doet, niet in God gedaan zijn? Óf moet er vóór de openbaring van de barmhartigheid iets anders noodzakelijk voorafgaan, namelijk dat de mens verschrikt uit alle verkeerdheid ontwake, dat hij voor God al zijn schuld belijde, en zijn afgoden verre van zich werpt?

Indien dit laatste geschieden moet, gelijk u wel allen met mij zult erkennen, dan heb ik in dit morgenuur een woord aan u, mijn geliefden! Een woord, vooreerst voor deze

van u, die bij al hun roemen van geloof en bekering niet wandelen volgens het Evangelie: tot diepe verootmoediging voor God. En tevens voor degenen, die wegsmelten voor Gods woord en oordelen: opnieuw een anker van hoop voor hun ziel; een anker, hetwelk zij tegen alle nood en gevaar - ook wanneer de watervloeden op hen aanstromen, - werpen kunnen binnen het voorhangsel, opdat hun schip door geen storm van de vaste grond van de eeuwige verlossing weggeslingerd worde. Ik weet, dat onder allen die uit Egypte togen, zich geen zwakke bevond, maar tevens weet ik wie eindelijk gevallen zijn in de woestijn.

Daarom geve u de Heere genadig geopende oren, opdat u zowel Zijn ernst als Zijn barmhartigheid, en zowel Zijn barmhartigheid als Zijn ernst, ter harte moogt nemen, en beiden geloven.

Hoe zou Ik u overgeven, o Efraïm? U overleveren, o Israël? Hoe zou Ik u maken als Adama, u stellen als Zeboïm? Mijn hart is in Mij omgekeerd, al Mijn berouw is tezamen ontstoken. Ik zal de hittigheid Mijns toorns niet uitvoeren, Ik zal niet wederkeren om Efraïm te verderven: want Ik ben God en geen mens, de Heilige in het midden van u; en Ik zal in de stad niet komen. Hoséa 11: 8, 9

TUSSENZANG PSALM 43: 3.

*Zend, Heer' Uw licht en waarheid neder,
En breng mij, door dien glans geleid,
Tot Uw gewijde rente weder;
Dan klimt mijn bange ziel gereder
Ten berge van Uw heiligheid,
Daar mij Uw gunst verbeidt.*

Een drievoudige vraag legt ons God de Heere hier voor, opdat Hij onze harten vernedere, opdat wij onszelf aanklagen en Gode gelijk geven. God de Heere beantwoordt zelf deze drievoudige vraag, maar geheel anders dan wij het verwachten, opdat wij in Zijn barmhartigheid veilig en geborgen zouden zijn.

God de Heere maakt ons de oorzaak bekend, waarom Hij niet doet naar Zijn toorn en niet met ons handelt naar hetgeen wij verdiend hebben, opdat wij zien mogen vanwaar Zijn goedertierenheid komt. Intussen geeft God de Heere ons te kennen, dat Hij met ons verkeerde bestaan geen gemeenschap hebben wil, opdat wij leren Hem te vrezen.

“Hoe zou ik u overleveren, o Efraïm? (Duits: wat zal ik uit u maken, Efraïm?) Een ernstige vraag van God aan Zijn volk dat de naam Efraïm draagt, omdat aan dit volk de belofte van zegen, van wasdom en vermenigvuldiging gegeven is. Dan, dit Efraïm ziet er niet uit naar Zijn Naam. De Heere ziet, als het ware van de hemel op Efraïm neer, heeft Efraïm voor Zich, en is in hun midden. En wat ziet Hij?

Dit Efraïm, wat een heerlijk en krachtig volk zijn kon, waarvan één enig man duizend op de vlucht had kunnen jagen, wat Hij groot gemaakt heeft met Zijn Wet en heerlijk in Zijn heerlijkheid; hetwelk Hij geschapen heeft in Christus Jezus tot goede werken, aan hetwelk Hij allerlei kostelijke beloften gegeven heeft, opdat het, de wereld ontvloden hebbende, Hem dienen zonde in heilig sieraad daar ligt het voor Hem als een geheel ontaard volk. Het heeft geen acht geslagen op Zijn geboden, is in Zijn woorden, in Zijn liefde niet gebleven. Het heeft de duivelen nagehoereerd, zich de duivelen overgegeven en niet aan de Heere. Daar ligt het ter aarde, als een verbroken vat, geheel misvormd en onkenbaar geworden door de zonde; niets is er meer van te

maken. En echter wil Efraïm de leer, echter wil hij de verkondiging hebben. Hij wil dat God een heerlijk, een zalig en heilig volk van hem make. Dit nu wil God ook wel, maar Efraïm staat God in de weg met zijn ongeloof, met de hovaardij van zijn hart. Efraïm wil Gods volk zijn, wil genade, maar om een vrijbrief tot zondigen te hebben. Efraïm klaagt over zijn zonden, maar van die zonden, welke voor de hand zijn, en van welke hij zich het allereerste bekeren moest, wil hij zich niet bekeren. En nochtans roept hij tot God: ‘Maak U mij tot zulk een, als U wilt dat ik zijn zal!’ Daarop antwoordt God bedroefd en half radeloos: “*Wat zal ik uit u maken?*” (Volgens de Lutherbijbel) Alsof God zeggen wilde: ‘Heb Ik niet alle reden om u te laten liggen in uw verderf? Kan ik dan nog een vat tot mijn eer uit u maken, daar uzelf Mij in de weg staat met al uw moedwillige zonden? Moest u Mij niet gehoorzamen? Nu hebt u uzelf verdorven en ligt geheel verdorven terneer. Ik zie in u hoegenaamd niets goeds meer waarmee Ik nog beginnen kon u in uw vorige staat te herstellen. Wat zal ik uit u maken, Efraïm? Schiet mij nog één andere weg over, dan u geheel te laten varen? Zal ik u beschutten, Israël? Welk een vorstelijke naam heb ik u gegeven, toen u weleer met mij worstelde; toen u nog jong was en in uw bloed lag, in de hel; toen u Mij niet losliet, voor ik u Mijn zegen had gegeven en u het plechtige verbond met mij maakte, om Mij getrouw en onverdeeld te dienen, en niet meer de zonde! U hebt geen acht geslagen op Mijn liefderijke, vriendelijke vermaningen, op Mijn bescheiden waarschuwingen. “Ja” zei u “Al wat U mij beveelt dat zal ik doen.” U meende in Mijn geboden te wandelen. Maar uw hart heeft u verleid, u hebt gierigheid gepleegd en gehoereerd aan alle plaatsen. Daarenboven hebt u in uw ingebeeld geloof (dat niets is dan enkel eigengerechtigheid) de kleinen en hulpelozen meedogenloos geslagen, ja, verkwest hebt u al het goede, waaraan ik het u niet had laten ontbreken. Nu echter heeft het uur van de bezoeking geslagen! Nu heeft u uw ongerechtigheid gevonden! Nu ligt u ter neder onder uw straf; immers uw geweten beschuldigt u luid genoeg dat u mijn geboden veracht hebt. Nu ligt u in de nood, in gevaar van omkomen.

Strikken en banden van de dood knelden u in hun ketenen; in de strik van de wereld bent u gevallen. De hel heeft haar kaken opnieuw opgesperd om u te verslinden. Zal Ik u behoeden, o Israël? Heb ik niet volkomen gelijk, indien Ik thans tot u zeg: “Laten diegenen u behoeden, bij welke u de lust uwer ziel gezocht hebt, Mijn bescherming versmadende?”

Hoe zou ik u maken als Adama, u stellen als Zeboïm? Kan ik niet billijk een Adama van u maken, en u stellen als Zeboïm? Heb ik niet Adama en Zeboïm, Sodom en Gomorra moeten straffen om hun zonden, zodat ik ze van de aarde verdelgd heb? Waarin bestond hun zonde? Zij hadden overvloed van alles, en volkomen rust en vrede van buiten. Maar zij verhovaardigden zich en bedreven gruwelen voor Mijn aangezicht; daarom heb ik hen met de ondergang gestraft. En u hebt ook Mijn toorn opgewekt met uw zonden. Moet ik thans niet al uw doen op uw kop terugbrengen? Hebt u zelfs niet Adama en Zeboïm als het ware vroom gemaakt in vergelijking van de gruwelen, die u hebt bedreven? En nu uw ongerechtigheid aan u bezocht wordt en uw uur gekomen is, nu zou u genade willen hebben! Wat zou Adama en Zeboïm dan zeggen op de dag des oordeels, indien ik u genade bewees, daar u meer dan deze hebt gezondigd? Meent u dat Ik met u een uitzondering zou kunnen maken? Billijk laat Ik u nu liggen in uw nood, billijk laat ik u in uw verderf omkomen. Billijk verteert u Mijn ijver, de gloed Mijns toorns, gelijk zij toen Adama en Zeboïm verteerd heeft.”

Zo moet God de Heere twisten met Zijn volk, zó hen oordelen, zó tegen hen toornen. Dit is het woord en de stem van God, van de heilige en rechtvaardige God tot ons, opdat wij ons toch voor Hem verootmoedigen, en met een verbrijzeld hart bekennen

dat wij al niets dan enkel toorn en ongenade bij Hem verdiend hebben, niet anders dan voor eeuwig van Zijn heilig aangezicht verstoten en in de hel geworpen te worden, na bezocht te zijn geweest met al Zijn plagen. Want onze God is niet zulk een goedertieren Vader, dat Hij de zonde door de vingers ziet, die met een onverbroken hart tegen Zijn heilig gebod door ons wordt bedreven. Nee, Hij moet gestrenge vergelding doen. Dit gebiedt Hem Zijn eigen heilig wezen, Zijn gerechtigheid, Zijn Wet, zijn hele raad naar welke het aldus luidt: “Zijt heilig; want Ik ben heilig!”

II.

Wèl hem die met een beangstigd gemoed aldus tot de Heere spreekt: “Tegen U, U alleen heb ik gezondigd en gedaan wat kwaad is in Uw ogen opdat Gij rechtvaardig zijt in Uw spreken, en rein zijt in Uw richten.” Wie deze belijdenis aflegt, die zal ook wegsmelten voor dit woord, voor deze ontzettende vraag: “Wat zal ik uit u maken, Efraïm?” Immers wordt deze drievoudige, ontzettende vraag ons voorgelegd, opdat wij voor God verbrijzeld zouden neervallen, ons voor Hem in stof en as vernederen, onszelf aanklagen en Gode gelijk geven. Het wordt ons voorgelegd opdat zij ons uit onze zonden doe opwaken en ons een recht berouwvol gevoel dáárvan geve, dat wij met onze zonden de heilige en rechtvaardige God beledigen en opwekken tot toorn. Wanneer wij ons nu over deze vraag verootmoedigen, dan spreken wij het oordeel over onszelf uit, en liggen daar voor de troon van de genade als deze, die volstrekt geen aanspraak op ontferming meer hebben. Dan geeft ons hart dit antwoord: “Ja, billijk maakt U van mij een Adama en stelt mij gelijk Zeboïm.”

En waar het nu zó gesteld is, waar wij dit oordeel vellen over onszelf: “Gij blijft in uw recht, wanneer U mij verstoot en voor eeuwig van voor Uw aangezicht verwerpt”, daar mogen wij uit Gods mond zelf dit onverwachte antwoord vernemen: “Mijn hart is anders gezind, Mijn barmhartigheid is te vurig.” O welk een hart is het hart van onze God! Met één oogwenk is het omgewend!

Op een ogenblik spreekt Hij van te verderven, en op hetzelfde ogenblik zegt Hij: “Mijn hart is anders gezind.” Zo-even spreekt Hij van Zijn volk om te brengen, en thans opnieuw dat Hij dit volk genadig wil zijn. Zo neemt Hij Zijn volk onder de roede, en zegt: Ik zal u stellen als Zeboïm. En onmiddellijk daarop werpt Hij de roede weer van Zich weg. Die ene slag, die Hij aan Zijn volk toegebracht heeft, smart Hem al en dan luidt het: ‘Nee, Ik kan het niet slaan, Mijn barmhartigheid is te vurig; zodat ik niet doen zal naar Mijn heftige toorn, noch mij keren om Efraïm geheel te verderven.’

Is dan God zo veranderlijk, zo onbestendig? Ja, waarom niet? En wèl ons, dat Hij zo veranderlijk is! Daarbij blijft het, wat Jesaja, zegt: “Indien de Heere Zebaoth ons geen zaad had overgelaten, zo waren wij als Sodoma geworden en Gomorra gelijk gemaakt geweest!” En evenwel is God de Heere niet onbestendig. Immers, oude liefde roest niet, en wanneer de ogen van de toornende en bestraffende vader de ogen van het kind ontmoeten, en zien hoe zij, half gebroken, schuld bekennen en om ontferming smeken, daar zijn opeens twee harten gebroken: het hart van de Vader, om het kind niet te straffen, en het hart van het kind om zijn Vader om de hals te vallen. Het is niet alles “volk,” wat “het volk” genoemd wordt. Maar het ware volk verstaat Gods bedreigingen, buigt zich, verootmoedigt zich in waarheid onder de straf. Wanneer dan de Heere de roede omhoog heft, dan ziet Hij dit volk in het aangezicht, en het volk Hem. Daar heeft dan dadelijk zulk een verbrijzeling plaats, zulk een smekend opzien naar ontferming, dat de Heere wel spoedig anders gezind wordt, dat Zijn barmhartigheid te vurig wordt, dat Hij Zijn volk deze barmhartigheid moet laten wedervaren op hetzelfde ogenblik waarin Hij even tevoren het in de hel dreigde te

werpen.

O Israël, God wil niet doen naar Zijn hevige toorn! ***O Efraïm, God wil Zich niet keren om ons geheel te verderven.*** Neemt dit ter harte, o volk dat wegsmelt voor het oordeel, over deze stad gekomen, en laat u daarbij niets wijs maken van duivel of dood of van het aanklagende geweten. Komt tot Hem en belijdt voor Hem al uw zonden, al uw gebreken. Gij volk dat zich niet waardig gevoelt, Gods volk genoemd te worden, u verneemt het hier: wat in ongenade is en neerzinkt voor Zijn bedreigingen, wil Hij in genade het leven schenken. Hij wil Zich niet keren om het geheel te verderven.

Maar, neemt ook u het ter harte, volk, dat in uw hart denkt: “Dit zijn troostrijke woorden,” maar u niet buigt onder dit woord: “Wat zal ik van u maken, Efraïm?” En die Zijn hevige toorn voor niets rekent. U overtreedt Gods geboden en wilt nochtans uzelf rechtvaardigen. U spreekt van genade en zoekt uw lust in sterke drank. U spreekt van heiligmaking en hebt geen berouw over uw verkeerde driften. U bidt: *Vergeef ons onze schulden*, en slaat geen acht op het woord van de Heere Jezus: “Wanneer gij niet elkaars misdaden vergeeft, zo zal uw hemelse Vader ook uw misdaden niet vergeven.” U meent, dat God woord moet houden wanneer Hij zegt: “Ik zal mij niet keren, om Efraïm geheel te verderven,” en wanneer u uw broeder ziet, zo keert ge u van hem af, omdat u iets tegen hem hebt, of omdat u door hem bestraft bent. U spreekt van Christus en van Zijn gerechtigheid, en u hebt Zijn woorden in de wind geslagen: “Dat niemand zijn broeder verfrede noch bedriege in zijn handeling, want de Heere is een Wreker over dit alles.” O Efraïm, o Israël! Meent niet dat het voor u geldt: “Ik ben anders gezind” wanneer u niet wegsmelt voor de woorden van de heilige God: “Wat zal Ik uit u maken?” En is het dat u wegsmelt voor deze woorden, zeker, dan zult u betalen wat u geroofd hebt; zeker, dan zult u niet van gerechtigheid praten, maar gerechtigheid doen en als een goddeloze tot God komen, God gelijk gevende, wanneer Hij u verdoemt. Dan zal de roede verre van u zijn, en over u zal komen Gods vurige barmhartigheid.

III

Maar gij, o volk, wie het hart slaat bij elke overtreding, dat in geen ongerechtigheid berusten kan, dat reikhalzend uitzielt naar verlossing van elke zonde; gij volk, dat zo dikwijls, ach zo dikwijls in het slijk neerligt, dat van uit de diepte om hulp roept, en vraagt met een verbrijzeld gemoed: *Is er nog ontferming voor zulk een zondaar, als ik ben?* Gij volk, in wier hart en deze zelfveroordeling ligt, dat er in u ook geen vezel meer is waarbij de Heere u nog zou kunnen aanvatten, om iets uit u te maken; gij volk, dat u ook van de geringste bescherming Gods onwaardig keurt, en met eigen hand zou willen ondertekenen dat de Heere rechtvaardig is, wanneer Hij u stelde als Zeboïm en een Adama van u maakte; gij volk, dat wanneer u op uzelf ziet, het bijna voor onmogelijk houdt, dat God niet eindelijk Zijn hevige toorn op u wilde doen losbranden; ... hebt u onder het zinken deze woorden van de Heere vernomen: “Mijn hart is anders gezind, mijn barmhartigheid is te vurig?” Schreeuwt u daarom “Kastijd mij met mate, maar laat mij leven, opdat ik U love en Uw roem verkondige;” juicht u om deze woorden van de Heere alzó in uw hart: “God is genadig, ja, God is genadig!” - welaan, verneemt de oorzaak van zulk een barmhartigheid!

Zó spreekt de Heere: ***“Ik ben God en niet een mens, en ben de Heilige onder u.”***

“*Ik ben God,*” zegt de Heere. Wij mensen denken aldus: omdat God Gód is, is er niets met Hem te beginnen; Hij is zó onverbiddelijk en zó onveranderlijk in Zijn uitspraken, dat het er bij blijven moet, wanneer Hij van Zijn hevige toorn heeft gesproken;

wanneer Hij van verdoemenis gesproken heeft, dan is er aan geen genade meer te denken. Wanneer Hij gezegd heeft: “Wat zal ik van u maken, zal ik u stellen als Zeboïm?” Dan valt er aan geen verlossing meer te hopen. Wanneer een verslagen gemoed van toorn vernomen heeft, valt het hem niet in dat er nog genade bij God bestaat. Hij denkt alleen aan toorn, aan omkomen; erkent ook zulk een oordeel als rechtvaardig. Hij verstaat daarbij niet en kan het ook niet verstaan, dat God GóD is. Hij kent Hem niet anders dan als een verterend Vuur, en kan ook niet geloven, dat God nog God zou kunnen blijven, wanneer Hij zulk een zondaar, zulk een onrechtvaardige tot Zich komen liet.

Daarop zegt God echter: “Ik ben een geheel andere God, dan deze verlorene zich voorstelt; ik ben God, dat is, ik ben zulk een God die niet alleen Zijn gerechtigheid en heiligheid weet te handhaven, maar ook Zijn genade, Zijn liefde tot zondaren, Zijn barmhartigheid weet te verheerlijken.” God zegt: *Ik ben niet een mens*. Een mens is goed en vriendelijk jegens diegenen, die vriendelijk en goed voor hem zijn, en hem niets in de weg leggen. Maar zodra een mens van anderen tegenkating ondervindt; dan komt dadelijk in het hart van de mensen de gedachte op, deze verre van zich te stoten, te verderven en te vernietigen. Evenals Juda, die schielijk Tamar wilde verbranden, hoewel hij zelf hoererij bedreven had. De mens ijvert voor goede zeden, voor recht en wet, terwijl hij ze intussen zelf overtreedt. Hij is ras om te oordelen barmhartig waar hij niet barmhartig, en onbarmhartig waar hij barmhartig zijn moest. De mens is het onmogelijk, zich met zijn vijanden te verzoenen, uit zichzelf kan hij nimmer de armen, de omkomenden goedertieren zijn, enkel uit goedertierenheid, zonder zichzelf er bij te zoeken. En zijn wispelturige gunst bepaalt zich altijd tot deze, van welke hij iets ontvangen of iets voor zich te hopen heeft. Nooit valt het de mens uit zichzelf te binnen voor een ander iets, wat deze bedorven heeft, weer te herstellen; evenmin, een verstotene tot zich te lokken, opdat deze verstotene van zijn verderf gered worde. Dáárin blijft de mens zichzelf gelijk, dat hij degene die hem beledigd heeft - en wie hij besloten heeft ongelukkig te maken, - ook werkelijk ongelukkig maakt. Geen mens zal uit zichzelf zijn leven en zijn eer overgeven voor zijn vijand, om zijn vijand door zijn dood te verlossen.

Zó is God niet! Ja, God ijvert wel verschrikkelijk voor Zijn heilige wet en voor gerechtigheid, en straft iedere overtreding van het heilige gebod met de eeuwige verdoemenis. Dit doet Hij echter niet, omdat Hij zichzelf opwekt, maar omdat het met de heiligheid van zijn Wezen overeenkomt, dat Hij de zonde niet ongestraft kan laten voorbijgaan. Maar hoe ijvert Hij voor Zijn Wet? Zó, dat Hijzelf Zijn vijanden met Zich verzoent, het verdorvene weer geheel herstelt. Hij heeft aan Zijn gerechtigheid door de dood van Zijn eigen lieve Zoon voldoening aangebracht. Hij heeft de wet laten vervullen door Christus' volkomen gehoorzaamheid. Hij heeft straf, zonde, schuld en vloek op Zijn eigen heilig Kind laten aankomen, en ons een Geest van heiligmaking doen verwerven, die ons wel onder Zijn tucht weet te nemen. Dat is het, wat geschreven staat: “Maar God bevestigt zijn liefde jegens ons dat Christus voor ons gestorven is, als wij nog zondaars waren; veel meer dan, zijnde nu rechtvaardig verklaard in Zijn bloed, zullen wij door Hem behouden worden van de toorn.”

God is God en niet een mens. Hij weet wat maaxsel wij zijn, gedachtig zijnde dat wij stof zijn! De mens wil zijn eer verheerlijken om zijn eigen best; God echter verheerlijkt zijn ganse Naam, die uitgedrukt is in de Naam Jezus.

Dit is zo de eerste grond daarvan, dat God niet met ons doet naar Zijn toorn; namelijk omdat Hij God is, die ons verlost en zalig maakt uit eeuwige onveranderlijke liefde, en zó zalig maakt, dat Hij daarbij al Zijn deugden en volmaaktheden verheerlijkt en Zijn

gerechtigheid toerekent aan het geloof.

En dit is de tweede grond: dat Hij is gelijk Hij Zichzelf noemt: *de Heilige onder u*. Daar Hij dus de Heilige onder u is, o volk, dat wegsmelt voor Zijn woord en u buigt onder Zijn gerechtigheid, zo kan en zal Hij niet met ons doen naar Zijn hevige toorn. Onreinen en onheiligen, dat zijn wij. Maar is Hij nu de Heilige onder ons, wat anders doet Hij dan in ons dan ons te heiligen door Zijn heiligheid en genadige tegenwoordigheid onder ons?

“Ik heb Mij bedacht,” zegt God “Ik wilde en moest dit volk ombrengen, gelijk Ik Sodoma en Gomorra heb omgebracht. Maar liever wil Ik Mijn grote barmhartigheid bij hen verheerlijken. Zij zullen niet omkomen in Mijn toorn; nee Ik wil hun genadig zijn. Ik kan Mijn verbond met hen niet teniet maken. Ik wil hun te midden van hun ongerechtigheid die gerechtigheid toerekenen, in welke zij overeenkomstig de wet zullen zijn, Mij loven, Mij liefhebben en zich voor Mijn aangezicht verblijden. Ikzelf wil in hen wonen en blijven, hun ongerechtigheid met Mijn heiligheid bedekken, en hen in deze heiligheid van alle slijk en vuiligheid reinigen.

Zo luidt dan de troost van het woord van de levende Gods tot een iegelijk van u, o volk, wier hart en de billijkheid van Gods oordelen erkennen en zich buigen onder Zijn bedreigingen.

Maar u, die deze woorden leest zonder toepassing op uzelf, die niet met beven en sidderen aanhoort: “Wat zal ik van u maken?” Hoort ook dit woord: *Echter wil Ik in de stad niet komen*. Dat is: Ik wil geen gemeenschap hebben met uw boze daden. Toen de kinderen Israëls het gouden kalf opgericht hadden, hetwelk Aäron gemaakt had, wilde Mozes niet in het leger komen, maar bleef staan in de poorten van de legers, en zei: “Wie de Heere toebehoort, kome tot mij!” En nadat van het volk drie duizend man gevallen waren, nadat Mozes opnieuw bij God voor het volk in de bres gesprongen was, en de kinderen Israëls hun versierselen afgelegd hadden, toen wilde Mozes opnieuw niet in het leger komen. “Maar hij nam de tent en spande ze zich buiten het leger, verre van het leger afwijkende, en hij noemde ze de tent der samenkomst. En het geschiedde dat al wie de Heere zocht, uitging tot de tent de samenkomst, die buiten het leger was.”

Christus en Belial stemmen niet met elkaar overeen, en God heeft geen gemeenschap met de afgoden. Daarom werpe een iegelijk van u de ongerechtigheid, welke hij nog in de hand heeft, verre van zich! Dat toch een iegelijk wegsmelte voor de bedreigingen van de heilige God, opdat hij aangeschreven moge zijn onder dat Israël, tot wie God gezegd heeft: “*Mijn barmhartigheid is te vurig.*” Amen.

Nazang

10. HET BELOOFDE ZAAD I ¹⁵

Preek over Genesis 3:15

gehouden op 18 november 1849

Zingen: Lied 30 : 2-4

Gezang 3:1

Binnen kort zullen wij het Kerstfeest vieren, waarin wij overdenken de diepe waarheid die Johannes zo onder woorden brengt: *Het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond; en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, vol van genade en waarheid.*

Daarom zal het u aanspreken dat wij, als het ware ter voorbereiding op het feest, in dit morgenuur die woorden overwegen, waarin het Woord dat vlees werd voor de allereerste keer in en voor de wereld verkondigd werd.

Nu, wij kennen deze woorden van onze jeugd af en omdat ze zo eenvoudig zijn, menen wij ook hun betekenis te verstaan; wanneer wij intussen die woorden wat nader gaan bezien, dan zullen wij moeten toegeven dat het juist ons aan de noodzakelijke eenvoud ontbreekt om de rijke en diepe inhoud van deze woorden op hun waarde te schatten. En dat er in deze eenvoudige woorden van God een troost en een kracht ligt, die wij niet hadden vermoed.

Zo lezen wij dan in Genesis 3:15:

‘En Ik zal vijandschap zetten tussen u en deze vrouw, tussen uw zaad en haar zaad. Dat zal u de kop vermorzelen en gij zult Het de verzenen vermorzelen.’

God spreekt hier tot de slang en terwijl Hij tot de slang spreekt, spreekt Hij tot de duivel die zich van de slang heeft bediend.

En dat dit werkelijk zo is, weten wij uit de woorden van onze Heere zelf: Gij zijt van de vader de duivel, en naar de begeerten van uw vader wilt u doen; die is een moordenaar vanaf het begin; - hij is een leugenaar en een vader van de leugens.’ (Johannes 8:44); en met het oog op de verleiding in het paradijs schrijft ook Johannes in zijn Openbaring: ‘De oude slang, die heet duivel en satan, die de hele wereld verleidt.’

Omdat nu de strijd die de slang wordt aangezegd niet met de slang zelf gevoerd kon worden, maar met de duivel, de vorst van deze wereld, de beheerser van de duisternis, de overste van de macht der lucht, zo zou het vergeefse moeite zijn om het vrouwenzaad dat de duivel overwint te gaan zoeken onder de nakomelingen van Adam, of misschien wel onder de gelovigen. Want wie onder de mensen zou zo’n strijd aankunnen of wie van de gelovigen of heiligen heeft ooit de kracht gehad om de kop van de duivel te vermorzelen? Daarom zien wij al direct, bij de eerste aanblik, dat het beloofde vrouwenzaad niemand anders is en zijn kan dan onze Heere en Heiland Jezus Christus. - Dat betuigt ook de apostel duidelijk als hij schrijft: ‘En de God des vredes zal de satan haast onder uw voeten verpletteren’ (Romeinen 16:20).

---

¹⁵ Deze en de volgende 3 preken zijn eerder verschenen onder de titel: DE BELOOFDE CHRISTUS; uit het Duits vertaald door drs. G.P. Olbertijn; UITGEVERIJ DE GROOT GOUDRIAAN, KAMPEN 199; in samenwerking met de VERENIGING TOT UITGAVE VAN GEREFORMEERDE GESCHRIFTEN. Thans zijn deze preken herzien uit de Duitse editie en waar nodig met de Statenvertaling aangepast. ZIE OOK VOOR DEZELFDE PREKEN: 12^E TWAALFTAL PREKEN

Hij schrijft niet: Gij zult de satan onder uw voeten verpletteren, maar: de God des vredes zal de satan háást, - dat wil zeggen, haastig, in korte tijd, - onder uw voeten verpletteren. En dat betekent: Hij zelf zal de satan verpletteren, opdat u hem verpletterd en wel onder uw voeten zult vinden. U ziet dat de apostel zijn woorden ontleent aan onze tekst en dat hij daarbij denkt aan de woorden: *Hij zal u de kop vermorzelen*. En omdat hem dit voor de geest staat, daarom weten wij ook door hem wie wij onder het vrouwenzaad hebben te verstaan; de apostel noemt Hem zelfs direct daarna als hij schrijft in hetzelfde vers: 'De genade van onze Heere Jezus Christus zij met u.' Zo is dan het Vrouwenzaad onze Hooggelooft Heere en Heiland Jezus Christus Zelf en Hem noemt de apostel 'de God des vredes', omdat Hij het is Die onze vrede bewerkt, aan het licht brengt en onderhoudt.

Daar dit nu vast staat, is het mijn geliefden, er om te doen u in de eerste plaats uit dit Evangelie, dat in het paradijs geopenbaard werd, die geheimen te ontvouwen die daarin besloten liggen. Het is de lijdende, stervende en overwinnende Immanuël, Die ons hier in al Zijn heerlijkheid gepredikt wordt!

In dit Evangelie zien wij Zijn waarachtige mensheid, want van Eva wordt gezegd: ***háár zaad; uit Eva moest Hij, dit zaad, voortkomen om echt mens te zijn.***

Niet minder duidelijk zien wij in dit Evangelie Zijn wonderbare ontvangenis en geboorte, want hier wordt niet gesproken over Adams zaad, maar nadrukkelijk wordt van de vrouw gezegd: haar zaad. En daarom moest Hij 'zonder 's mans toedoen' door de nederdaling van de Heilige Geest ontvangen, uit een maagd geboren worden. Tegelijk wordt het duidelijk, dat Hij niet een mens zou zijn zoals wij, aards, een mens van beneden. Nee, integendeel, wij zien Hem hier aangekondigd als 'de Opgang uit de hoogte', als 'de Heere uit de hemel.'

Hij kon niet een mens zijn zoals wij, een zondaar, nee, wij zien Hem als de mens die tegelijk God in de hoge, de Heere is. Want het is openbaar dat een aards, zondig mens in de strijd met de slang het onderspit zou moeten delven, nog voordat hij eraan begonnen was.

Maar tegelijk zien wij in hetzelfde Evangelie, dat Hij de broeders in alles gelijk zou zijn en verzocht zou worden net zoals wij: ***want als de duivel Hem in de hielen zou vermorzelen, die zou verbrijzelen***, dan zou Hij die beet van de slang net zo ervaren en gevoelen als wij.

En wij zien dat Hij, Die sterker is dan alle schepselen, tegelijk Waarachtig God zou zijn. Want als iemand in zijn hiel gebeten is en zijn hiel daardoor verbrijzeld is, dan heeft hij immers geen kracht meer om de kop van de slang met zijn voeten te vermorzelen, dan moet hij wel neervallen en sterven. Maar als Hij de kop van de slang toch vermorzelt met zijn verbrijzelde hiel, dan moet Hij meer zijn en sterker zijn dan alle schepselen, dat betekent: dan moet Hij wel waarachtig God zijn!

En ziet u het ook dat dit Zaad zo onuitsprekelijk moest lijden en sterven zou? Want deze beet van de slang veroorzaakt onzegbare, nameloze pijn die de dood tot gevolg heeft. Maar dat lijden en sterven zou zijn in ónze plaats, het zou zijn lijden en sterven om ónze zonden. Want Hij Die de kracht heeft om met Zijn doorboorde hiel de kop van de slang te vermorzelen, Hij doet dat niet voor Zichzelf maar voor anderen, anders zon Hij Zich toch niet in Zijn hiel laten bijten! En zo zien wij het, dat dit een Lijden en sterven zou zijn dat Hij geheel vrijwillig zou ondergaan.

En ziet u ook dat dit lijden en sterven verzoening en genoegdoening teweegbrengt, dat God erdoor weer aan Zijn eer komt en dat het alle dingen weer goed maakt? Want waar zou de innerlijke drang en de felle woede van de slang om Hem in de hiel te

bijten anders vandaan komen dan vanuit dit besef dat, zodra het met haar list, haar macht en haar geweld gedaan zou zijn, de toorn van God zich weer van Zijn schepsel zou afwenden, dat God weer verzoend zou zijn en dat God weer de eer zou ontvangen die Hem toekomt!

Ook zien wij in dit Evangelie dat niemand, noch in de hemel noch op de aarde, geen mens en geen engel, in staat zou zijn om ons te verlossen en dat ook niemand Hem bij onze verlossing heeft bijgestaan; ziet u Hem hier bezig: Hij treedt de pers alleen, zonder dat iemand Hem helpt.

En ziet u ook bij het heldere Licht van dit Evangelie hoe ontzaglijk zwaar deze strijd geweest is? Dat hel in deze strijd van het Vrouwenzaad tot het uiterste gegaan is en dat het zo'n wonderlijke strijd is geweest, waarvan de overwinning lange tijd twijfelachtig scheen? Want het was toch een wonderlijke strijd: in hoe grote nood moet iemand wel zijn die de kop van de slang moet vermorzelen, terwijl hijzelf zo fel in zijn hiel gebeten werd dat die verbrijzeld is!

Maar de overwinning wordt ons hier even helder en duidelijk aangekondigd met de woorden: ***Hij zal u de kop vermorzelen.*** Hij zal het doen; dat wil zeggen: 'Ik heb Hem daartoe bestemd, daartoe zal Ik Hem geven, Ik zal Hem zenden en tegen Hem, slang, zult gij het moeten opgeven.' Zo ziet u in dit Evangelie dat Hij Die de slangenkop vermorzelt door God gegeven is en dat het het raadsbesluit van Zijn liefde is, dat Hij dit voor ons volbrengt.

En als de kop van de slang vermorzeld is, dan is tegelijkertijd alles vermorzeld wat er in die kop zit. Wat er dan in zit? Ik zal het u zeggen: Listigheid om de mens daartoe te brengen het eeuwige gebod los te laten; listigheid om hem met mooie woorden te verleiden om het gebod van God maar te vergeten en God te wantrouwen; listigheid om de mens op deze manier van God, zijn leven, te verwijderen en te vervreemden; leugenleer dat de mens door zijn kennis van goed en kwaad aan God gelijk zou kunnen worden om hem zo hoogmoedig en opgeblazen te maken dat hij alleen op zijn eigen kracht en zijn eigen wil zou gaan vertrouwen. En zo is de kop van de slang ten diepste vol moord!

En wat er nog meer in te vinden is? Wil hij misschien alleen maar de mens ongelukkig maken? O nee, het is daar ook één en al vijandschap tegen God; heel Gods werk wil hij verwoesten om God niet meer God te laten zijn in Zijn glorie, Zijn macht, Zijn waarheid, gerechtigheid en soevereiniteit.

Maar uit dit Evangelie dat zo tot ons komt mogen wij ook opmaken, dat het hem niet gelukken zal! Hij zal niet meer kunnen verleiden, God zal Zijn eer weer terug ontvangen en de wet van de Geest des levens, de genade zal heersen! Eén zal er het eeuwige leven voor de Zijnen van nu af aan bewaren om het hun te schenken, de duivel zal het gebod van God niet meer verkeerd kunnen uitleggen en de macht van de dood zal hem geheel en al ontnomen worden, doordat hijzelf gedood en vernietigd zal worden, zoals de apostel Paulus schrijft: 'Dat Hij door de dood de macht zou ontnemen aan hem die het geweld van de dood had, dat is de duivel, en zou verlossen hen die zo door vrees voor de dood hun hele leven geknecht moesten zijn (Hebr. 2:15) en de apostel Johannes zegt: 'Daartoe is de Zoon van God verschenen, opdat Hij de werken van de duivel zou vernietigen.'

Dit alles wordt ons in dit paradijselijke Evangelie aangekondigd en hoeveel meer zal Eva erin gezien mogen hebben in de woorden die tot haar gesproken zijn!

En die vijandschap tussen de duivel en de vrouw, waar komt die vandaan?

Waar anders vandaan dan uit de grimmige boosheid van de duivel? Hij heeft het

moeten horen dat het Vrouwenzaad dit alles zal volbrengen, omdat God Hem totdat doel zal bestemmen, geven en toerusten. Peilen wij de oorzaak van de vijandschap nog wat dieper en letten wij op het karakter van die vijandschap zelf. God zegt: ***Ik zal die vijandschap zetten.*** Hoe woedend moest de duivel wel op Eva worden, toen hij het hoorde: ‘De God Wiens eer u hebt willen roven, Wiens werk en schepping u hebt willen verwoesten, die God zal juist uit deze zwakke vrouw, die daar als zondares staat, die aan u en aan het geweld van de dood is toegefallen, juist uit haar Iemand doen komen Die u alles wat ge geroofd hebt zal ontnemen. Die aan God, Zijn Woord en Zijn gebod weer alle eer zal geven, de hele verwoeste schepping zal herstellen en Die bovendien schande en smaad over u zal uitstorten en u vernietigen!’

En aan de andere kant: wat een vijandschap tegenover de duivel moest er van dit ogenblik af wel bij de vrouw levend geworden zijn, toen ze hoorde dat zij door die wonderlijke ontferming uitgekozen was om moeder te worden van een Zaad dat haar zou verlossen van alle geweld van de zonde, de duivel, de dood en de hel! Hoe zou van dat moment af de duivel erop uit zijn haar nog een keer te vermoorden en hoe moest zij op haar beurt erop uit zijn bewaard en gered te blijven in zo’n liefelijke belofte, waarin zij haar eeuwige leven, haar redding van de eeuwige dood te zien had gekregen!

Hoe indrukwekkend en troostrijk beschrijft Johannes deze vijandschap en de oorzaak daarvan in het twaalfde hoofdstuk van zijn Openbaring! Van toen af was er dus een voortdurende strijd, twist en tweedracht tussen de duivel en de vrouw, een onverzoenlijke vete door God Zelf ‘gezet’. En deze vijandschap moest dienen tot vernietiging van de duivel en al zijn werken en tot behoud van Eva in de belofte.

Verbroken lag daar intussen de vriendschap, de vrede en de eenheid tussen de slang en de vrouw; God maakte er Zelf een eind aan en sedert het moment dat ze de belofte van de God van de eeuwige vrede had ontvangen, viel er aan vrede met de duivel niet meer te denken. - Hij immers zou Christus in haar niet hebben laten leven, dat kon hij immers niet, omdat deze Christus zijn heerschappij vernietigen zou en zijn aanslagen tegen de raad en de wil van God teniet zou doen. En Eva? Zij zou tegen hem ten strijde moeten trekken, opdat Christus, haar leven, voor haar behouden zou blijven.

Maar, zult u zeggen, *waarom kwam er die vijandschap tussen de duivel en de vrouw en waarom niet tussen de duivel en de man, Adam?*

Dat geeft God ons te verstaan in wat Hij laat volgen: ***‘Ik zal vijandschap zetten tussen uw zaad en haar zaad’.*** Alles wat van Adam komt, is zaad van de slang; alles wat van Adam komt, is van de duivel, is kind van de duivel en van de dood; alles wat van Adam komt, wordt geboren onder de heerschappij van de duivel, van de dood en van het eeuwige oordeel; alles wat van Adam komt, is uit het vlees geboren en daarom vlees en geen Geest. Hij meent wel sterk en krachtig te zijn en zegt dan ook zonder ook maar enigszins zijn diepe val en zijn vervreemd-zijn van God te beseffen: ‘Alles wat de Heere gezegd heeft, zullen wij doen.’ Zo is hij dan wel vroom, maar hij kan, juist vanwege zijn vroomheid, het Koninkrijk van God niet zien.

Tussen dit slangenzaad en het Vrouwenzaad, tussen het vlees en de Heere, Die Geest is, heeft God vijandschap gezet, zodat het vlees Christus en omgekeerd Christus het vlees niet kan laten leven: één van beiden moet ten onder gaan. Wanneer er nu van de kant van de duivel pure vijandschap tegen Christus bestaat, dan is dat een vijandschap die kenmerkend voor de satan is, ja, die helemaal tot zijn wezen behoort; van de kant van Christus echter is die vijandschap tegen de duivel er alleen voor zover Hij het werk van de duivel vernietigt en de aanklager van de broeders op het beslissende ogenblik tegemoet treedt met de woorden: ‘De Heere schelde u, gij satan, de Heere

schelde u, Hij Die Jeruzalem verkoren heeft.' Daarom zegt de Heere op een bepaald moment van hem: 'Hij heeft aan Mij niets.'

Maar tussen het vlees en Christus, tussen vlees en Geest, heeft God Zelf vijandschap gezet, zodat die belden voortdurend met elkaar in strijd gewikkeld zijn: het vlees om zichzelf te handhaven, om de duivel te dienen, om de wet, het leven in eigen hand te houden en Christus om dat alles bij het vlees uit handen te slaan. - Christus echter vermorzelt de kop van de duivel en lijdt daarbij aan het vlees, opdat de macht van het vlees teniet gedaan zou worden.

Zo is dan op grond van dit woord, van deze belofte van God dat wat uit Adam geboren is niet anders te noemen dan zaad van de duivel; alle vlees met al zijn werken, vroomheid en kracht, zijn willen en lopen, met zijn hele wezen, met al zijn doen, denken, streven en drijven kan voor God niet bestaan.

Onbestaanbaar voor God, het eeuwige oordeel verdiend, zo is het vlees, niet alleen wat de goddelozen betreft, maar ook wat hen aangaat die uit de wateren van Juda gestroomd zijn, die tot geloof gekomen zijn, opdat geen vlees zou roemen voor God, maar opdat daarentegen alle vlees voor Hem zwijgen, gedood zou worden en ondergaan op het slagveld van de almachtige genade van Hem, Die uit de beek drinkt en zo het hoofd opheft - in het dal van Armageddon, - op de heuvel Golgotha.

Maar nu, in tegenstelling met het voorafgaande. Met dit woord en met deze belofte van God wordt Christus verheerlijkt als het Hoofd van een nieuwe schepping, **als het Hoofd van een nieuwe mensheid**, die niet uit Adam, uit het zaad van de slang, maar uit God geboren is. Hij, het Hoofd van zo'n mensheid waarvan Hij getuigt: 'Wat uit Geest geboren is, dat is Geest'; Hij wilde van Boven komen, niet door de kracht en de wil van de man, maar uit de zwakheid van de vrouw om als zaad van een zwakke zich te openbaren als onze sterke Verlosser, Die in de zwakheid van Zijn kruisdood Zijn almachtige kracht om ons te verlossen en de duivel te overwinnen heeft willen verbergen. Hoor, wat later Luther zong:

*'Met onze macht is 't niets gedaan:
Wij zijn alras verloren.*

En luister naar wat Paulus betuigde: 'Zo is het dan niet desgenen die wil, noch desgenen die loopt, maar des ontfermenden Gods.' En op een andere plaats: 'Genadig zal Ik zijn aan een ieder die Ik genadig ben, en barmhartig zal Ik zijn voor een ieder die Ik barmhartig ben.' Dat nu heeft ook Adam gezegd. Ja, hij heeft het beleden toen hij zei: 'Het is gedaan met mijn vlees en met alle vlees; zónder ons komt de zaligheid tót ons; het is immers alles vrije ontferming!'

U vraagt waar en wanneer Adam dat gezegd heeft? Wilt u een bewijs ervan? Luister naar wat hijzelf heeft gezegd: Nauwelijks had hij de belofte gehoord, of hij noemde zijn vrouw: EVA, dat is: *moeder van alle levenden*. Wat een naam! Moeder van alle levenden, terwijl ze in verbondenheid met Adam niet anders kon zijn dan een moeder van al wat dood was!

Maar zij alleen, zonder Adam, zij werd door de belofte de moeder van al wat leeft, dat is: *van Christus en van allen die door Zijn genade als zaad gerekend worden*.

En nu, u trekt toch voor uzelf wel conclusies uit wat u gehoord hebt? Conclusies die dienen tot uw eeuwig wel, uw eeuwig heil?

En u dan, en u, ook u, hebt u nog geen andere geboorte dan uw geboorte uit Adam? Maar dan hebt u het toch gehoord, dat u tot nu toe tot het zaad van de slang behoort? Dan ligt u nog midden in de dood en in de macht van de duivel, die erop uit is u tweemaal te vermoorden. O, kwam het toch maar zover met u dat u de dienst zou

opzeggen, de dienst aan de duivel en aan de wereld en dat u tot God zou roepen, tot Hem zou schreeuwen om de Geest van geloof, om de geboorte uit God, die geboorte die alle heil met zich meebrengt en in zich heeft, tijdelijk en eeuwig heil, door en in het Vrouwenzaad. U hebt het toch gehoord; dat u een heerser dient wiens kop vermorzeld is!

En u dan, en ook u wie het zo bang te moede is in de strijd van de begeerten van het vlees tegen de Geest en de Geest tegen het vlees, ... grijp moed! U hebt gehoord Wie deze vijandschap heeft ingezet; u hebt gehoord Wie het voor u op Zich genomen heeft; u hebt gehoord, dat de overwinning al bevochten is; weet dan toch dat u Hem tot een toevlucht hebt! Zie op de belofte en geloof alleen!

En u dan, die het daarvoor houdt dat u niet meer tot het zaad van de slang behoort, onderzoekt uzelf nauwkeurig of deze vijandschap tussen de duivel en ge u tot de belijdenis heeft gebracht: 'Ik leef, maar niet meer ik, maar Christus leeft in mij.' - Waar deze vijandschap is, daar is een kloof, een breuk door God Zelf geslagen, een breuk tussen de zonde en u die uit God geboren bent.

En die meent dat u maar geen stap vooruit komt met alles waaraan u begint, waardoor u moet klagen: 'Ik zink nog maar steeds dieper weg!' Houd er toch mee op iets van uw vlees te verwachten en zie alleen op Hem, Wiens strijd en overwinning ook uw overwinning is. - Het vlees moet de dood in met alles wat hem nog zo lief is; het is alles zonde en duivelsgebroed wat daaruit voortkomt. De waarachtige heiliging des Geestes is alleen gelegen in deze woorden en de vervulling daarvan: *Ik zal vijandschap zetten*; en de volkomen rechtvaardiging van de goddeloze als ook zijn vernieuwing in de woorden: *Die zal u de kop vermorzelen en gij zult hem de verzenen vermorzelen*.

U hebt de prediking gehoord, maar meent nu niet dat dit bij u allen waarheid en leven is, maar zoekt God, zoekt gerechtigheid, zoekt waarheid opdat het waarheid in uw binnenste zal zijn!

En u die niet geboren bent uit den bloede, noch door de wil van het vlees, noch door de wil van de man, maar aan wie het Vrouwenzaad macht gegeven heeft om kinderen van God te zijn, doordat u gelovig geworden bent in Zijn Naam, houdt toch in alle strijd en tegenstand hieraan vast: God vervult Zijn Woord: 'Ik zal vijandschap zetten' en Hij heeft reeds vervuld wat Hij gezegd heeft: 'Die zal u, duivel, de kop vermorzelen, hoewel gij Hem de hiel verbrijzelt.' Amen.

Slotzang Psalm 118: 8

11. IN UW ZAAD GEZEGEND II

Preek over Genesis 22:18

gehouden op 9 december 1849

Zingen Psalm 37: 2-4

Psalm 119:3

Christus Jezus, Die in het vlees Gekomen is, de lijdende, stervende en triomferende Immanuël, werd u enkele weken geleden voorgesteld in de belofte gegeven aan onze eerste ouders in het paradijs.

En vandaag zal Hij, Christus Jezus, u voor ogen geschilderd worden zoals God Hem aan de aartsvaders, in het bijzonder aan Abraham (niet de vleselijke, maar de gelovige Abraham), geopenbaard en verkondigd heeft als gerechtigheid, heiliging en verlossing voor alle volken en dus ook als ónze gerechtigheid, heiliging en verlossing.

Wat is het altijd weer nodig deze openbaring te kennen en daar deel aan te hebben en wat is het voor ons vooral in deze dagen nodig, opdat wij een goed geweten voor God hebben tegen de dood die ons bedreigt, tegen de zonde die de angel van de dood is en tegen de veroordelende wet, waaraan de zonde haar kracht ontleent.

God nu sprak tot Abraham op de berg Moria, zoals dan ook onze tekst luidt, Genesis 22:18:

‘En in uw zaad zullen gezegend worden alle volken der aarde.’

Over wie het hier gaat? Over wie anders dan over Christus Jezus? Niet over Izak, want toen God deze zelfde belofte aan Izak deed, zei Hij niet: in u zullen alle volken op aarde gezegend worden, maar ook tot Izak zei Hij: ‘In uw zaad’ (Genesis 26:4).

Ook gaat het hier niet over Jakob, want toen God aan Jakob deze belofte bevestigde, zei Hij ook toen niet: *in u*, maar ‘en in u en in uw zaad’ (Genesis 28:14).

Bovendien verzekeren de apostelen Petrus en Paulus het ons, dat wij hier onder ‘het Zaad van Abraham’, als ook onder dat van Izak en Jakob, *Christus Jezus* hebben te verstaan. Want zo sprak Petrus tot het volk dat hij opriep tot boete en bekering: gijlieden zijt kinderen van de profeten en van het verbond dat God gesloten heeft met de vaders, toen Hij tot Abraham zei: *“En in uw zaad zullen gezegend worden alle volken der aarde.”*

In de allereerste plaats voor u heeft God Zijn kind Jezus opgewekt en heeft Hem tot u gezonden ‘om u te zegenen, opdat een ieder zich bekere van zijn boosheid’ (Handelingen 3:25 en 26). En aan de Galaten schrijft Paulus het volgende: “Opdat de zegen van Abraham zou komen onder de heidenen in Christus Jezus”. Hij schrijft niet: “in Izak”, maar “in Christus Jezus”. Op deze wijze zouden wij dus de beloofde Geest ontvangen door het geloof.’

Lieve gemeente, ik zal u een alledaags voorbeeld geven: Als iemand een testament heeft en dat testament is bekrachtigd, dan vecht toch niemand dat aan of dan probeert toch niemand dat testament ongedaan te maken of er iets aan toe te voegen.

Nu dan, zo is heel lang geleden deze belofte aan Abraham en zijn zaad als een verbondsbelofte toegezegd. Daarbij gebruikt Hij niet het woord ‘zaad’ in het meervoud, alsof het om vele zaden zou gaan, maar Hij zegt: *als van Eén, in uw Zaad, hetwelk is Christus* (Galaten 3:14-16). En dat Abraham zelf deze woorden ‘in uw

zaad' ook niet anders heeft opgevat dan als een belofte met het oog op Christus, daar staan de woorden van onze Heere Jezus zelf borg voor. Hij heeft immers gezegd: 'Abraham, uw vader, is verblijd geweest, omdat hij Mijn dag zou zien; en hij heeft die gezien en verheugde zich' (Johannes 8:56).

Wilt u weten wat God hier aan Abraham in enkele woorden verkondigd heeft? Nu, dan zullen wij onze bijzondere aandacht wijden aan ieder deel van de tekst afzonderlijk. Wij lezen daar: *'In uw zaad zullen alle volken der aarde gezegend worden'*.

We stellen ons eerst de vraag: *Bij welke gelegenheid heeft God deze woorden tot Abraham gesproken?*

Wel, dat was bij die gelegenheid toen Abraham op Gods bevel op Moria een altaar bouwde, het hout erop legde, toen hij zijn zoon Izak bond, hem op het altaar legde boven op het hout en toen hij zijn hand uitstak om het mes te pakken en zijn zoon te slachten. Het was op dat ogenblik, dat God tegen hem kon zeggen: 'Nu weet Ik dat gij God vreest' en, zo ging Hij verder: 'omdat gij dit gedaán hebt' en vervolgens: 'omdat gij Mijn stem gehoorzaamd geweest zijt'.

Het was dus bij die gelegenheid toen Abraham een dáder van het woord was en niet een vergeetachtig hoorder; het was bij die gelegenheid toen Abraham uit wérken gerechtvaardigd werd, zoals Jakobus, de knecht van God en van de Heere Jezus Christus, zegt: 'Maar wilt gij weten, u ijdel mens, dat het geloof zonder de werken dood is? Is niet Abraham, onze vader, uit wérken gerechtvaardigd, toen hij zijn zoon Izak op het altaar offerde?' (Jakobus 2:20 en 21). Als nu onder zulke omstandigheden het woord gesproken werd: 'In uw zaad zullen alle volken der aarde gezegend zijn', hoe kan dan de apostel Paulus uit deze woorden de conclusie trekken dat het hier gaat om een testament waarbij de erfenis zomaar weggeschonken wordt en waarbij werken helemaal niet in aanmerking komen? Hoe kan hij op grond van deze woorden dan spreken van rechtvaardiging door het geloof zonder de werken? Terwijl wij hier bij Abraham toch alleen maar wérken zien en daaraan verbindt God nu de belofte! Want God zegt immers: "Omdat gij dit gedaan hebt; omdat gij Mijn stem gehoorzaam zijt geweest." Het verstand kan onmogelijk die vraag beantwoorden en het ergert zich eraan.

Nu, ik zal er nog een andere, een nog moeilijker vraag aan toevoegen: Toen Abraham nog een goddeloze Syriër was (Deuter. 26:5), toen God Zich in Ur der Chaldeeën voor de eerste keer aan hem openbaarde, toen Abraham dus niets dan goddeloze werken had, toen zei God tegen hem: 'In u zullen alle geslachten der aarde gezegend worden'. In u, goddeloze, zo werd er gezegd. En hierbij bediende de Heere Zich van wat ik maar noemen zal de nette, fatsoenlijke aanduiding 'geslachten', dat wil zeggen: 'eerbiedwaardige families'. Maar toen Abraham de proef had doorstaan, toen hij getuigenis ontvangen had van zijn Godsvrucht en van zijn gehoorzaamheid, in die tijd dus toen hij vol was van alle goede werken, toen werd tot hem gezegd: 'In uw Zaad...' en niet meer: 'In u...'. En juist ook bij die gelegenheid sprak God niet meer van 'geslachten', maar van 'vólken'. En met dit woord 'volken' bracht God iets tot uitdrukking wat voor Hebreeuwse oren zo ongeveer klonk als 'allerlei heidens gespuis'. En dan nu deze vraag: Waarom had God, toen Hij Abraham voor de eerste keer riep, toen deze nog midden in zijn goddeloosheid verkeerde, niet gezegd: In uw záád zal allerlei heidens gespuis gezegend worden? En waarom zei God dan niet op de berg Moria, toen Abraham uit werken gerechtvaardigd werd: 'In u zullen alle brave, eerbiedwaardige geslachten op aarde gezegend worden?'

Op deze vraag kan alleen het geloof antwoord geven. Het geloof alleen zal het kunnen vatten, dat de apostel Paulus de juiste conclusie uit onze tekst getrokken heeft toen hij zei: 'Een mens wordt door het geloof gerechtvaardigd, zonder werken van de wet.'

En Jakobus dan? Laat ik allereerst dit zeggen: Het verstand is absoluut niet in staat de apostel Jakobus ook maar op grote afstand te volgen! Het verstand zegt immers: 'Wat daar op de berg Moria gebeurt, dat is een zaak van geloof; daar zien wij het grote geloof van Abraham!'

En wat zegt de apostel Jakobus? Alles wat daar gebeurd is een zaak van de werken! En ik zie het ook niet anders, want er staat immers niet: *omdat u geloofd hebt*, nee, er staat: *omdat u dat gedaan hebt, omdat u aan Mijn stem gehoorzaamd hebt*. En toch is hier geen sprake van daden, van gehoorzaamheid, van werken zoals het vlees die wil. Integendeel, het is hier enkel en alleen een zaak van geloof, maar dan van een geloof zoals het vlees dat niet wil! Dát geloof bedoel ik, dat ik hier zó onder woorden wil brengen: 'Wilt u de wet doen, dan doet u haar niet; doet haar echter juist dan, als u de wet niet doet.'

De hele gebeurtenis op Moria heeft namelijk met de wet, met het 'Doe', dus met de werken van de wet niets te maken. In Zijn wet heeft God gezegd: 'Gij zult niet doden.' Daarom was de daad van Abraham om aan God zijn eerstgeborene te willen offeren zonde, ja, die daad was een gruwel voor deze wet! En al kon Abraham dan terecht zeggen: God heeft het bevolen, dan nog blijft overeind staan: God heeft bevolen: 'Gij zult niet doden,' en: 'Wie het bloed van een mens vergiet, diens bloed zal ook vergoten worden'. Om er nog maar niet eens aan te denken, dat een mensenoffer behoorde tot de gruweldaden van de heidenen, zoals God Zelf dit aan Abraham, nadat Hij hem had wedergeboren, duidelijk gemaakt had. Zo was dan deze daad voor de wet der werken zonde, ja, een gruwelijke zonde!

Hoe kan dan de apostel Jakobus zo'n daad prijzen als een goed werk? Hoe kan hij dan schrijven: "Is Abraham niet uit werken gerechtvaardigd?"

Daarop wil ik dit antwoorden:

Deze werken en deze daad waren zoals de man zelf was! Hoe dan? De man leefde in overeenstemming met de wet van de Geest des levens in Christus Jezus en naar die wet was ook zijn daad en naar die wet waren ook zijn werken.

Wat was dan de bedoeling van de beproeving, waarmee God Abraham op de proef stelde?

- Het moest voor hemel en hel aan het licht komen, dat Abraham er zo één was die met zijn scheepje op de oceaan van de vrije genade voer; iemand die zag in de volmaakte Wet der vrijheid en daarin ook volhardde; iemand die zijn verstand en zijn gedachten onderwierp aan de gehoorzaamheid van Christus; iemand die zijn eigen wil, zijn eigen wijsheid en Godsvrucht, zijn eer in de ogen van mensen, zijn gerechtigheid en heiliging, de wet en haar werken, zijn geloof en zijn godsdienst, zijn hoop en zijn zaligheid, goed en kwaad, ja, zijn Christus aan God in handen gaf.
- Het moest openbaar worden dat hij een man was die opnieuw, ook nadat hij de belofte ontvangen had, daar als een goddeloze voor zijn God stond, als een goddeloze naar de wet en die met zijn geloof, met zijn Christus tot stof en as werd voor zijn God.
- Het moest aan het licht komen dat hij iemand was die totaal geen leven meer in eigen hand vond en die nergens meer op rekende dan op dit éne: *deze God is machtig ook uit de doden op te wekken!* Abraham zou te vroom ervoor geweest zijn om zijn zoon te offeren als de wet van de Geest des levens in Christus Jezus hem niet allang hoog over de wet der werken had heen getild.

- En zo zien wij bij Abraham een geloof dat de werken in zich draagt, een levend geloof. Het was een geloof, het was een werk waartegen tenslotte geen wet der werken ook maar iets kon inbrengen. Hoezeer ook zijn daad tegen de wet van werken in scheen te gaan, toch was die daad in alle opzichten in overeenstemming met het eerste en voornaamste gebod: God boven alles eren, vrezen en liefhebben en de hele zaligheid als een goddeloze, die al het zijne eraan geeft, verwachten van Hem Die machtig is ook uit de doden op te wekken.

Nadat u nu gezien hebt hoe het met het geloof van Abraham gesteld was, nu zal het u ook duidelijk zijn, hoe de apostel Paulus aan de belofte aan Abraham op de berg Moria gegeven, terecht de conclusie verbindt: De zaligheid is voor degene die niet met werken rond loopt; aan wie God de zonde niet toerekent, maar aan wie God het gelóóf rekent tot gerechtigheid. Deze daad van Abraham vertoont duidelijke gelijkenis met wat de profeet Hoséa deed toen de Heere tot hem zei: 'Neem een vrouw die een hoer is en verwek bij haar hoerenkinderen'. En hij kreeg bij haar een zoon die hij Jizréel moest noemen en zo leerde hij van de Heere de verwerping van het eigengeregtige huis van Israël inzien. Daarna kreeg hij bij haar een dochter en die moest heten: Lo-Ruchama, dat wil zeggen: 'Ze is in ongenade gevallen.' En tenslotte een zoon die hij moest noemen: Lo-Animi' dat is: 'Gij zijt mijn volk niet' . En zo leerde Hoséa van de Heere wat hij het volk in Naam van de Heere te verkondigen had: 'Ik wil Mij ontfermen over haar die in ongenade gevallen is; en Ik wil zeggen tot hen die niet Mijn volk zijn: 'Gij zijt Mijn volk.' En zij zullen zeggen: 'Gij zijt Onze God'.

En op deze manier leerde de profeet Hosea toen hij deed naar de wet van de Geest des levens in Jezus Christus, hoewel dat in directe tegenspraak was met de wet van de goede zeden en van de werken, precies hetzelfde wat Abraham voor hem op de berg Moria had moeten leren. Hij leerde het van Abraham door dezelfde Geest.

Alles wat Abraham daar deed was tegelijk ook een belijdenis, zoals Petrus die later ook aflegde toen hij zei: Heere, tot Wien zullen wij heengaan? Gij alleen hebt woorden des eeuwigen levens!' En op dezelfde manier waarop de Heere Jezus toen aan Petrus antwoordde: 'Gij zijt Petrus en op deze rots, - dat wil zeggen op deze belijdenis - wil Ik Mijn gemeente bouwen', zo sprak ook de Heere tot Abraham op de berg Moria: 'Ik heb bij Mijzelf gezworen, zegt de Heere, omdat gij dit gedaan hebt, omdat gij uw eigen zoon niet gespaard hebt, omdat gij aan Mijn stem gehoorzaamd hebt (dat wil dus zeggen: omdat u niet volgens de wet van zonde en van de dood, maar naar de wet van de Geest des levens in Christus Jezus dit gedaan hebt), zo zullen in uw Zaad alle volken op aarde gezegend worden.' Hij wilde daarmee zeggen: 'Overeenkomstig deze daad zal de hele raad van de zaligheid bestemd zijn voor, en het eigendom zijn van al degenen die Ik Mij verkies tot lof van Mijn genade.'

Zo stond daar Abraham op de berg Moria als een vervloekte en veroordeelde volgens de wet van Mozes, omdat hij immers zijn zoon wou slachten. Terwijl toch in deze wet gezegd wordt: 'Gij zult niet doden' - en toch had God het hem bevolen! Wat een strijd moest er gevoerd worden met de wet van zonde en van de dood! Als hij aan deze wet zou gehoorzamen die hem toeriep: *U zondigt als u uw zoon slacht!*, dán juist zou hij niet gehoorzamen aan de stem van de Heere. En juist dan zou hij zwaar en diep zondigen en stond hem de dood en de toorn van God te wachten. En als hij nu niet aan de wet gehoorzaamde, dan was het gedaan met al zijn gerechtigheid en vroomheid en dan zag hij zichzelf op één lijn toet al het vervloekte heidense volk. Dan deed hij immers precies zoals uitgerekend dat heidense volk in zijn godsdienstigheid gewoon was te doen.

Maar God had toch tot hem gesproken en hij kon de stem van God door lange ervaring toch zeker wel onderscheiden van de influisteringen van de duivel! En zo komt hij daar te staan voor een onontkoombaar: óf... óf. Hij moet een beslissing nemen. En zie, ... daar werpt hij zich met zijn kind, met de belofte, met zijn Christus, met zijn geloof, met al zijn gerechtigheid, heiligheid, vroomheid, met de voortbrengselen van het vlees, met zijn hele weg, met al zijn ervaring, met de wet en zijn werken in de dood! Hij werpt zich met al het goddeloze, heidense volk, omdat God het zo beveelt, op één hoop in het besef: ik ben geen haar beter dan zij! En nu, zie: uit de dood komt het leven te voorschijn. Abraham krijgt bij gelijkenis de hele raad van God te zien nadat Hij, de Heere, voor hem zijn wet, zijn weg, zijn gerechtigheid, zijn zaligheid, zijn leven en zijn hoop geworden is!

'In uw Zaad ...' , zo wordt er nu gezegd en niet meer: 'in u...'. Van Abraham die zich met alle goddeloze heidenen op aarde op één hoop geworpen heeft, van hem is net zo min enig rechtvaardig werk, welk werk van de gerechtigheid ook te verwachten als van welk heidens volk ook. Nee, er moet een Ander komen: Een Die de gerechtigheid, heiliging en verlossing van alle heidenen is. Die zal uit deze Abraham, die één geworden is met al het heidenvolk, dat wil zeggen: uit de *gelovige* en niet uit de vleselijke Abraham voortkomen. Want God zegt tegen hem: 'uit uw Zaad....

Zo zal Hij Die komt deel hebben aan het vlees en bloed van alle heidense volken en Hij zal hun Broeder zijn. Van Hem - zo zag Abraham het in de Geest - zal men hoge verwachtingen koesteren, zoals ik dat gedaan heb van mijn zoon Izak - maar Hij zal op Gods bevel op het hout gebracht worden en daar zal Hij moeten sterven. En hoewel Hij onschuldig is, net zoals mijn zoon Izak, zal het toch naar de wil van God zijn en zo zal Hij dan op Gods bevel voor ons heidenen, de dood smaken. En omdat Hij dat op bevel van God doet, zo is het ook Gods wil dat Hij onze zonde en onze dood zal wegdragen en zó voor ons, heidenen, zal lijden en sterven.

Maar, zoals God mijn Izak als het ware uit de dood teruggeroepen heeft, zo zal Hij ook Hem uit de dood opwekken; en zoals Hij mij, die zich één voelt met al de goddeloze heidenen, door het offer van mijn Zaad gerechtvaardigd heeft, zo zal Hij ook om dit geslachte en opgewekte Zaad alle heidenen op aarde rechtvaardigen en hen tot Zijn volk maken, toe-eigenen en heiligen.

Nadrukkelijk heeft de Heere gezegd: 'Neem uw eigen zoon, die gij liefhebt... en offer hem....' Uit deze woorden nu zie ik inderdaad dat God Zijn eigen Zoon, Zijn geliefde Zoon zal offeren, dat Hij Hem terwille van Zijn eer en gerechtigheid, krachtens Zijn eeuwige wet en opdat deze wet gehandhaafd zal worden en vervuld, zal afstaan voor de dood op het hout.

En ook omdat de Heere deze woorden 'uw eigen zoon...' nog eens gebruikt en tot mij gezegd heeft: 'omdat gij uw eigen zoon niet hebt gespaard...' , zo zie ik opnieuw dat God inderdaad Zijn eigen Zoon niet zal ontzien, maar Hem zal overgeven en wegschenken, opdat wij, heidenen, enkel en alleen in Hem leven, gerechtigheid, heiliging en verlossing hebben en opdat Hij en Hij alléén onze wijsheid zal zijn.

Zo is dan Abraham daar op de berg Moria klein geworden voor God en heeft hij bij gelijkenis - doordat hij zich op één lijn stelde met goddeloze heidenen - al zijn gerechtigheid, zijn leven, zijn zaligheid, al zijn heil bij God zien liggen in Christus. En hij heeft het ondervonden hoe alle genade van God over hem kwam in Christus Jezus zonder enige verdienste of welk werk of roem dan ook van zijn kant.

Wat een heerlijke, wat een kostbare belofte gaf God daar op de berg Moria aan Abraham! Uit deze belofte putten alle profeten en alle apostelen van de Heere de

rijkdommen van de eeuwige leer van het heil. ***In Christus zullen alle volken op aarde gezegend worden*** en dit kan alleen maar door God. Ik heb het u gezegd: dat ‘alle volken op aarde’, heeft in het Hebreeuws zo ongeveer de betekenis van ‘allerlei heidens gespuis’. En hoe ziet God nu die volken?

De heilige God ziet neer vanuit Zijn hoge hemel en daar liggen ze dan voor Zijn ogen: al deze volken en de volken van de toekomst (Psalm 87). Daar ziet Hij Egypte met zijn wijsheid, die dwaasheid is voor God; het volk van Tyrus met zijn hoerenloon; Sidon met zijn afschuwelijke afgoden; Moab en Ammon met de gruwelen van hun afgoden; Filistea met zijn God Dagon; de Syriërs, de Babyloniërs en zo vele volken als er maar na hen zullen opstaan - allemaal heidenen en wij met hen.

God ziet neer vanuit Zijn hoge hemel en ... Hij heeft gedachten van vrede over al deze volken. Hij maakt geen onderscheid, hoe ze daar ook voor Zijn ogen liggen. Gedachten van vrede heeft Hij over hen! Dat zegt Hij hier op de berg Moria, op dezelfde plaats waar Zijn tempel gegrondvest en gebouwd zal worden in de tijd van *Jedidjah*. Hij zegt: ‘Zij zullen gezegend zijn’, zoals Hij later zegt door middel van Zijn profeet: ‘In de laatste dagen zal Ik hun gevangenis wenden’.

De heilige God ziet in deze volken niets en toch geeft Hij hun niet de wet, maar het *Zaad*, Zijn Christus en Hij maakt dit *Zaad* één met hen en hen met dit *Zaad*. Dit *Zaad* nu wordt hun Hoofd, hun Broeder van Godswege en zij worden vlees en been van dit *Zaad* en in dit *Zaad* zegent God hen. Zo heeft dit *Zaad* alleen alles in Zich waardoor God met welbehagen neerziet op alle volken op aarde, waardoor Hij de volken vrede geeft, Zijn eeuwige vrede. Ze liggen daar in de duisternis, maar Hij geeft hun het *Zaad* van Abraham, Zijn Zoon, en in Hém worden ze licht in de Heere. De volken, ze liggen daar allen zonder ook maar de geringste kennis van God en ze dienen Moloch en Astarte, Remfan en Baäl, Bel en Dagon, ze dienen ten diepste allemaal de duivel. Maar God geeft hun dit *Zaad* en in Hém leren ze de Heere erkennen. Allen zijn ze vervreemd van het leven met God, maar Hij geeft hun dit *Zaad* en in dit *Zaad* het eeuwige leven. Ze liggen allen dood in zonden en misdaden, maar in dit *Zaad* worden ze levend gemaakt om God te dienen in ware gerechtigheid en heiligheid.

Ze liggen daar allen, trots op hun eigen werken en vol hoogmoed vanwege hun eigengerechtigheid en zelfingenomenheid, maar in dit *Zaad* ontvangen ze de Geest van dit *Zaad* en de vrucht daarvan. Daar liggen ze, voor altijd vervloekt voor de wet en hun vlees zal niet ophouden de vloek over zich heen te halen, maar God geeft hun dit *Zaad* en door de genade van dit *Zaad*, geeft Hij hun de Geest, opdat ze wandelen in overeenstemming met die Geest en niet naar het vlees. Hun misdaden rekent Hij hun niet toe, maar juist de gerechtigheid en de heiligheid van dit *Zaad* en zó schenkt Hij hun uit vrije goedheid zonder ook maar enige oorzaak of aanleiding van hun kant de erfenis van het eeuwig leven.

Zo heb ik u iets laten zien van de zegen die Abraham op de berg Moria over zichzelf en over alle volken zag komen, iets van die zegen die God ook in Zijn trouw over alle volken op aarde en ook over ons heeft laten neerdalen volgens Zijn eeuwig Evangelie. En nu komt het er maar op aan, dat wij voor onszelf ook van deze zegen gebruik maken! Zij die zich niet op één lijn willen stellen met alle heidense volken, maar onder de wet zijn, die blijven onder de vloek. Nu is er niets wat edeler is, niets wat beter is dan het werk van de wet en toch, daarmee liggen wij onder de vloek omdat wij zelf nu eenmaal niet deugen. Daarom loopt alle inbeelding om de wet te willen houden, alle zelf-ingenomenheid over onze vroomheid, alle arrogantie om het leven in eigen hand te houden toch steeds weer uit op grove overtreding van de wet.

Alleen dan wordt het recht van de wet vervuld, wanneer wij wandelen naar de wet van

de Geest des levens in Christus Jezus. Als wij naar deze wet wandelen, dan is daar ook de liefde tot God en tot de naaste. En terwijl intussen de apostel ons verzekert, dat wij uit de werken rechtvaardig zijn geworden, zullen wij van onszelf niets anders weten dan dat wij behoren totdat goddeloze heidendom en dat God alleen heilig is, dat Hij het alleen waard is geëerd, geliefd en gevreesd te worden.

Zo zal er dan in ons alleen deze belijdenis zijn: 'Van mij is de vloek, maar van U de zegen, o mijn God, in Christus Jezus. Alleen uit U ben ik in Christus Jezus rechtvaardig en heilig en heb ik deel aan de volkomen verlossing!'

De weg waarlangs wij gaan behoren tot dit heidendom dat de zegen van God in Christus Jezus ontvangt, is dezelfde weg die deze zieke vrouw insloeg: ze overtrad de wet om in overeenstemming met de wet te handelen. Hoe ze dat deed? De wet verbood haar namelijk een man aan te raken en toch ging ze naar Hem toe, naar de man Jezus om door Hem tot God te komen en ... ze raakte de zoom van Zijn kleed aan.

Wilt u voor uzelf nagaan of u een erfgenaam van deze zegen bent? Onderzoek dan uzelf of het hij u daarom gaat, of dit de kern van uw leven is, dat u zich bekeerd hebt van uw boosheid - zoals ook Petrus verzekert: 'God heeft u Zijn Zoon Jezus gezonden, opdat Hij u zo zegene dat een ieder zich bekere van zijn boosheid'. Wie het daarom te doen is, die komt niet als een eigengerechtigde, zelfvoldane Jood, maar die doet zoals Abraham deed: Al heeft hij met Abraham een weg van honderd jaar achter de rug, toch geeft hij de wet en haar werken, zijn vroomheid en gerechtigheid, zijn leven en zaligheid uit handen en legt ze in de handen van God. Hij werpt zich met al het goddeloze heidendom op één hoop en zo vraagt hij naar de wil van God, dat is: Hij gelooft alleen en dan zullen de werken daar wel in mee komen. En dan leeft hij in de vaste overtuiging: *De sterke God is machtig ook uit de doden op te wekken. Zo zegene God u in het Zaad van Abraham. Amen.*

Psalm 107 :22

12. DE PROFEET III

Preek over Deuteronomium 18:15-19

gehouden op 16 december 1849

Zingen Psalm 25: 2-4

Psalm 86: 3

Mijn geliefden.

Zoals bekend is het ongeveer zesduizend jaar geleden dat de hemel en de aarde geschapen zijn en een derde deel van die tijd omvat de periode van Adam tot Abraham. Weet u welk Evangelie de uitverkoren gemeente in die tijd van tweeduizend jaar heeft gehad? Geen ander dan wat wij enkele weken geleden met elkaar behandelden, namelijk dit Evangelie: *'Ik zal vijandschap zetten tussen u en de vrouw'*. Dat was een liefelijk Evangelie, want dát is het begin van de vrede en van de vriendschap niet God, wanneer men met de duivel heeft gebroken. En omdat God Zelf die breuk geslagen heeft, omdat Christus de duivel en het vlees niet zal laten Ieven maar die vernietigt en omdat Hij ook de toorn wegneemt, daarom kan men Zijn stem geloven als Hij zegt: *'Het is volbracht'*. Dan zal men rusten van zijn eigen werken zoals God van de Zijne en dan zal men ook kunnen beginnen met het vieren van de eeuwige sabbat in de nieuwe schepping, waarin alles gerechtigheid uit God is.

Van Abraham tot Mozes is een periode van vierhonderd jaar. Weet u welk Evangelie de uitverkoren gemeente gedurende die tijd van vierhonderd jaar heeft gehad? Het was hetzelfde Evangelie uit het Paradijs en geen ander en het woord dat wij vorige week zondag hebben gehoord werd er nog aan toegevoegd, namelijk: *'In uw Zaad zullen alle geslachten op aarde gezegend worden'*. Welnu, wij willen in dit morgenuur onze aandacht richten op een woord dat Mozes, onder zoveel andere woorden, ontving bóven op het Evangelie uit het Paradijs en op het woord dat tot Abraham gesproken was. Het is dát woord waarop de geliefde apostelen van de Heere zo zeer de nadruk leggen, zoals trouwens ook alle profeten en vooral Jesaja dat gedaan hebben, een bijzonder liefelijk, troostrijk woord.

Het eeuwige Evangelie van de trouwe God openbaart ons Christus namelijk niet alleen in Zijn belde naturen, maar ook in Zijn drievoudig ambt. En in dat drievoudig ambt komt Hij tot ons als onze Profeet met het oog op onze aangeboren blindheid en onwetendheid, als onze Hogepriester met het oog op onze aangeboren vijandschap en komt Hij tot ons als onze eeuwige Koning met het oog op onze aangeboren zwakte. In het Evangelie in het Paradijs is alles gezegd wat er maar nodig is voor onze zaligheid; dat moet u toch duidelijk geworden zijn.

Uit datzelfde Evangelie, zoals het daarna aan Abraham verkondigd werd, komt onze Heere in het bijzonder stralend tevoorschijn als onze Hogepriester. En inderdaad, wat een priester is Hij Die een door de wet veroordeeld heidens volk zó kan zegenen dat het voor God gezegend is en gezegend zal blijven! En vervolgens komt onze Heere uit het Evangelie zoals het aan Mozes verkondigd is in al Zijn heerlijkheid te voorschijn als onze hoogste Profeet en Leraar, Die door God de Vader aangesteld en gezalfd is om ons de verborgen raad en wil van God tot onze verlossing te openbaren.

Deze woorden vindt u in het vijfde boek van Mozes, in Deuteronomium 18:15-19.

Wij lezen daar:

15 Een Profeet, uit het midden van u, uit uw broederen, als mij, zal u de HEERE, uw God, verwekken; naar Hem zult gij horen;

16 Naar alles, wat gij van den HEERE, uw God, aan Horeb, ten dage der verzameling, geëist hebt, zeggende: Ik zal niet voortvaren te horen de stem des HEEREN, mijns Gods, en ditzelve grote vuur zal ik niet meer zien, dat ik niet sterve.

17 Toen zeide de HEERE tot mij: Het is goed, wat zij gesproken hebben.

18 Een Profeet zal Ik hun verwekken uit het midden hunner broederen, als u; en Ik zal Mijn woorden in Zijn mond geven, en Hij zal tot hen spreken alles, wat Ik Hem gebieden zal.

19 En het zal geschieden, de man, die niet zal horen naar Mijn woorden, die Hij in Mijn Naam zal spreken, van dien zal Ik het zoeken.

Alle Joden hebben van oudsher deze profetie op Christus betrokken. Zo zeiden ze eens in de tijd toen de Heere Jezus op aarde was: ‘Deze is waarlijk de Profeet die in de wereld komen zal’. Ja, zelfs de Samaritanen hebben deze uitspraak net zo opgevat, want de Samaritaanse vrouw bij de waterput zei tegen Jezus, toen ze niet wist hoe ze van Hem af moest komen: ‘Ik weet dat de Messias komt, Die Christus heet; wanneer Hij komen zal, zal Hij ons alles verkondigen.’ En de Heere antwoordde: ‘Ik ben het, Die met u spreek’ (Johannes 4:25 en 26). In de synagoge te Kapernaüm las de Heere Jezus eens dat deel uit Jesaja waar staat: ‘De Geest des Heeren Heeren is op Mij, daarom heeft Hij Mij gezalfd. Hij heeft Mij gezonden om de armen het Evangelie te verkondigen, om de te genezen die gebroken zijn van hart; om de gevangenen te prediken loslating; en om de blinden het gezicht te geven; om de verslagenen heen te zenden in vrijheid; en om te prediken het aangename jaar des Heeren’ - en Hij voegde eraan toe: ‘Heden is deze Schrift voor uw oren vervuld’. En verder zei Hij: ‘Geen profeet is aangenaam in zijn vaderland’. (Lucas 4:18, 19, 24).

Met deze woorden heeft de Heere Zich in alle duidelijkheid bekend gemaakt als de aan Mozes en het volk beloofde Profeet. De Emmaüsgangers noemden Hem daarom ook: ‘Een profeet, krachtig in werken en woorden voor God en voor al het volk’ (Lucas 24:19).

En na de uitstorting van de beloofde Geest zei Petrus tegen het volk: Jezus Christus moet Zijn plaats in de hemel innemen. “Welke de hemel moet ontvangen tot de tijd van de wederoprichting van alle dingen, die God gesproken heeft door de mond van al Zijn heilige profeten van alle eeuw. Want Mozes heeft tot de vaders gezegd: De Heere, uw God, zal u een Profeet verwekken uit uw broeders, gelijk mij, naar Hem zult gij horen in alles wat Hij tot u spreken zal.” (Handelingen 3:21 en 22). En ook Stefanus zei tegen de Hoge Raad: ‘Deze is die Mozes die tot de kinderen van Israël gezegd heeft: de Heere, uw God, zal u een Profeet verwekken uit uw broeders, gelijk mij, Dien zult gij horen.” (Handelingen 7:37). Het is duidelijk, dat met onze tekstwoorden Christus bedoeld is: Hij Die van God de Vader eer en glorie ontving toen een stem van de hoge Heerlijkheid tot Hem zei: ‘Deze is Mijn geliefde Zoon, in Wie Ik een welgevallen heb; hoort naar Hem!’ (Mattheus 17:5; 2 Petrus 1:17).

En opnieuw wordt Christus ons voorgehouden, zoals Hij als de Wijsheid ons in de Spreuken van Salomo toeroept: ‘Ik ben van eeuwigheid gezalfd - Mijn liefdevolle aandacht gaat uit naar de mensenkinderen - daarom, luistert naar Mij, Mijn kinderen! Gelukkig zijn zij die in Mijn wegen wandelen. Wie dwaas is, die kome tot Mij! Luistert naar Mij, dan zal uw ziel leven en in het goede overnachten’ (Spreuken 8 en 9). Christus is het, in Wiens rechterhand eeuwig leven is en in Wiens linkerhand

overvloed en eer is, Wiens wegen liefelijke wegen zijn en al Zijn paden zijn vrede (Spreuken 3:16 en 17). Christus is het, van Wie Jesaja profeteert: ‘De vreze des Heeren zal van Hem afstralen; gerechtigheid zal de gordel van Zijn lendenen zijn en waarheid de gordel van Zijn lendenen’ (Jesaja 11:3 en 5). En op een andere plaats zegt dezelfde profeet: ‘Uw leraars zullen niet meer als met vleugelen wegvlieden, maar uw ogen zullen uw leraars zien. En uw oren zullen horen het woord desgenen die achter u is, zeggende: Dit is de weg, wandel in dezelve; als gij zoudt afwijken te rechter- of ter linkerzijde.’ (Jesaja 30:20 en 21). En op een andere plaats roept hij uit: “Ik ben het, Die u leert wat nuttig is; Ik ben het die met den moede een woord ter rechter tijd weet te spreken.” En opnieuw zegt deze profeet: ‘Zie, de Heere laat Zijn stem horen tot het einde van de wereld. Zegt tot de dochter van Sion: Zie, uw heil komt, zie, Zijn loon is bij Hem en Zijn arbeidsloon is voor Zijn aangezicht.’ En nog meer weet Jesaja van Hem te zeggen in de volgende woorden: ‘Hij zal niet schreeuwen noch roepen; en Zijn stem zal men in de straten niet horen. Het gekrookte riet zal Hij niet verbreken en de rokende vlaswiek zal Hij niet uitblussen: met waarheid zal Hij het recht voortbrengen. Hij zal niet verdonkerd worden en Hij zal niet verbroken worden totdat Hij het recht op aarde zal hebben besteld; en de eilanden zullen naar Zijn leer wachten’ (Jesaja 42:2-4). En als antwoord daarop richt de gemeente zich al zingend en smekend tot Hem in het Hooglied: ‘Och, dat Gij mij als een Broeder waart, zuigende de borsten van mijn moeder; dat ik U op de straat vond, ik zou U kussen, ook zouden zij mij niet verachten. Ik zou u meenemen en u brengen naar mijn moeders huis, Gij zoudt mij leren.’ (Hooglied 8:1 en 2).

Het zal u uit de aangehaalde apostolische en profetische uitspraken nu zeker duidelijk zijn geworden, dat met ‘de Profeet’ in onze tekst niemand anders bedoeld is dan onze allerhoogste Leraar en Profeet Christus. En niet minder duidelijk hebt u door die uitspraken, die alle ontleend zijn aan onze tekstwoorden, gezien, hoe in dit woord van God tot Mozes de heerlijkheid van onze allerhoogste Leraar schitterend te voorschijn komt.

Op dit Evangelie zullen wij nog wat dieper ingaan, maar eerst zullen wij nagaan onder welke omstandigheden God dit woord aan Mozes verkondigd heeft.

Mozes zei toen op die dag tegen het volk: “Naar alles, wat gij van den HEERE, uw God, aan Horeb, ten dage der verzameling, geëist hebt, zeggende: Ik zal niet voortvaren te horen de stem des HEEREN, mijns Gods, en ditzelve grote vuur zal ik niet meer zien, dat ik niet sterve. Toen zeide de HEERE tot mij: Het is goed, wat zij gesproken hebben.”

En in Exodus 20 lezen wij hierover: ‘Het hele volk zag de donderen en de bliksem, hoorde het geluid van de bazuin en zag de rokenden berg; toen al dit volk zulks zag, weken zij af en stonden van verre. En zij zeiden tot Mozes: Spreekt gij met ons en wij zullen horen; en dat God met ons niet spreke, opdat wij niet sterven.’

En in het 5° hoofdstuk van Deuteronomium lezen we: “En het geschiedde, als gij die stem uit het midden der duisternis hoordet, en de berg van vuur brandde, zo naderde gij tot mij, alle hoofden uwer stammen, en uw oudsten. En ziedet: Zie, de HEERE, onze God, heeft ons Zijn heerlijkheid en Zijn grootheid laten zien, en wij hebben Zijn stem gehoord uit het midden des vuurs; dezen dag hebben wij gezien, dat God met den mens spreekt, en dat hij levend blijft. Maar nu, waarom zouden wij sterven? Want dit grote vuur zou ons verteren; indien wij voortvoeren de stem des HEEREN, onzes Gods, langer te horen, zo zouden wij sterven. Want wie is er van alle vlees, die de stem des levenden Gods, sprekende uit het midden des vuurs, gehoord heeft gelijk wij,

en is levend gebleven? Nader gij, en hoor alles, wat de HEERE, onze God, zeggen zal; en spreek gij tot ons al wat de HEERE, onze God, tot u spreken zal, en wij zullen het horen en doen. Als nu de HEERE de stem uwer woorden hoorde, toen gij tot mij sprak, zo zeide de HEERE tot mij: Ik heb gehoord de stem der woorden van dit volk, die zij tot u gesproken hebben; het is altemaal goed, dat zij gesproken hebben. Och, dat zij zulk een hart hadden, om Mij te vrezen, en al Mijn geboden te allen dage te onderhouden; opdat het hun en hun kinderen welging in eeuwigheid!”

Ze waren dus, nauwkeuriger bezien, de omstandigheden waaronder God de belofte gaf aangaande de profeet Christus. Hoe het de Israëlieten te moede was toen ze de stem vanuit het vuur hoorden? Dat kunnen wij opmaken uit wat Paulus in Hebrëeën 12 schrijft. Daar lezen we: “Want zij konden niet dragen hetgeen er geboden werd. Indien ook een gedierte de berg aanraakt, het zal gestenigd of met een pijl doorschoten worden. En Mozes, zó vreselijk ws het gezicht, zeide: ik ben gans bevreesd en bevende.”

Wat een stem moet het geweest zijn! Een mens zoals wij kan met moeite een menigte van zesduizend mensen aanspreken; misschien als hij een bijzonder krachtige stem heeft tienduizend. Maar deze stem klonk over twee miljoen mensen; ze klonk mijlen ver en kwam vanuit het vuur, dat hoog naar de hemel oplaaide en diep tot in de afgrond brandde, zodat het er naar uitzag alsof hemel en aarde inéén zouden storten en de Israëlieten zullen niet anders gedacht hebben dan dat ze op die plaats allen zouden omkomen. En wat zei die stem? God sprak al deze woorden en zei: ‘Ik ben de Heere, uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis geleid heb. Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben. - Gij zult niet begeren...’ enzovoort!

Was het een wonder, dat de Israëlieten doodsbang werden; dat ze vanwege de angst in hun ziel beefden en sidderden, ja, dat ze ontzettend geschrokken waren en niets dan toorn, vloek en veroordeling in hun hart en hun geweten voelden? - Ze hadden immers wel andere goden naast de Heere; ze hadden immers allerlei afbeeldingen van God en baden die aan; ze hadden immers de Naam van God misbruikt; ze hadden de sabbat niet gehouden; ze waren ongehoorzaam; ze waren doodslagers, echtbrekers, dieven, valse getuigen - en ze zaten vol boze begeerten. En nu hoorden ze deze verboden en geboden! En opeens waren al hun zonden blootgelegd: ze waren verloren, ze waren kinderen van de dood en van de duivel, ze zagen zich al in de plaats van het eeuwig oordeel, van de eeuwige verlorenheid. En waar moesten ze heen? De berg op? Dat mochten ze niet; daar stond de doodstraf op. Naar God toe? Maar daar laaiden de alles verslindende vlammen op en brandde een eeuwige vuurgloed. O, hoe benauwd waren ze en hoe bang was het hun te moede, toen ze de woorden van de heilige God hoorden! Hun hart zou bijna barsten van angst als God nog langer tegen hen zou spreken.

In zo’n doodsangst en doodsnoed wilden ze wel alles doen wat de Heere gebod; ze wilden alles doen, als God maar niet meer met hen zou spreken. ‘Spreekt gij met ons’, zeiden ze tegen Mozes, ‘nadert gij maar tot God en luistert u maar naar alles wat de Heere, onze God, spreekt en zegt u het dan maar tegen ons’.

Dit woord van het volk was goed in de ogen van de Heere. En weet u waarom?

God had door de ernst en de donder van Zijn wet hun verdorvenheid blootgelegd; Hij had hun door het vuur van Zijn heiligheid Zijn gerechtigheid en soevereiniteit bekend gemaakt en hun Zijn vrijmacht laten zien om hen vanwege hun overtredingen in de plaats van de eeuwige verlorenheid te werpen. Ze hadden de heiligheid van de wet en de plicht om die wet na te komen ingezien. Dat ze die wet echter niet gehouden hadden, dat vervulde hen met angst en droefheid en daardoor was er bij hen de behoefte aan een middelaar levend geworden. Want zoals ze Gods woorden als heilig

erkenden en wisten onder deze woorden te moeten omkomen, zo ook zochten ze daar in hun angst en zielenood naar een middelaar tussen hen en God.

Nu zou men verwachten, dat Mozes geantwoord zou hebben: Goed, ik zal uw middelaar zijn. Of dat Gód gezegd had: Het is goed wat het volk gezegd heeft: u moet hun middelaar zijn. Maar nee, het antwoord, dat Mozes aan het volk moet overbrengen, luidt zo: *‘Een Profeet, zoals mij, die zal de Heere, uw God, u verwekken’*.

Nu zeggen sommigen, dat deze woorden ‘een profeet’ eenvoudigweg betrekking hebben op alle profeten die na Mozes zouden komen en zo ook op Christus. Maar deze opvatting is te onnozel om ook maar op in te gaan. Er staat immers in Deuteronomium 34:10 geschreven: “En er stond geen profeet meer op in Israëli gelijk Mozes, die de Heere gekend had van aangezicht tot aangezicht.”

“Een profeet zoals gij zijt”, zegt God tegen Mozes en Mozes neemt dat over en zegt: ‘Een profeet zoals ik ben’. Zo kon Mozes het zelf het best begrijpen en voor het volk begrijpelijk maken, wat voor een Profeet deze zou zijn.

Nu is het niet zo moeilijk een aantal punten van vergelijking tussen Christus en Mozes op te sommen. Ik noem u er enkele:

- Zoals Mozes in zijn jeugd door de farao in doodsgevaar werd gebracht, zo deed Herodes dat met Christus.
- Zoals Israël in Egypte het niet wilde inzien, dat God hun door de hand van Mozes heil zou bereiden, zo wordt ook van Christus gezegd: “Hij kwam tot de Zijnen maar de Zijnen hebben Hem niet aangenomen.”
- Zoals Mozes het volk, ondanks al hun gemopper en verzet, uit de macht van Egypte en door de Rode Zee heeft geleid, zo heeft ook Christus Zijn volk uit de slavernij van de helse farao en uit het land van de duisternis en van de dood in de vrijheid gebracht.
- Zoals Mozes vanwege zijn zonde, waartoe het volk hem geprikkeld had, op Nebo stierf, zo stierf Christus voor Zijn volk, voor hen tot zonde en vloek geworden, op Golgotha.
- Maar om dat alles gaat het hier niet in de eerste plaats. De overeenstemming tussen Mozes en Christus ligt hierin, *dat de Heere Mozes kende van aangezicht tot aangezicht* en zo heeft Hij ook Zijn Christus gekend.
- Mozes is een handhaver van de wet geweest en dat is Christus, onze Profeet, ook.
- Mozes heeft Gods eer op het oog gehad en terwijl hij zichzelf volledig wegcijferde, heeft hij het heil en de zaligheid van het volk gezocht. Met het oog hierop wierp hij zich telkens weer in de kloof tussen God en Zijn volk, sprong hij voor hen in de bres, als God het volk vanwege hun zonden wilde uitroeien. Zo heeft ook Christus de eer van Zijn Vader op het oog gehad en kwam Hij om het verlorene te zoeken en zalig te maken. Hij heeft Zich zoals Mozes als een getrouwe Voorspraak moedig door de toorn van God heengevochten en, zo schrijft Johannes: ‘Zo iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de Rechtvaardige’.
- Mozes ging gebukt onder de zwaarste lasten en daarbij was hij ook de meest zachtmoedige en ootmoedige mens onder de mensen. Zo wordt van Christus gezegd: ‘De straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem.’ En Hij getuigt verder van Zichzelf: “Komt tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven. Neemt Mijn juk op u en leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart.”
- Van Mozes wordt gezegd: ‘Hoe lief had hij de mensen’ (Deuteronomium 33:3) en

van Christus lezen we: ‘Zoals Hij de Zijnen liefhad, zo had Hij hen lief tot het einde’ (Johannes 13:1).

- En zoals Mozes niet alleen de wet handhaafde, maar ook voor hen die met zonden beladen waren aanschouwelijk maakte hoe Gods gerechtigheid volkomen vrede schenkt en de vijandschap verzoent en hoe de vergeving van de zonden teweeggebracht is, zoals hij het volk de heiliging in het bloed en door de Geest voorstelde, zo handhaafde ook Christus de wet én vergoot Hij Zijn éigen bloed tot een losprijs voor onze zielen.

Dat bij dit alles Mozes en Christus toch ook totaal van elkaar verschillen, hoef ik u hier niet te zeggen.

Wat Mozes als profeet was, dat was hij door Christus en in Christus en bovendien staat er: ‘De wet is door Mozes gegeven, de genade en waarheid is door Jezus Christus geworden’ (Johannes 1:17). Mozes zelf kon de genoegdoening niet aanbrengen, de verzoening van zijn volk niet bewerken; hij kon hun geen besneden hart geven, het stenen hart niet bij hen wegnemen en voor hen een vlezen hart scheppen. Als Mozes dan ook van de beloofde Christus zei, *dat Deze een profeet was zoals hij*, dan zei hij dat alleen met de bedoeling dat het volk het juiste begrip van Christus zou hebben. Juist in deze Mozes, die de Heere kende van aangezicht tot aangezicht, bezaten ze een man van vlees en bloed, een man zoals zij zelf. Maar ze wisten ook hoe bereidwillig hij was om in hun angst en zielenood voor hen bij God pleitbezorger te zijn, hoezeer hij ook zelf door zwakheden omvangen was. Als middelaar wilde hij voor hen trouw zijn in alle dingen die bij God te doen waren en zo schrijft dan ook Paulus als hij het over Christus heeft: ‘Die getrouw is aan Hem, Die Hem aangesteld heeft, zoals ook Mozes dat was in zijn gehele huis’ (Hebreeën 3:2).

In het besef van hun nietigheid konden ze de stem van God niet verdragen; deze stem maakte hen bang en bracht hen in vreselijke nood; ze konden de stem van God niet horen zonder zich veroordeeld te weten (ze hoorden van God ook niets anders dan wat hen veroordeelde), en tot God konden ze niet gaan; bij Hem was een vuur dat alles verslond. Ze mochten ook niet naar Hem toe; daar stond de doodstraf op. En nu zagen ze daar Mozes met God spreken en toch in leven blijven. Maar hoe kon dat, terwijl hun hart dreigde te barsten van doodsangst als ze de stem van God hoorden? En zou er bij God nog raad en troost voor hen zijn, voor hen die het zo diep beseften te moeten omkomen voor Zijn aangezicht? Dat alles konden ze door Mózes over God te weten komen; hij was immers een mens zoals zij; met hém konden ze spreken en tegelijk zag hij de God van Israëli van aangezicht tot aangezicht. Nu, een Profeet zoals hij zouden ze ontvangen, een Pprofeet met wie ze zouden kunnen spreken om van hem de hele wil en raad van God met het oog op hun zaligheid te horen, aan wie ze ook alles zouden kunnen zeggen, wat hun op het hart lag.

Om hen de volle troost van deze profetie te laten inzien, voegt Mozes er nog aan toe: ***De Heere zal Hem uit u verwekken en uit uw broeders***. Een Broeder zouden ze aan Hem hebben, een liefhebbende Broeder, die het voor hen zou opnemen, zoals ook de apostel Paulus schrijft: ‘Hij moest de broeders in alles gelijk worden, opdat Hij barmhartig zou zijn, want waarin Hij Zelf geleden heeft en verzocht werd, daarin kan Hij hen die verzocht worden te hulp komen’ (Hebreeën 2:17 en 18).

Zo’n profeet nu zou de Heere hun God, voor hen en uit hen verwekken, zoals dan ook de Heere Zelf zegt: ‘De Geest des Heeren Heeren is op Mij; daarom heeft Hij Mij gezonden om te prediken’. Hoeveel zou hier nog over te zeggen zijn! Laat deze keer voor u datgene, wat besproken is, genoeg zijn.

Nu alleen nog een woord van toepassing.

Als twee miljoen Egyptenaren aan de voet van de Sinaï gestaan zouden hebben, dan zou toch niemand van hen iets van deze stem hebben gehoord. Hier stond echter het volk tot wie de Heere Zelf het woord richtte en zei: *'Ik ben de Heere, uw God'*. Deze, hun God, Die Zijn wet liet horen vanuit het vuur, Hij Zelf bracht hen in deze verschrikkelijke doodsangst.

Velen zijn er onder ons, die wellicht de wet uit hun hoofd hebben geleerd, zonder dat ze ooit de stem van God vanuit het vuur hebben gehoord en daardoor van doodsangst niet meer wisten waar ze moesten blijven. Tegen hen zeg ik, dat allen die leven uit God ontvangen een tijd kennen, waarin zij de stem van God nu juist in donder, bliksem en vuur te horen krijgen, net zoals toen de Israëlieten. U prijs ik gelukkig, hij wie de stem van God, de stem van Zijn wet zó in uw oren als de stem van de donder heeft geklonken of nog klinkt, dat u daardoor hevig geschrokken bent en een kind des doods bent geworden. *'Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben'*. - *'Gij zult niet begeren.'* Dat is de stem van de levende God vanuit het vuur! Dit gebod en dit verbod moet in u waarheid worden; het recht van de wet moet in u vervuld zijn.

Wat moet God met heel uw christendom als u niet wegsmelt onder die stem en het uitroept: *'Wee mij! - Tegen mij wordt gezegd: gij zult niet begeren, gij zult niet dit en gij zult niet dat. En ik, ik ben een afgodendienaar, een moordenaar, een overspeler en echtbreker, een dief en een rover, een lasteraar van God en van mijn naaste, een weerspannige en ik kan niet geloven - ik heb de eeuwige dood verdiend.'*

Ik zeg het u nog eens: Wat heeft de levende God aan al dat gepraat over uw geloof, als ge uzelf maar wat naar de mond praat met dingen die bij u geen waarheid en geen werkelijkheid zijn! De wet laat zich niet opsluiten en wegstoppen alsof ze dood zou zijn. U bedriegt uzelf als u, bij het horen van Gods stem, niet in verslagenheid en doodsangst belijdt: *'Dit "gij zult niet..."; ach, dat wordt bij mij niet gevonden!'* U misleidt uw hart als het u er niet om te doen is, dat aan het gebod: *'gij zult niet'* toch voldaan zal moeten worden.

Welke weg wilt u dan inslaan? Waar wilt u dan heen? Wilt u de berg van de heiligheid op met uw verontschuldigen, met uw goede bedoelingen, met uw voornemen om u in het vervolg te hoeden voor de zonden? Laat hij het maar wagen die daar zin in heeft; verbrijzeld zal hij worden! Wilt u naar God toe met berouw, met boete, met veel tranen? Maar weet dan wel: God spreekt in een vuur en in de gloed van Zijn toom, die u verteert!

O, gelukkig is de mens die met een verslagen hart buigt onder zijn veroordeling en God daarin gelijk geeft en die in zijn doodsnoed dit woord hoort: *'Uit u heb ik een Profeet verwekt; naar Hém zult u luisteren!'*

God geeft Zichzelf niet aan een zondaar; de Geest kan Zich niet inlaten met vlees dat voor Hem niet kan bestaan. God echter in Zijn grote ontferming geeft een Profeet, hééft Hem gegeven en naar Hem moeten wij gaan. Deze Profeet houd ik u voor; Zijn Naam is Jezus Christus. Wie voelt zich als een vervloekte, als een veroordeelde, die in zijn doodsnoed door de knieën gaat voor de stem van de heilige God? Laat hij naar deze profeet luisteren, zoals God dat bevolen heeft. Wie niet in overeenstemming met de wet leeft, die is de eerste dood gestorven, maar wie naar Hem, deze Profeet, niet luistert of wie Hem veracht, die sterft de tweede dood. Wie naar Hem luistert, aan die geeft Hij het eeuwige leven door de adem van Zijn lippen en van hem neemt Hij de drievoudige dood weg.

Wat wij van God weten zonder deze Profeet? Alleen dit éne: Hij is een alles

verslindend Vuur en wij zijn verloren.

Wat u van deze Profeet te verwachten hebt als u bij Hem in de leer gaat?

Ik zal het u zeggen: Hij bestraalt u met Zijn wonderbaar Licht; Hij laat u Zichzelf zien als de Waarheid en u ziet hoe alle boeien van duisternis en onwetendheid van u afgevallen zijn; Hij laat u het hele geheim van uw zaligheid zien, de hele raad van God, hoe dat alles waarheid is in Hem, de Heere Jezus. En Hij geeft u Zijn Geest. Hij neemt de blindheid van u weg en uw aangeboren onwetendheid. Hij leert u, dat deze God, die spreekt in vuur en gloed, dat deze rechtvaardige Rechter dóór Hem uw Váder is, dat Hij Zelf aan het recht van de Vader genoeg gedaan heeft en dat Hij dat woord 'gij zult niet...' voor u vervuld heeft.

En dan neemt Hij u bij de hand en Hij leert u Zijn lessen: Hoe Hij voor u uit een vrouw geboren werd en onder de wet werd gesteld; hoe Hij een vloek werd voor u om u van de vloek van de wet te verlossen; hoe Hij voor u eeuwige zegen, eeuwige gerechtigheid en eeuwig leven heeft meegebracht van de Vader, zodat er geen veroordeling meer is voor u, omdat Hij u in Zich heeft opgenomen en u zo één met Hem geworden bent. Dan leidt Hij u naar Getsémané, brengt u voor de geestelijke en wereldlijke rechterstoel en Hij neemt u met Zich mee naar Golgotha, aan het kruis, in het graf en staat met u op uit de doden, vaart met u op naar de hemel en dan verrast Hij u met Zijn heerlijke woorden: 'Zie, dit Paradijs van Mij is voor u; u hebt verlossing van al uw zonden in Mijn bloed; u hebt recht op de liefde van Mijn Vader, recht op de erfenis.

Door dat onderwijs, waarbij Hij maar steeds het geloof werkt en onderhoudt, maakt Hij u tot een nieuwe schepping, deelt Hij aan u Zijn gezindheid mee, met Zijn Geest en laat Hij voortdurend Zijn Licht, - het Licht van Zijn genade - vallen op dat gebod: 'gij zult niet...' , opdat u maar steeds naar Hém kijkt, u aan Hém vasthoudt. En zo zult u niet alleen de wil van God doen, maar dóet u die ook werkelijk, die goede, heilige en volkomen wil van God, zonder dat u het weet! En het is genoeg, dat u dit éne weet: 'Zonder U, o mijn Profeet, Die mij door God gegeven is, kan ik niets doen!'

Vervloekt het volk dat de wet niet bewaart, naar deze Profeet niet luistert, Hem niet gelooft.

Gezegend het volk dat als kleine kinderen op Zijn school de lessen volgt en alleen dit weet, dat het zonder Hem niets weet en ook niets kan! O, wat een goede, geduldige Leraar is Hij! 'Spreek, Heere, want Uw knecht hoort!' Amen.

Gezang 31:3

13. EEN HUIS IV

Preek over 2 Samuël 7:13

gehouden op 23 december 1849

Zingen: Psalm 65: 1-3

Psalm 100: 3, 4

Mijn geliefden

Op de vorige zondagen hebben wij tot opbouw in het geloof achtereenvolgens geluisterd naar het eerste Evangelie zoals dat vanuit het paradijs ons tegemoet klonk; daarna hoorden wij de belofte aangaande Christus Jezus, onze Heere, gesproken op de berg Moria, waar, op het geloof van Abraham, Christus geopenbaard werd als de enige Hoge priester Die in Zijn opstanding uit de doden alle heidense volken zegent, nadat Hij Zichzelf voor hen als een rein offer aan God heeft gegeven. En vervolgens hoorden wij, hoe Hij als Profeet aan Mozes verkondigd werd. Laten wij er nu op letten, hoe die heldere Zon van het Evangelie vanuit het paradijs nu na drieduizend jaar een nieuwe straal van Leven en Licht uitzendt in de woorden die ik u vandaag voorgelezen heb, namelijk 2 Samuël 7:13:

‘Deze zal Mijn Naam een huis bouwen.’

I. Nathans profetie tot David

De Held Die de kop van de helse slang verbrijzelt, hoewel Hijzelf door die slang dodelijk verwond is, komt uit de belofte in deze nieuwe straal Lichtend uit de doden te voorschijn als een wonderbare Bouwmeester. Deze Bouwmeester slaagt erin een huis voor de eeuwigheid te bouwen, een levend huis, waarover alle engelen zich verbazen, waarvoor de hel huiverend terugdeinst, een huis de Naam van de almachtige God waardig.

De Heere had David rust gegeven van al zijn vijanden rondom hem. Daar zat hij nu in zijn mooie paleis, waarin God voor hem een Zon en Schild was, rustend in de armen van de eeuwige liefde, bedekt met eeuwige genade, rondom beveiligd door eeuwige trouw en daarbij hield hij zijn ogen gevestigd op de ark van het verbond en op Hem Die daar Zelf tussen de cherubs woont. Maar één ding beviel hem niet: Hij woonde daar in zo'n sterk en voornaam paleis, terwijl de ark van God als een gast of een vreemdeling zonder de bescherming van een behoorlijk dak zo maar onder tentkleden woonde. Zoveel schatten als het zand aan de oever van de zee had hij op zijn vijanden buitgemaakt; al zolang had hij deze schatten voor de Heere bestemd, voor Hem afgezonderd om voor Hem van het allerbeste materiaal een huis te bouwen. En nu wilde hij beginnen met de bouw van dit huis en hij deelde zijn plan aan de profeet Nathan mee. Dit plan stemde overeen met wat Nathan verlangde en daarom zei de profeet tegen de koning: 'Ga, doe alles wat u in uw hart is, want de Heere is met u'.

Maar het gebeurde in denzelfde nacht, dat het woord des HEEREN tot Nathan geschiedde, zeggende: Ga, en zeg tot Mijn knecht, tot David: Zo zegt de HEERE: Zoudt gij Mij een huis bouwen tot Mijn woning? Want Ik heb in geen huis gewoond, van dien dag af, dat Ik de kinderen Israëls uit Egypte opvoerde, tot op dezen dag; maar Ik heb gewandeld in een tent en in een tabernakel. Overal, waar Ik met al de kinderen Israëls heb gewandeld, heb Ik wel een woord gesproken met een der stammen Israëls, dien Ik bevolen heb Mijn volk Israel te weiden, zeggende: Waarom bouwt gij Mij niet

een cederen huis?’

Hier rijst nu voor ons op het beeld van Salomo en van het huis van cederhout dat hij gebouwd heeft en toch... hij die in dit tekstwoord beloofd wordt, was wel een nakomeling van Salomo, maar hij was in geen geval Salomo zelf. Hij die hier beloofd wordt is namelijk Jezus Christus, de Zoon en Heere van David. En Salomo, zijn tempel en zijn rijk, zij waren slechts voorbijgaande voorafschaduwingen van Hem.

Zo heeft de koning en profeet David dit woord ook begrepen: “Gij hebt”, zegt hij in zijn dankgebed, “over het huis van Uw knecht gesproken van verre tijden.” Dan zal het gaan naar menselijke wijze, maar ook over God de Heere Die in de hemel woont. Hij wilde hiermee zeggen: Deze, Die mij hier beloofd wordt, is de Heere God en tóch zal Hij komen als een Mens. Dat wil zeggen: Op dezelfde wijze als ieder mens geboren wordt. Hij is mijn nakomeling, Hij komt uit mij voort en tegelijkertijd is Hij mijn Heere en mijn God. ‘David wist’, zo verzekert ons Petrus, ‘dat God hem met een eed beloofd had, dat de vrucht van zijn lendenen op zijn troon zou zitten’ (Handelingen 2:30). Tot dit inzicht en deze kennis kwam David in ons tekstverhaal.

En Paulus zegt in de brief aan de Hebreëen: ‘Tegen welke engel heeft Hij ooit gezegd: Ik zal hem tot een vader zijn en hij zal Mij tot een zoon zijn?’ Nu, dat heeft God immers tegen Zijn Zoon Jezus Christus gezegd! Als het dan niet tegen de engelen gezegd is, dan toch zeker nog veel minder tegen Salomo, of het moest zijn in Salomo tegen Christus.

Nu weet ik wel, dat de woorden die op deze belofte volgen voor velen een struikelblok zijn voor de uitleg die ik hier geef. Daar staat namelijk in het Hebreeuws: ‘Omdat hij bedekt met misdaden zal zijn, zal Ik hem met roeden van mensen slaan’, enzovoort. Let er dan eens op wat er staat in Psalm 41. Daar lezen wij: ‘Ik heb tegen U gezondigd.’ En in Psalm 40: ‘Want kwaden toto zonder getal toe hebben mij omgeven; mijn ongerechtigheden hebben mij aangegrepen, dat ik niet heb kunnen zien; ze zijn menigvuldiger dan de haren mijns hoofds’. Nu, wie heeft leren inzien, dat in deze woorden van Christus zoals wij die in deze Psalmen lezen, gesproken wordt over onze misdaden en zonden die Hij als Borg voor ons op Zich laadde - door één met ons te worden, terwijl Hij Zelf toch zonder enige schuld of zonde was, - die vindt voor zijn ziel in de woorden van deze belofte grote troost, een troost gegrond op de raad van God en de liefde van Christus (Vergelijk: 2 Samuël 7:14 en Psalm 89:31-33). Zo wordt er dus hier gesproken over Jezus Christus, het Zaad van David, de Bouwmeester van Zijn kerk.

En wat een schat aan troost ligt er hier in deze enkele woorden! Jezus Christus, het Zaad van David, onze Heere, is een Bouwmeester. Hij bouwt een huis. Hij bouwt het voor de Naam van God. Jezus Christus, het Zaad van David, onze Heere, is een Bouwmeester. ‘De Heere verkondigt u, dat Hij voor ú een huis zal bouwen’, zo werd er tegen David gezegd en zo ook tegen ons. Wij zouden graag voor God een huis bouwen, een prachtig huis, waar Hij zou willen wonen en dat zouden wij graag doen door middel van onze werken. Maar de hoogste Liefde vraagt niet waar zij zelf zou willen wonen, maar ze vraagt ernaar waar haar dienstknechten en dienstmaagden kunnen wonen. Terwijl ze hier op aarde slechts gasten en vreemdelingen zijn, draagt de Heere er zorg voor, dat ze een huis hebben waarin ze eeuwig bij Hem kunnen wonen. Nu is dit alles maar beeldspraak.

Als de Heere zegt: ‘De Heere verkondigt u, dat Hij voor u een huis zal bouwen’, dan wil dat zeggen, dat Hij eeuwige genade te bieden heeft, waarin men voor eeuwig geborgen is, veilig geborgen tegen de vloed van de eeuwige toorn en van de eeuwige straf, geborgen en beschermd tegen de wind, waarmee de duivel, de dood en de zonde

alles willen neerhalen. En wat heeft Hij vele malen deze belofte: ‘De Heere zal voor ú een huis bouwen’ herhaald en in herinnering gebracht. Luister maar naar dat ene woord uit Jesaja 54: Gij verdrukten, door onweder voortgedrevenen, ongetroosten! Zie, Ik zal uw stenen gans sierlijk leggen; Ik zal u op saffieren grondvesten en uw glasvensters van kristallijnen maken!’

O, wat is het een liefelijke belofte voor u die maar steeds klaagt: ‘Waar moet ik, zondaar, toch heen? Ik weet dat ik verloren ben’. Maar wie van zijn verloren toestand overtuigd is, die kan het in de brandend hete woestijn van de toorn van God niet uithouden! Wie ervan overtuigd is, dat in hem, dat is in zijn vlees, niets goeds woont, die vindt in zichzelf, in zijn eigen woning totaal geen rust meer, die ziet daar om zich heen alleen maar wild gedierte, slangen en draken. En hij is tot het inzicht gekomen, dat hij met de eerste de beste vloed die van Boven hem bedreigt, met huis en al meegesleurd wordt de afgrond in. Als de bazuin van de wet maar niet ophoudt een mens te veroordelen, als de schuld van de zonde zwaar op hem drukt en hij beeft en siddert voor de eeuwige, rechtvaardige straf, dan ervaart hij een verschrikkelijke eenzaamheid alsof hij in de hel verkeert. De zondaar die levend gemaakt is, hij die uit God geboren is, hij voelt bij iedere nieuwe overtreding grote angst die hem neerdrukt; hij voelt zich doodsbang, omdat hij God Die zijn leven is helemaal uit het oog verloren heeft. Hij ziet, hoe hij geheel en al op zichzelf teruggeworpen is: de onvrede, de toorn van God woedt als een vuur in al zijn leden, in zijn hele gebeente. Waar moet hij blijven?

En waar moet David blijven, al zou hij ook voor de Heere een huis gebouwd hebben, nu hij schuldig is aan echtbreuk en moord, ja, waar moet hij blijven, de man naar Gods hart, die anders zo liefelijk spreekt en zingt in de Psalmen van Israël?

Met zijn zonden zou hij zijn eigen bouwwerk weer hebben afgebroken. Hij zou het nooit gewaagd hebben een huis binnen te gaan dat hij op zijn eigen heiligheid gebouwd had. Het zou immers in vlammen opgegaan zijn, in de vlammen van de toorn van God.

Maar nu: God is tussenbeide gekomen. Hij wist het, dat de mens zich door de listigheid van satan geheel van Hem zou afkeren en dat hij, als hij zich weer tot God gekeerd had, zijn zelfgebouwde huis toch weer zou verwoesten. God Die eens aan de mens de hele aarde gegeven had, Hij wist het, dat Hij, hoewel de mens bij Hem vandaan vluchtte, dat Hij voor hem een huis van eeuwige genade zou bouwen. Hij zelf zou de mens daar naar toe trekken, nadat Hij hem eerst door Zijn wet radeloos gemaakt zou hebben. Hij zou de Zijnen door Zijn wet en door de verborgen werking van Zijn Geest zó bewerken, dat ze zonder God en Zijn gemeenschap niet zouden kunnen leven en dat ze Hem zouden zoeken totdat ze Hem zouden vinden. Dan zou Hij voor hén het huis bouwen, waar ze Hem zouden vinden, Hem toebehoren, bij Hem blijven en eeuwig in vrede bij Hem zouden wonen.

Dit Huis was Zijn vrije genade, Zijn eeuwige barmhartigheid; daarin zouden ze eeuwig mét Hem en voor Zijn Aangezicht leven in Zijn zaligheid. Maar dit Huis van vrije genade en eeuwige barmhartigheid moest toch ook een Bouwmeester hebben. Maar waar onder alle mensen en engelen zou die Bouwmeester te vinden zijn? Daar was een Bouwmeester voor nodig die de hele ellendige toestand van de mens zou kennen om dan ook vanuit die ervaring te weten, hoe dat huis naar al de behoeften van zo'n ellendig mens zo gerieflijk mogelijk ingericht moest worden. En bovendien moest het een Bouwmeester zijn die met deze genade en barmhartigheid naar eigen inzicht vrij zou kunnen handelen om dat huis met eeuwige wijsheid te bouwen, zodat het in alle opzichten, dak en gevel, muren en kamers, metsel- en timmerwerk, ja in alle onderdelen stevig en onwrikbaar zou blijven staan, al zou ook de hel de

vreselijkste aardbeving veroorzaken, of al zou de zon verduisteren en de maan als bloed worden. Onwrikbaar moest het blijven staan, al zou de zee met haar onstuimige golven nog zo te keer gaan, al vielen ook de stenen van de hemel, al raakten de elementen uit hun voegen, ja, al vergingen de hemel en de aarde.

Daarin nu heeft God de Heere voorzien: Hij stelde Zijn eigen Zoon aan als Bouwmeester, liet Hem geboren worden als de Zoon van David en zalfde Hem voor dat grote werk met Zijn Heilige Geest.

II. Jezus Christus, onze Heere, het Zaad van David, bouwt een huis.

Als de eeuwige Zoon van de eeuwige Vader en tegelijk als de nakomeling van David, als de Heere uit de hemel en tegelijk als de sterfelijke zoon van David komt Hij, de wijze Bouwmeester, in de wereld. En hoe komt Hij dan in de wereld? Hij verbergt Zijn heerlijkheid, maar Hij openbaart die in onze nood; Hij brengt Zijn heerlijkheid het duidelijkst aan het licht doordat Hij onze smaad, onze ellende, onze straf op Zich laadt. Zijn vader is hij die zojuist de tempel van God ontwijd heeft, die zijn handen bezoedeld heeft met het bloed van een rechtvaardige man en die gestikt zou zijn in zijn tranen van boete en berouw als niet dit woord tot hem gekomen was: 'De Heere heeft uw zonde weggedaan; gij zult niet sterven'. Als moeder heeft Hij de vrouw van een vermoorde man, tegen wie de wet het vonnis van stening uitspreekt vanwege haar echtbreuk; een vrouw die zou ondergaan in haar zonde en misdaad als de koninklijke echtbreker en moordenaar haar niet getroost zou hebben met de troost waarmee hij zelf door God getroost was. - Uit dit vlees, dat stinkt in de neusgaten van God, uit dit vervloekte en veroordeelde vlees wilde Hij geboren worden. En toch wordt Hij geboren in de vrede van God naar het woord: "Wij dan rechtvaardig zijnde uit het geloof, hebben wij vrede met God door onze Heere Jezus Christus." Door deze Salomo; en hoewel uit het Zaad van David, wordt Hij geboren zonder vader, uit een maagd en Zijn Naam is en blijft: Geliefde Zoon, Jedidjah, *Lieveling van de Heere*.

Maar de eeuwige Wijsheid en de eeuwige vlekkeloze Heiligheid wilde in dit veroordeelde, verziekte en vervloekte vlees komen als een wijze Bouwmeester om de wonden van dit vlees te leren kennen, om ze in Zijn eigen Lichaam te dragen en om in Zijn wonden voor het arme vlees genezing en eeuwige rust te bewerken.

En zodra de Geest op Hem gekomen was, begon Hij te bouwen. Hoe dat dan ging?

Iedereen zei: Wat wil die Man eigenlijk? Wat denkt die wel van Zichzelf? Allen zetten Hem de voet dwars, probeerden de bouw onmogelijk te maken; Hem de vreugde van het bouwen te vergallen; de bouw te verijdelen. Alle duivels brachten het vroomste en beste vlees op de been. En de hemel daverde en donderde boven Hem, terwijl Hij aan het bouwen was; voortdurend had Hij te strijden met de boosheid van de elementen, alsof Zijn plan door de hemel vervloekt was. Iedere steen voor Zijn bouwwerk haalde Hij uit de hel vandaan; daar brak Hij hem los uit een rots van vuur, die vlammen naar Hem spuwde; iedere steen die Hij mee naar boven bracht, wilde de duivel Hem weer afhandig maken door Hem het recht daarop te betwisten; geen enkele steen was geschikt voor het bouwwerk; de één paste nooit goed op de ander. Geen enkele steen wilde rustig blijven liggen waar hij neergelegd werd door Zijn hand; geen enkele steen wilde zich in model laten hakken en op maat laten maken; er was geen enkele steen waaraan Hij zich niet verwondde...

Maar Hij gaf het niet op: Hij maakte alle stenen precies volgens de voorschriften en regels van de bouwkunst; Hij voegde ze alle samen en Hij maakte er in Zijn tranen en in Zijn bloed één steen van.

En toen Hij Zijn werk klaar had, wilde de duivel het bouwwerk bestormen en innemen en het Hem ontroven. Maar toen ging Hij onder Zijn bouwwerk liggen, omvatte het

met Zijn hart, sloeg er Zijn armen omheen en stierf om in de hemel het gebouw aan Zijn Vader te laten zien. - *'Het is volbracht!'* riep Hij toen Hij stierf; het huis was klaar.

En waar moet u nu heen, o mens, die tot nu toe zo maar in uw onbekeerde toestand in de wereld voortleeft? Vanaf het dak van dit huis wordt u toegeroepen: doe boete en bekeer u! Ziet u de afgrond dan niet daar vlak voor uw voeten? De duivel maakt met zijn betoverende, giftige bloemen dat u die afgrond helemaal niet ziet. U hebt er geen erg in. Als u zo verder gaat, dan ligt u daar ineens, en misschien al zo gauw, in de plaats van de eeuwige verlorenheid! Wilt u dan voor altijd bij de duivels wonen? Daar is een eeuwig tandengeknars, een eeuwig huilen en jammeren! Kom terug! Vlucht toch zo snel als u kunt dit huis binnen! Alleen hier is eeuwige vreugde!

En u, wat blijft u daar nu buiten staan en langs de weg zitten; u, die maar geen troost kunt vinden vanwege uw zonden? Ziet u die rovers niet die op u loeren om u ook nog af te nemen wat u nog over hebt? Buiten is het niet veilig. Lees toch het opschrift boven de deur van dit huis: 'Kom tot Mij, u allen, die zo troosteloos en beladen bent; Ik zal u verkwikken!' Is dat dan niets voor u?

En u, kinderen van God, wat zoekt u daarbuiten bloemen en geneeskrachtige kruiden? Die kruiden zijn giftig en de bloemen bedwelmen u en zullen u doden als u in slaap gevallen bent. Kom! Ga toch uw huis binnen en zing het lied van de Knecht van God en het lied van uw Bouwmeester! Er is een verschrikkelijk noodweer op komst met zware hagelstenen; dan zal niemand in leven blijven die zich niet in dit huis bevindt. O, wat is het een kostbaar huis; 't is een huis vol wonderen! Kijk maar: op iedere vloer staat te lezen: barmhartigheid; iedere kamer tooit zich met de naam: genade; op iedere muur leest u het: verzoening; op ieder plafond: eeuwige trouw; op ieder vloerkleed: wonder op wonder; boven ieder bed staat: eeuwige liefde; op iedere tafel: overvloed; op iedere wandbekleding lezen we: gerechtigheid; op iedere deurpost: sterkte in de Heere; boven iedere deur staat geschreven: heil en 'open u' en op iedere kostbaarheid in het huis staat: schatten en rijkdommen zullen geen einde hebben. Appels en wijn versterken hier de vermoeide zielen; alles ademt hier vreugde en vrede; door alles wat u hier hoort, wordt zelfs de zwaarste steen van uw hart gewenteld en... de Koning is in alle kamers en Hij spreekt louter goede woorden, troostrijke woorden! Hier binnen brandt een eeuwig licht, al is het buiten nog zo donker. Geen venijnige, dodelijke tocht dringt hier binnen door de ramen en allen die hier wonen hebben geen weet van welke kwalen uit Egypte dan ook, want ze hebben allen vergeving van zonden. En overal in dit huis klinkt het in spel en lied: *Hier is de Heere!* En boven dat alles staat geschreven: *Zó lief heeft God onbruikbare stenen gehad!*

Jezus Christus, het Zaad van David, bouwt dit huis voor de Naam van de Heere.

Ik heb in beeldspraak tot u gesproken, zoals ook de belofte in beelden tot ons spreekt. En ook de apostel Paulus doet dat als hij zegt: 'Christus echter was trouw als een Zoon over Zijn huis; Wiens huis wij zijn, indien wij maar het vertrouwen en de roem van de hoop tot het einde toe vasthouden' (Hebreeën 3). En de apostel Petrus zegt: "En ook gij wordt als levende stenen op Hem, de Hoeksteen gebouwd tot een geestelijk huis en tot een heilig priesterdom om geestelijke offers te brengen die Gode aangenaam zijn door Jezus Christus.' Hoe is dat dan met dit huis? Zijn de vrije genade en de eeuwige barmhartigheid dit huis en zijn wij dat dan ook?

Om deze vraag te beantwoorden gebruik ik een dubbel beeld: Jezus Christus, de Heere

en de Zoon van David, heeft de vrije genade en de eeuwige barmhartigheid verdiend door Zijn volkomen gehoorzaamheid, door het bloed van de verzoening. Nu, de vrije genade van God en de eeuwige barmhartigheid vormen dit huis waarin alle ellendigen, die de Naam van de Heere aanroepen, geborgen zijn; nergens anders is er een toevlucht of een schuilplaats te vinden. Hij heeft dit huis door Zijn werk verworven. Als de Tweede Adam, als mens in onze plaats, werd Hij de Middelaar van God en de mensen. De genade en de barmhartigheid werden aan Hem ter beschikking gesteld, opdat Hij daarmee naar Zijn goeddunken zou handelen, tot Lof van de Vader.

Het huis dat Hij gebouwd heeft, heet dus: *genade en barmhartigheid*. En in dat huis zijn door deze Bouwmeester alle zielen van de verlost en veilig en geborgen en ze zijn daar samen met Hem. En aan de andere kant is de verlost gemeente Zijn huis, zoals Hij Zelf ook hun huis is, want Hij heeft hen in Zijn genade en barmhartigheid geborgen, dat ze met die genade en barmhartigheid vergroeid zijn. En zo zijn ze louter genade-kinderen en kinderen van barmhartigheid, zodat alles wat Hij aan hen ziet en wat ze zijn louter Zijn genade is en alles wat ze maar om zich heen en aan zich en in zich hebben is alleen maar barmhartigheid. Zo is *Zijn genade en barmhartigheid* ons huis en zo zijn wij zelf óók Zijn huis, waarin Hij woont met Zijn genade en barmhartigheid. Wij die geloven wonen erin en wonen in Hem en Hij woont in ons, zoals Hij gezegd heeft: 'Ik zal in hen wonen en Ik zal hun God zijn en zij zullen Mijn volk zijn en aan hun zonden en overtredingen zal Ik geenszins denken, Ik zal hen reinigen van al hun onreinheid'.

Kijk, zo'n huis bouwde Hij voor de Naam van God; dat wil zeggen: Hij bouwde het tot verheerlijking van alle deugden en volmaaktheden die de volzalige God in Zijn genade wilde openbaren en verheerlijken in Zijn vrederaad, in de raadsbesluiten van onze verlossing. Jezus Christus, het Zaad van David, doet niets voor Zichzelf, Hij doet ook niets alleen maar met het oog op ons, nee, Hij doet dat alles voor de Naam van God, zoals Hij gezegd heeft: 'Ik heb U verheerlijkt op aarde en Ik heb voleindigd het werk dat Gij mij gegeven hebt om te doen'. 'Ik heb Uw Naam geopenbaard aan de mensen die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt', zo sprak Hij in Zijn hogepriesterlijk gebed (Johannes 17). En let er maar op, dat God Die tegen David zegt: 'Ik zal voor ú een huis bouwen', daarop niet laat volgen: 'Die zal voor Uw naam een huis bouwen.' Nee, het zal zijn: 'voor Mijn Naam', want het blijft zoals gezegd is: 'Niet ons, niet ons, maar Uw Naam komt alle eer toe'.

Als dit huis tot eer van *de naam van een mens* gebouwd zou zijn, dan zouden de duivel en de wet al gauw schande van zelfs de allerheiligste naam voor de rechterstoel van God aan het Licht gebracht hebben; ze zouden het huis voor zich opeisen en het in beslag nemen.

Maar nu is de Naam van God door deze Bouwmeester verheerlijkt en het huis staat daar hoog opgericht tot de eer van Zijn Naam. En omdat de Naam van God daarmee verheerlijkt wordt, wil Hij het ook als Zijn huis erkennen, het ook met Zijn Naam sieren en voor Zijn Naam in eeuwige bescherming nemen.

- En zodra deze Bouwmeester in het vlees kwam, werd de Naam 'Heere' al verheerlijkt, omdat Hij, de Heere, het raadsbesluit genomen had en reeds tevoren bepaald had, dat door deze Bouwmeester een gebouw zou verrijzen gemaakt van stenen uit de hel, een gebouw dat *dit raadsbesluit* zou verheerlijken.
- En nadat de Bouwmeester het gebouw voltooid had, werd de Naam van de Heere opnieuw verheerlijkt, omdat het raadsbesluit zo wonderlijk uitgevoerd was. Toen nu dat voltooide bouwwerk daar als een machtig huis stond, een

huis waarin geen dood, geen verdriet en geen tranen meer zijn, waar ook geen nacht meer is en waar de aanklager van de broeders niets meer kan uitrichten, toen werd de Naam verheerlijkt met de woorden: *sterke God*.

- En toen de Bouwmeester de meest ongeschikte stenen uitkoos voor de bouw, toen werd de Naam verheerlijkt met de woorden: *barmhartige God*.
- En toen Hij Zich ontfermde over hen die helemaal niet in aanmerking kwamen en geen ontferming verdienden, toen werd de Naam verheerlijkt met de woorden: *genadige God*.
- En toen Hij toch maar doorging met stenen die helemaal niet wilden deugen en hen niet wegwierp, toen werd de Naam verheerlijkt met de woorden: *geduldige God*.
- En tenslotte, nu Hij vrijspreekt van alle zonde en misdaad, hoe groot, hoe zwaar, hoe gruwelijk ook, nu wordt het woord openbaar: *'Groot is Uw genade; Gij vergeeft misdaad, overtreding en zonde!'*
- En nu Hij, ondanks het feit dat geen steen op de andere en op zijn plaats wil blijven liggen, ze toch van boven tot beneden bij elkaar houdt, zodat men alleen maar die ene steen te zien krijgt, nu wordt zo heerlijk aan het licht gebracht: *'Groot is Uw trouw; U bewaart de trouw en de genade tot in duizend geslachten.'*
- Maar als Hij hen, de een voor de ander na, de hitte laat voelen van de oven van de ellende, zodat alle eigen sappen uitdrogen, dan wordt het woord openbaar: *'Voor Uw aangezicht is niemand onschuldig.'*

Zo is het huis van onze Bouwmeester gebouwd ter ere van de Naam van Zijn God. Spreekt Hij vrij van zonde, schuld en straf: het is ter verheerlijking van de Naam van God, want Hij, de rechtvaardige God, ziet in de tranen, in de wonden en in de overwinning van de Bouwmeester de gerechtigheid van het huis.

Reinigt Hij iemand van zijn onreinheid, die zich, hoe moedwillig ook onrein gemaakt heeft, dan is het tot verheerlijking van de Naam van God, want Hij, de heilige God ziet de heiligheid van het huis en acht die heiligheid volkomen in het bloed van de Bouwmeester en in Zijn Geest.

Zo de Bouwmeester is, zo is ook het huis; zo is het gebouwd; zo wordt het gebouwd en zo wordt het in stand gehouden voor de Naam van de allerhoogste God, Die hemel en aarde gemaakt heeft, Die trouw houdt tot in eeuwigheid en Die nooit laat varen de werken van Zijn handen.

En u, kinderen van de wereld, al wordt u dan ook christen genoemd, geeft de Heere de eer, voordat het donker wordt, want dan zult u het huis niet meer kunnen vinden! Neem toch de vriendelijke uitnodiging ter harte: *'Ik heb geen lust in de dood van de goddeloze'*. Verlaat uw slechtheid; alleen in dit huis kunt u het eeuwige oordeel ontgaan!

En u, die in dit huis woont en toch doet alsof u in de wereld leeft, denk er toch aan, dat hij die aan tafel zat zonder bruiloftskleed naar buiten geduwd werd!

En u, die in dit huis vertoeft en toch zo bedroefd bent! U denkt dat u niet langer in dit huis kunt wonen als u ziet op de rechtvaardigheid van God; houd er toch mee op u maar steeds bezig te houden met uw ziekte en er maar steeds op te letten hoe u telkens weer terugvalt in uw zonde. Dat wordt nooit anders. Richt uw oog op uw Koning en geloof Zijn stem: *'Ik zal u de gezondheid doen rijzen en u van uw plagen genezen, spreekt de Heere'* (Jeremia 30:17). Hoor wat Hij zegt: *'Geheel zijt gij schoon, Mijn*

vriendin, en er is geen gebrek aan u' (Hooglied 4:7).

O, u allen, die maar niet geloven kunt, dat u werkelijk in dit huis woont, of maar steeds vreest nog eens uit dit huis gezet te worden, omdat u de huur van de werken niet kunt opbrengen: Uw Huisheer is zo rijk aan barmhartigheid, Hij weet wel hoe het er met u voor staat en Hij eist van u, armoedigen, geen cent. Verheugt u toch, u die arm bent, en roem de genade van uw Bouwmeester, Die, hoewel Hij rijk was, om uwentwil arm werd en dat alleen om voor ons een vrije woning klaar te maken in het huis van Zijn Vader en Uw Vader, van Zijn God en uw God en ons met Zijn rijkdom te vervullen.

En u, dienstknechten en dienstmaagden van de Heere, zingt voor de Heere een loflied! Laat uw sterke zijn: de vreugde in Hem, Die voor ons een eeuwige woning gebouwd heeft uit vrije ontferming in het bloedige zweet van al de moeite van Zijn ziel. Neem toch voor niets uit de volheid van Zijn ontferming, u hoeft er niet voor te betalen, want dat is Zijn bevel en wie zo maar voor niets neemt, die houdt Hij zeker voor altijd vast. Laten wij in dit huis van de Heere aan Hem Zijn eigen offer brengen overeenkomstig Zijn wetten, geboden en inzettingen. Buiten steekt een hevige storm op, die schrikwekkend zal zijn in zijn kracht; buiten is een aardbeving op komst, waardoor hemel en aarde zullen vergaan; maar hier binnen geldt het wachtwoord: *hier is Christus!* En wanneer hemel en aarde vergaan zijn, dan heeft Hij Zijn huis overgezet in het eeuwige licht.

Wat God bereid heeft voor hen die Hem liefhebben, kan ons oog hier nog niet zien; al Zijn verlost zien dat huis nog heel anders dan wij het ons kunnen voorstellen, namelijk: vervuld met eeuwige heerlijkheid van de Heere. Zij horen daar de Naam nog heel anders uitspreken, zoals het niet gegeven is dat hier al te horen. De eigenlijke vreugde van het huis wordt voor ons nog als een schat bewaard.

Ga naar binnen door de poort, die de Bouwmeester Zelf is! In het voorportaal zijn weliswaar nog kruis, lijden en moeite, pijn, tranen en strijd, allerlei tegenslag en armoede en tenslotte de dood en het graf, - maar blijf er met sterke verwachting. En u zult er voor altijd wonen en in de kamers daarbinnen. Daar heerst eeuwige vreugde, eeuwige blijdschap, eeuwige zaligheid, een liefelijk, heerlijk vertoeven aan de rechterhand van de Koning, voor eeuwig. Amen.

Slotpsalm 17: 8

14. DE GELIJKENIS VAN DE ZAAIER¹⁶

LEERREDE OVER LUKAS 8 :4 - 15.

Gehouden te Nichtevecht, 9 Aug. 1857 en te Middelburg, 13 September 1857.

Als nu een grote schaar bijeenvergaderde, en zij van alle steden tot hem kwamen, zo zeide Hij door gelijkenis:

Een zaaier ging uit, om zijn zaad te zaaien; en als hij zaaide, viel het ene bij de weg, en werd vertreden, en de vogelen van de hemel aten dat op.

En het andere viel op een steenrots, en opgewassen zijnde, is het verdord, omdat het geen vochtigheid had.

En het andere viel in het midden van de doornen, en de doornen mede opwassende, verstikten hetzelve.

En het andere viel op de goede aarde, en opgewassen zijnde, bracht het honderdvoudige vrucht voort. Dit zeggende, riep Hij: Wie oren heeft, om te horen, die hore.

En Zijn discipelen vraagden hem, zeggende: Wat mag deze gelijkenis wezen?

En Hij zeide: U is het gegeven, de verborgenheden van het honingrijk Gods te verstaan. Maar tot de anderen (spreek Ik) in gelijkenissen, opdat zij ziende niet zien, en horende niet verstaan.

Dit is nu de gelijkenis: het zaad is het woord Gods.

En die bij de weg (bezaaid worden), zijn dezen, die horen; daarna komt de duivel, en neemt het woord uit hun hart weg, opdat zij niet zouden geloven, en zalig worden.

En die op de steenrots (bezaaid worden), zijn dezen, die, wanneer zij het gehoord hebben, het woord met vreugde ontvangen; en dezen hebben genen wortel, die maar voor een tijd geloven, en in de tijd van de verzoeking wijken zij af.

En dat in de doornen valt, dezen zijn, die gehoord hebben, en heengaande verstikt worden door de zorgvuldigheden, en rijkdom, en wellusten van het leven, en voldragen geen (vrucht).

En dat in de goede aarde (valt), zijn dezen, die, het woord gehoord hebbende, hetzelve in een eerlijk en goed hart bewaren, en in volstandigheid vruchten voortbrengen.

Lukas 8:4-15

Geliefden

Onze Heere en enige Leraar, op Wiens woorden wij wèl op te merken hebben, sprak in de dagen van Zijn vlees meestal door gelijkenissen. Deze moesten in het opmerkzaam gemoed een diepe en blijvende indruk maken. Terwijl zij tegen diegenen, die niet opmerkten, een blijvend getuigenis waren, dat zij de waarheid gehoord en gezien hadden, maar deze van zich gestoten hadden. Bij de eersten bleef het gehoorde hoofdzak, bij de anderen bijzaak. De nadere toepassing, of verklaring van de gelijkenissen, ontvingen zij die er naar vraagden; de anderen ontvingen ze niet omdat ze meenden deze te verstaan.

Het is zeer opmerkelijk dat de Heere doorgaans beelden uit het boek van de natuur of uit het dagelijks leven, uit zeden en gewoonten, bedrijven en doen van de mensen

¹⁶ AMSTERDAM, GEDRUKT BIJ G. A. SPIN & ZOON. 1858.

nam, om daardoor de geestelijke en eeuwige waarheden zoveel te duidelijker in het oprecht gemoed te brengen. Zo ziet ook de geestelijke mens, van de Heere geleerd, in alles de afdruk van geestelijke dingen, terwijl de natuurlijke mens ogen heeft en toch niets ziet in zijn onopmerkzaamheid.

In Zijn gelijkenissen zei de Heere de volle waarheid. Maar het was alles naar Goddelijke wijsheid, goedheid en lankmoedigheid, opdat degenen, die de waarheid niet konden verdragen, - maar vóór de tijd de Onschuld zouden gedood hebben, - ze hoorden, naardien zij zich het verstaan ervan aanmatigden, zonder dat zij er iets tegen konden inbrengen. Terwijl allen die zalig gemaakt moesten worden, door zulke gelijkenissen inderdaad terechtgebracht werden.

Van welke hoge waarde en van welk onbegrijpelijk nut zulke gelijkenissen waren, weten wij uit Psalm 49: 2, 3; en Psalm 78: vers 1. Verder uit de gelijkenis van de profeet Nathan, aan David de Koning voorgehouden, 2 Samuël 12.

Overigens moesten door zulke gelijkenissen allen verblind en verstokt worden, die van het ontvangen Goddelijke licht geen gebruik wilden maken, dan om er hun eigen helse licht mee op te luisteren.

Onder alle gelijkenissen van de Heere is er een die overbekend is, maar waarvan de inhoud door weinigen erkend wordt met werkelijke toepassing op zichzelf. Deze is de gelijkenis van de zaaiaier. Mensen, waarlijk niet afkerig van het woord, maar hetzelfde toegedaan, mensen die het woord van de Heere horen, van wier hart gezegd wordt, dat het woord er inkomt, worden in deze gelijkenis vergeleken met een akker, waarin zaad geworpen wordt. Het woord van het Koninkrijk Gods wordt daarin gezaaid -vergeleken met goed zaad - en de Heere zelf vergelijkt Zich met een zaaier.

Hoewel nu door de Heere Zelf het woord in het hart geworpen wordt, brengt toch niet die hele akker vrucht, maar er zijn gedeelten, die het zaad ontvangen, zonder dat er vrucht komt of de vrucht voldragen wordt.

Die gedeelten van de akker, die geen vrucht voortbrengen of voldragen, worden als onderscheiden grond voorgesteld. En het zaad werkt er voor een tijd of werkt er in het geheel niet, al naar de gesteldheid van de grond. Het overige van de akker voldoet aan het doel van de zaaier waartoe hij Zijn zaad zaaide. De onvruchtbare gedeelten van de akker heten “aan de weg;” “steenachtige plaatsen;” “onder de doornen.”

Wij doen er goed aan als wij er op letten, dat wij mensen zijn, dat wij het woord in ons hart ontvangen hebben, en dat wij onszelf onderzoeken tot welk deel van de akker wij behoren.

Het zaad is niet om de akker, maar de akker is om de vrucht, en de zaaier gaat niet uit om zijn zaad weg te werpen, maar om er vrucht van in te oogsten. Zo is het woord er niet om onzentwil, maar wij zijn er om des woords wil, om daardoor vrucht te dragen voor de Landman, die ons gekocht heeft tot Zijn eigendom.

Nu is het geen klein bewijs van onze waan, blindheid en ijdelheid, als wij deze gelijkenis lezende bij onszelf denken: ‘Ja zo zijn de mensen, die het woord horen; maar de goede aarde ben ik.’ Een goede aarde zijn wij eerst dan, als wij voor de eeuwigen Hartenkenner ons aangeklaagd en veroordeeld hebben als uitmakende in onszelf zulke gedeelten van de akker, welke de landman met verdriet moet aanzien, omdat ze zijn zaad Hem niet wedergeven naar het oogmerk, waarmede Hij het in hen wierp.

Als de Heere zegt: **“Ziet, een zaaier ging uit om zijn zaad te zaaien, en als hij zaaide viel het ene hier het andere ginds;”** of: “ulieden dan, hoort de gelijkenis van de zaaier,” dan hebben wij de ogen wel open te doen en de oren te spitsen. Dat is, onze

harten voor zulke leer van wijsheid te openen.

Het is hier de vraag niet, of wij dit kunnen doen; als de Heere gebiedt “ziet,” “hoort,” dan is het een kenmerk van begenadigd te zijn; dan beeft men voor Zijn woord.

Van de drie gedeelten, die geen vrucht dragen tegen de oogstdag, wordt het eerste zo beschreven: Het is, “bij de weg.” Zoals er wegen of paden langs de akkers lopen, om de gemeenschap tussen buurten en buurten te onderhouden. Zulke wegen of paden worden door de ploeg nooit geheel omgeworpen, maar de goede akker en de weg liggen naast elkaar. De zaaier werpt zijn zaad daarheen op de akker; en de weg krijgt er ook wat van mee. Maar de vogels die in de lucht vliegen nemen dat zaad spoedig weg. Of, wat liggen blijft wordt vertreden door de mensen uit de buurt, die gewoon zijn aan die weg, en zo dit zaad spoedig platgetreden hebben. Nu, die “bij de weg” zijn mensen die het woord horen.

De Heere zegt, dat de zaaier zijn zaad zaait, - dus een zaad dat rein is, dat de macht in zich bevat, welke hij van de akker hebben wil - de Heere zegt dus, **dat Hij Zijn woord in hen gezaaid heeft; en wel in hun hart.** Nog lezen wij bij de Evangelist Matthéüs, hoofdstuk 13 vers 19: *Als iemand (hij zij wie hij zij) het woord hoort en niet verstaat, zo komt de boze en rukt weg hetgeen in zijn hart gezaaid is. Deze is degene die bij de weg bezaaid is.* Bij de Evangelist Markus hoofdstuk 4: 15: *Dezen zijn die bij de weg (bezaaid worden) waarin het woord gezaaid wordt, en als zij het woord gehoord hebben, zo komt de satan terstond en neemt het woord weg, dat in hun harten gezaaid was.* Bij de Evangelist Lukas, hoofdstuk 8: 12: *En die bij de weg bezaaid werden zijn dezen, die horen; daarna komt de duivel en neemt het woord uit hun hart weg, opdat zij niet zouden geloven, en zalig worden.*

Wat de gelijkenis zelf niet volkomen schijnt uit te drukken, zegt de uitleg: zij horen het woord, het woord is niet in alleen het oor gegaan, het is in hun hart gezaaid; maar de duivel neemt het woord uit hun hart weg, en wel terstond of spoedig.

Wat voor soort mensen dit zijn, kunnen wij alleen bepalen als wij op de namen acht geven van hen, die het woord uit hun hart wegneemt, en op het doel waarmee hij dat doet, waaruit dan tevens blijkt dat zij er schuldig aan zijn en niet de duivel, dat zij geen vrucht dragen.

Hij die het zaad wegneemt uit hun hart, heet bij Matthéüs: de boze. Dat is zulk een die iemand met harde, zware arbeid belast. Bij Markus heet hij: de satan. Dat is, tegenstander; en bij Lukas: de duivel, dat is, lasteraar.

Dat deze bij de *vogels van de hemel*, of vogels in de lucht vergeleken wordt, geschiedt niet zonder grond. Wij lezen bij de apostel Paulus in zijn Brief aan die van Eféze, Hoofdstuk 2: *dat de duivel de overste van de macht des lichts is, een geest die werkt in de kinderen van de ongehoorzaamheid.* Dat is in zodanige die zich niet laten overreden. Zo spreekt dezelfde apostel in het zesde Hoofdstuk van die Brief, vers 12, van “geestelijke boosheden in de lucht,” waartegen wij de strijd hebben. Die geestelijke boosheden werken op zulke mensen, die wel horen, maar zich niet laten overreden. Zij werken op hen, opdat zij niet tot het geloof zouden komen en door dat geloof zalig worden.

Als wij bedenken, dat het woord van het Koninkrijk Gods daartoe komt, opdat wij eraan geloven, en door het geloof gerechtvaardigd worden en onze harten door de genade van Christus gereinigd en geheiligd worden, dan kunnen wij begrijpen dat de duivel bij zodanige mensen, die dat woord niet verstaan en er zich dus niet aan overgeven, - of de Heere hun hart niet geven omdat Zijn inwoning hen niet behagen, - vooreerst werkt als iemand die hen op hun werken vasthoudt. Zij, willende als uit werken van de wet gerechtvaardigd worden, kunnen zulks met het woord des geloofs

niet overeenbrengen. Zij geven zich graag over en vieren bot aan hun verkeerde overleggingen des harten, omdat zij bij alle schijn van heiligheid de waarachtige heiligmaking niet willen, maar hun leven in eigen hand zoeken. Zo verdenken en mistrouwen zij het woord van geloof, dat in hun harten gezaaid is en geven zich aan de boze over, om aan hun eigen garen te blijven roken. Hoe machtiger in overtuiging van de waarheid het woord hen daarbij wordt, hoe meer zij tegenstand bieden. Zo geven zij zich aan de satan over, als aan een tegenstander, die hen versterkt om vol te houden tegen het woord van het geloof. En eindelijk beginnen zij het goede woord Gods en de goede weg te lasteren. Dan geven zij zich aan de duivel over als aan een lasteraar. Zij vinden mensen, gelijkgezinde mensen genoeg, die nog wreveliger zijn, en met wrevelige voet het woord, dat in hen gezaaid is, vertrappen en vertreden met snaterende woorden. Zoals wij in de tweede Brief van Johannes van Diotrefes lezen, die in de Gemeente als de eerste begerde aangezien te worden; en van Elymas de tovenaer bij Sergius Paulus.

Bij zulke mensen ligt dus in de ziel hoogmoed en vijandschap tegen de oprechte waarheid. Zij willen niet van die zonden af, die de Heere in hen bestraft. Zij willen niet de waarachtige heiligmaking, niet het geloof en de liefde in Christus Jezus. Bezet met allerlei vooroordelen houden zij vast aan hun wetteloze gang onder de schijn van nauwgezetheid; en aan hun eigen werkzaamheden, die zij voor het werk van genade zoeken uit te geven. Gedurig zonder rust, willen zij niet ingaan in de waarachtige rust, noch sterven aan hun dode werken om de levende God te dienen. Waar God op het hoogst verheerlijkt en de mens op het diepst vernederd wordt, daar willen zij dit wel laten gelden om hun zonde en schande daaronder te verbloemen, maar niet om zichzelf te verloochenen en zich zonder uitbeding aan het woord des geloofs, - wat op gehele heiligheid en afwerping van alle dienst van de zonde en van de wereld aandringt, - te onderwerpen. Er is hij hen geen kennis van een wet, die staan blijft op ongehuichelde liefde Gods en van de naasten, en daarom geen kennis van ellende. Mens en duivel moeten bij zulke mensen op de troon blijven, hoezeer zij zich er ook bijvoegen waar het woord gepredikt wordt, hoezeer zij er ook op uit zijn het te horen. Het woord is er nauwelijks ingegaan, of zij, blijvende onder de wet, geven zich even zo spoedig aan de influisteringen van de boze over; en vallen toe bij allen die vijandig zijn tegen de ware en alleen heiligende genade. Wat zij gehoord hebben is uit hun hart weggerukt.

Welke ijver zulke mensen, - zij mogen zijn wie zij willen, - voor het woord hebben mogen, in het binnenste van de ziel ligt het beginsel: *wat kan ik met dat woord worden, wat zijn, beduiden, gelden*. Nu, waar de punt van het zwaard van de Geest zich tegen dat IK en diens waan en werk inzet, daar slaan zij het af met hulp van de duivel, om zelf koning te blijven.

Het tweede gedeelte van de akker, dat geen vrucht dracht, heet: “op steenachtige plaatsen.”

Wij hebben hierbij te denken aan een akker in een bergachtig of rotsachtig land. Men pleegt in zulk een land op de bergen de bomen uit te roeien en dus een woud in een akker te herscheppen. Echter er blijft een deel van de akker rotsachtig en heeft geen diepte van aarde genoeg, zodat het zaad niet wortelen kan; zulke aarde heeft ook geen vochtigheid genoeg. De warme weerkaatsing van de stralen van de zon bevordert de uitspruiting; de grond schijnt dus een spoedige vrucht te beloven, maar als de zon aan het toppunt rijst en haar hele kracht uitoefent, wordt de weinige vochtigheid, die boven op de aardkorst zweeft, uitgedroogd, de hitte neemt alle groeizame vochtigheid weg, en het spoedig opgeschotene wordt zodanig geschroeid, dat het onbekwaam is tot

alle verdere wasdom. Het gezaaide had geen genoegzame vezelen kunnen schieten in de aarde, om daarin een toereikend voedselsap te kunnen bewaren en nieuwe vochtigheid deelachtig te werden.

De soort van mensen die bedoeld wordt met: *die op steenachtige plaatsen bezaaid zijn*, is al zeer duidelijk gekenschetst. Het is niet zulk een boosaardig soort als de eerste. De eersten zijn de Farizeeën van alle tijden. Zij worden ook beschreven in de eerste Brief van Paulus aan de Thessalonicenzen, Hoofdstuk 2: 15, 16. Deze tweede soort daarentegen heeft in de aanvang alles wat men wensen kan, ja het gaat met hen boven verwachting. Zij horen het woord met kracht, zij zijn niet vijandig, maar zij zijn blij dat zij het horen. Welk een woord is dat woord van geloof voor hen! Hoe kostelijk, hoe dierbaar! Welk een blijdschap geven zij opeens over het gehoorde te kennen! God te hebben tot zijn Vader, de Heere Jezus tot zijn Broeder, de Geest tot zijn Leidsman en vergeving van alle zonden en schuld; zo opeens een erfgenaam te mogen heten van alle goederen van de hemel; een erfwachter te wezen van God in de Hemel; zo opeens van een goddeloze een rechtvaardige te worden en dan zoveel beloften zich te horen voorhouden, beloften ook voor dit leven, ... wie zou dat alles niet met blijdschap omhelzen? Men is opeens bekeerd, opeens gelovig, opeens heilig, men is geheel gekleed en aan de voeten geschoeid om zo in de Hemel te gaan. Men kan zijn geluk niet op. Men kan met zingen niet ophouden, met juichen, met vrolijk zijn. O, met welke blijdschap heeft men het woord in zijn hart opgenomen, hoe draagt men het overal rond, allen moeten het weten hoe rijk men geworden is! En of iemand mocht zeggen: *Laat het eens overzomer en overwinteren*; ... men kan jarenlang in zulk een blijdschap zich bij anderen voordoen; zijn wandel daarnaar inrichten, en bij vele kinderen Gods als een voorbeeld en een vrolijk Christen aangezien worden, als iemand die veel doet en er veel voor over heeft.

Maar het beginsel bij zulke mensen is geen ander dan dit: *wat kan ik er mee verkrijgen?* Zij hebben de goederen en schatten van het Koninkrijk op het oog. Omdat het bij hen om het hebben en houden van het hunne te doen is, zullen zij weldra alles laten varen wat van God en Christus is. Zodra zij voor hun personen en voor hun goede naam in gevaar komen. Daarom zegt de Heere: *Als er verdrukking of vervolging om des woords wil komt, worden zij terstond geërgerd en wijken ter zijde af.*

Van waar dit? Zij hebben, omdat het bij hen om het bezit van de gaven te doen was, de hemelse dingen alleen van de lichtzijde in het oog gekregen. Maar zij gaven geen acht, noch op het bezit van de Gever, noch op de moeitevolle en steile weg die ten hemel leidt. Wat zij in het gezicht kregen van de heerlijkheid, meenden zij reeds verkregen te hebben. Zij droomden van de kroon, maar vergaten de strijd die vooraf te volstrijden is.

Zij hebben geen wortel in zichzelf, zegt de Heere. Op de bodem van de ziel is het alles harde steen; daarop liggen enige goede bewegingen, dáár komt het woord in, maar dat woord kan in het hart geen genoegzame wortel schieten; het heeft geen vochtigheid genoeg. Er is geen Heilige Geest; anders schijnt er alles te zijn. Zolang de zon van geluk en van de voorspoed schijnt, schiet alles weelderig op. Maar als de hitte van druk en vervolging, met alle hitte om des woords wil komt, dan wordt alles verschroeid.

Letten wij wel op de woorden: *druk en vervolging om van de woords wil*. Anders is men wel in staat wat hitte door te staan ter wille van zijn eigen denkbeelden. Dan doet men zich nog tegoed en groeit tegen zulke druk in. Maar als het is om des woords wil gaat, dan moet het blijken welk soort aarde men is.

Waar echter geen wortel is, daar is het natuurlijke kennis Gods, geen geestelijke; daar is zelfbeking, geen wedergeboorte uit de Geest; daar is zoeken van eigen zaligheid,

maar niet van de zaligheid Gods; van een naam van vroomheid, maar niet van Godzaligheid; daar heeft men de hemel voor zijn hoogste goed, maar niet de algenoegzame God; daar is geen gewortelde keus: het Lam te volgen waar het ook henen gaat; daar is al het mogelijke, maar geen verbreking van hart. Daar zal men ook niet *met Abraham uit de werken gerechtvaardigd worden*, daar deze toch op Gods bevel, Gode alles weer de op de hand legde, wat hem de Heere gegeven had. Nog eens, daar is al het mogelijke behalve de liefde, die niet het hare zoekt; daar is men een krijgsknecht van Christus geworden om handgeld te trekken en aangenaam in garnizoen te leven, maar als het aan de strijd moet, dan is er geen liefde voor de Koning. Men heeft geloofd om zijn leven te mogen behouden; hoe kan men dan zijn leven om des woords wil verliezen? Men is een Christen geworden, omdat men er een goede naam mee verwierf, hoe kan men die naam 'als boos' van allen laten verwerpen? Men kent een God voor het droge, maar niet om met Hem door de diepe zee te gaan wanneer haar golven bruisen.

Daarom wordt men terstond geërgerd als men de Heere Zijn kruis moet nadragen, en wijkt óf schielijk, óf langzaam af om het goed te blijven hebben in de dienst van Kájafas. Die zich zo om de hemel bekeerd en om de heerlijke dingen die hij daarvan hoort, doet het in de grond alleen om eer, bezit, goed en geld, om vrouw en kind, om huis en hof. Maar als iets van deze in gevaar komt, dan meent hij te houden wat hij heeft, onttrekt zich intussen aan de smaad van Christus en van de Zijnen, en houdt de schatten van Egypte voor grotere rijkdom. Hij is een loondenaar, die de *rechte* vergelding van het loon niet geloven kan, maar alleen dáaraan gelooft wat hij voor het ogenblik kan bezien.

Wij moeten hier niet lichtzinnig overheen lopen, maar hebben wel ter harte te nemen dat de eerste gemeenten doorgaans, - niettegenstaande alle vermaningen van de apostelen, benauwd en benard door hun bloedverwanten en anderszins, bij druk en vervolging - de goede belijdenis vaarwel zeiden om het aardse en vergankelijke leven. Om er het leven en het hunne veilig af te brengen, en de gemeenschappelijke vergaderingen van de heiligen des Heeren verzuimden, totdat zij geheel afvielen. De 106^e Psalm mochten wij wel met meer aandacht en toepassing op onszelf lezen dan wij gewoon zijn te doen, om tot onze waarschuwing te verstaan wat het is: *voor een tijd te geloven*.

Vraagt de tweede soort: *Wat kan ik er hij verkrijgen de derde soort heeft tot bijoomerk: Wat kan ik er bij aan de hand houden?*

Bij de Evangelist Matthéüs lezen wij daarom: *En die in de doornen bezaaid is, deze is degene die het woord hoort; en de zorgvuldigheid dezer wereld en de verleiding van de rijkdoms verstikt het woord, en het wordt onvruchtbaar*. Bij de Evangelist Lukas: *De doornen mede opwassende verstikten hetzelfde; en dat in de doornen valt, dezen zijn die gehoord hebben, en heengaande verstikt worden door de zorgvuldigheden, en rijkdom en wellusten van het leven, en voldragen geen (vrucht)*. Bij de Evangelist Markus: *En de zorgvuldigheden dezer wereld, en de verleiding van de rijkdom, en de begeerlijkheden omtrent andere dingen inkomende, verstikken het woord*.

Wij hebben hier dus een grond met wortelen van heestergewas bezet, welke graag doornen en struiken op doet groeien. Dit moet noodzakelijk aan het vruchtbare zaad hinderlijk wezen, want het wordt daar voos onder, door de drop die van de welig groeiende struiken en doornen afvalt. Ook kon het door de zon niet beschenen worden, omdat die doornen en struiken het overschaduwden. Maar zal het woord vrucht dragen, dan kan en mag erbij niets aan de hand gehouden worden. Veelmeer moet dan het hart juichen: "De HEERE is het deel mijner erve, de snoeren zijn mij in liefelijke

plaatsen gevallen, ja een schone erfenis is mij geworden.” De Godzaligheid is een groot gewin en heeft de belofte van dit en van het toekomstige leven. Maar die rijk willen worden vallen in vele verzoeken. De Heere heeft ons geleerd *voor heden* om ons dagelijks brood te bidden. Ook zegt Hij op zo menige plaatsen, dat wij niet moeten bezorgd zijn. De predicaat op de berg door de Heere gehouden, Matthéüs 6, geeft ons dienaangaande rijke troost. *En zo wij voedsel en deksel hebben*, schrijft een apostel, *laat het ons genoeg zijn, want wij hebben niets in de wereld gebracht, en is het openbaar dat wij ook niet iets kunnen daaruit dragen*.

Evenwel is het de mens maar al te zeer eigen te vragen: *Wat zullen wij eten, waarmede zullen wij ons kleden?* Het is hem maar al te zeer eigen zich met allerlei zorgen te laten kwellen over lichamelijke dingen, in plaats van zijn lot en weg en alle begeerten en behoeften in de hand des Heeren over te geven, van Wie toch alles afhangt, en zonder Wiens zegen nóch onze zorg, nóch onze arbeid, ja niets van alles wat Hij ons geeft ons baten zal. Waar het erom gaat alles aan Hem over te laten, die in de beginne hemel en aarde geschapen heeft, en bij de goede belijdenis te blijven, daar wil men liever er niet voor uitkomen, het mocht ons nadeel toebrengen. Óf men oefent geen geloof, in de praktijk geeft men toe; want, denkt men, anders kom ik met de mijnen niet door de wereld; óf men verlaat het goede gebod en slaat oneerlijke wegen in, van de Heere af; in plaats van liever met het gebod in de hand te ontberen, in de verzekering dat de mens niet hij brood alleen leeft. Wat de verleiding van de rijkdom doet, hoe de begeerte naar geld, naar veel en meer hebben, van de rechte weg afbrengt, zien wij aan Biléam, aan Gehazi en aan Judas Iskariot, wat is gierigheid anders dan een wortel van alle kwaad? De wellusten van het leven, en de begeerten omtrent de overige dingen, die eerst voor het vlees aangenaam zijn, maar naderhand zoveel smarten en wroegingen baren, zijn de mens té wenselijk, dan dat zij niet tegelijk met het woord in hem zouden opwassen. Zo begrijpt hij niet dat hij geroepen is, niet om vrucht te dragen voor de tijd alleen, maar voor de eeuwigheid; dat hij geroepen is, om niet voor zichzelf vrucht te dragen, maar alles voor de Heere, aan Wie hij alles verschuldigd is.

Wijten wij het intussen niet aan de doornen maar aan onszelf, als de doornen mede opwassen en het goede zaad verstikken. Aan het woord ligt het ook niet; immers is er wasdom, maar wasdom is geen voldragen van vrucht. De oorzaak ligt bij de mens als de doornen mede opwassen: de grond in hem deugt niet, al is het zaad dat erin geworpen wordt, goed. Er was boete, er was bekering, er was geloof, maar er was en is geen heiligmaking. Met andere woorden, in de bekering geschiedde een halve, niet een gehele keus, geen overgave van zichzelf en van zijn gehele weg aan de Heere, maar het hart bleef verdeeld. De bekering geschiedde omdat men miste wat men graag had in dit leven, om bevrijding van de pijn van de consciëntie, om bevrijding van toorn en straf. Het geloof was en is alleen met uitzicht op het aardse of op het hemelse zonder geloof aan Gods gebod. De tranen van boete werden vergoten om de plaag van de zonden, niet om de zonden zelf als belediging en schennis van de hoogste Majesteit aangedaan; de tranen werden vergoten om het gemis van wat het vlees begeerde. De beloften werden gezocht en opgeslagen voor het vlees, en er is een gedurig zich onttrekken aan het geloof als het vlees er niet bij aan de hand kan houden wat het graag wil. Geloof is er alleen dan als men uitzicht daarop heeft; maar alles verkeert in een doodsstaat in de ziel, zodra het vlees verkregen heeft wat het zocht en waarom men het woord hoorde, aannam en geloofde.

Dat het woord in het hart verslikt is, kent men daaraan, dat er over die doodsstaat geen klacht is met een verscheurd hart. Men werd in het begin geen arm zondaar, die alleen genoeg had aan een rijke Jezus. Men werd niet geheel verloren, en had niet zichzelf zo

verloren gezien dat men de hele wereld er bij verloren had. De wereld was niet te gronde gegaan in het binnenste. Men had in de Heere niet zijn één en zijn Alles gevonden, Hem niet leren kennen als de almachtige en algenoegzame. Men was niet dood gevallen bij den Heere voor het gebod: *gij zult niet begeren*; zo had men dan niet geleerd met een waarachtig hart te zeggen: *als ik U maar heb!* Daarom kon de gekochte akker, het jok ossen, de getrouwde vrouw, de mens dood, koud en onverschillig maken en het woord in zijn hart verstikken, welke ijver hij ook vroeger aan de dag mocht gelegd hebben.

Echter zegt de Heere: Mijn woord zal doen waartoe Ik het zend, het zal niet ledig tot Mij wederkeren. Is ook zo veel vruchteloos gezaaid, het overige brengt toch vrucht.

Van de akker, die de zaaier bezaaide, zegt hij: dat het voor een deel goede aarde was. Volgens Matthéüs bracht dezelve *honderdvoudige, zestigvoudige en dertigvoudige vrucht*. Volgens Markus: *dertigvoudige, zestigvoudige en honderdvoudige*. Volgens Lukas: *honderdvoudige*. Elk Evangelist laat het meerder- en mindervoudige zó uitkomen, als de Heilige Geest het hem ingeeft vanuit dat standpunt, waarop elk Evangelist gezet is om de heerlijkheid van Koning Jezus aan anderen voor te houden. Bij Matthéüs lezen wij: *die nu in de goede aarde bezaaid is, deze is degene die het woord hoort en verstaat, die ook vrucht draagt en voortbrengt*. Bij Markus: *welke het woord horen en aannemen en dragen vruchten*. Bij Lukas: *die het woord gehoord hebbende, hetzelfde in een eerlijk en goed hart bewaren, en in volstandigheid vruchten voortbrengen*.

Hebben wij in de drie eerste soorten van mensen kentekenen genoeg, die ons tot opscherping, waarschuwing en bedaard zelfonderzoek nopen, om uit alle zelfbedrog opgeschud en wakker gemaakt te worden, de laatste soort heeft niet minder kentekenen tot troost voor de oprechte van gemoed.

Laat het eerste soort zich het woord ras ontnemen, het laatste houdt het vast of bewaart het. Neemt het tweede soort het woord terstond met blijdschap aan en schiet het zo schielijk op, bij het laatste is niet zulk een spoedige blijdschap, noch een zó spoedig opschieten. Het woord wordt er wel aangenomen, maar het, gaat ermee als met het zaad in de koele grond: er ontstaat een hitte, een vuur in het binnenste en een doodsbenaauwdheid en doodsworsteling. Want het wordt verstaan met toepassing op zichzelf: *het tarwegraan sterft er in; om en om is er de dood*. Zo ontwikkelt zich in die doodsstrijd de kiem van de vrucht en boort zich langzaam maar zeker, zwak en teer door de kluit, die zichzelf aanklaagt vanwege haar hardheid. Men hoort immers het woord, maar neemt het zó aan, dat men er niet zelf iets bij wordt, bij zoekt te verkrijgen, of er bij aan de hand te houden. Maar zoals het zaad in het hart is geworpen, is er een drang ontstaan, een ijver en hitte, dat dit woord alleen gelden zal, dat het blijve, dat het daarstelle waartoe het gekomen is. Het moet de grond uit en naar boven toe. Er is drang in zulk een aarde door het zaad, dat er vrucht gedragen worde. Men billijkt het woord in alle opzichten, in zijn geheel en in alle stukken. Er is dadelijk een noodzakelijkheid van heiligmaking in het binnenste ontstaan, men zinkt voor dat woord weg en het hart veroordeelt zich in alles, en weet dit: één van beide, óf ik moet Gode vrucht dragen, óf ik ben nabij de vervloeking en de verbranding.

Zulk een hart is er. **Het is een eerlijk hart.** Wij zouden zeggen een schoon hart. Maar wij staan op dit woord eerlijk. Wat is hier een *eerlijk* hart, als wij de gelijkenis wat dieper nemen? Zeker is het zulk een hart, dat voor zichzelf bang is, dat de duivel het woord er uit roven zal. Het is zo'n hart dat dadelijk vraagt of het wel in druk en

vervolging volharden zal, en daardoor bekommerd is, omdat het zijn eigen onstandvastigheid zo diep gevoelt. Het is zo'n hart dat met de doornen en struiken dagelijks genoeg te doen heeft, en geen enkelen doorn of struik in zich dulden of zien kan, maar in gedurige zielsworstelingen tot de Heere roept: 'Trek ze er allen uit, trek ze er maar uit!' De Heere moet dat hart geheel en onverdeeld hebben. Christus moet er door het geloof geheel in wonen, en het moet in Zijn liefde geworteld zijn, in iets naders kan dat hart niet rusten noch op de duur behagen scheppen. Het ziet die doornen en struiken, die zorgvuldigheden en begeerten tot andere dingen wel in zich, en dat is de gedurige strijd, totdat zij verdreven zijn. Of, zo er al hier en daar een overblijft, dat zij de wasdom niet hinderen. Het bidt en smeekt: "Neig mijn hart tot Uw geboden en niet tot gierigheid. Armoede en rijkdom geef mij niet, maar voed mij met het brood mijns bescheiden deels." Geef aan zo'n hart de hele wereld, dat kan het niet bevredigen, als het de Heere moet missen. Het kan het in de dood niet uithouden, maar het moet licht en lucht hebben en vrij indrinken de dauwdrop en regen van de hemel. Het kan niet vunzig blijven, maar moet in vrij verkeer blijven met de Zon van Gerechtigheid. Zo is dan dat hart een goed hart, omdat het aan het oogmerk voldoet waartoe de zaaier het woord er inzaaide. Het beeft voor dat woord en ligt menigmaal bekommerd en verlegen onder de woorden van Hebrëen 6. "Want de aarde die de regen indrinkt," enz. Zo wordt het klein en ootmoedig onder het woord.

Het hart van de mensen is op zichzelf *boos*, toch is er in de Schrift meermalen sprake van een *goed hart*. Zo zegt de Heere: "Een Schriftgeleerde in het Koninkrijk van de Hemelen onderwezen, brengt voort uit zijn schat oude en nieuwe dingen." En in Psalm 45 lezen wij: "Mijn hart geeft een goede rede op, ik zal zingen van een Koning." Zo ook Matthéüs 12: 35: "De goede mens brengt goede dingen voort, uit de goeden schat zijns harten."

Een goed hart is een vrijwillig hart, gelijk geschreven staat: "Uw volk zal zeer gewillig zijn op de dag Uwer heirkraft", Psalm 110. Het is goed opgeploegd, verslagen en gebroken, teer en rul en door de scherpe eg effen gemaakt. Het is een vlesen hart, dat zich aanklaagt. dat het zo steenachtig is. Maar het heeft deze troost dat de Heere het kent, en dat Hij een Proever van de nieren is, waar de klacht er uitbreekt, dat het zo arglistig en dodelijk is.

Een goed hart is bekommerd om het ware en ongeveinsde geloof, om ongeveinsde vurige liefde, om bestendige hoop. Het lijdt voor de waarheid, en belijdt en versiert deze in al zijn doen. Het zoekt het eigen niet, maar Gods eer en het wezenlijk geluk van de naasten.

Een goed hart is een hart waarin geen bedrog is, gelijk wij Psalm 32 lezen. Een hart dat zich voor God blootlegt en de zonden niet langer verheelt, noch verzwijgt, maar aan de Heere belijdt. Het trekt het woord in zich, zodat het er diep wortele, en het blijft in liefde volstandig, en draagt zo blijmoedig en ootmoedig vrucht in volstandigheid, in geduld, in volharding. Het moet voor God zijn; Zijn welgevallen en goedkeuring wegdragen; het moet voor de Hemel zijn, of anders liever niet geboren. Het leeft in de troost van het woord: *die de Heere verwachten krijgen nieuwe kracht, zodat zij lopen en niet moede worden.*

Van dit geduld, van zodanige volharding spreekt de Schrift op verscheiden plaatsen als van een blijkbaar kenteken van een goede aarde of van een eerlijk en goed hart. Zo lezen wij Romeinen 5 vers 3: "Wij roemen ook in de verdrukkingen, wetende dat de verdrukking lijdzaamheid werkt." En Jacobus de apostel schrijft aan de klagers over het lijden, dat zij om des Heeren wil te lijden hadden: "Acht het voor grote vreugde, mijn broeders, wanneer gij in vele verzoekingenv valt, wetende dat de beproeving uws

geloofs lijdzaamheid werkt. Doch de lijdzaamheid hebbe een volmaakt werk, opdat gij moogt volmaakt zijn en in geen ding gebrekkelijk.” En nogmaals in hoofdstuk 5 vers 7: “Zo zijt dan lankmoedig, broeders! tot de toekomst van de Heere. Ziet, de landman verwacht de kostelijke vrucht van het land, lankmoedig zijnde over dezelve, totdat het de vroege en spade regen zal hebben ontvangen!” Ook schrijft de apostel Paulus aan de Hebreëen, Hoofdstuk 10, vers 35-39: “Werpt dan uw vrijmoedigheid niet weg, welke een grote vergelding van de loons heeft. Want gij hebt lijdzaamheid van node opdat gij, de wil van God gedaan hebbende, de belofte moogt wegdragen. Want, nog een zeer weinig (tijds, en) Hij die te komen staat, zal komen, en niet vertoeven. Maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven; en zo (iemand) zich onttrekt, Mijn ziel heeft in hem geen behagen. Maar wij zijn niet van degenen, die zich onttrekken ten verderve, maar van degenen, die gekeven tot behouding van de ziel.” Zo ook Hoofdstuk 12, vers 1: “Daarom dan ook, alzo wij zo groot een wolk van getuigen rondom ons hebben liggende, laat ons afleggen allen last, en de zonde die (ons) lichtelijk omringt, en laat ons met lijdzaamheid lopen de loopbaan, die ons voorgesteld is.” Ook lezen wij het overal, *dat wij door vele verdrukkingen innemen ingaan in het Koninkrijk van de Hemelen.*

Die daarom in volstandigheid vrucht draagt, leert de bede wel bidden: *Uw wil geschiede gelijk in de Hemel alzo op aarde.* Hij zwijgt den Heere, Wiens hand alles doet, verbeidt Hem en zegt: Al zou Hij mij ook doden, zo zal ik nochtans op Hem hopen. En liefelijk is voor zo een het woord van de Heere: “Wees getrouw tot in de dood, en ik zal u geven de kroon des levens.” En: “Wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden.”

Laat ons er wel op merken, dat wij bij de Evangelist Lukas alleen vinden honderdvoudige vrucht, en dat aldaar dit honderdvoudige verklaard wordt door: “in volstandigheid.” Vergelijk Lukas 8, vers 8 met vers 15.

De Evangelist Matthéüs, de heerlijkheid van Koning Messias doende uitkomen, noemt het meervoudige het eerst, maar ook het honderdvoudige is voor de Koning.

De Evangelist Markus, de genade, die zich in het zwakke en weinige wil verheerlijken, doende uitkomen, noemt het dertigvoudige het eerst, en klimt dan op.

De Evangelist Lukas, als geestelijke arts, laat bijzonder uitkomen hoe de meeste vrucht gedragen wordt; of vanwaar die meeste vrucht komt, namelijk van de volstandigheid. Hoe langer een zieke of van enige plaag gekwelde het uithoudt en het gehele herstel geduldig verwacht, hoe beter hij die vernieuwde gezondheid geniet en voor een wederinstorten beveiligd is. De ongeduldige daartegen zal de smarten slechts erger en de duur van de ziekte langer maken of opnieuw instorten.

Vragen wij of het moeilijker is honderdvoudige dan dertig- of zestigvoudige vrucht te dragen, dan antwoorden wij, *dat van onze zijde voor het een zowel als voor het andere de onmogelijkheid bestaat.* En dat hier alles afhangt van de bedeling van de genade en nochtans voor zover de mens verantwoordelijk blijft voor zijn gang en doen, is het zeker dat er meer rust en gemak is in honderdvoudige vrucht te dragen, dan zestig- of dertigvoudige. Bij de zestig- en dertigvoudige zijn er beletselen, die er bij de honderdvoudige niet zijn.

Dat moet ons duidelijk zijn, als wij begrijpen waarin het vrucht dragen eigenlijk bestaat. Het bestaat niet in ons doen. De vruchten liggen in de beloften van de genade. Het vrucht dragen is onafscheidelijk van het wachten op de vervulling van wat de Heere beloofd heeft. Hoe meer men de Heere met zijn ongeduld en met zijn eigen werk in de weg is, om de belofte vervuld te krijgen, hoe minder men van het beloofde wegdraagt. Hoe stiller men zich houdt in ‘s Heeren weg, hoe afhankelijker van Zijn

gebod, wil en genade men zijn mag, hoe beter men het afwacht, zoveel te meer vrucht draagt men. En zo draagt *hij die volhardt tot aan het einde*, alle vrucht; dat is, honderdvoudige. Nu is wachten op de belofte zeker zwaar voor vlees en bloed, en toch is wachten gemakkelijker dan werken. Welgelukzalig is hij, bij wien de Heere de omstandigheden zo zet, dat hij wel wachten moet. Wie het nu met wachten krijgt, heeft gewacht, hij heeft niet gewerkt. Als de beloften van werkconditiën afhingen, dan was het 't veiligste volstrekt niet te wachten, en zijn taak ten spoedigste af te maken. Maar doordat de beloften alzo van de Heere afhangen, dat Hij het alleen doen wil en ook alleen doen kan, en Hij daarbij alle werk van onze zijde uitsluit, zo als dit in de heerschappij van de genade ligt, - zó draagt hij vrucht, die zijn plaats niet verlaat, maar wacht tot de Koning komt, van Wie geschreven staat: "Zo Hij vertoeft, verbeidt Hem, Hij zal gewisselijk komen."

Vrucht dragen doet men dus uit de belofte, als men met volständigkeit op de belofte wacht, dan draagt men immers naar huis wat God in de belofte beloofd heeft. Dit zal een ieder met zijn hart omhelzen, die door genade de strekking van de gelijkenis aan zijn eigen hart heeft ondervonden.

Dit is de strekking, dat men zich onderwerpe aan het woord van geloof en daarbij blijve en volharde, niettegenstaande alles wat uit de hel, vanuit de wereld en van vlees en bloed daartegen opkomt. Wie bij het woord van geloof door genade blijft, die blijft waar dat woord ook blijft, en draagt in de eeuwige schuur wat dat woord laat groeien. Dat woord vergaat niet en zo vergaat hij ook niet die in de Heere daarin volständig blijft. Hij is eeuwig met zijn doen, gelijk dat woord.

Ik behoef het hier niet uit te breiden dat de gelijkenis spreekt van vrucht dragen, en vrucht opleveren tegen de dag van de oogst. Dat de bedoeling ervan dus deze is, dat het woord niet om onzentwil komt om ons op te sieren, maar dat het in ons komt, opdat wij Gode vrucht dragen en dat dus onze werken vol gevonden mogen worden voor de Heere op de dag van de oogst; dat is, van Zijn verschijning en komst.

Wat nu de verhinderingen zijn, als er dan geen vrucht zal wezen, hebben wij gehoord, en hoe de akker omtrent het zaad is, dat opkomt en vrucht draagt, hebben wij ook vernomen.

Nu is dit de hoofdzaak, dat wij van het gehoorde eerlijk de toepassing op onszelf maken. Als wij boos worden tegen het woord van genade, kunnen wij dat wel gevoelen. Als wij dan niet willen dat de duivel het bij ons wegneemt, is het voor ons geraden dat wij dadelijk het woord gelijk geven, zoals David zegt Psalm 51: "Opdat Gij recht behoudt in Uw woorden."

Als wij bij onszelf onder druk en vervolging toegeven aan vleselijke bedenkingen tegen dat door ons erkende woord en tegen onze consciëntie aan, dan kunnen wij dat wel weten. Nu, dan zal het voor ons geraden zijn te bedenken, dat wie zijn leven behouden wil in deze wereld, die zal het verliezen.

En als wij afgeweken en gevallen zijn, dan moeten wij bedenken dat er geschreven staat: *Zal men vallen en niet wederopstaan?* ... Dan moeten we doen wat Petrus deed, die uitging en bitter weende.

Als wij de zorgvuldigheden van het leven, van de wereld, van de rijkdom en andere wellusten mede laten opwassen en dus een magerheid en een doodsstaat over onze ziel gehaald hebben, dan kunnen wij dat ook wel weten en moeten bedenken dat er geschreven staat: "Wie een vriend van de wereld zijn wil, zal Gods vijand gesteld worden." En: "Wat baat het de mens zo hij de gehele wereld won en leed schade aan zijn ziek?" En: "De gedaante dezer wereld gaat voorbij."

"Staat op uit de doden en Christus zal over u lichten!"

Als wij bekommerd zijn voor de vrucht tegen de dag van de oogst, zullen wij wèl doen als wij ons rein en geheel aan Christus binden, aan Hem die uit de doden is opgestaan, volgens Romeinen 7. Hij zal ons met des Heeren woord wel vervuld worden: *Uw vrucht is uit Mij gevonden.*

Welgelukzalig ieder van u, die uit het rijk van de satan overgezet is in het Koninkrijk van de Zoon van Gods liefde. Hij is te ellendig in zichzelf en heeft het te goed in dat Koninkrijk, om aan duivel en wereld iets gewonnen te geven. Hij is er wèl bewaard. Amen.

15. VOOR DE RECHTERSTOEL¹⁷

Gehouden 8 December 1850.

Want wij allen moeten geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage hetgeen door het lichaam geschiedt, naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad. 2 Korinthe 5: 10

Schrijft het aan mijn liefde en trouw in Christus Jezus toe, mijn Geliefden, dat ik u in dit morgenuur opnieuw een ernstige prediking voorhoud. Zalig is hij, die het op zichzelf toepast, die ter harte neemt, wat hij horen zal.

Er wordt in de gemeente veel gesproken over zonden. Veelal wordt het breed uitgemeten, niet alleen tot welke zonden de mens in staat is, maar welke zonden hij zoal begaat. Wordt nu de verdorvenheid van de mens recht aan het licht gebracht, wordt de kracht van de genade gepredikt, dan neemt elk voor zich een stuk daarvan mee. Maar niet weinigen lappen het gescheurde kleed met het gehoorde, zetten een nieuwe lap op het oude geweten en pleisteren met het gehoorde hun eigen graf. Want welke zonden zijn het, waaraan velen denken wanneer zij het grondbederf van de mens horen openbaren? Zijn het de zonden tegen het eerste gebod, tegen het tweede, het derde en vierde? Óf zijn het hun verborgen en ook aan de dag gekomen verkeerde dingen? Zijn het de zonden van het hart, of veeleer de zonden welke door het lichaam geschieden? Men troost zich zo schielijk met de leer van de genade, met de leer van datgene, wat Christus met één offerande voleindigd heeft. Maar hier zou ik menigeen de vraag wensen voor te houden: ‘Geloof u werkelijk, dat er een oordeelsdag zijn zal? Geloof u in waarheid, dat Christus van de dood is opgestaan, en geloof u de opstanding van het vlees? Zo ja, dan geloof u ook de wedervereniging van uw ziel met uw lichaam. Zo verneem het dan en laat de ganse gemeente het vernemen: Juist datgene wat wij met het lichaam verricht hebben, dat zullen wij wegdragen, wanneer Christus komen zal, wanneer Hij de bazuin zal laten horen: “Staat op gij doden, en komt voor het gericht!”

Wat ik u predik in dit uur, predik ik het de éne, opdat het bij hem vrucht doe voortkomen tot waarachtige bekering, opdat hij de heimelijke schande mijde en niet met veinzerij omga. De andere predik ik het, opdat hij bemoedigd worde om midden in zijn schreeuwen: “Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?”, Gode dank te zeggen door Jezus Christus, en zo de goede strijd gestreden te hebben.

Het recht snijden nu van het woord Gods en het recht ontvangen van hetzelfde in het hart, zoowel als het doen dienovereenkomstig, het is alles uit God.

Wij allen moeten geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage hetgeen door het lichaam geschiedt, naar dat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad.

Wij bestaan uit lichaam en ziel; de ziel en het lichaam zijn met elkaar op het nauwst verbonden. Al wat verricht wordt, wordt door het lichaam verricht, goed en kwaad. Wat is er dat niet door het lichaam, dat niet door de leden van het lichaam verricht wordt? De uitvoerder van het verstand en van de wil, hetzij ten goede of ten kwade; de

¹⁷ Amsterdam, gedrukt bij A. Spin & Zoon, 1857

uitvoerder van hetgeen in de ziel, in het hart opkomt, is altijd het lichaam, zijn altijd de afzonderlijke leden van het lichaam. Zijn wij op het kwade uit, dan ligt de schuld echter niet aan het lichaam, niet aan de afzonderlijke leden, maar aan ons. Het ligt altijd aan ons verdorven IK. Zijn wij op het goede uit, dan is het steeds alléén de genade van de Heilige Geest, die woning bij ons genomen heeft en Zich het lichaam tot een tempel heeft geheiligd. Omdat echter alles door het lichaam geschiedt, zullen wij ook met het lichaam ontvangen, wat wij door het lichaam uitgericht hebben. Naardat wij met de ogen, met de mond, met de tong, met de handen, met de voeten gehandeld hebben, zullen wij ontvangen.

En nu, wij zijn hier samen voor het aangezicht van Christus en van Zijn heilige engelen! ***Wat richten wij uit met onze lichamen, goed of kwaad?***

“Beide”, zal deze en gene antwoorden.

Het kan waar zijn. De apostel Jacobus schrijft van de tong: “Door haar loven wij God en de Vader, en door haar vervloeken wij de mensen, die naar de gelijkenis Gods gemaakt zijn. Uit dezelfde mond komt voort zegening en vervloeking.” Maar hij voegt er bij: “Dit moet, mijn broeders! Alzo niet geschieden. Welt ook een fontein uit een zelfde ader de het zoet en het bitter? Kan ook, mijn broeders, een vijgenboom olijven voortbrengen, of een wijnstok vijgen? Alzo kan geen fontein zout en zoet water voortbrengen.”

Er is een groot onderscheid tussen wat hij, die God vreest, met het lichaam uitricht en hetgeen hij doet, die zich niet geheel met lichaam en ziel aan Hem overgeeft.

De Farizeeër in de tempel verhovaardigde zich met de *ziel en met het hele lichaam*. Hij droeg zijn ogen hoog, en sprak met de tong: “O God, ik dank U, dat ik niet ben gelijk de andere mensen.” De tollenaar stond van verre met neergeslagen ogen, met de handen sloeg hij op de borst en met de tong sprak hij: “*O God! Wees mij zondaar genadig!*”

De koning Achab verkocht zichzelf met *lichaam en ziel* aan de zonde, om het genot met de vijandige Izébel; en Elia werd met het lichaam aan alle ontberingen blootgesteld.

Jonathan begaf zich met het lichaam weer in het paleis van zijn vader, en David was met het lichaam evenals een gejaagd hert op de bergen en in de holen.

De Farizeeër Simon misbruikte zijn ogen om te versmaden de Heiland van de zondaren, om te versmaden een dankbare boetvaardige vrouw; en de zondares waagde zich met het zondige lichaam in het huis van de Farizeeër aan de voeten van de Heere. Zij bediende zich van de knie, om zich neer te werpen voor de voeten van de Heere, van de ogen, om tranen te storten van liefde en dank, om de met stof bedekte voeten van de Heeren te bevochtigen; van het hoofdhaar, om dezelve af te drogen; van de handen, om deze voeten, die haar de vrede hadden aangebracht, te zalven; van de lippen, om het met haar kussen te bezegelen: “U bent mijn zielsvriend!”

Judas Iskariot liet zolang gestolen geld door zijn vingers gaan, tot hij met deze vingers een strik maakte om zich te verhangen. En Zacheüs bediende zich van de vingers om op de boom te komen, opdat hij Jezus mocht zien, en later om de helft van zijn goederen de armen te geven en viervoudig weder te vergoeden, wat hij door bedrog verworven had.

De voeten van de hogepriesters en schriftgeleerden waren snel om bloed te vergieten. En de voeten van de Samaritaanse vrouw waren snel om in haar stad te lopen en het te verkondigen: “Komt, ziet een Mens, Die mij gezegd heeft alles wat ik gedaan heb; is Deze niet de Christus?”

Ik vraag nogmaals: Wat is het dat wij uitrichten met onze lichamen, met de afzonderlijke leden ervan? Wie onzer heeft het in zijn jeugd niet geleerd: “Dat ik met

lichaam en ziel, niet mijns, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben.” Wie heeft het niet geleerd: “Dewijl beide, lichaam en ziel, tempelen van de Heilige Geest zijn, zo wil Hij, dat wij ze beide zuiver en heilig bewaren?” Wie heeft het niet geleerd: “Kunnen dan zij niet, zalig worden die in hun goddeloos, ondankbaar leven voortgaande, zich tot God niet bekeren? In generlei wijze: Want de Heilige Schrift zegt, dat geen onkuise, afgodendienaar, echtbreker, dief, gierigaard, dronkaard, lasteraar, noch rover, noch diergelijke, het rijk Gods beërven zal.” En nogmaals: “Het is onmogelijk, dat, zo wie Christus door een waarachtig geloof ingeplant is, niet zou voortbrengen vruchten van dankbaarheid.”

Wat het *kwade* aangaat, zijn het niet de *ogen*, welke het zichtbare, het vergankelijke aanzien, welke zien naar de vrouw van onze naasten, ja naar alles wat van de naaste is? Zijn het niet de *ogen*, die zich laten gebruiken om rond te weiden in hetgeen de verboden lust van het hart wil?

Is het niet *de tong*, welke in kwaadheid en nijd, in lichtzinnigheid, in vijandschap tegen God, zo menigmaal het éne nodige lastert en zich als een zwaard maakt tegen het eeuwige getuigenis van de eeuwige Gerechtigheid?

Zijn het niet de *handen en de vingers*, die zich tot onreinheid laten gebruiken, tot geldgierigheid, tot woeker, tot bedrog, tot dieverij en om onder zich te houden, wat van de naasten is?

Zijn het niet de *voeten*, welke uit zijn op bloedvergieten, op de weg van het verderf, op de weg welks einde de dood is, op de weg van de wereld, en van de geestelijke en lichamelijke hoer?

En wat het *goede* aangaat: Zijn het niet de *ogen*, die tot God wenen, die uitzien naar de hulp van de Heere, die op de wegen van de Heere gericht zijn en op Zijn heilig Woord en eeuwig Evangelie, dag en nacht?

Zijn het niet de *handen*, die zich verre houden van ongerechtigheid, die zich vouwen in het gebed, en God en de naaste het zijne geven?

Zijn het niet de *voeten*, welke er opuit zijn om Gods wegen te bewaren, zich opmaken tot de Heere, zich opmaken om de naaste te dienen, zonder iets voor zich te zoeken?

Is niet de *tong* het middel waardoor men zichzelf veroordeelt en God gelijk geeft; zijn Heiland looft, de naaste niet bedriegt, maar de waarheid spreekt met een ieder voor de Heere?

Zijn het niet de *lippen* die Gods ontferming loven, in huis en in de gemeente? Met het hele lichaam wordt het uitgericht, dat men óf Gods eer, de verheerlijking van Zijn Naam zoekt; óf zichzelf zoekt en zijn eigen lust.

Naardat wij met dit lichaam verricht hebben, zullen wij ontvangen.

Ontvangen; van Wie? Van Christus, als Hij komen zal op de wolken, met grote kracht en heerlijkheid, en al Zijn heilige engelen met Hem.

“Maar dat zal toch niet waar zijn van de uitverkorenen,” zal menigeen tegenwerpen, “er staat immers geschreven: die in de Zoon gelooft, wordt niet veroordeeld. En vóór mijn overlijden hoop ik mij toch tot het getal van de ware gelovigen gevoegd te hebben. Ja, ik geloof in de Zoon van God, dan kom ik immers niet in het oordeel.”

Zeker komt hij niet in het oordeel, die in de Zone Gods gelooft. Hij komt niet in het oordeel van verdoemenis. Heeft echter degene, die in de Zoon van God gelooft, niet dit kenteken, dat hij afstand gedaan heeft van alle ongerechtigheid? *De dag komt, waarop God al het verborgene aan het licht zal brengen door Jezus Christus; alsdan zal een iegelijk ontvangen naar zijn werken.* Dat is het blijvend apostolisch getuigenis.

En hier lezen wij: ***Wij moeten allen geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage.*** “Geopenbaard worden” staat hier, en niet “gesteld worden.” Voor de rechterstoel van Christus zullen wij allen in één ogenblik *openbaar* worden. De hele verborgen grond van ons hart, met al de gedachten, het hele leven, de ganse wandel die wij hier geleid hebben, zal in één ogenblik open liggen voor de rechterstoel van Christus. Ieder zal daar ontvangen naardat hij gehandeld heeft.

Maar welke mensen bedoelt de apostel met dit: “wij allen,” niet dit: “een iegelijk”?

U verstaat het, dat hij zichzelf allereerst bedoelt, dat hij moet geopenbaard worden, dat hij ontvangen zal naardat hij met het lichaam gehandeld heeft. Daarom schrijft hij ook in het vorige vers: “Wij bevljtigen ons, wij zijn zeer begerig, om hem welbehaaglijk te zijn.” En wanneer deze apostel de toepassing van een grote waarheid op zichzelf gemaakt heeft, moeten wij het dan ook niet doen? Moeten wij ons lichaam niet aanzien en tot onszelf spreken: ‘In dit lichaam word ik geopenbaard voor de rechterstoel van Christus en ontvang ik, naar hetgeen ik met dit lichaam heb uitgericht?’

“Maar wat maakt dat uit, dat wij ontvangen naardat wij met dit lichaam hebben uitgericht, dat spreekt immers vanzelf?”

Ja, dat spreekt vanzelf. Maar de Korintiërs maakten het zoals velen van u; en velen van u maken het als de Korintiërs. Zij wandelen verder in een geestelijke roes, als waren zij geesten. Zij zonderen zich in hun overleggingen van hun lichamen af, noemen het lichaam *de oude Adam*; dat gaat toch immers in de groeve, menen zij. Zij beschouwen het lichaam als zondig, zichzelf als boven alles verheven. Zó doen zij nu met het lichaam, - met de ogen, met de tong, met de keel, met de mond, met de voeten, met de handen en vingers, met de overige leden, - wat begeerlijkheid van de ogen, begeerlijkheid van het vlees en grootsheid van het leven ingeven. Ondertussen redeneren zij zó geestelijk, dat de duivel, wanneer hij zich verandert in een engel des lichts, het niet beter zou kunnen doen.

U, die zo doet, hebt het nu vernomen: *Het oordeel komt op het lichaam, en zo op u af.* Daarom, laat ons het apostolische woord ter harte nemen: “De liefde van Christus dringt ons, als die dit oordelen, dat indien één voor allen gestorven is, zij dan allen gestorven zijn.” Geloven wij in Christus, dan hebben wij te geloven dat wij met ons lichaam en al haar leden aan de zonde gestorven zijn. “En Hij is daarom voor allen gestorven opdat degenen, die leven, niet meer zichzelf zouden leven, maar Dien, die voor hen gestorven en opgewekt is.” Indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel, met ziel en lichaam en alle leden van de lichaams. Doet hij echter met het lichaam de wil van de duivel, dan mag hij zo geestelijk redeneren als hij wil, maar hij heeft zich te onderzoeken en te beproeven, of hij zich wel in Christus bevindt.

Ik kan denken, dat de oprechte hier een waarachtige bekommring aangaande zijn toestand moet overvallen, omdat hij met zijn lichaam en haar leden slechts doet, wat de Heere niet behagen kan. Geeft u eens acht, of het niet als uit uw ziel gesproken is, wat de apostel uitroept in het vierde vers: “Want wij, die in dezen tabernakel zijn, zuchten, bezwaard zijnde.” U ziet op het lichaam, ... zie toch op Christus! U ziet op de zonde, ... zie toch op Dien, die geen zonde gekend heeft en dien God zonde voor ons heeft gemaakt, opdat wij zonden worden rechtvaardigheid Gods in Hem. U ziet op uw verkeerdheid, verdraaidheid, onreinheid en ongerechtigheid, ... zie toch op de verzoening. U ijvert om het lichaam heilig te hebben, en dat gelukt u niet, ... ijvert liever, dat u eerst Christus hebt, dat u in Hem gevonden bent, dat u niet laat varen het geloof, namelijk dat u, in weerwil van alles, met ziel, lichaam en leden een nieuw

schepsel bent in Hem. Al wie uit God geboren is, worstelt ernaar, lichaam en ziel, als een tempel van de Heilige Geest, heilig en onbesmet te hebben. Hij heeft echter te lijden, opdat hij met zijn eigengerechtigheid te gronde zal gaan, en opdat hij lere het lichaam en al haar leden aan Christus' kruis te houden, in Christus' dood en graf te begraven, en daarbij dan ervare, dat genade genáde is.

Waar het zo toegaat, daar bewijst zich de macht van de opstanding van Jezus Christus. Daar heeft een goede strijd plaats. De duivel rijdt op het lichaam en op de leden, opdat hij zijn wil en de wil van de vlees hebbe. Maar in ons is er Eén die machtiger is, opdat zich de leden aan het kruis houden. Het lichaam worstelt met het lichaam, de leden met de leden. De duivel wil van het kruis wèg en in de hel rukken, maar Christus houdt vast met de armen van Zijn macht, Zijn trouw. Zó houdt men vast aan Christus in gebeden en smekingen, opdat de wil van God nochtans gedaan wordt in alle dingen. Opdat men niet in hoge geestelijkheid, maar nuchteren, met lichaam en ziel, in de Geest van Christus voortga. Dat is, in de geboden Gods wandele, welke allen hun vervulling vinden in de liefde Gods en van de naasten.

Bij wie zulke dingen niet zijn, die zal het voor de rechterstoel van Christus, - doch te laat, - met zijn ogen zien, dat hij in zijn leven een dode, driehoofdige afgod gediend heeft. En hij zal met de ogen eeuwig de duivel moeten zien, en met alle verdoemden, met lichaam en alle leden moeten branden in het eeuwige vuur.

Hij echter, bij wie zulke dingen zijn, zal met het lichaam de kroon van gerechtigheid ontvangen. Want hij heeft zich aan Christus gehouden en aan de macht van Zijn opstanding, met lichaam en ziel, en heeft zó, - hoewel hij ook onderlag, - nochtans overwonnen door de genade van de Geest, door de macht van Christus.

Gemeente Gods! De Rechter staat voor de deur! Blijft wachtende in alle tegenspoed, met een opgericht hoofd, op dezelfde Rechter, Die Zich tevoren voor het gericht Gods voor ons heeft gesteld en alle vervloeking van ons weggenomen heeft. Het is niet te vergeefs dat wij met lichaam, ziel en geest, geloof hebben gehouden; liefde geöefend, en het lichaam, waar het niet mee wilde, in het geloof onder de voet hebben gebracht en door de Geest in toom hebben gehouden. De hemelse vreugde en heerlijkheid met de Heere Jezus zal weldra een aanvang nemen. Amen.

Meditatie

Een Kind ons geboren, een Zoon ons gegeven

Want een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en de heerschappij is op Zijn schouder, en men noemt Zijn naam: Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst. Jesaja 9 : 5

Over enkele weken hopen wij wederom de gedenkdag te vieren van de geboorte van onze dierbare en hooggeloofde Heere en Heiland Jezus Christus, Die nu, verhoogd ter rechterhand der Majesteit, voor ons pleit en ons bij de verworven verlossing beschermt en bewaart.

Graag treed ik op met de oude jubelzang van de nu reeds met zegepraal gekroonde Kerk daarboven: „Een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en de heerschappij is op Zijn schouder, en men noemt Zijn naam: Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst".

Was ons dat Kindeke niet geboren, dan waren wij allen tezamen verloren. God heeft woord en trouw gehouden. Wat Hij onze eerste voorouders in hun diepe droefheid en verlorenheid had beloofd met betrekking tot het Zaad der vrouw, dat de slang de kop zou verpletteren, dat heeft Hij in vervulling doen gaan: *Hij heeft dit Zaad laten komen*. Hem heeft Hij laten komen, op wie alle gelovigen van de oude dag hebben gezien in hun moeite en hun arbeid; Hem, op wie zij hebben gezien als op hun enige troost in leven en in sterven; Hem, die de gehele Kerk van de oude dag met smart heeft verbeid, naar wie zij verlangend heeft uitgezien; in wie Adam en Eva, Abel en Seth, Enos en Henoch, Lamech en Noach hebben geloofd; van wiens naam zij, evenals ook Noach en Sem, hebben gepredikt en getuigenis afgelegd; van wie Melchizédek een afbeelding was; wiens dag Abraham met blijdschap heeft gezien, en ook Sara, toen Izak hun geboren werd, — God heeft Hem laten komen!

- Hij is gekomen, in wiens naam Izak zijn zoon Jakob zegende; Hij, die met Jakob worstelde aan het veer Jabbok; Hij, die aan Mozes Zich openbaarde met de vurige Wet aan Zijn rechterhand; Hij, die Zijn waarheid liet afschaduwten in een tent, in een ark waarin de Wet lag, in het brandofferaltaar, in al de onberispelijke lammeren die voor de zonden werden geslacht; in de hogepriester, in het manna en in de rotssteen waaruit water vloeide; ja zelfs in de koperen slang, welke allen genas, die, door de werkelijke slang gebeten, tot haar opzagen.
- Hij is gekomen, van wie Jozua, die niet Kaleb uit Egypte het land der rust binnenging, een afbeelding was.
- Hij is gekomen, van wiens wereldverlossing Jozef, van wiens lijden en overwinning koning David, van wiens koninkrijk en heerschappij van eeuwige vrede en heerlijkheid Salomo, van wiens uiteindelijke zegepraal over elk Babel, dat voor Zijn aangezicht te niet moet gaan, Zerubbabel - zo vele, met luider stem predikende, vertroostende afbeeldingen zijn geweest.
- Hij is gekomen, van wie alle profeten hebben geprofeteerd; Hij, die een eeuwige gerechtigheid herstelt, die onze tot in de grond bedorven zaak terechtbrengt, die al onze zonden en schuld uitdelgt, die al onze last, vloek en verdoemenis draagt, die de dood en alle werken van de satan vernietigt, die de hel verbrijzelt, — Hij, in wie de hemel en de aarde werden geschapen, het

eeuwige Licht in onze duisternis, de enige Weg tot de Vader, waar wij ter helle liepen, de enige, eeuwige Waarheid tegen onze dwaling, het eeuwige Leven in weerwil van onze dood. En heeft de gemeente van de oude dag in haar verbeiden blijmoedig en gelovig in al haar lijden gezongen en telkens weer gezongen: Hij komt! Hij komt! — Maria, Zijn moeder, heeft het eerst kunnen zeggen: *Hier is Hij!* En wij, wij mogen met blijdschap en dankbaarheid zingen en jubelen: *Hij is gekomen, Hij, die ons van onze zonden gewassen heeft in Zijn bloed!*

Laten wij Hem aanbidden, die leeft van eeuwigheid tot eeuwigheid.

Uit: Festpredigten, p. 91-93. Vertaling ds. D. van Heijst